FORNMANNA SÖGUR,

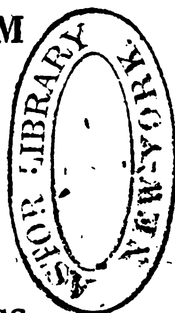
EPTIR GÖMLUM HANDRITUM

ÚTGEFNAR

AÐ TILHLUTUN HINS

KONÚNGLIGA

NORRÆNA FORNFRÆÐA FÈLAGS.



Urðar orði
kveðr engi maðr.

Fjölsvinnsmál.

FIMTA BINDI.

Saga Ólafs konúngs hins helga.

Önnur deild.

Kaupmannahöfn, 1830.

Prentaðar í enni *Poppsku* prentsmiðju.

SAGA ÓLAFS KONÚNGS HINS HELGA.

EPTIR GÖMLUM SKINNBÓKUM

ÚTGEFIN

AD TILHLUTUN HINS KONÚNGLIGA NORRÆNA FORNFRÆÐA FÈLAGS.

SÍÐARI DEILD.

Kaupmannahöfn, 1830.

Prentuð í enni *Poppsku* prentsmiðju.

Saga
Ólafs konúngs helga.

162. Kapituli.

Þau tíðindi spurðust í Noreg, at Knútr konúngr dró her saman óvígan í Danmörk, ok þat með, at hann ætlaði at halda liði því öllu til Noregs ok leggja þar land undir sik; en er slíkt spurðist, þá vurðu Ólafi konúngi því verri menn til taks, ok fèkk hann lítit lið af bóndum; konúngsmenn taluðu um þetta sín í millum, þa kvað Sighvatr:

Út býðr allvaldr sveitum
Englands, en vær fengum,
lítt sè ek lofðúng óttast,
lið-fæð[1] ok skip smærri;
ráð eru ljót, ef láta
landsmenn konúng þenna,
lætr[2] einorð fè firða,
ferð liðþrota verða.

Ólafr konúngr átti hirðstefnu en stundum húsþíng við lið sitt allt, ok spurði menn sína ráðs, hvat þeim þætti ráðligast: þurfu vær ekki at dyljast við, segir konúngr, at Knútr konúngr mun koma ok vitja vor í sumar, ok hefir hann her mikinn, sem þèr munið spurt hafa, en vær höf-

1) lið færra, *H.* 2) svíkr, *L.*

um lið lítit at svâ búnu til móts við lið hans, en landsfólk er oss nú ekki trúligt. En ræðu konúngs svara menn, er hann orti orða á, en hèr er sagt fra því, er Sighvatr sagði:

Fleira[1] getr, en frýju
fjandr leggr oss til handa,
verð ek fyrir æðru orði
allvalds, enn fè gjalda;
hvârr skal[2], þegn þótt þurfi[3]
þengils vina gengi,
[halda sik frá slíku,
siklíngs[4] hafa myklu.

163. Þat sumar gjörðust þau tíðindi á Hálogalandi, at Hárekr or Þjóttu minntist þess, at Ásmundr Grankelsson[5] hafði rænta ok barða húskarla hans; bjó hann skip, er hann átti, tvítugsessu, er flaut fyrir bæ[6] hans tjaldat ok þilit, gjörði hann þat orð á, at hann ætlaði at fara suðr til Þrándheims. Ok eitthvert kveld gekk Hárekr til skips með húskarla sína, ok hafði nær áttatígi manna, reyru þeir um nóttina ok kvâmu er mornaði til bæjar Grankels, slógu þeir hríng um bæin, ok veittu síðan atgaungu, ok lögðu eld í húsin; brann[7] Grankell inni ok menn hans, en sumir voru úti drepnir; lètust þar alls 30 manna. Fór Hárekr heim eptir þat verk, ok sat at

1) flýja, *B.* 2) hefnd en, *b. v. A.* 3) þverri, *B, H*; þykkni, *D, F, L.* 4) upp (Ulfs, *B*;) hvelfa (hvarfa, *B*; hvarfla, *K*;) svik sjálfum, sik lengst, *B, D, H, K, S.* 5) *þannig leiðrett;* Gramkelsson, *hèr A.* 6) *eða heldr* býæ (býi) *A.* 7) *Hèr byrjar aptr F.*

búi sínu. Ásmundr var með Ólafi konúngi. Var þat bæði um þá menn, er á Hálogalandi voru, at enginn beiddi Hárek bóta fyri verk þat, enda bauð hann engar.

164. Knútr hinn ríki dró saman her sinn, ok hèlt til Limafjarðar, en er hann var þaðan búinn, þá sigldi hann þaðan öllu liði sínu til Noregs, fór skyndiliga, ok lá ekki við land austan fjarðar, sigldi þá yfir Foldina, ok lagði hann at Ögðum, og krafði þar þínga; koma bændr ofan ok hèldu þíng við Knút, var hann þar tekinn til konúngs yfir land allt, ok setti hann þar menn í sýslur, en hann tók gjöld af bóndum, mælti engi maðr í móti honum. Ólafr konúngr var þá í Túnsbergi, er her Knúts konúngs fór hit ytra um Foldina; Knútr fór þá norðr með landi, koma þá til hans menn or hèröðum ok játtuðu þá allir honum hlýðni. Knútr lá þá í Eykundasundi nokkura hríð, þá kom til hans Erlíngr Skjálgsson með lið sitt, þa bundu þeir Knútr konúngr og Erlíngr vináttu sína enn af nýju, var þat í heitum við Erlíng af hendi Knúts konúngs, at hann skyldi hafa land allt til forráða milli Staðs ok Rýgjarbits[1]. Síðan fór Knútr norðr leiðar sinnar, er þat skjótast frá at segja ferðum hans, at hann lètti eigi fyrr enn hann kom norðr í Þrondheim, ok hèlt til Niðaróss, stefndi hann þá í Þrondheimi átta

[1]) Rýgjarbots, B; Rýjarbits, E.

konúngs, er hann fór sunnan frá Danmörk til Noregs[1], ok er þetta einn stefja bálkr:

Knútr var[2] und sólar,
siðnæmr, með lið
fór mjök mikit
minn vinr þinnig;
færði or firði
fíra[3] gramr Lima
út ólítinn
otr heims flota.

Ygðu Egðir
auðbeiðis[4] för
svángs[5] sigrlana
[sökk runnr[6] mjök;
allt var gulli
grams [lið búit[7],
var sjón[8] sögu
slíks ríkari.

Ok fyri Lista
liðu fram viðir[9]
há gjálbrs[10] í haf
hart kolsvartir;
byggt var innan
allt brimgalta[11],
suðr[12] [sum skriðu[13],
sund, Eykund[14]

---

1) *Frá* [*b. við hin, þykir gleymt úr A.* 2) er, *B, C, D, H, K, S.* 3) fimr, *B, L.* 4) örbeiði, *B, C, D, H, K, S.* 5) svans, *B, C, D, E, K, S.* 6) sökrammir, *hin.* 7) skip framit, *B, H, K, S.* 8) sén, *E* 9) *Hèr sleppr E, um sinn.* 10) hafgjálfrs *C, D*; hranndýrs, *H*; haggjálfrs, *F, L.* 11) brimgaltar, *hin.* 12) svörð, *D.* 13) sæ skíðum, *hin.* 14) Eykunda, *hin.*

Ok fyrir fornan[1]
frið menn liðu
haug Hjar-nagla[2]
haust[3], griðfastir[4];
þá er stórir[5] fyrir Stað
stafn klif[6] drifu,
varat eyðilig[7],
auðbeiðir[8]! för.
Knáttu súðir[9]
svángs mjök lángar
byr-rökn[10] bera
brim dyr[11] fyrir Stim;
svâ liðu sunnan
svöl heims völur[12]
at kom norðr í Nið
nýtr herflýtir.
Þá gaf sínum
snjallr gjörvallan
Noreg nefa
njótr [vegr Jóta[13];
ok[14] gaf sínum,
segi ek þat, megi
[dags] djúpliga[15]
Danmörk svana.

1) norðan, *B.* 2) Hjarnæla, *C.* 3) hvast, *hin.* 4) sið-fastir, *L.* 5) stóð, *L*; stór, *hin.* 6) skrif, *C.* 7) auðilig *B*; æðilig, *C.* 8) örbeiðis, *hin.* 9) suðr, *B, C.* 10) rækn, *C.* 11) köld, *C.* 12) valir, *B, H, K.* 13) vegjótu, *B, C, D, K, S*: veg jótra, *F, L*; veghrotar, *H.* 14) sá, *B, H, K, S.* 15) dals dökksalar (dökkvalar, *H*) *B, H, K, L, S*; dal djúpsala, *C, D*; dags djúpsala, *L.*

Hèr getr þess, at þeim var sjón sögu ríkari um ferð Knúts, er þetta kvað; Þórarinn hrósaði því, at hann hefði verit í ferð með Knúti konúngi, er hann kom í Noreg.

167. Menn þeir er Ólafr konúngr hafði sent austr í Gautland eptir skipum sínum, þá fóru þeir með þau skip, er þeim þóttu bezt, en brendu hin, ok höfðu með sèr reiða ok annann varnað, er konúngr átti ok menn hans. Þeir sigldu austan, þá er þeir spurðu at Knútr var farinn norðr í Noreg, sigldu þá austan um Eyra[1]-sund, ok svâ norðr til Víkrinnar ok svâ a fund Ólafs konúngs, ok færðu honum skip sín, var hann þá í Túnsbergi. En er Ólafr konúngr spurði, at Knútr konúngr fór liði sínu norðr fyrir land, þá hèlt hann inn í Öslarfjörð[2] ok uppí vatn þat, er Dröfn heitir, ok lá hann þar við, til þess er her Knúts konúngs var farinn út suðr um. En í þeirri ferð, er Knútr konúngr fór norðr[3] með landi, átti hann þíng í hverju fylki, var honum þar land svarit ok gefnar gislar. Síðan fór hann austr yfir Foldina til Borgar, var honum þar land svarit sem annarstaðar. Síðan fór Knútr konúngr til Danmerkr, ok hafði hann í þeirri ferð eignazt Noreg orrostulaust, rèð hann þá fyrir þrimr þjóðlöndum, svâ segir Hallfreðr háreksblesi[4], er hann orti um Knút konúng:

[1]) *þannig hin*, ytra, *A.* [2]) *þannig A*; Oslóar- *og* Oslarfjörð, *hin.* [3]) suðr, *B, K, S.* [4]) *þannig hin*; harkblesi, *A.*

Englandi rèð ýngvi
einn[1], hófst friðr at[2] þeinni[3],
böðrakkr boðar[4] nökkut[5]
barkrjóðr[6] á[7] Danmörku;
ok hefir[8] varða[9] leiknar
jálmfrægr[10] und sik, hjálma[11]
hjaldr-örr haukum þverrir
húngr [Noreg þrúnginn[12].

168. Ólafr konúngr hèlt skipum sínum [út til Túnsbergs[13]; þegar hann spurði at Knútr konúngr var farinn til Danmerkr; síðan fór Ólafr konúngr með lið þat, er honum vildi fylgja, ok hafði hann þá 17[14] skip, síðan hèlt hann út eptir Víkinni, ok fèkk hann lítit af fè ok svá af mönnum, nema þeir er bygðu eyjar eðr útnes, þeir fylgðu honum; gekk konúngr þá ekki á land upp, hafði slíkt af fè ok mönnum sem á leið hans varð, hann fann þat þá, at landit var spanit undan honum, fór hann sem honum byrjaði, var þat öndverðan vetr, at þeim byrjaði heldr seint, lágu þeir í Sóleyjum mjök lengi, ok spurðu þar tíðindi af kaupmönnum norðan or landi, var konúngi sagt, at Erlíngr Skjálgsson hafði samnað mikinn á Jaðri, ok skeið hans lá fyrir landi albúin, ok fjöldi annara manna átti þar skip albúin með Erlíngi; voru þar skútur

1) þeim, *C.* 2) ok, *C.* 3) heini, *B, C, D, K, S.* 4) bænar *D*; bónar, *hin.* 5) nökkva *B, H, K, S*; nacca, *C.* 6) hrakrjóðr, *C.* 7) ok, *hin.* 8) hæifir, *C,* 9) odda, *hin.* 10) álmrjóðr, *H*; jálmfreyr, *hin.* 11) málmi, *D*; málma *hin.* 12) Noregi þrúngit, *hin.* 13) *b. v. hin.* 14) *þannig A*; 13 *hin.*

ok aðrar ferjur stórar; konúngr hélt austan liðinu ok lá um hríð í Eykundasundi, spurðu þá hvârr til annarra, fjölmenti Erlíngr þá sem mest. Thómásmessu fyrir jól þegar í dagan tók konúngr útór hafninni, var þá góðr byrr ok heldr hvass, sigldu þeir þá norðr[1] fyrir Jaðar, var veðr vâtt nökkut; þegar ferr njósn hit efra fyrir Jaðar, er konúngr sigldi hit ytra; en er Erlíngr varð þess vârr, at konúngr sigldi austan, þa lèt hann blása liði sínu öllu til skipa, dreif þá fólk allt til skipa ok bjóst til bardaga, en skip konúngs bar skjott norðr at Jaðri, þá stefndi hann leið, ætlaði hann svâ ferð sína at fara inní Fjörðu ok fá sèr þar lið. Erlíngr sigldi eptir þeim, ok hafði her manns ok fjölda skipa, ok voru skip þeirra örskreið, er þeir höfðu ekki á nema menn ok vâpn, gekk þá skeið Erlíngs miklu meira enn önnur skip, þá lèt hann hefla ok beið liðs síns.

169. Þá sá Ólafr konúngr at þeir Erlíngr sóttu eptir þeim, þvíat skip hans voru sett mjök ok sollin, er þau höfðu flotit á sjó um vetrinn ok allt sumarit þartil; ok er hann sá at liðsmunr mundi vera mikill, ef þeir mættu liði Erlíngs öllu senn, þá lèt hann kalla skip af skipi, at síga skyldi láta segl ok heldr seint, en svipta af handrifi, ok var svâ gjört. Þeir Erlíngr fundu þat, þá kallaði Erlíngr á lið sitt, ok bað þá sigla meira: sjái þèr, segir hann, at

[1]) þannig hin.; norðan 4.

nú lægir segl þeirra, ok draga þeir nú undan oss, lèt hann þá hleypa or heflum á skeiðinni, gekk hún þa fram brátt hjá öðrum skipunum; Ólafr konúngr stefndi fyrir innan Bokn[1], fal þá sýn millum skipanna; síðan bað konúngr leggja seglin ok róa fram í sundit, er þraungt var í sundinu, lögðu þeir þá saman skipunum, gekk kleppunes[2] fyrir utan, þá voru menn allir herklæddir. Erlíngr sigldi þá at sundinu, ok fundu þeir eigi fyrr, enn herr Ólafs konúngs lá fyrir þeim, ok þeir sá at menn Ólafs konúngs reyru öllum skipum í senn at þeim, þeir Erlíngr hleyptu ofan seglunum ok tóku til vápna, en konúngs herinn lagði öllumegin at þeim, tókst þar orrosta ok var hin snarpasta, þá snöri brátt mannfalli í lið Erlíngs; Erlíngr stóð í lyptingu á skipi sínu, hann hafði hjálm á höfði ok skjöld fyrir sèr, sverð í hendi. Sighvatr skáld hafði verit eptir í Víkinni, ok spurði þar þessi tíðindi, hann var hinn mesti vin Erlíngs, ok hafði þegit gjafir at honum ok hafði verit með honum. Sighvatr orti flokk um fall Erlíngs, ok er þessi vísa þar í:

Ótt[3] reð Erlíngr skjóta
eik sá eldinn[4] bleiki[5],
íflaust er þat, jöfra[6]
arnarfót í móti;
[skeið hans lá svâ síðan

[1]) Bukn, S. [2]) kleppjunes, C. [3]) út, hin. [4]) er rèð (rauð S.) enn, hin. [5]) bleika, B, C, D, S. [6]) jöfri, C, D.

siklíngs í her miklum,
snarir þörðust þar síðan
síbyrð við skip fyrða[1].

Þá tók at falla lið Erlíngs, ok þegar er þorrti ok uppgángan gjörðist á skeiðina, þá fèll hverr í sínu rúmi[2]; konúngr gekk vel fram; svá segir Sighvatr skáld:

Rakkr þengill hjó rekka,
reiðr gekk hann of skeiðir,
valr lá þraunt[3] á þiljum,
þúng var[4] sókn fyrir Túngum;
bragníngr rauð fyrir breiðum[5]
borðvöll Jaðar norðan;
blóð kom varmt á víðan,
vá frægr konúngr, ægi.

Svá fèll vanliga lið Erlíngs, at engi maðr stóð upp á skeiðinni nema hann einn; var þat bæði, at hann[6] beiddi lítt griða, fèkk ok engi þótt beiddi, mátti ok ekki snúast á flótta, þvíat skip láu umhverfis skeiðina; svá segir Sighvatr:

Öll var Erlíngs fallin,
úngs[7], fyrir norðan Túngur,
skeið vann skjöldúngr auða,
skipsókn við þröm Bóknar[8];
einn stóð sonr á sínu
snarr Skjálgs, vinum fjarri,
í lyptíngu lengi
lætrauðr[9], skipi auðu.

1) fyrðar, *B*, *C*. 2) *frá* [*v. í D*. 3) þykkt, *D*. 4) varð, *H*, *S*. 5) breiðan, *C*, *D*, *S*. 6) *hèr bytjar K. aptr.* 7) úngr, *B*. 8) Býknar, *S*. 9) látrauðr, *K*.

þá var Erlíngr sóttr bæði í fyrirrúminu ok af öðrum skipum; rúm mikit var í lyptíngunni ok bar þat mjök upp frá skipunum öðrum, ok mátti aungu við koma þángat, nema skotum eða spjótalögum, ok hjó hann þat allt af sèr. Erlíngr varðist svâ prúðliga, at engi maðr vissi dæmi til, at einn maðr hefði staðit svâ lengi fyrir jafnmörgum mönnum í atsókn, en aldrí leitaði hann til griða eðr undankvâmu. Svâ segir Sighvatr skáld:

Rèð eigi grið, Gýgjar,
geðstirðs[1] konúngs firða,
skógs[2] þóat skúrir[3] væri[4],
Skjálgs-hefnir, sèr nefna;
enn varðkeri verðar[5]
við[6] Bókn, nè[7] kemr síðan,
gluggs[8] á gjálfri luktan[9],
geirs ofurhugi meiri.

Ólafr konúngr sótti þá aptr fyrir lyptínguna, ok sá hvat Erlíngr hafðist at; konúngr orti orða á hann: öndverðr horfir þú við í dag, Erlíngr! segir hann. Erlíngr svarar: öndverðir skulu ernir klóast, segir hann. Þessa getr Sighvatr skáld:

Öndverða bað jarðar,
Erlíngr, sá er vel lengi
geymdi, [halr nè hamdist

1) geðstirðr, *hin.* 2) skers, *B*, *H*, *S*; skots, *C.* 3) skýrir, *B*, *S*. 4) þyrðit, *B*; vaxi, *C*, *D*, *K*; berðist, *S*. 5) virðir, *B*; viðan, *C*, *D*, *K*; virða, *H*; varðat, *L*. 6) *þannig hin*; við rángt skr. í *A*. 7) *y. b. ð. hin.* 8) glyggs, *B*, *C*, *D*, *K*, *S*; gauks, *H*. 9) leygðan, *B*, *S*; lygðan, *C*; bygðu, *D*; loknu, *H*.

hand vörn[1], klóast örnu;
þá er hans[2] at svik[3] sönnu[4],
sá var áðr munuð[5] ráða,
snjallr[6] við Útstein illra[7],
Ólafr [ok tók[8] málum.

Þá mælti konúngr: vilt þú á hönd gánga, Erlíngr? þat vil ek, segir hann; þá tók Erlíngr hjálminn af höfði sèr, ok lagði niðr skjöldinn ok sverðit, ok gekk fram í fyrirrúmit. Konúngr stakk við honum öxarhyrnunni í kinnina, ok mælti: merkja skal drottins svikana[9]. Þá hljóp at Áslákr fitjaskalli, ok hjó með öxi í höfuð Erlíngi, svâ at stóð í heila niðri, var þat þegar banasár; lèt Erlíngr þar líf sitt. Þá mælti Ólafr konúngr við Áslák: högg þú allra manna armastr! nú hjóttu Noreg or hendi mèr. Þá segir Áslákr: illa var þat, konúngr! er þèr er meingjörð at þessu verki, ek þóttumst höggva í hönd yðr; en ef ek hefir yðr misgjört, herra! ok kunni þèr mèr óþökk fyrir þetta, þá mun mèr kostlaust vera þetta verk, þvíat hafa mun ek svâ margra manna fjandskap fyrir, at ek munda heldr þurfa yðvart traust ok vináttu. Konúngr segir at svâ skyldi vera. Síðan bað konúngr hvern mann gánga á skip sín sem hvatligast: ok munu vær, segir hann, ekki ræna val þenna, ok munu nú hafa hvârir, sem fengit

1) hann lystr. né lamdist landvörn, *hin.* 2) hann, *hin.* 3) sik, *B*, *H*, 4) sönnum, *B*, *C*, *D*, *S*. 5) búinn, *B*, *C*, *D*, *S*; numinn, *F*, *K*; unninn, *L*, 6) atz, *B*, *H*, *S*. 7) hitzi, *B*, *S*. 8) oftók, *B*, *D*, *S*; tekit, *F*. 9) svikann, *hin.*

hafa; gengu menn þá aptr á skip sín, ok bjöggust sem hvatligast; en er þeir voru búnir, þá rendi skip bænda sunnan í sundit, þá var sem opt berr raunir, þótt lið mikit komi saman, er menn fá slög stór ok láta höfðíngja sína, at mönnum verðr ráðfátt, ok sè þá höfðíngjalausir. Synir Erlíngs voru engir þar, því varð ekki af atlögu bænda, ok sigldu þeir konúngr norðr leið sína; bændr tóku lík Erlíngs ok bjöggu um, ok fluttu heim á Sóla, ok svà val þann allan, er þar hafði fallit, ok var Erlíngr hit mesta harmaðr, ok hefir þat verit mál manna, at Erlíngr Skjálgsson hafi verit maðr göfgastr ok ríkastr í Noregi þeirra er eigi báru tignarnafn. Sighvatr kvað:

Erlíngr fèll, en olli
allríkr tapaðr[1] slíku[2],
biðiat[3] betri dauða
bragnínga konr[4] gagni;
mann veit ek eigi annann,
allbrátt af[5] fjör láta[6],
einn[7] þann[8], er allir[9] kunnu[10]
aldr fullara at halda.

Þat segir Sighvatr, at Áslákr hafi frændvíg vegit ok mjök úsynju:

Áslákr hefir aukit,
er[11] vörðr[12] drepinn Hörða,

---

1) skapat, *B*; skavpaðr, *C*; skapaðr, *D*; skipan, *H*; skipat, *S*. 2) slíkri, *H*. 3) biðar, *C*; biðr, *D*, *H*, *K*. 4) með, *b*. við *B*, *D*, *H*, *K*, *S*; at, *C*. 5) at, *hin*. 6) láti, *B*, *C*, *D*, *K*, *S*; látit, *F*, *L*. 7) enn, *B*, *C*, *D*, *S*. 8) sá, *hin*. 9) allan, *hin*. 10) kunni, *hin*. 11) ætt, *B*, *D*. 12) *þannig hin*; norðr, *A*.

fáir[1] skyldu svå foldar
frændsekju styr vekja;
ættvígum má hann eigi,
[um bítast[2], þar[3] níta,
frændr munu[4] bræði bindast
bornir, málin fornu.

Synir Erlíngs voru sumir norðr í landi í Þrándheimi með Hákoni jarli, en sumir norðr á Hörðalandi, sumir inní Fjörðum, ok voru þeir þar í liðsamnaði; en er spurðist fall Erlíngs, þa fylgði þessi sögu útboð um Agðir austan ok svå um Rogaland ok Hörðaland, var [þat útboð[5]; var þetta hit mesta fjölmenni, ok fór herr så með sonum Erlíngs norðr eptir Ólafi konúngi. Þá er Ólafr konúngr fór frá bardaga þeirra Erlíngs, sigldi hann norðr um sund ok var þá dagr mjök liðinn. Svå segja menn at hann orti vísur þessar:

Lítt mun [herr enn[6] hætta,
hrafn skeit[7] af ná þeitu[8],
vær unnum gný gunnar[9],
glaðr[10] í nátt fyrir Jaðri;
verstillir hefir illa
ættgóðr um rof sætta,
Erlíngr beið til árla
andrán, getit hánum[11].

Lítt mun halrinn hvíti,

---

1) *Hèr byrjar E.* 2) áliti, *B, H, S.* 3) þat, *B, H, S.* 4) skyli, *hin.* 5) þar her boðit út, *hin.* 6) höldrinn, *D.* 7) sleit, *hin.* 8) beitu, *C, D, C.* 9) geira, *C, K.* 10) glaðir, *F.* 11) *vis v. í B, H, S.*

hrafn etr af ná getnum,
vær unnum gný gunnar,
glaðr[1] í nátt fyrir[2] Jaðri;
svå hefir öllúngis illa,
ek gekk reiðr of skeiðar,
jörð veldr manna morði,
mitt rán getit hánum[3].

Fór konúngr síðan norðr með landi með lið sitt, hann spurði allt hit sanna um bónda samnað, þar voru þá með Ólafi konúngi margir lendir menn, þar voru þeir allir Árna synir. Þess getr Bjarni gullbrárskáld í kvæði því, er hann orti um Kálf Árnason:

[Vart þú[4] þar er vígs bað kosta
vígdjarfr[5] Haralds arfi,
kynnist[6] kapp þitt mönnum,
Kálfr! við Bokn austr[7] sjálfa;
gátut Gríðar sóta
gólig faung til jóla,
kendr vart þú fyrst[8] at falli[9]
flettu-grjóts eða[10] spjóta.

Öld fèkk íllt or gjöldum[11],
Erlíngr var þar fenginn,
óðu bleik[12] í blóði
borð fyrir Útstein norðan;
ljós er raun, at ræsir

1) glaðir, *C*, *F*. 2) á, *C*, *D*. 3) *vís v. í K*. 4) váttu, *E*; vástu, *F*, *H*. 5) vâpndjarfr, *hin*. 6) kunn þú, *E*. 7) of, *C*. 8) fyrstr, *B*, *C*, *D*, *E*, *H*, *K*, *S*. 9) fundi, *B*, *D*, *H*, *S*. 10) ok, *hin*. 11) deildum, *B*, *C*, *D*, *H*, *S*. 12) blökk, *B*, *H*, *S*.

ráðinn varð frá láði,
lögðust[1] lönd und Egða,
lið þeirra frá ek meira.

Fór Ólafr konúngr til þess at hann kom norðr um Stað, ok lagði til Hereyja, ok spurði þar þau tíðindi, at Hákon jarl hafði lið mikit í Þrondheimi. Síðan leitaði konúngr ráðs við lið sitt; Kálfr eggjaði mjök at leita til Þrondheims ok berjast við Hákon jarl, þótt liðsmunr væri mikill; því ráði fylgðu margir aðrir, var þá skotit til orskurðar konúngs.

170. Síðan hèlt konúngr til Steinavâgs, ok lá þar um nátt, en Áslákr fitjaskalli hèlt skipi sínu inn til Borgundar, dvaldist hann þar um náttina; þar var ok fyrir Vígleikr Árnason, en um morguninn, er Áslákr vildi gánga til skips síns, þá veitti Vígleikr honum atgaungu, ok hefndi Erlíngs. Nú koma menn til konúngs norðan or Frekeyjarsundi, hirðmenn konúngs, er heima höfðu setit um sumarit, ok sögðu honum þau tíðindi, at Hákon jarl ok margir menn með honum voru komnir um kveldit með mikit fjölmenni í Frekeyjarsund, ok vilja hann taka af lífi, ef þeir ætti vald á; en konúngr gjörði menn sína uppá fjall þat, er þar var; en er þeir kvâmu uppá fjallit, þá sá þeir norðr til Bjarkeyja[2], at norðan fór lið mikit ok mörg skip, ok fóru þegar ofan aptr, ok sögðu konúngi at herr mikill fór norðan, en konúngr lá

[1]) lögdot, *E*, *L*. [2]) Bjarneyja, *C*, *E*, *D*, *H*; Frekeyja, *L*.

þar fyrir 12 skipum. Síðan lèt konúngr blása, ok tóku menn tjöld af skipum sínum, ok tóku menn til ára, en þá er þeir voru búnir ok þeir lögðu út or hafninni, þá fór herr Þrænda norðan fyrir Þjótandi, ok höfðu hálfan þriðja tög skipa; þá stefndi konúngr fyrir innan Nýrvi[1] ok inn um Húnkver[2]; en þá er þeir voru jafnfram Borgund, þá fór út skip ímóti þeim, er Áslákr hafði átt. En er hittu Ólaf konúng, þá segja þeir sín tíðindi, at Vígleikr Árnason hafði tekit af lífi Áslák fitjaskalla fyrir þat, er hann hafði vegit Erlíng. Konúngr lèt illa yfir þeim tíðindum, ok mátti hann þó eigi dvelja ferð sína fyrir úfriði, ok fór þá konúngr um Veggjarsund ok um Skot, þá skildist lið hans, fór þá Kálfr Árnason á brott ok margir aðrir lendir menn ok skipstjórnar menn, ok hèldu til móts við Hákon jarl, en Ólafr konúngr hèlt fram sinni ferð, ok lètti eigi fyrr enn hann kom á Róðrarfjörðinn[4] ok lagði at í Valdali[5], ok gekk hann þar upp af skipum sínum, ok hafði þá 6 skip, ok setti þar upp, ok fèkk þar til hirzlu segl ok reiða. Síðan setti hann þar landtjöld á eyrunum, sem Sult[6] heitir, ok eru þar fagrir vellir, ok reistu þar kross hjá á eyrunum; en

1) Nýtæfi, *D.* 2) Hundsver, *B*, *C*, *E*, *S*; Hundver, *K.* 3) Vegsund, *B*; Vígsund, *C*, *D*; Veigsund, *S*; Veggjaðarsund, *L.* 4) Róðarfjörð, *B*, *C*, *E*, *H*, *K*, *S.* 5) Valldali, *B*, *C*, *D*, *K*, *S.* 6) Sultr, *B*, *D*, *L.*

bóndi sá bjó á Mæri, er Brúsi hèt, ok var hann höfðíngi yfir dalnum; síðan kom Brúsi ofan ok margir bændr aðrir á fund Ólafs konúngs, ok fögnuðu vel konúngi, sem vert var, en hann gjörði sik blíðan ímóti fagnaði þeirra. Þá spurði konúngr, hvart fært væri þar or Dölunum ok á Lesjar. Brúsi segir, at urð sú var þar í dalinum, er Sefsurð heitir, ok er þar hvârki fært mönnum nè hrossum. Ólafr konúngr svarar: til munu vær hætta, Brúsi! tekst sem guð vill, ok komið hèr í morgin með eyki yðra ok sjálfa yðr, ok sjám, hverìr vextir á eru, þá er vær komum til[1] urðarinnar, hvârt vær megum þar nökkur brögð til sjá, at komast megi yfir með hrossum ok mönnum.

171. En er dagr kom þá fóru bændr ofan með eyki sína, svâ sem konúngr hafði mælt við þá, fluttu þeir þá í einu varnað sinn ok klæði, en allt liðit gekk ok svâ konúngrinn sjálfr, hann gekk þar til, er Njósbrekka[2] heitir, ok hvíldist er hann kom á brekkuna ok sat þar um hrið ok sá ofan í fjörðinn, ok mælti síðan: erfiða ferð hafa þeir fengit oss, lendir menn vorir, er nú hafa skipt um trúnaðinn, er um hríð voru vârir vinir ok fulltrúar; þar standa nú (krossar) 2 eptir í brekkunni, sem konúngr sat; konúngr stè þá á bak hesti, ok lètti eigi fyrr enn hann kom til urðar. Þá spurði konúngr Brúsa, hvârt

1) *Hèr sleppr E aptr.* 2) Krossbrekka, *B*, *D*, *H*, *K*, *S*; Orósbrekka, *C*; Njósnbrekka, *F*; Moss, *L*.

nokkr sel væri þar, svâ at þeir mætti íbúa. Hann kvað vera. Konúngr setti landtjald sitt, ok voru þar um nóttina, en um morguninn þá bað konúngr menn sína fara til urðarinnar, ok freista ef þeir mætti koma vögnum yfir urðina; síðan fóru þeir til, en konúngr var heima; en at kveldi kvâmu þeir heim, hirðmenn konúngs, ok kváðust hafa haft mikit erfiði ok aungu á leið komit, ok sögðu þeir, at þar mundi aldrigi vegr yfir leggjast, ok voru þar aðra nátt, ok var konúngr á bænum alla þá nótt; en þegar er hann sá at dagaði, þá bað konúngr menn sína fara til urðarinnar, ok freista ef þeir gæti vögnum yfirkomit, þeir fóru ok voru trauðir ok segja at þeir mundu ekki geta atgjört; en er þeir voru farnir, þá kom sá maðr til konúngs, er rèð fyrir vistum þeirra, ok sagði konúngi, at eigi var vist meiri enn tvö nautaföll slátrs, en þú hefir nærr 4 hundruð þíns liðs. Þá mælti konúngr, at upp skyldi láta alla ketla ok í hvern ketil nokkut af slátri; ok svâ var gjört; en konúngr gekk til, ok gjörði yfir krossmark, ok bað þá búa mat; en konúngr fór til urðar, þar sem þeir skyldu veginn ryðja, en er konúngr kom þar, þá sátu þeir allir ok voru móðir af erfiði. Brúsi mælti: ek sagða yðr, herra! ok vildu þèr eigi trúa mèr, at ekki mætti vinna urð þessa. Síðan lagði konúngr af sèr skikkjuna, ok mælti, at þeir skyldu tilfara allir ok freista enn, ok var svâ

gjört, ok færðu nú þá steina þángat [20 menn[1], er þeir vildu [er áðr mátti eigi hræra hundrað menn[1], ok var vegrinn ruddr at miðjum degi, at fært var bæði mönnum ok hrossum, eigi verri með klyfjar, enn á slèttum velli. Síðan fóru þeir þángat sem vist þeirra var, ok nú heitir Ólafshellir; kelda er þar nær hellinum, ok þó konúngr sèr þarí; en er búfè manna verðr þar sjúkt í Dölunum ok drekkr þar af, þá batnar því skjótt. Síðan fór konúngr til matar, ok allt fólk hans, en þá er Ólafr konúngr var mettr, þá spurði (hann), hvárt nokkur sætur væri í dalinum upp frá urðinni ok nær fjallinu ok þeir mætti búa í um nóttina. Brúsi svarar: eru sel ok heita Gresúngar[2], ok má þar engi maðr vera um nótt fyrir tröllagángi ok meinvætta, er þar eru í sætrunum. Síðan mælti konúngr, at þeir skyldu fara ferðar sinnar, ok segir at hann vildi þar vera um náttina. Þá kom sá maðr til hans, er fyrir vistum rèð, ok segir at þar var úgrynni vista: ok veit ek eigi hvaðan komnar eru. Konúngr þakkaði guði sendíng sína, ok lèt gjöra margar byrðar bændum þeim, er ofan fóru eptir Dölunum, en konúngr var at sætrinu um nóttina, en at miðri nótt, er menn voru í svefni, þá lèt á stöðli afskræmiliga ok mælti: svâ brenna mik bænir konúngs, segir sú vættr, at eigi má ek vera at hýbýlum mínum, ok verð ek at flýja frá

---

[1]) *þannig hin; gjörmáð í A.* [2]) Grenníngar *og* Grenúngar, *hin.*

frá heimili mínu ok koma aldri hèr síðan; en um morguninn, er menn vökknuðu, þá fór konúngr til fjalls, hann mælti við Brúsa: hèr skal gjöra bæ, ok mun sá bóndi æ hafa sèr framdrátt, er hèr býr, ok aldri skal hèr frjósa korn, þótt bæði frjósi fyrir ofan ok fyrir neðan. Síðan fór konúngr yfir fjallit ok kom fram í Einbúa, ok var þar um nótt. Ólafr konúngr hafði þá verit konúngr yfir Noregi 15 vetr með þeim vetri, er þeir Sveinn jarl voru báðir, ok með þessum, er nú um hríð hefir verit frásagt, ok var þá liðit um jól fram, er hann lèt skip sín ok gekk á land upp, sem fyrr var sagt. Þessa grein konúngdóms hans ritaði Ari prestr Þorgilsson hinn fróði, er bæði var sannsögull ok minnigr, ok svâ gamall maðr at hann mundi þá menn ok hafði sögur haft af, at þeir voru svâ gamlir, at fyrir aldrs sakir máttu muna þau tíðindi, svâ sem hann hefir ritat á sínum bókum, ok nefndi þá menn til, er hann hefir fræði afnumit; en hitt er alþýðu sögn, at Ólafr konúngr væri 15 vetr konúngr yfir Noregi áðr hann fell, en þeir er svâ segja, þá telja þeir Svein jarl til ríkis þann vetr, er hann var síðast í landi, þvíat Ólafr konúngr var síðan 15 vetr konúngr svâ at hann lifði.

172. Síðan er Ólafr konúngr hafði verit um nótt á Lesjum, þá fór hann um daginn eptir í Guðbrandsdali, en þaðan út á Heiðmörk, ok sýndist þá, hverir vinir hans voru,

þvíat þeir fylgðu honum, en hinir skildu við hann, er með minna trúskap honum höfðu þjónat, en sumir snèrust til úvináttu við hann ok fulls fjandskapar, sem bert varð, kendi þess mjök á um Upplendínga, at illa hafði þeim líkat aftaka þóriss, sem fyrr var getit. Olafr konúngr gaf heimfararleyfi mörgum mönnum sínum, þeim er bú áttu ok börn fyrir at hyggja, þvíat þeim þótti ósýnt, hverr friðr gefinn væri varnaði þeirra manna, ef landi brutt færi með konúngi; gjörði konúngr þá bert fyrir alþýðu, at sú var ætlan hans, at fara þá or landi, fyrst austr í Svíaveldi, ok gjöra þá ráð sitt, hvert hann sneyri þaðan, en bað svå vini sína tilætla, at hann mundi þaðan ætla enn til lands síns aptr at leita ok til ríkis, ef guð lèði honum lángs lífs; sagði at þat var hugboð hans, at allt fólk í Noregi mundi enn vera allt þjónostubundit við hann: en ek munda ætla, sagði hann, at Hákon jarl muni litla stund hafa vald yfir landinu, ok mun mörgum mönnum eigi þikkja þat undarligt, þvíat Hákon jarl hefir fyrr skort hamíngju við mik; en hinu munu fáir trúa, þóat ek segi þat, er mèr býðr fyrir, er kemr til Knúts hins ríka, at hann mun á fárra vetra fresti vera dauðr ok farit allt ríki hans, ok mun eigi verða uppreist hans kynslóðar, ef svå ferr, sem mín orð horfa til. En er konúngr hætti tali sínu, þá bjöggu menn ferð sína, ok snèri konúngr þá með þat lið, er honum fylgði, austr til Eiðaskógs,

þar var þá með honum Ástríðr drottníng, Úlfhildr ok Magnús son konúngs, Rögnvaldr Brúsason[1], þeir Árna synir, Þorbergr, Finnr ok Árni[2] ok enn fleiri lendir menn, hafði hann gott mannval. Björn stallari fèkk heimfararleyfi, fór hann aptr til búss síns, ok margir aðrir vinir konúngs fóru aptr til búa sinna í leyfi konúngs; bað konúngr þess, at þeir skyldu hann vita láta, ef þau tíðindi gjörðist at hann bæri nauðsyn til at vita; býr konúngr þá ferð sína. Þat er at segja frá ferð Ólafs konúngs, at hann fór fyrst or Noregi austr um Eiðaskóg til Vermalands, en þaðan utí Vazbæ ok þaðan yfir skóg þann, sem leið liggr, ok kom fram á Neríki[3], þar var fyrir ríkr maðr ok auðigr, er hèt Sigtryggr; Ívar hèt son hans; Sigtryggr[4] var göfugr maðr; þar dvaldist konúngr lengi um vârit með Sigtryggi. En er sumraði þá bjó konúngr ferð sína ok fèkk sèr skip, fór hann um sumarit ok lètti eigi fyrr enn hann kom austr í Garðaríki á fund Jarazleifs konúngs ok þeirra Íngigerðar; Ástríðr drottníng ok Úlfhildr voru eptir í Svíþjóð, en konúngr hafði með sèr Magnús son sinn. Jarazleifr konúngr fagnar vel Ólafi konúngi, ok bauð honum með sèr at vera ok hafa þar land

---

1) Dagr ok Hríngr á Gautlandi, Finnr Haraldsson, Egill Hallsson, Tófi Valgautsson, Þórðr digri systurson Einars þambarskelfis, Þorsteinn Ragnhildarson, tveir íslenzkir menn, Einar ok Þórðr, Þorleifr kveikr og Þorleifr hvíti, *b. v. F.* 2) ok Kolbeinn, Gissur gullbrárskáld, Þormóðr kolbrúnarskáld, *b. v. F.* 3) Náriki, *F*, *L*; Anariki, *K.* 4) er síðan, *hin.*

til slíks kostnaðar, sem hann þurfti at halda lið sitt með; þat þekkist Ólafr konúngr, ok dvaldist hann þar. Svâ var sagt at Ólafr konúngr var siðlátr ok bænrækinn til guðs alla stund æfi sinnar; en síðan er hann fann at mótstöðumenn hans efldust, en ríki eyddist, þá lagði hann allan hug á at gjöra guðs þjónostu; dvaldi hann þá ekki frá aðrar áhyggjur eðr þat starf, er hann hafði með höndum haft, þvíat hann hafði alla þá stund, er hann sat í konúngdómi sínum, starfat þat, er honum þótti mest nytsemi í vera, fyrst at friða ok frelsa landit af áþján útlendra manna ok höfðíngja, en síðan at snúa fólkinu á rètta trú ok þar með at setja lög ok landsrètt, ok þann hlut gjörði hann fyrir rètlætis sakir at hegna þá er rángt gjörðu. Þat hafði verit mikill siðr í Noregi, at lendra manna synir eðr ríkir bændr fóru á herskipum ok öfluðu sèr svâ fjár, at þeir herjuðu bæði utanlands ok innanlands; en síðan er Ólafr tók konúngdóm, þá friðaði hann land sitt, svâ at hann tók af rán öll þar í landi, ok lagði svâ ríkt við, at hann lèt aungu öðru fyrir koma, enn þeir (lètu) líf eða limar, hvârki tjóði bæn manna nè fèboð þar fyrir. Svâ segir Sighvatr skáld:

Gull buðu opt, þeir er ollu
úthlaupum gram kaupast,
rètt[1] en ræsir atti[2]
ríklunduðum, undan[3];

[1]) rautt, *hin.* [2]) nitti, *C, F, H, K*; neitti, *hin.* [3]) slíku, *L.*

skör lèt[1] hann með hjörvi,
herland skal svâ verja,
raun[2] biðu rekka[3] trjónur[4]
rifsíng, konúngr[5] hnefsa[6].
Leiddi[7] mest sá er meiddi,
margdýrr konúngr vörgum[8]
hinna[9] ætt [at hlanna[10],
hann[11] stýfði[12] svâ þýfða;
þýðr lèt þerflast[13] bæði
þjóf hvern konúngr ernan,
frið bætti hann svâ, fóta,
fýkir[14] lands, ok handa.
Víssi heldr[15] þar er hvössum
hundmörgum lèt grundar[16]
vörðr með vâpnum skorna[17]
víkíngum skör ríkis;
mildr hefir mörgu[18] valdit
Magnúss faðir gagni,
frændr[19] Ólafs kveð ek frömdu[20]
flestan sigr, hins digra.

Hann lèt jafna refsíng hafa ríkan sem úríkan, en þat þótti landmönnum ofrefli ok fyltust

1) har, B; hað, C, D, H, S. 2) rán, C, D, H, K, S. 3) rèttrar, B; rekkar, *hin.* 4) sýnar, B; sýna, C; sona, D, S; þínir, H. 5) fírum, B, C, D, S. 6) efsa, B; efla, D; ofsa, S. 7) fæddi, B, C, D, H, K, S. 8) varga, B, C, D, H, K, S. 9) vinna, C, hvinna, *hin.* 10) ok hlanna, B, C, D, H, S. 11) herr, B, C, S. 12) skýfði, K. 13) þarnast, B, H; þermlast, C, F; þrífast, L; þramlasc, S. 14) fylkis, B, C, D, K, S; fylkir, F. 15) helzt, B, C, D, S. 16) grandat, K. 17) skerða, B, C, S. 18) mörgum, K. 19) fremd, F, L; frægð, H. 20) fundu, C.

þeir fjandskapar í móti, er þeir lètu frændr sína at dómi konúngs, þótt sakir væri sannar; var þat upphaf til þeirrar uppreistar, er lendir menn höfðu í móti Ólafi konúngi, at þeir þoldu honum eigi rèttindi, en hann vildi heldr láta af tign enn af rèttlæti, en eigi var honum sú sök rèttfundin, at hann væri hnaggr[1] við sína menn, þvíat hann var hinn mildasti við vini sína; en þat bar til, at menn reistu ófrið ímóti honum at mönnum þótti (hann) harðr ok refsíngasamr. En Knútr bauð fram of fjár, en þó urðu stórir höfðíngjar af hinu (mest) blektir, er hann hèt hverjum tign ok ríki, ok þat með, at menn voru fúsir í Noregi at taka við Hákoni jarli, þvíat hann var hinn vinsælasti maðr af landsmönnum þá fyrr, er hann rèð fyrir landinu.

173. Hákon jarl hafði þá haldit liði sínu or Þrándheimi ok farit á mót Ólafi konúngi suðr á Mæri, sem fyrr var ritat; en er konúngr hèlt inn í fjörðinn, þá sótti jarl eptir honum, kom þá til móts við jarl Kálfr Árnason ok fleiri menn, þeir er skildust við Ólaf konúng; var Kálfi þar vel fagnat. Síðan hèlt jarl inn þángat at, sem konúngr hafði uppsett skip sín í Róðrarfjörð[2] í Valdal, tók jarl þar skip þau, er konúngr átti, ok lèt framsetja skipin ok búa, voru þar menn skipaðir til skipstjórnar. Sá maðr var með jarli, er Jökull hèt, íslenzkr maðr, son Bárðar Jökuls-

[1]) sparr, *C*; harðr, *K*; hnögg, *hin.* [2]) þannig *B*, *D*, *K*, *S*, *og síðu* 19 *hèr at framan hefir A þat einnig*; Koðrafjörð *hèr A.*

sonar or Vazdal. Jökull hlaut at stýra Vísund, er Ólafr konúngr hafði átt; Jökull orti þá vísu þessa:

Hlaut ek frá[1] Sult, en sóta[2],
síðfregn at ek kvíða,
vân erum hreggs at hreini
hlýr-vaġs[3], skipi stýra;
því er óstrætis[4] atti,
Óleifr vala[5] kleifar,
gramr var sjálfr[6] á sumri
sigri ræntr, hinn digri.

Þat er hèr skjótast af at segja, er síðar varð miklu, at Jökull varð fyrir liði Ólafs konúngs ok varð hann handtekinn, ok lèt konúngr hann til höggs leiða, var vandr snúinn í hár honum, ok hèlt á maðr; settíst Jökull niðr á bakka nokkurn, þá rèð maðr til at höggva hann, en er hann heyrði hvininn, rèttist hann upp ok kom höggit í höfuð honum, ok varð mikit sárit; sá konúngr at þat var banasár, bað hann þá hætta. Jökull sat þá upp ok orti vísu þessa:

Svíða sár af mæði
setit hefik opt við betra,
und er á oss, sú er sprændi,
ótrauðr[7], legi rauðum;
býss mèr blóð or hausi[8]

---

1) fyrir, *K.* 2) sæta, *hin.* 3) vísundi, *H*; vángs, *hin.* 4) ýstèttar, *B*, *H*, *S*; eistrætis, *C*; óstettar, *D.* 5) funa, *B*, *D*, *H*, *S*; haka, *hin.* 6) snjallr, *S.* 7) ótrauð, *hin.* 8) þessi, *B*, *C*, *H*, *S.*

En er Kálfr fór á fund Knúts konúngs, þá fagnaði konúngr honum vel, ok hafði hann á tali við sik, ok var þat í tali Knúts konúngs, at hann beiddi Kálf þess, at bindast fyrir at veita uppreist í móti Ólafi konúngi, ef hann leitaði aptr í land: en ek mun, segir Knútr konúngr, gefa þèr jarlsnafn ok láta þik ráða Noregi; en Hákon frændi minn skal fara til mín, ok er honum þat bezt fallit, þvíat hann er sá heilhugi, at ek ætla hann eigi einn skapti skjóta í móti Ólafi konúngi, þótt þeir finnist. Kálfr hlýddi á þat, er Knútr mælti, ok gjörðist hann fúss til tignarinnar, staðfestist sú ráðagjörð með Knúti konúngi ok Kálfi; bjóst Kálfr til ferðar, ok at skilnaði gaf Knútr konúngr honum gjafir góðar; þess getr Bjarni:

Allt[1] átt þú Englands drottni
ógnrakkr gjafir[2] þakka,
jarlsniðr[3]! komtu yðru
ótala-vel mali;
þèr lèt fold, áðr færir,
frest urðu þess, vestan,
líf þitt erat líttit,
Lundúnu-gramr fundit[4].

Síðan fór Kálfr aptr til Noregs ok kom heim til búss síns.

175. Hákon jarl fór þat sumar or landi ok vestr til Englands; en er hann kom þángat

1) *v. í hin.* 2) í guði, *C.* 3) jarlsvinr, *D.* 4) fundna, *B*, *H*, *S.*

fór hann á fund Knúts konúngs. Fagnaði konúngr honum vel. Jarl átti festarmey á Englandi, ok fór hann þess ráðs á vit, ok ætlaði at gjöra brúðkaup sitt í Noregi, en at afla til á Englandi þeirra fánga, er honum þótti torfengust í Noregi. Bjóst jarl til heimferðar um haustit, ok varð heldr síðbúit; sigldi hann í haf, þá er hann var búinn; en frá ferð hans var ekki at segja annat, enn skip þat týndist ok komst engi maðr af; en þat er sumra manna sögn, at skip hafi sèzt norðr fyrir Kathanesi síð dags í stormi miklum, ok stóð veðrit út at Petlandsfirði; segja þeir svâ, er slíku vilja fylgja, at skipit muni rekit hafa í svelginn, en hitt vita menn með sannindum, at Hákon týndist í hafi, ok ekki kom á land, þat er í því skipi var. Þat sama haust sögðu kaupmenn þau tíðindi, at menn hugðu at jarl væri týndr, en hitt vissu menn, at hann kom eigi í Noreg á því hausti, ok land var höfðíngja laust.

176. Björn stallari var heima at búum sínum, síðan er hann hafði skilizt við Ólaf konúng. Björn var frægr maðr, ok spurðist þat brátt, at hann sat um kyrt; spurði þat Hákon jarl ok aðrir landráðamen; síðan gjörðu þeir menn ok orðsendíngar til Bjarnar, fóru þeir er sendir voru ok framkvomu, tók Björn vel við þeim; síðan kallaði hann sendimenn til sín, ok spurði eptir eyrindum; en sá, er fyrir þeim var,

mælti, ok bar kveðju Birni Knúts konúngs ok Hákonar jarls ok fleiri höfðíngja, ok þat með, segir hann, at Knútr kon ngr hefir spurn mikla af yðr, ok svâ um þat, at þú hefir lengi fylgt Ólafi konúngi ok verit úvin Knúts konúngs, ok þikkir oss þat illa, þvíat hann vill vera vinr þinn, sem allra annarra dugandi manna, þegar er þú vill af hverfa at vera hans úvin, ok er þèr nú sá einn til, at snúast til hans trausts ok vináttu, sem nógt er at leita, ok láta allir menn sér þat sóma í Norðrhálfu heimsins; megu þèr þat líta, er fylgt hafið Ólafi konúngi, hversu hann hefir skilizt með yðr, er þèr eruð nú allir traustlausir fyrir Knúti konúngi ok hans mönnum, en þèr herjuðuð land hans hit fyrra sumarit ok drápuð vini hans, ok er með þökkum at taka þetta, er konúngr býðr sína vináttu, ok væri hitt makligra, at þú bæðir hann til eða byðir fè til vináttu. En er hann hafði lokit sínu máli, þá svarar Björn ok segir svâ: ek vil nú sitja um kyrt at búum mínum ok þjóna ekki höfðíngjum. Sendimaðr svarar: slíkt er konúngsmenn, sem þú ert, kann ek þèr þat at segja, at þú átt 2 kosti fyrir höndum, sá annar, at fara útlagi af eignum þínum, svâ sem nú ferr Ólafr fèlagsmaðr yðvarr; sá er kostr annar, er sýniligri mun þikkja, at taka við vináttu Knúts konúngs ok Hákonar jarls, ok gjörast þeirra maðr, ok selja til þess trú sína; en ták hèr mála þinn; steypti fram ensku

silfri or miklum sjóð. Björn var maðr fègjarn, ok var hann hugsjúkr mjök, ok þagnaði, er hann sá silfrit, hugði þá at fyrir sèr, hvat af skyldi taka, þótti mikit at láta eignir sínar, en þótti óviss uppreist Ólafs konúngs at verða mundi í Noregi. En er sendimaðr sá, at Birni gekst hugr við fèit, þá kastar hann gullhríng[1], ok biðr Björn viðtaka, ok sverja eiðinn: ek heit þèr því, at þetta fè er lítils vert hjá því, er þú munt fá, ef þú sækir heim Knút konúng; en af mikilleik fjárins ok heitum góðum, þá varð hann snúinn til fègirni, ok tók síðan upp fèit ok gekk til handgaungu ok eiða við Knút konúng ok Hákon jarl. Fóru sendimenn þá heim.

177. Björn stallari spurði þessi tíðindi, er sagt var, at Hákon jarl væri týndr, þá sneyrist skjótt skaplyndi hans; iðraðist hann þess, at hann hafði brugðit trú sinni við Ólaf konúng, þóttist hann þá lauss þeirra einkamála, er hann hafði veitt Hákoni jarli til hlýðni, þótti Birni þá nokkor vân uppreistar um ríki Olafs konúngs, ef hann kvæmi til Noregs, er þar var þá höfðíngjalaust fyrir. Býr Björn þá ferð sína skyndiliga, ok hafði með sèr nokkura menn, ok fór síðan dag ok nátt ferðar sinnar, þar til á hestum, er hann má þat, en þat á skipum, er svâ mátti, ok lètti eigi fyrr ferð sinni, enn hann kom um vetrinn á

[1]) gullhríngum 2 digrum, *kin.*

auðsýn á því, sem hann taldi upp fyrir ser. Þat var á einni nótt, er Ólafr konúngr lá í reykkju sinni, ok vakti lengi um náttina, ok hugði at ráðagjörð sinni, ok hafði stórar áhyggjur í skapi, en er hugrinn mæddist mjök, þá seig á hann svefn ok þó svá lauss, at hann þóttist vaka ok sjá öll tíðindi í húsinu, hann sá mann mikinn ok vegligan ok hafði klæðnað dýrligan; bauð konúngi þat í hug, at þar mundi vera konúngrinn Ólafr Tryggvason; sá maðr mælti við hann: ert þú mjök hugsjúkr um ráðagjörð þína, hvert ráð þer skulið upptaka; þat þikki mèr undarligt, er þèr velkið þat ráð fyrir yðr þetta, ok ef þèr ætlið þat fyrir yðr, at leggja niðr konúngsnafn þat er guð hefir gefit yðr; slíkt hit sama sú ætlan, at vera hèr ok þiggja ríki af útlendum konúngi ok yðr úkunnum; fari þèr heldr aptr til ríkis yðvars, er þèr hafið at erfðum tekit ok ráðit lengi fyrir, með þeim styrk, er guð gaf yðr, ok lát eigi undirmenn yðra ráða yðr; þat er konúngs frami at sigrast á úvinum sínum, en vegligr dauði at falla í Noregi[1] með liði sínu; eða ifi þèr nokkut, at þèr hafið rètt at mæla í yðvarri deilu, eigi skulu þèr þat gjöra, at dylja yðr sjálfir sannleiks, fyrir því megi þèr djarfliga sækja til landsins, at guð mun bera yðr vitni, at þat er yðr eiga. En er konúngr vaknaði, þá þóttist hann sjá svip mannsins, er á brutt gekk; en þaðan ífrá herði hann huginn

[1]) orrostu, *B*, *D*, *H*, *K*, *L*, *S*.

ok einhverfði þá ætlan sína fyrir sèr at fara til ríkis síns í Noregi, svá sem hann hafði áðr verit fúsastr[1], ok fann at allir hans menn vildu helzt vera láta; taldi hann þat í hug sèr, at landit mundi vera auðsótt, er höfðíngjalaust var, svá sem hann hafði spurt; ætlaði, ef hann kvæmi sjálfr til, at margir mundu þá honum veita. En er konúngr birti ráðagjörð sína fyrir sínum mönnum, þá tóku því þakksamliga allir menn.

179. Þat er sagt, at sá atburðr varð í Garðaríki, þá er Ólafr konúngr var þar, at son einnar göfugrar ekkju fèkk kverkasull, ok sótti svá mjök, at sveinninn mátti eigi mat neinum niðr koma, ok þótti hann banvænn vera; móðir sveinsins gekk til Íngigerðar, drottníngar, þvíat hún var kunn henni, ok sýndi henni sveininn. Drottníng segir, at hún kunni þar engvar lækníngar til at leggja: gakk þú, segir hún, til Ólafs konúngs, hann er hèr læknir beztr, ok bið hann fara höndum um kverkr sveinsins, ok ber til orð mín, ef hann vill eigi elligar. Hún gjörði svá sem drottníng mælti, en er hún fann konúng, þá segir hún honum at sveinn hennar var banvænn af kverkasull, ok bað hann fara höndum um. Konúngr segir, at hann var eigi læknir, bað hana fara þángat sem læknar voru. Hún segir, at drottníng hafði henni þángat vísat: ok bað mik sín orð tilsenda, at þèr legð-

1) *Hèr sleppr C. um sinn.*

uð lækníng til, sem þèr kynnið bezt, ok hún, sagði mèr, at þèr kynnið bezt hèr í landi. Síðan fór konúngr til, ok fór höndum um kverkr sveininum, ok þuklaði sullinn, til þess er sveinninn hrærði munninn, þá tók konúngr brauð ok braut ok lagði í kross í lófa sèr, síðan lagði hann þat í munn sveininum, en hann rendi niðr, ok þaðan af tók or verkinn or kverkunum, ok varð hann á fám dögum alheill. Móðir hans varð feginn ok allir frændr; þá var furst á þann veg virt, at Ólafr konúngr hefði svå miklar læknis hendr, sem mælt er um þá menn, er mjök er sú íþrótt lagin, at þeir hafi hendr góðar, en síðan er jartegnagjörð hans varð alkunn vorðin, þá tekit fyrir sannar jartegnir.

180. Síðan er Ólafr konúngr hafði ráðit fyrir sèr at hann mundi snúast til heimferðar, þá bar hann þat upp fyrir Jarazleif konúng ok Ingigerði drottníngu; þau löttu hann þeirrar ferðar, sögðu þau, at hann skyldi hafa í þeirra ríki þat veldi, er honum þætti sèr sæmiligt, en báðu hann eigi fara á vald úvina sinna með svå lítinn liðskost, sem hann hafði þar; sagði Ólafr konúngr drauma sína ok þat með, at hann kvaðst hyggja, at þat væri guðs vili ok forsjá. En er þau fundu at hann hafði ráðit fyrir sèr at fara aptr til Noregs, þá buðu þau honum allan þann fararbeina, er hann vildi af þeim þiggja. Konúngr þakkar þeim með fögrum orðum sinn góð-

vilja, segir, at hann vill fúss þiggja af þeim þat er hann þarf til ferðar sinnar.

181. Þegar á bak jólum hèlt Ólafr konúngr á buníngi, hann hafði nær 2 hundruð manna sinna; fèkk Jarazleifr konúngr þeim öllum eyki ok þarmeðreiða, svå sem þeir þurftu. En er konúngr var búinn, þá fór hann; leiddi Jarazleifr konúngr hann ok Íngigerðr drottníng út vegsamliga; Magnús son sinn lèt hann vera eptir hjá þeim; fór Ólafr konúngr austan fyrst at freyrum allt til hafs, en er våraði ok ísa leysti, þá bjuggu þeir skip sín, en er þeir voru búnir ok byr gaf, þá sigldu þeir ok greiddist ferð þeirra vel, ok kom Ólafr konúngr skipum sínum við Gautland, spurðu þar tíðindi bæði af Svíaveldi ok Danmörk; ok norðan var spurt til sanns, at Hákon jarl var týndr, en land var höfðíngjalaust í Noregi; þótti konúngi þá ok hans mönnum vænt um sína ferð; sigldu þaðan, þá er byr gaf, ok hèldu til Svíþjóðar, lagði konúngr skipum sínum[1] inn í Lögin, ok hèlt upp í landit til Áróss, ok gjörði síðan menn á fund Önundar konúngs, ok lagði stefnu við hann. Önundr konúngr varð vel við orðsendíng mágs síns, ok fór til fundar Ólafs konúngs, svå sem hann hafði orð til sendt; kom þá til Ólafs konúngs Ástríð drottning með þá menn, er henni höfðu fylgt, varð þar fagna fundr. Fagnar Svía konúngr vel mági sínum, er þeir hittast.

182. Nú skal segja, hvat bændr höfðust at

[1]) *Hèr byrjar G aptr.*

í Noregi um þessar stundir. Þórir hundr hafði Finnferð haft þessa 2 vetr, ok hafði verit lengi hvârntveggja vetr á fjalli uppi, ok fengit óof fjár[1], hann hafði átt mörg kaup við Finna. Hann lèt gjöra sèr 12 hreinbjálba með svâ mikilli fjölkýngi, at ekki vâpn festi á, ok síðr myklu enn á brynju; en hit síðara sumarit bjó Þórir lángskip, er hann átti, ok skipaði húskörlum sínum; hann stefndi saman bændum, ok krafði leiðángrs allt um hina vestri[2] þíngá[3], ok dró saman mikit fjölmenni, ok fór hann norðan um vârit. Hárekr or Þjóttu hafði ok mikinn liðsamnað, ok fèkk mikit lið, ok urðu til ferðar þessarar miklu fleiri virðíngamenn, þóat þessir sè ágætastir, lýstu þeir yfir því, at þessi herr allr skyldi fara í móti Ólafi konúngi ok verja honum land, ef hann kvæmi austan. Einar þambaskelfir hafði mest forráð um Þrándheim, síðan er lát Hákonar jarls spurðist, þvíat Einari þóttu þeir feðgar vera bezt komnir til eigna þeirra ok lausafjár, er jarl hafði átt; minntist Einar þá fyrirheita þeirra ok ummæla þeirra, er Knútr konúngr hafði veitt honum at skilnaði, lèt þá Einar búa skip gott, er hann átti, gekk hann þar á sjálfr ok mikit föruneyti; en er hann var búinn, þá hèlt hann skipi því á fund Knúts konúngs; fagnaði konúngr honum vel. Síðan bar Einar upp eyrindi sín fyrir Knút konúng, ok

1) *Hèr byrjar E aptr.* 2) næstu, *B, D, E, G, S.* 3) þínghá, *D, E, G, S.*

segir, at hann er kominn at vitja heita þeirra, er konúngr hafði mælt, at Einar skyldi bera tignarnafn yfir Noregi, ef jarls væri eigi við kostr. Knútr konúngr segir, at mál þat vissi allt á annan veg við: hefir ek nú, segir hann, (sent) menn ok jartegnir til Danmerkr til Sveins sonar míns, ok þat með, at ek hefir gefit honum ríki í Noregi, en ek vil halda við þik vináttu, skaltu hafa þvílíkar nafnbætr af mèr, sem þú hefir burði til, ok vera lendr maðr. Sá Einar þá hlut sinn, hvert hans eyrindi mundi verða, býst hann þá til heimferðar, en er hann vissi fyriræetlan Knúts konúngs, ok svâ at mikil vân var á, at Ólafr konúngr mundi koma austan, ok ekki væri friðsamligt í landi, kom Einari þat í hug, at eigi mundi undir at hrapa [ferðinni meirr enn svâ sem hagligast væri, ef þeir skyldi berjast við Ólaf konúng, en hafa[1] ekki til framkvæmdar ríkis[2] síns þá heldr enn áðr. Sigldi Einar þá í haf, þegar er hann var at því búinn, ok kom þá til Noregs, er fram voru áðr komin þau svik ok tíðindi, er þá gjörðist á því sumri.

183. Höfðíngjar í Noregi hèldu njósn austr til Svíþjóðar ok suðr til Danmerkr, ef Ólafr konúngr kvæmi austan or Garðaríki, fengu þeir þegar spurt, þá er Ólafr konúngr var kominn or Garðaríki til Svíþjóðar, en þegar er þat var spurt, þá fór herboð um landit allt, var stefnt

[1]) þannig E og hin, v. í A; hèr sleppr K um sinn. [2]) máls, G.

út almenníngi at liði, kom þar saman mikill herr; en þeir lendir menn, er voru af Ögðum ok Rogalandi ok Hörðalandi, þá skiptust þeir, snöru sumir norðr, en sumir austr, ok þótti hvartveggja liðs viðþurfa; sneru austr synir Erlíngs af Jaðri með lið þat allt, er austr var frá þeim, ok voru þeir þar höfðíngjar fyrir því liði; en norðr sneyri Áslakr af Finneyjum ok Erlendr ór Gerði ok aðrir lendir menn, þeir er voru þaðan norðr; þessir, er nú voru nefndir, voru allir eiðsvarar Knúts konúngs til þess at ráða Ólaf af lífi, ef þeim gæfi færi á því.

184. En er þat spurðist í Noreg, at Ólafr konúngr var kominn austan til Svíþjóðar, þá sömnuðust saman vinir hans, er honum vildu lið veita; var í þeim flokki tignastr maðr Haraldr Sigurðarson, bróðir hans, hann var þá 15 vetra gamall, mikill maðr vexti ok málsnjallr; margt var þar annat göfugra manna; þeir fengu alls 6[1] hundruð manna, þá er [voru af[2] Upplöndum, ok stefndu með lið þat allt austr um Eiðaskóg til Vermalands; síðan stefndu þeir austr til Svíþjóðar, ok spurðust fyrir um ferðir Ólafs konúngs. Ólafr konúngr var í Svíþjóð um vârit, ok hafði hann þaðan njósnir norðr í Noregi, ok fèkk þaðan þá eina spurn, at úfriðsamligt mundi þángat at fara, ok þeir menn, er norðan kvâmu, löttu hann mjök at fara í landit; hann hafði einráðit fyrir sèr at fara sem áðr. Ólafr konúngr spurði Önund konúng, hvern styrk at hann

[1]) 5, *G*, *H*. [2]) þeir voru á, *G*, *H*, *L*; fóru af, *hin*.

mundi fá honum at sækja land sitt. Önundr sagði honum at [sumum mönnum[1] var lítit um at fara í Noreg herför, segir hann, at Norðmenn eru harðir ok orróstumenn miklir: skal ek eigi seint segja yðr, hvat ek vil tilleggja, mun ek fá yðr 4 hundruð manna, ok velja af hirðmönnum vorum góða hermenn ok velbúna til bardaga, síðan vil ek gefa yðr lof til, at þèr farið yfir land vort ok fáið slíkt lið allt, er þèr megið ok yðr vill fylgja. Ólafr konúngr tók þenna kost, bjóst síðan leiðar sinnar. Drottníng var eptir í Svíþjóð ok Úlfhildr konúngsdóttir.

185. En er Ólafr konúngr hóf ferð sína, þá kom til hans lið þat[2], er Svíakonúngr fèkk honum, var þat fjögur hundruð manna; ferr konúngr er Svíar kvâmu; fyrst stefndu þeir uppá land til Marka, ok kvâmu þar fram, er kallat er Járnberaland, kom þar í móti konúngi lið þat, er farit hafði af Noregi til móts við hann, sem fyrr var sagt, hitti hann þá Harald, bróður sinn, ok marga aðra frændr sína ok vini; var þar hinn mesti fagnafundr; höfðu þeir þá allir saman 12 hundruð manna.

186. Dagr er maðr nefndr, hann var son Hríngs konúngs, þess er land hafði flýtt fyrir Ólafi konúngi; en menn segja at Hríngr væri son Dags Hríngssonar, Haraldssonar hins hárfagra. Dagr var frændi Ólafs

[1]) Svíum, *hin.* [2]) *Hèr er E lokit að fullu.*

konúngs; þeir feðgar Hríngr ok Dagr höfðu staðfezt í Svíaveldi, ok höfðu þar fengit ríki til forráða. Um vârit er Ólafr konúngr var kominn austan til Svíþjóðar, sendi hann orð Dag, frænda sínum, at hann skyldi ráðast til ferðar með hǫnum með þann styrk allan, sem hann hefði til, en ef þeir fá land í Noregi, þá skyldi Dagr hafa þat ríki í Noregi, en eigi minna, enn forellrar hans höfðu haft áðr; en er þessi orðsendíng kom til Dags, þá fèll honum þat vel í skap, ok lèku at landmunir miklir at fara aptr í Noreg, ok taka þar við ríki því, sem frændr hans höfðu átt fyrr, hann svarar skjótt þessu máli, ok hèt þessi ferð. Dagr var maðr skjótorðr ok skjótráðr ok ákafamaðr mikill ok engi spekíngr at viti. Síðan samnaði Dagr sèr liði, ok fèkk hann sèr nær 12[1] hundruð manna, fór hann með þat lið til funðar við Ólaf konúng.

187. Ólafr konúngr gjörði orð frá sèr í bygðina, ok sendi orð þeim mönnum, er þat vildu hafa til fèfángs sèr, at afla hlutskiptis ok hafa upptektir þar, er úvinir hans væri fyrir, þá skyldi þeir til hans koma ok honum fylgja. Ólafr konúngr flutti þá her sinn ok fór um markbygð en sumt um eyðimerkr ok optliga yfir vötn stór, þeir drógu skip eðr báru í milli vatnanna eptir sèr: fjöldi mikill fólks dreif til konúngs, markamanna ok stigamanna; er þar víða

[1]) 7, *H*; 15, *L*.

síðan kallaðar Ólafsbygðir[1] sem hann hafði náttstaði; lètti hann eigi fyrr ferð sinni, enn hann kom fram á Jamtalandi; fór konúngr þá norðr til Kjalar, ok skiptust menn hans í bygðirnar, ok fóru mjök sundrlaust, meðan þeir vissu engis úfriðar vân, en er þeir skildu lið sitt, fylgði konúngi Norðmanna lið; en Dagr fór í annan stað með lið sitt.

188. Menn 2 eru nefndir, þeir er annar hèt Gauka-Þórir, en annar Afrafasti, þeir voru stigamenn miklir ok hinir mestu ránsmenn, þeir höfðu með sèr 30 manna, sinna maka; þeir bræðr voru meiri ok sterkari enn aðrir menn, eigi skorti þá hug ok áræði. Þeir spurðu til þessa hers, er þar fór fyrir land, og mæltu sín ímilli, at þat mundi vera snjallræði at fylgja honum til lands síns, ok gánga í orrostu með honum ok reyna sik svâ, þvíat þeir höfðu ekki fyrr í bardaga verit, þeim er liði væri fylkt, var þeim því forvitni á at sjá konúngs fylkíng; þetta ráð líkaði þeim vel förunautum þeirra, gjörðu þá síðan ferð sína til fundar við Ólaf konúng, en er þeir kvâmu þar, þá gánga þeir með sveit sína fur Ólaf konúng, ok höfðu alvæpni sitt förunautar; þeir kvöddu konúng; hann spurði, hvat manna þeir væri, þeir nefndu sik ok sögðu, at þeir voru þar landsmenn, síðan báru þeir upp eyrindi sín ok buðu konúngi at fylgja honum. Kon-

1) Olafsbúðir, *G*, *H*.

úngr segir, at honum þætti svâ sem í slíkum mönnum mundi vera góð fylgð: ok erum vèr fúsir við slíkum mönnum at taka; eðr[1] hvárt eruð þèr skírðir menn eða eigi? Gauka-Þórir segir, at hann er hvârki kristinn nè heiðinn: höfum vèr fèlagar engan átrúnað annan, enn trúum afli voru ok sigrsæli, ok vinnst oss þat at nógu. Konúngr svarar: þat er mikill skaði, er menn svâ liðmannligir skulu eigi á Krist trúa, skapara sinn. Þórir svarar: er nokkurr sá í yðru fóruneyti, konúngr! kristinn maðr, er meira hafi á degi vaxit enn við bræðr; konúngr bað þá skírast láta ok taka trú rètta þarmeð, ok fylgja þá oss síðan: skulu vèr þá gera yðr virðíngamenn mikla, en ef þið villð þat eigi, farið aptr til iðna yðvarra. Afrafasti segir, at hann vill eigi við skírn taka. Snúa þeir síðan í brutt. Þá mælti Gauka-Þórir: þetta er skömm mikil, er konúngr gjörir oss liðrækja, þar kom ek aldri fyrr, er ek væra eigi hlutgengr við aðra menn, skal ek aldri aptr hverfa at svâ búnu. Síðan slógust þeir í sveit með öðrum marka mönnum ok fylgðu flokkunum. Sækir Ólafr konúngr þá vestr til landsins[2].

189. En er Ólafr konúngr fór vestr til landsins ok um Kjöl, ok sótti þá vestr af fjallinu, svâ at land lægði vestr at sjá; margt lið konúngs fór fyrr enn hann ok margt síðar, reið hann þar er rúmt var um hann, var hann

[1]) *Hèr sleppr G um sinn.* [2]) Kjalar, *B, D, H, S.*

hljóðr ok mælti ekki við aðra menn, ok reið svâ lengi dags at hann sást[1] um; þá reið at honum biskup ok mælti, ok spurði hvat hann hugsaði, er hann var hljóðr, þvíat konúngr var jafn glaðr ok margmálugr við menn sína í ferðum, ok gladdi þá jafnan, er nær honum voru. Konúngr svarar með áhyggju mikilli: undarliga hluti hefir fyrir mik borit um hríð, ek þóttumst sjá yfir Noreg, ek leit vestr af fjallinu, kom mèr þat í hug at ek hafða marga daga verit glaðr í því landi; mèr gaf þá sýn at ek sá um allan Þrondheim ok því næst um allan Noreg[2], ok svâ lengi sem sú sýn hafði verit fyrir augum mèr, þá sá ek því lengra, allt þartil sem var sjór ok land, þartil er ek sá um alla veröld, ek kenda ok gjörla þá staði, er ek hefir fyrr sèð ok komit jafnliga, sá ek ok þá staði, er ek hefir eigi fyrr sèð suma, þá er ek hafða spurn af, en jafnvel hina, er ek hefir eigi fyrr heyrt getit, bæði bygða ok úbygða, svâ vítt sem veröldin er. Biskup svarar, at sú sýn var stór, heilaglig ok merkilig.

190. Síðan er Óláfr konúngr sótti ofan af fjallinu, þá var bær sá fyrir honum, er á Súlu heitir, í ofanverðri bygðinni í Veradælafylki; en er þeir sóttu ofan at bænum, þá lágu akrar við veginn; konúngr bað menn fara spakkliga, ok spilla eigi ökrum fyrir bónda,

---

1) litt. *b. v. B, D.* 2) *hèr byrjar K aptr.*

gjörðu menn þat vel, meðan konúngr var við, en þeir er síðar fóru, gáfu at því engan gaum, ok hleyptu menn svå um akrinn, at hann var allr lagðr við jörðu; sá bóndi, er þar bjó, er nefndr Þorgeirr flekkr, hann átti två syni frumvaxta; Þorgeirr fagnaði vel konúngi ok hans mönnum, ok bauð honum allan þann forbeina, er hann hafði faung á. Konúngr tók því vel, ok spurði Þorgeir at tíðindum, ok hvat títt væri þar innan lands, eðr hvart samnaðr nokkurr muni þar gjörr vera í móti oss. Þorgeirr segir, at lið mikit var samandregit þar í Þrändheim, ok voru þar komnir lendir menn bæði norðan ok sunnan or landi: en eigi veit ek, segir hann, hvårt þeir ætla því liði at stefna yðr í móti eðr annarstaðar. Síðan kærði Þorgeirr fyrir konúngi skaða sinn ok úspekt konúngs manna, er þeir höfðu niðrbrotit akra hans alla. Konúngr segir, at þat var illa vorðit, er honum var mein gjört. Síðan reið konúngr þartil, sem akrinn hafði staðit, ok så hann at allr var at jörðu lagðr; hann reið umhverfis, ok mælti svå: þat væntir ek, bóndi! at guð muni leiðrétta skaða þinn, ok mun akr þessi betri á vikufresti, enn þá er spiltr var; varð þat hinn bezti akr, sem konúngr sagði; konúngr dvaldist þar um nátt, en at morgni bjó hann ferð sína, hann segir, at Þorgeirr bóndi skyldi fara með honum, en hann bauð til ferðar sonu sína. Konúngr segir, at hann skyldi fara með honum,

en sveinarnir vildu eigi eptir vera; konúngr bað þá eigi fara, en þeir vildu eigi letjast láta, þá vildu hirðmenn binda þá. Konúngr mælti, er hann sá þat: aptr munu þeir koma. Svâ fór, sem konúngr sagði um sveinana.

191. Nú flytja þeir her sinn út til Stafs, en er konúngr kom á Stafa mýrar, þá átti hann þar dvöl, þá[1] spurði konúngr til sanns, at bændr fóru með her í mót honum, ok þat með at hann mundi þá eiga orrostu brátt, þá kannaði hann lið sitt, ok var skorat manntal, þá fundu þeir 9[2] hundruð heiðinna manna, en er konúngr vissi þat, þá bað hann þá skírast láta, sagði svâ, at hann vill eigi heiðna menn hafa með sèr: munu vèr, segir hann, ekki mega treystast liðsfjölda, guði skulu vèr treystast, þvíat með krapti ok miskun munu vèr sigr fá, en eigi vil ek blanda heiðnu fólki við kristna menn; en er þetta heyrðu heiðíngjar, þá báru þeir saman sín ráð, ok at lyktum lètu skírast 4 hundruð manna, en fimm hundruð níttu kristni ok snèru þeir aptr til síns lands. Síðan gánga þar þeir bræðr fram með sitt lið, Gauka-Þórir ok Afrafasti, ok bjóða honum lið sitt, hann spurði, ef þeir hefði tekit skírn ok trú rètta. Gauka-Þórir segir, at þat var eigi; konúngr bað þá taka trú rètta eða fara á brutt at öðrum kosti. Þeir fóru þá í brott, ok taka tal sín á milli, ok töluðu, hvat ráð þeir skyldu

[1]) *Hèr byrjar aptr C.* [2]) 8, *H.*

upp taka; þá mælti Afrafasti: svå er sagt frá mínu skapi, at ek vil eigi aptr hverfa, mun ek fara til orrostu, at veita lið öðrum hvårum, en eigi þikki mèr skipta í hvårra flokki at ek er. Þá svarar Gauka-Þórir: (ef) ek vil til orrostu fara, þá skal ek konúngi veita, því at honum er meiri liðsþörf, en ef ek skal á guð trúa nokkut, hvat er mèr verra at trúa á Hvíta-Krist enn á annat goð; nú er þat mitt ráð at vèr látim skírast, ef konúngi þikkir þat miklu máli skipta; förum þá síðan til orrostu með honum; þessu játta þeir allir, gánga síðan til konúngs, ok segja at þeir vilja láta skírast, voru þeir þá skírðir af kennimönnum ok biskupaðir. Konúngr tók þá í hirðlög með sèr, ok segir, at þeir skulu vera undir merki hans í orrostu. Ólafr konúngr hafði þá til sanns spurt, at skamt mundi vera til þess at hann mundi eiga orrostu við bændr; en síðan er hann hafði kannat lið sitt, ok skorat var manntal, ok hafði hann þá meirr enn 30 hundruð manna, ok þótti þat þá vera mikill herr at sjá á einum velli. Síðan talaði konúngr fyrir liði sínu, ok mælti svå: vèr höfum mikinn her ok frítt lið, nú vil ek segja mönnum, hverja skipan er ek vil hafa á liði mínu: ek mun láta fara merki mitt[1] fram í miðju liði mínu, ok skulu þar fylgja hirðmenn ok gestir, ok þarmeð þat lið er til vår kom á Upplöndum, ok svå þat lið er hèr kom til vår í Þrondheim; en til hægri

[1]) *þannig hin; mín, A.*

handar frá voru merki skal vera Dagr Hríngsson, ok með honum þat lið allt, er hann hafði til föruneytis við oss, ok skal hann hafa annat merki, en til vinstri handar frá voru merki skal vera lið þat, er Svía konúngr fèkk oss, ok allt þat lið er kom til vâr í Svíaveldi, skulu þeir hafa hit 3ja merki; vil ek nú, at menn skipist í sveitir ok heimtist saman frændr ok kunníngjar, munu þeir þá hverr annars bezt gæta ok hverr annan kenna; vær skulum marka lið vârt, ok gjöra herkuml á hjálmum vârum ok skjöldum, draga þar á með bleikju, en er vèr komum í orrostu, þá skulum vèr allir hafa eitt orðtæki: fram, fram, kristsmenn! krossmenn! konúngsmenn! vèr munum hljóta þunnar fylkíngar, þvíat vèr höfum lítit lið, þvíat ek vil eigi at þeir hríngi um oss liði sínu. Skiptist menn nú í sveitir, en síðan skal sveitum skipta í fylkíngar, ok gefi gaum at, hvert hann er frá merki því, er hann skal fylgja; vèr munum nú halda fylkíngum ok vera með alvæpni nátt ok dag, þar til at vèr vitum, hvârt funðr vârr mun verða ok bónda. Síðan er konúngr hafði talat fyrir herinum, þá fylktu þeir liði sínu, ok skipuðu eptir því sem konúngr hafði fyrir mælt. En eptir þat átti konúngr stefnur við sveitar höfðíngja, voru þá þar komnir menn, er konúngr hafði sent í hèrað ok krefja bændr liðs; þeir kunnu þau tíðindi at segja or bygðinni, þar sem þeir kvâmu, at þar var aleyða at vígum

mönnum, ok var þat fólk farit í bónda samnað; en þar er þeir hittu menn, vildu fáir þeim fylgja, en flestir svöruðu því, at fyrir þá sök sátu heima, at þeir vildu hvarigum fylgja, vildu eigi berjast í móti konúngi ok eigi ímóti frændum sínum, höfðu þeir fátt lið fengit. Þá spurði konúngr menn ráðs, hvat mönnum þætti tiltækiligast. Finnr Árnason svarar máli konúngs: sjá má ek, hversu gjört mundi vera, ef ek skyldu ráða: þá myndu vèr fara herskildi yfir allar bygðir ok ræna fè öllu, ok brenna svå vannliga bygð alla, at aldri skyldi kot eptir, ok gjalda svå bóndum svik sín, hygg ek at margir muni þá lausir við flokkinn, ef þeir sjá heim reyk til húsa sinna ok loga, en vita ógjörla, hvat títt er um börn eða konur eða gamla menn, feðr eða mæðr eða annat frændlið sitt; væntir ek, segir hann, ef nokkurir ráða til at rjúfa samnaðinn, at þá muni brátt rjúfast fylkíngarnar, þvíat svå er bóndum gefit, at þat ráð, er þá er nýjast, at þat er þá öllum tíðast. Ok er Finnr lauk máli sínu, þá gjörðu menn þar at góðan róm, líkaði mörgum þat vel, at ráða til fèfánga, en öllum þóttu bændr makligir skaða, en þat líkligt, at Finnr sagði, at bændr mundi margir lausir í samnaðinum. Þormóðr Kolbrúnaskáld kvað vísu:

Brennum öll fyrir innan
Innaney[1] þau at vèr finnum,
lönd tegast[2] herr[3] með hjörvi,

[1]) Inney, *B*, *C*, *S*; inni, *D*, *K*, *L*. [2]) skulum, *F*, [3]) hverr, *F*.

herborg[1] fyrir[2] gram verja;
ýss, hafi[3] allra húsa
Innþrændir kol sinna,
ángr mun kveik í klúngri
köld, ef ek má valda.

En er Ólafr konúngr heyrði ákafa lýðsins, þá krafði hann sèr hljóðs ok mælti: hafa bændr verðleika til þess, at svå væri gjört, sem þèr hafið heitit þeim, vitið þèr at ek hefir þat gjört, at brenna fyrir þeim bæi, ok veitt þeim aðrar stórar refsíngar, gjörða ek þat þá at brenna bæi fyrir þeim, er þeir gengu af rèttri trú, en tóku upp blót ok villu, ok vildu ekki láta at vorum orðum, ok áttu vær þá guðs rèttar at reka; ok er þessi drottins svik miklu minna verð, þótt þeir haldi eigi trú sína við oss, ok munu þessi þó nokkorum þikkja (eigi) allsmá þeim er manndómsmenn vilja vera; nú á ek hèr [nokkura vernd á[4] at veita nokkura frían, er þeir misgjöra við mik, en þá eigi, er þeir hötuðust við guð; nú vil ek at menn fari spakliga ok gjöri eigi hervirki; vil ek fara fyrst til fundar við bændr, nú sættumst vær, ok er þá vel, en ef þeir halda bardaga við oss, þá eru þar 2 kostir fyrir höndum; ef vèr föllum í orrostu, þá er þat vel ráðit, at fara þángat eigi með ránshendi, en ef vèr sigrumst, þá skulu vèr vera arftökumenn þeirra, er berjast í móti oss, þvíat þeir munu þar sumir falla en sumir flyja, ok

1) herdjarfum, *B;* hverborg, *C, D;* herbjörg, *H;* húsbjörg, *S.* 2) *v. í B.* 3) taki, *B.* 4) nokkuru heimilla, *hin.*

hafa hvårirtveggju fyrirgjört eigu sinni allri, er þá gott at gánga til stórra búa, en bæir vegligir, en þess nýtr engi maðr, er brent er; svå ok ránsfè ferr at spèllum meiri hluti, enn þat er nýtt verðr; skulu vèr nú fara dreift út eptir Dölunum ok hafa með oss alla vígja menn, þá sem vër kunnum at fá; skulu menn ok höggva bú ok aðra þá hluti, er menn þurfu at hafa at fæða sik við, en menn gjöri eigi spellvirki annat; vel þikki mèr at þèr drepið njósnarmenn bónda, ef þèr takið þá, skal Dagr fara hit neðra[1] ofan eptir Dölunum ok hans menn, en vær munum fara út þjóðveginn, ok hittumst at kveldi, ok höfum þá allir eitt náttból!

192. Svå er sagt er Ólafr konúngr fylkti liði sinu, þá skipaði hann skjaldborg, er halda skyldi fyrir honum í bardaga, ok valdi þartil hina sterkustu menn ok þá er snarpastir voru; síðan kalláði hann skáld til sín, ok bað þá gánga í skjaldborgina: skulu þèr, segir konúngr, hèr vera ok sjá þau tíðindi, er hèr gjörast, ok er yðr þá eigi segjanz saga til, hvat þèr skuluð frá segja ok yrkja um síðan; þar var þá Þormóðr Kolbrúnarskáld [ok Gizur gullbrárfóstri ok Hofgarða-Refr, son hans[2], ok hinn fjórði[3] Þorfinnr munnr[4]. Þá mælti Þormóðr til Gizurar gull-

---

[1]) neyrðra, *C, D.* [2]) gullbrárskáld fóstri Hofgarða-Refs, *B, K, S;* gullbrárfóstri Hofgarða-Refsson, *C;* gullbrárfóstri, Hofgarða-Refr, *J;* gullbrá, fóstri Hofgarða-Refs, *H;* gullbrá, fóstri Hofgarða-Refs ok son hans *L.* [3]) þriði, *B, H, S.* [4]) *frá fyrra* [*v. í D.*

brárfóstr[1]: stöndum eigi svå þraungt, lagsmaðr! at eigi nái Sighvatr skáld rúmi sínu, þá er hann kemr, hann (mun) vilja vera fyrir konúngi, ok eigi mun konúngi annat líka. Konúngr heyrði þetta, ok svarar: ekki þarf Sighvat at sneiða, þótt hann sè eigi hèr, opt hefir hann oss vel fylgt, hann mun nú biðja fyrir oss, ok munum vèr þess allmjök þurfa. Þormóðr svarar: vera má þat, konúngr! at yðr sè (nú bænanna) mest þörf, en þunt mundi nú um merkistaung yðra, konúngr! ef allir hirðmenn yðrir væri nú á Rómaveg, var þat ok satt, at vær töldum at því opt, at eigi fèkk rúm fyrir Sighvati, þóat mæla þurfti við yðr. Þá mæltu skáldin sín í millum, ok sögðu at þat væri vel fallit, at yrkja áminníngar vísur nokkoràr um þau tíðindi, er þá mundi skjótt at hendi berast; þá kvað Gizur:

Skala[2] óglaðan[3] ífa
orð fengin[4] þau[5], borða
búist við þraung á þíngi,
þegns dóttir[6] mik[7] fregna;
þóat sigrrunnar svinnir
segi vân [Hèðins kvânar[8],
verum í óla[9] eli
austr bragnínga[10] trausti[11].

Þá kvað Þorfinnr vísu:

Rökkr at regni miklu

[1]) v. í B, C, D, H, K, L, S. [2]) *þannig* B, D, H, S; skulu, *A og hin.* [3]) óglöðum, B; óglaðr, S. [4]) fregin, B, D, H, K, L, S. [5]) þat, B, C, D, H, S. [6]) dróttir, L; drottinn, S. [7]) megi, F. [8]) hèðankvâmu, C. [9]) ála, B, C, F, H, K, L, S. [10]) bragníngi at, B, C, D, F, H, K, S; bragningi, L. [11]) traustir, L.

randa garðs hins harða
vill við vísa snjallan
verðúnga[1] lið berjast;
verjum allvald örvan,
ölum teitan má sveita,
fellum Þrændr í Þundar,
þess eggjum nú hreggi.

Þá kvað Þormóðr Kolbrúnarskáld:

Ála þraungr at eli
örstiklandinn[2] miklu,
skyldu eigi skelknir höldar,
skalmöld vex nú, fálma;
búumst við sókn, en slæknir[3]
seggr skyli orð um forðast,
er at geirrþíngi gaungum
gunnreifr[4] með Óleifi.

Vísur þessar námu menn þá þegar.

193. Síðan bjó konúngr ferð sína, ok sótti út eptir dölunum, hann tók sèr náttból, ok kom þar saman allt lið hans, ok lágu um nóttina undir berum himni undir skjöldum sínum; en þegar er lýsti, bjó konúngr her sinn, fluttist þá enn út eptir dölunum, er þeir voru at því búnir; þá koma til konúngs bændr mjök margir, ok gánga flestir í lið með konúngi, ok kunnu allir eitt at segja, at lendir menn höfðu saman dregit her mikinn[5], ok ætluðu at halda ímót konúngi

1) Verdæla, *hin.* 2) eða örstiklandann, *A*; örstiklanda *og* örstiklandi, *hin.* 3) slækni, *B*, *C*, *D*, *H*, *K*, *S.* 4) gunnreifs, *B*, *H*; gunnreifir, *C*, *D*, *F*; gunnreifi, *K.* 5) ok hèldu at há, *er hèr ofaukið og að nokkru leiti inn- og undirstrikað í A.*

ok halda bardaga við Ólaf konúng; þá tók konúngr nokkorar merkr silfrs ok fékk í hendr einum bónda: fè þetta skaltu varðveita ok skipta síðan, leggja sumt til kirkna, sumt til at gefa kennimönnum, en sumt ölmösumönnum, ok gefa fyrir sál þeirra, er falla í orrustunni, ok berjast í móti oss. Bóndi spurr: skal þetta fè gefa fyrir sál yðvarra manna, konúngr? þá svarar konúngr: þetta fè skaltu gefa fyrir sál þeirra manna, at eru í orrostu með bóndum, ok falla fyrir vâpnum vârra manna, en þeir menn, er oss fylgja í orrostu ok falla þar, þá munu vær hjálpast allir saman.

194. Þá nátt er Ólafr konúngr lá í samnaðinum ok áðr var frásagt, vakti hann laungum, ok bað til guðs fyrir sèr ok öðrum ok liði sínu, ok svaf lítit, ok rann höfgi á hann ímóti deginum; en er hann vaknaði, þá rann dagr upp. Konúngi þótti heldr snemt at vekja herinn; þá spurði hann, hvârt Þormóðr Kolbrúnarskáld vekti; hann var þar nær, ok spurði, hvat konúngr vildi honum. Konúngr mælti: tel þú oss kvæði nokkut[1]! Þormóðr settist upp, ok kvað hann, svâ hátt at mjök svâ heyrði um allan herinn, hann kvað Bjarkamál hinu fornu, ok er þetta upphaf:

Dagr er uppkominn,

[1]) *Hèrvið stendr þessi staka utá spáziunni í K.*
Þormóðr kvað vísu:
Hve launa þèr þínir, austr bifast rengr í rostu,
þíngdjarfir höfðíngjar, reyn þú oss, konúngr! hnossir?

dynja hana fjaðrir,
mál er vilmögum[1]
at vekja[2] erfiði;
vaki ok æ vaki
vina höfuð,
allir hinir æðstu
Aðils ofsinnar[3].
Hár hinn harðgreipi[4],
Hrólfr skjótandi,
ætt[5] góðir munu[6]
þeir er ekki flýja;
vekat ek yðr at víni[7]
nè at [vífs rúnum[8],
heldr vek ek yðr at hörðum
Hildar leiki.

Þá vaknaði herinn, ok er lokit var kvæðinu, þá þökkuðu menn honum kvæðit, ok fannst mönnum mikit um, ok þótti vel tilfundit, ok kölluðu Húskarlahvöt kvæðit; konúngr þakkaði honum kvæðit ok skemtan sína, síðan tók hann gullhríng, er stóð hálfa mörk, ok gaf honum; Þormóðr þakkaði konúngi gjöfina, ok mælti: góðan eigum vèr konúnginn, en vant er at sjá, hversu lánglífr verðr; en sú er bæn mín, konúngr! at þèr látið okkr hvârki skiljast lífs nè dauða. Konúngr svarar: allir munu vèr saman fara, meðan ek má ráða fyrir, ok þèr villð

[1]) víkíngum, *B*, *F*, *L*. [2]) vinna, *B*, *H*, *L*, *S*; vaka ok vinna, *F*. [3]) ofsinna, *C*; ok Svía, *F*, *K*, *L*. [4]) harðgeiri, K; harðgreppi, *L*. [5]) ættum, *B*, *H*, *S*. [6]) menn, *hin*. [7]) vífi, *L*. [8]) vífils rúnum, *C*, *F*.

eigi skiljast við oss. Þá mælti Þormóðr: þess væntir ek, konúngr! hvårt sem friðr er betri eða verri, at ek sè nær yðr staddr, meðan ek á þess kost, hvat sem vèr spyrjum til, [hvårir sigr hafa[1]; síðan kvað Þormóðr:

Þèr mun ek enn, unz öðrum,
allvaldr! náir skáldum,
nær vættir þú þeirra?
þíngdjarfr fyrir[2] knè hvarfa[3];
brott komumst vèr, þótt veitim
valtafn frekum hrafni,
vítz[4] eigi þat, våga
viggrunnr! eða þar[5] liggjum.

195. Ólafr konúngr flutti nú herinn út eptir dölunum, fór þá enn Dagr með sínu liði aðra leið, konúngr lètti eigi ferðinni, fyrr enn hann kom út á Stiklastaði, þá sá þeir her bónda, ok fór þat lið dreift, ok var svå mikit at af hverjum stig dreif margt lið, en víða, þar er stórflokkar fóru saman; þeir sá, hvar sveit manna fór saman ofan or Veradal, ok höfðu þeir þar á njósn verit, ok fóru nær því er lið konúngs var, ok fundu eigi fyrr, enn svå skamt var í millum þeirra, at menn máttu kennast; þar var Hrútr af Viggju með 30 manna. Síðan mælti konúngr, at gestir mundi fara í móti Hrúti ok taka hann af lífi; voru menn

---

1) Sighvats fèlaga, hvar hann ferr með gullinn hjaltan, *b. v. B, D, H, K, S.* 2) um, *C, D, F, L, S.* 3) hvarfla, *F, K.* 4) veizt, *D, L*; vizk, *K, S*; vinnz, *H.* 5) hèr, *B, C, D, H.*

til þess fljótir. Þá mælti konúngr til Íslendínga: svâ er oss sagt, at þat sè siðr yðvar, at bændr sè skyldir til á haustum at gefa húskörlum sínum slagasauð; nú vil ek þar gefa yðr hrút til slátrs. Þeir hinir íslenzku menn voru þess verks auðeggjaðir, ok fóru þegar at Hrúti með öðrum mönnum; var Hrútr drepinn ok öll sveit hans. Konúngr nam stað, ok stöðvaði herinn, er hann kom á Stiklastaði, bað konúngr menn stíga af baki hestum sínum ok búast þar við. Menn gjörðu sem konúngr beiddi; síðan var fylkíngu á skotit, ok settu upp merki. Dagr var þá enn eigi kominn með lið sitt, ok misti þess fylkíngar arms. Þá mælti konúngr, at þeir Upplendíngar skyldu þar uppgánga ok taka við merki: þikkir mèr þat ráð, segir konúngr, at Haraldr, bróðir minn, sè eigi í orrostu, þvíat hann er barn at aldri. Hann svarar: ek skal at vísu vera í orrostu, en ef ek er svâ ósterkr, at ek mega eigi valda sverði mínu, þá kann ek þar ráð til at binda skal hönd mína viðr meðalkaflann, engi skal vera viljaðr betr enn ek at vera úþarfr þeim bóndum, vil ek fylgja sveitúngum mínum. Svâ segja menn, at Haraldr kvæði þá vísu þessa:

Þora mun ek þann arm verja,
þat er ekkju[1] munr nokkr,
rjóðum vönd[2] af reiði
rönd, er ek[3] hlýt standa;
gengrat greppinn[4] úngi

¹) etju, *K.* ²) vèr, *hin.* ³) í, *b. v. C, D, H, K, L, S.* ⁴) greppr hinn, *hin.*

gunnblíðr, þar er þèr[1] ríða[2]
herða-[3] menn at morði
[mót, at[4] hæl fyrir spjótum.

Haraldr rèð því, at hann var í orrostu.

196. Þorgils álma[5] hèt maðr, bóndi sá er bjó á Stiklastöðum, hann var son[6] Gríms goða[7]. Þorgils bauð konúngi liðsemd sína, at vera í bardaga með honum. Konúngr bað hann hafa þökk fyrir boð sitt: en ek vil, segir konúngr, at þú bóndi verir eigi í bardaga; veit oss heldr hitt, at bjarga mönnum vorum eptir bardaga, þeim er sárir eru, en veit hinum umbúnað, er falla í orrostu; svå ok ef þeir atburðir verða, at ek falla í bardaga þessum, veit umbúnað líki mínu sem nauðsýn ber til, ef þat er þèr eigi bannat. Þorgils hèt þessu konúngi, sem hann beiddi.

197. En er konúngr hafði fylgt liði sínu, þá talaði hann fyrir þeim, ok mælti svå, at menn skyldi herða hugina ok gánga djarfliga fram, ef orrosta verðr, segir hann, höfum vèr lið gott ok mikit, en þótt bændr hafi meira lið nokkoru, þá mun þó auðna sigri ráða; er því fyrir yðr at lýsa, at ek mun eigi flýja or þessi orrostu, skal ek annathvårt sigrast á bændum eða falla hèr elligar; vil ek þess biðja, at sá hlutr komi hèr upp, at guð veit at oss gegnir bezt, skulu vèr því treystast at vèr höfum rètt-

1) slög, *hin.* 2) svíða, *B.* 3) herðir, *C.* 4) á, *hin* 5) Hámuson, *B, D;* hálma, *C;* Hjálmuson, *H;* Hálmuson, *S.* 6) faðir, *B, H, K, S.* 7) Eygoða jarls, *B.*

ara at mæla enn bændr, ok því með at guð muni frelsa oss eignir vârar eptir orrostu þessa, elligar veita oss myklu meiri laun fyrir þat allt lát, er vèr höfum hèr, enn vèr kunnim at æskja oss; en ef ek hlýt um at mæla eptir orrostona, þá skal ek gæða yðr hvern eptir sínum verðleikum, ok því sem hverr gengr fram í orrostu, mun þá ef vèr hljótum sigr, nógt bæði land ok lausir aurar at skipta því með yðr, en fara áðr með úvinir vorir; veitum sem harðasta atgaungu í fyrstu, skjótt mun umskipta, ef liðsmunr er mikill; eigum vèr sigrs vân af skjótum atburðum, en hitt mun oss þúngt falla, at vèr berjumst til mæði, svâ at menn verði fyrir þat óvígir, munu vèr eiga minna deildarlið enn þeir, er ýmsir gánga fram, en sumir hvílast ok hlífa sèr; en ef vèr gjörum svâ harða hríð, at þeir snúi undan, er fyrstir standa, þá mun falla hverr um þveran annan, verða þeirra ófarar þess at meiri, er þeir eru fleiri saman. En er konúngr hætti tölu sinni, þá gjörðu menn mikinn róm at máli hans.

198. Þórðr Fáluson[1] bar merki Ólafs konúngs, svâ segir Sighvatr skáld í erfidrápu þeirri, er hann orti um Ólaf konúng, ok stælti eptir uppreistar sögu[2]:

Þórð frá ek [þar svâ[3] herða,
þreifst sókn[4], með Óleifi,
góð fóru þar, geirum

1) Fólason, *B*, *H*, *K*, *S*. 2) drápu, *B*, *F*, *K*, *S*. 3) þat sinn, *B*, *H*, *S*. 4) ógn, *C*, *D*, *F*, *L*.

gört víg, saman hjörtu,
staung bar hátt fyrir, hrínga,
hjaldr móðum gram, bróður[1],
full vann[2] fagrla gylta,
framlundaðr[3] Ögmundar.

199. Ólafr konúngr var svá búinn, at hann hafði hjálm gyldan á höfði, en hvítan skjöld ok lagðr á með gulli hinn helgi kross, í annarri hendi hafði hann kesju þá, er nú stendr í Krists kirkju[4] við altari, hann var gyrðr sverði því, er Hneitir var kallaðr, hit bitrasta sverð, ok gulli vafiðr meðalkaflinn, hann var í hríngabrynju; þess getr Sighvatr skáld:

Öld vann [Ólafr felda[5],
[opt vann[6] sigr hinn digri,
gekk sókn-þorinn sökkva[7]
synjur fram í brynju;
en[8] er austan stefna[9],
óx hildr, með gram mildum,
margt segig bert, í bjarta[10]
blóðröst Svíar óðu.

200. En er Ólafr konúngr hefir fylkt liði sínu, þá voru bændr hvergi nær komnir. Þá mælti Ólafr konúngr, at lið skyldi niðrsetjast ok hvíla sik; settist konúngr þá niðr ok allt lið hans, ok

---

1) bróðir, *B, C, H, K, S.* 2) ok, *H.* 3) fránlundaðr, *B.* 4) í Niðarósi *b. v. F.* 5) Olaf feldan, *B; D; H, K; S.* 6) öflgan, *hin.* 7) sækja, *hin.* 8) þeir *b. v. B, C, H*; þar, *D; S.* 9) nenna, *B, H, K, S*; nefna, *C, D, F, L.* 10) hjarta, *C.*

sátu fyrir[1], en hann hallaðist ok lagði höfuðit í, knè Finni Árnasyni, þá rann á hann svefn, ok var þat um hríð, þá sá þeir her bónda, ok sótti liðit til móts við þá, ok höfðu uppsett merki sín, ok var þat hinn mesti múgr manna; þá vakti Finnr konúng, ok sagði at bændr sóttu þá at þeim mjök; en er konúngr vaknaði, þá mælti hann: hví vaktir þú mik, Finnr! ok lèzt mik eigi njóta draums míns? Finnr mælti: ekki mundi þik þess dreyma, at þèr mundi eigi skyldara at vaka ok búast við herinum, er at oss ferr, eða sjái þèr eigi, hvar nú er kominn bónda múgrinn? konúngr svarar: ekki eru þeir svâ nær oss, at eigi væri betr, at ek hefða sofit. Þá mælti Finnr: hvat dreymdi þik, konúngr! þess, er yðr þótti svâ mikil missa í, er þèr vöknuðuð eigi sjálfir? Þá sagði konúngr drauminn, at hann þóttist sjá stiga frá himnum, ok þóttist hann þar gánga eptir í lopt upp svâ lángt at hann sá at himininn opnaðist, ok þángat var stíginn til, var ek þá, segir konúngr, kominn í hit efsta stígit, er þú vaktir mik. Finnr svarar: ekki þikki mèr draumr yðvar svâ góðr sem yðr mun þikkja, ætla ek þetta munu vera fyrir feigð yðvarri, ef þetta er nokkut annat enn svefnórar.

201. Enn varð sá atburðr, þá er Ólafr konúngr kom á Stiklastaði, at maðr einn kom til hans þar or hèröðum, en því þótti þetta nýmæli,

[1]) *at þeim svaldi sem bezt, B, K, S; hèr endar B at fullu.*

at þessi maðr þótti eigi öðrum líkr, þeim er þá höfðu til hans komit; hann var maðr svâ hárr, at engi maðr tók betr enn í öxl honum, hann var allfríðr maðr sýnum ok fagr á hár, hann var vel vâpnaðr, hafði hjálm á höfði ok hríngabrynju, skjöld rauðan, ok gyrðr sverði búnu, hafði í hendi gullrekit spjót mikit, ok svâ digrt skaptit at handfyllur var í; sá maðr gekk fyrir konúng ok kvaddi hann, ok spurði hann, ef konúngr vildi þiggja lið at honum. Konúngr spurði, hvat manna hann væri, eða hvat hann hèti, eða kynferði, eðr hvar hann var landsmaðr? Hann svarar: ek á kyn á Jamtalandi ok á Helsíngjalandi, ek er kallaðr Arnljótr gellini, kann ek yðr þat helzt at segja frá, at ek veitta forbeina mönnum yðrum, þeim er þèr senduð á Jamtaland at heimta þar skatt, fèkk ek þeim í hendr silfrdisk er ek senda yðr til jartegna, at ek vilda vera vin yðvarr. Þá spurði konúngr, hvârt Arnljótr væri skírðr eðr eigi; hann sagði þann átrúnað sinn, at hann trúði á mátt sinn ok megin, hefir mèr, segir hann, sá átrúnaðr unnizt at fullu hèr til. Konúngr segir: nú ætla ek[1], at þú skulir trúa, at Jesus Kristr hefir skapat himin ok jörð ok menn alla, ok til hans skulu fara allir menn eptir dauðann, þeir sem góðir eru ok rèttlátir? Arnljótr svarar: heyrt hefir ek getit Hvíta-Krists, en ekki er mèr kunnigt um at-

[1]) *Hèr sleppr D um sinn.*

hæfi hans, eðr hvar hann ræðr; nú mun ek trúa því öllu er þèr segið mèr, vil ek fela allt mitt ráð yðr á hendi. Síðan var Arnljótr skírðr ok kent þat af trúnni, er konúngi þótti skyldast vera, ok skipaði honum í öndverða fylkíng ok fyrir merki sínu, þar er var Gauka-Þórir ok Afrafasti ok sveitúngar þeirra.

202. Frá því er nú at segja, er áðr var frá horfit, at lendir menn ok bændr höfðu samandregit her úvígan, þegar er þeir spurðu at Ólafr konúngr var austan farinn or Garðaríki, ok hann var kominn til Svíþjóðar, ok þeir spurðu at hann var austan kominn til Jamtalands, ok hann ætlaði at fara austan um Kjöl til Vermalands[1], þá stefndu þeir herinum inní Þrándheim, ok sömnuðu þá saman allri alþýðu, þegn ok þræl, ok fara svå inn til Veradals, ok höfðu þeir svå mikit lið at engi maðr var þar sá, at sèð hefði jafnmikinn her samankominn, var þår sem jafnan kann verða í miklum her, at lið var all misjafnt, þar var margt lendra manna ok mikill fjöldi ríkra manna ok bónda, en þó var hitt allr múgr, er voru þorparar ok verkmenn, ok var þat allr meginn herinn, er þar í Þrondheimi hafði samansamnazt, var þat lið allmjök geyst til fjandskapar við Ólaf konúng.

203. En er Knútr konúngr hafði lagt land undir sik í Noregi, sem fyrr var ritat, ok þat með at hann setti þar yfir til ríkis Hákon jarl,

[1]) Veradals, *C*, *S*.

hann fèkk jarli hirðbiskup þann, er Sigurðr var nefndr, hann var danskr at kyni, ok hafði lengi verit hjá Knúti konúngi, var biskup sá ákafr í skapi ok sundrgjörðamaðr í orðum sínum, ok veitti Knúti konúngi mikit fulltíngi í orðum sínum, allt þat er hann kunni, en hann var hinn mesti óvin Ólafs konúngs, sá biskup var optliga í her þessum ok taldi jafnan fyrir bóndum, ok eggjaði mjök uppreistar ímóti Ólafi konúngi.

204. Sigurðr biskup talaði á einu húsþíngi, þar var þá mikit fjölmenni, hann tók svâ til orða: hèr er nú samankomit lið mikit, svâ at í þessu hinu fátæka landi mun eigi kostr at sjá meira her innlenzkan, skyldi nú vel í hald koma þessi styrkr fjölmennis, þvíat nú er ærin nauðsýn til, ef Ólafr þessi ætlar enn eigi af at láta at herja á yðr, vandist hann því þegar á únga aldri at ræna fè en drepa menn, ok fór til þess víða um lönd, en at lyktum snèri hann híngat til lands, ok hóf svâ upp, at hann úvingaðist mest við þá, er beztir menn voru ok ríkastir, sem er herra Knútr konúngr, er allir eru skyldir til at þjóna sem kunna, ok settist hann í skattland hans, slíkt hit sama veitti hann Svíakonúngi, en jarlana Svein ok Hákon rak hann af ættleifðum sínum, en sjálfs síns frændum var hann þó grimmastr, er hann rak konúnga alla í brutt af landi, var þat þó vel sums kostar; þvíat þeir höfðu áðr brugðit trú sinni ok svardögum við Knút konúng, en fylgt þeim öllum óráðum, er

hann tók upp, nú sleit þeirra vináttu makliga, hann veitti þeim meizl, en tók undir sik penínga þeirra ok eignir ok ríki, ok eyddi svâ í landi öllum tignum mönnum, en síðar munu þèr vita, hversu hann hefir búit við lenda menn, drepit hina ágætustu, margir vorðnir landflótta fyrir honum, hann hefir ok víða farit um land þeirra með ránsmönnum, brent hèröðin en drepit ok rænt fólkit, eða hverr er sá hèr ríkra manna, at eigi munu eiga stórar sakir við hann? nú ferr hann með útlendan her, ok er þat flest markamenn ok stigamenn ok aðrir ránsmenn, ætli þèr hann nú munu linan, er hann ferr með slíkt illþýði, er hann gjörði þá slíkt hervirki, er allir löttu hann, þeir er honum fylgðu? kalla ek ráð at þèr minnizt nú orða yðvarra við Knút konúng, eðr hvat hann rèð yðr, ef Ólafr konúngr kvæmi enn aptr til lands, hvernig þèr skylduð halda frelsi yðru, því er Knútr konúngr hèt yðr, bað hann yðr standa í móti ok reka af höndum yðr óaldar flokka þessa; er nú sá til, at ráða í móti þeim ok drepa niðr illþýði þetta fyrir örn ok úlf, ok láta þar liggja hvern sem kominn er, nema þèr villið heldr draga hræ þeirra í holt ok í hreysar, verði engi svâ djarfr at þá flytì til kirkna, þvíat þeir eru víkíngar ok illræðismenn. En er hann hætti tölu sinni, þá gjörðu menn at róm mikin, ok guldu allir samkvæði at því at gjöra sem hann mælti.

205. Lendir menn, þeir er þar voru samankomnir, áttu stefnur ok tal sín á millim, ráða

þá ok skipuðu, hvernig fylkja skyldi, eðr hverir höfðíngjar vera skyldu fyrir liðinu. Þá mælti Kálfr Árnason: þat er bezt fallit at Hárekr or Þjóttu gjörist höfuðsmaðr fyrir her þessum, þvíat hann er kominn af ættum Haraldar ens hárfagra, hefir konúngr á honum allþúngan hug fyrir sakir vígs Grankels, mun hann sitja fyrir hinum mestum afarkostum, ef Ólafr kemr til ríkis, en Hárekr er reyndr mjök í orrostu ok maðr metnaðargjarn. Hárekr segir, at þeir menn væri betr til þess fallnir, er þá voru á léttasta aldri, en ek er nú maðr gamall ok ekki vel færr til orrostu, er frændsemi með okkr Ólafi konúngi, en þó at hann virði þat lítils við mik, þá samir mèr þó eigi at gánga framar í þenna úfrið enn einhverr annarra í móti honum, sá sem hèr er í vorum flokki: ert þú, Þórir! vel tilfallinn at vera höfuðsmaðr at halda bardaga við Ólaf konúng, eru þar nógar sakir til, bæði átt þú honum at hefna frændaláts, ok þess at hann rak þik or landi ok af eignum þínum, hefir þú því heitit bæði Knúti konúngi ok svâ frændum þínum, at hefna Ásbjarnar, eðr ætlar þú at betri færi muni á gefast við Ólaf konúng enn svâ sem nú er, at hefna þeirrar svívirðíngar allrar saman? Þórir svarar máli hans: ekki ber ek traust til þess, at reisa merki í móti Ólafi konúngi, eðr gjörast höfðíngi fyrir liði þessu, hafa Þrændir hèr mannmúg mestan, kann ek stórlæti þeirra, at þeir munu ekki mèr vilja

hlýða eðr öðrum háleyskum manni, en ekki mun þurfa at minna mik á sakir þær, er ek á at gjalda Ólafi konúngi, man ek þat mannlát, er Ólafr konúngr hefir af lífi tekit fjóra menn, ok alla göfga at metorðum ok kynferðum, Ásbjörn, bróðurson minn, Þori ok Grjótgarð, systursonu mína, ok Ölvi, föður þeirra, ok er ek hvers þeirra skyldr at hefna; nú er þat frá mèr at segja, at ek hefir valit af húskörlum mínum menn 11, þá er snarpastir eru, ok ætla ek at vær skulum ekki við aðra meta at skipta höggum við Ólaf konúng, ef vær komumst í færi við hann.

206. Kálfr Árnason tekr þá til máls: þess munu vèr þurfa um ráð þat er vær höfum upptekit, at gjöra nú eigi þat at hègómamálum, er herrinn er samankominn, munu vær annars við þurfa, ef vèr skulum halda bardaga við Ólaf konúng, enn þess at hverr drægi sik undan at taka upp vanda þenna, þvíat svâ megu vær tilætla, þóat Ólafr konúngr hafi eigi lið mikit hjá her þeim, at vèr höfum, þá er þar þó öruggr oddvitinn fyrir, ok mun allt lið hans vera honum trútt til fylgðar; en ef vèr æðrumst nú nokkut, er helzt skulum fyrir vera forstjórar liðs vors, ok viljum eigi nú treysta herinn ok eggja at veita fyrigaungu, þá mun þegar fjöldi hersins, þat at stall mun drepa or hjarta, ok því-næst sèr hverr ráðs leita, en þótt hèr sè her mikill, þá munu vèr koma í þá raun, ef Ólafr konúngr ferr með her sinn at oss, er ósigr vissa, nema vær sèem skelegir sjálfir í ráðum vorum,

en múgrinn geysist fram með einu samþykki, en ef eigi verðr svâ, þá er betra at hætta eigi til bardaga við Ólaf konúng, ok mun sá kostr þikkja líkastr at hætta til miskunnar Ólafs, ok var hann þá harðr, er minni voru sakir til, enn nú munu honum þikkja, en þó veit ek at svâ er skipat mönnum í hirð konúngs, at mèr mun þar griða kostr, ef ek vil þess leita; nú ef þèr vilið sem ek, þá skal Þórir ok þú, Hárekr! gánga undir merki þat, er vèr skulum uppsetja, ok fylkja síðan, gjörumst vèr snarpir allir ok skelegir í þessum ráðum, er vèr höfum upptekit, ok höldum svâ fram bónda herinum, at eigi megi á oss finna æðru, ok mun þat alþyðu frameggja, er vèr erum glaðir at fylkja ok eggja liðit. En er Kálfr hafði lokit at tala eyrindi sitt, þá vikust allir undir ræðu hans, ok sögðu at þeir vildu þat allt halda, er Kálfr sæi fyrir þeim; vildu þeir þá allir at Kálfr væri höfðíngi fyrir þeim, ok skipaði þar hverjum, sem hann vildi.

207. Kálfr setti upp merki, ok skipaði þar húskörlum sínum undir merkit, ok þar með Háreki ok liði hans, en Þórir hundr með sína sveit var í öndverðum fylkíngarbroddi fyrir merkinu, þar var ok valit af bóndum á tvær hliðar Þori þat er snarpast var ok bezt búit, var sú fylkíng bæði laung ok þykk, ok voru þar Þrændir ok Háleygir, en hinn hægra veg frá fylkíngunni var sett önnur fylkíng, ok til vinstri

handar frá aðalfylkíngunni[1] voru Rýgir, Hörðar, Sygnir[2], ok höfðu þeir hit 3ja merki[3].

208. Þorsteinn knararsmiðr er maðr nefndr, hann var kaupmaðr ok smiðr mikill, hann var mikill maðr ok sterkr, kaupmaðr mikill ok vígamaðr mikill; hann hafði vorðit úsáttr við Olaf konúng, ok hafði konúngr tekit af honum kaupskip nýtt ok mikit, er hann hafði gert, var þat fyrir úspektar sakir hans ok þegngildi, er hann átti at gjalda; Þorsteinn var þar þá í herinum, hann gekk fyrir framan fylkíng, ok þartil sem Þórir stóð, hann mælti svâ: hèr vil ek vera í sveit, Þórir! með yðr, þvíat ek ætla, ef við Ólafr hittumst, at bera vâpn á hann, ef ek má verða svâ nær staddr, at gjalda honum skiptöku, er hann rænti mik skipi því, er eitt var bezt haft í kaupförum. Þeir tóku við Þorsteini, ok var hann í sveit með þeim.

209. En er skipat var til um fylkíng bónda, þá töluðu lendir menn, ok báðu menn gaum gefa at um stöður sínar, hvar hverjum var skipat eðr undir hverju merki þá skyldi hverr vera, eðr hversu nær honum var skipat merkinu, báðu þá vera menn vakra ok skjóta at gánga í fylkíng, er lúðrar kvæði við ok herblástr kvæmi upp, ok gánga þá í fylkíng, þvíat þeir áttu þá enn leið lánga at flytja herinn, ok var þess vân at fylkíngar mundu berjast[4] í hergaungunni; síðan eggjuðu þeir liðit; ok mælti Kálfr at allir

[1]) *þannig hin;* aðalfylkíngunum, *A.* [2]) Firðir *b. v. S.* [3]) *þannig hin;* fylki, *A.* [4]) möðask, C; berast, *F*; berast láta, *L.*

þeir menn, at harma sinna ætti at reka við Ólaf konúng, skyldu þá framgánga undir merki þat, er fram skyldi ímóti konúngs merki, ok vera minnigir þeirra meingjörða, er hann hefir þeim veitt, segir, at þeir mundu eigi komast í betra færi at hefna harma sinna, ok frelsa svå sik frá þeirra ánauð ok yfirgángi ok þrælkun, er hèr hefir þá undir lagt: er sá nú, segir hann, bleyðimaðr er eigi berst nú sem drengiligast, þvíat eigi er sakleysi við þá, er í móti yðr eru, munu þeir ok eigi spara yðr, ef þeir komast í færi. At máli hans varð allmikill rómr, var þá kall mikit ok eggjan um allan herinn.

210. Síðan fluttu bændr herinn til Stiklastaða, þar var fyrir Ólafr konúngr með lið sitt; fóru þeir í öndverðu liðinu Kálfr Árnason ok Hárekr, en er þeir mættust, þá tekst eigi allskjótt árásin, þvíat bændr frestuðu atgaungu fyrir þá sök at lið þeirra fór hvergi jafnfram þeim, ok biðu þeir þess, er síðar fór. Þórir hundr hafði farit síðarst með sína sveit, þvíat hann skyldi gæta, at ekki slægist aptr liðit, þá er heróp kvæmi upp eða liðit sæist; biðu þeir Þóris. Bændr höfðu þat orðtak í her sínum at eggja lið sitt til orrostu: fram, fram, bændr! Ólafr konúngr gjörði eigi atgaungu, þvíat hann beið Dags; svå er sagt at bændr höfðu eigi minna lið enn hundrað hundraða[1], en Sighvatr segir svå:

[1]) 12 þúsundir, *F*.

Ólmr érumz[1] harmr sá er hilmir
hafði gulli vafðan
jöfr kærsti[2] sá er[3] austan
aflað[4] meðalkafla;
gagn fengu þar[5] þegnar,
þeir eru[6] hálfu fleiri[7],
[hvötuðr taldi[8] þar[9] hildar
hvårtveggi[10] frýu[11] voru[12].

211. Þá er lið hvårtveggja stóð, ok kendust menn, þá mælti konúngr: hví ert þú hèr, Kálfr! þvíat vèr skildumst vinir suðr á Mæri, illa samir þèr at berjast í móti oss, eðr skjóta geigu skot í móti oss, þvíat hèr eru nu[13] bræðr[14] þínir. Kálfr svarar: margt ferr nú annan veg enn bezt mundi sama, skildust þèr svå við oss næstum, er nauðsyn bar til at friðast við þá er eptir voru, verðr þar nú hverr at vera sem staddr er; en sættast mundu við, ef ek skylda ráða. Þá svarar Finnr: þat er mark á um Kálf, ef hann mælir vel, þá er hann ráðinn til at gjöra illa. Konúngr mælti: vera kann, Kálfr! at þú vilir sættast, en ekki þikkir mèr þú friðsamliga láta. Þá mælti Þorgeirr af Kvistum[15]: þèr skulið nú hafa slíkan frið, sem margir hafa áðr af yðr haft, ok munu þèr nú þess gjalda.

---

1) erumc, *C, S*; er um, *F*; *hèr sleppr K um sinn.* 2) kreisti, *hin.* 3) *v. í C, S.* 4) aflfátt, *C, F, S.* 5) því, *hin.* 6) er, *C, F, L*; at, *S.* 7) voru, *b. v. L.* 8) hvötuð tældi, *hin.* 9) þat, *hin.* 10) hvårúngi, *hin.* 11) frá ék, *C, S*; frý ek, *F, L.* 12) *vís. v. í H.* 13) 4, *hin.* 14) *Hèr byrjar D aptr.* 15) Kvístöðum, *D, S*; Kinnstöðum, *H.*

Konúngr svarar: eigi þarft þú at fýsast svâ mjök til vârs fundar, þvíat eigi mun þèr sigra auðit verða á oss í dag, þvíat ek hóf þik til ríkis af litlum manni. Þórir hundr kom þá með sveit sína, ok gekk fram fyrir merkit ok kallaði: fram, fram, bóandmenn! þá lustu bændr upp herópi, ok skutu bæði örum ok spjótum. Ólafr konúngr mælti ok, at hans menn lysti ok upp herópi, æptu þá heróp hvârirtveggju, en er því var lokit, þá eggjuðust þeir, sem þeim var kent, ok mæltu svâ: fram, fram, kristsmenn! krossmenn! konúngsmenn! En er þetta heyrðu bændr, þeir er stóðu upp í arminn, þá mæltu þeir slíkt hit sama sem þeir heyrðu þá mæla; en er bændr aðrir heyrðu þat, hugðu þeir þat vera konúngsmenn, ok báru þeir þegar vâpn á þá, ok börðust þeir þá sjálfir, ok fèll þá lið margt, áðr þeir bændr vöknuðu við. Veðr var bjart ok skein sól í heiði, en er orrostan tókst, þá laust roða á himininn ok á sólina, ok áðr enn lètti, gjörði myrkt sem um nátt. Ólafr konúngr hafði fylkt þar er hæð nökkur var, ok steyptust þeir ofan á lið bónda, ok veittu svâ hart áhlaup á fylkíngu bónda, at hún bognaði svâ mjök, at þar stóð þá brjóst fylkíngar konúngs, sem áðr höfðu staðit þeir er efstir voru í liði bónda, ok var þá margt bónda lið búit til at flýja, en lendir menn ok lendra manna húskarlar stóðu fast, ok var þar hin snarpasta orrosta. Svâ segir Sighvatr skáld:

Vítt[1] er[2] fold und fótum,
friðbann var þat[3] mönnum,
þá rèð í böð bráða[4]
brynjat fólk at dynja;
þá er árliga, örvar[5]
álmr[6], með bjarta hjálma,
mikit[7] varð, á stað Stikla[8],
stál gustr, ofan þustu.

Bændr eggjuðu lið sitt ok knúðu til framgaungu; þess getr Sighvatr skáld:

Fór[9] í fylkíng þeirra
fram, iðrast nú, miðri,
snarir [fundust þá Þrændir[10]
þess verks búendr, merki.

Þá sótti at bóndalið allumegin, hjuggu þeir er fremst voru, en þeir er þar voru næst, lögðu spjótum eða skutu örum eða köstuðu grjóti eða flettiskeptum[11], gjörðist þá mannskæðr bardagi, ok fèll margt lið af hvårtveggjum; í fyrstu hríð fèllu þeir Gauka-Þórir ok Afrafasti ok Arnljótr gellini, ok þeirra sveit öll, hverr þeirra hafði mann fyrir sik eða två, en sumir fleiri; þá þyntist fylkíng frammi fyrir konúngi, bað konúngr Þórð bera fram merkit, en konúngr fylgði sjálfr merkinu, en sú sveit manna, er hann hafði til valit at vera þar nær í orrostunni, þat voru þeir

1) vætt, *H*; við, *L*. 2) var, *C*, *D*, *H*, *S*. 3) þar, *F*, *H*, *L*, *S*. 4) brakka, *L*. 5) ærir, *C*, *D*, *H*, *S*; ærit, *F*; æzta, *L*. 6) álms, *hin*. 7) mikill, *hin*. 8) Stiklar, *C*. 9) fèkk, *D*, *H*. 10) fundust þar þrænda, *C*, *L*, *S*; hörðust þar sverðum, *D*, *H*. 11) skeptiflettum, *C*, *S*.

menn í hans liði, er vápndjarfastir voru ok bezt búnir; þess getr Sighvatr skáld:

Mest frá ek merkjum[1] vestan[2]
minn drottinn fram[3] sínum,
staung [ein var gram[4], gánga[5],
gnógr styrr var[6] þar fyrri.

Þá er Ólafr konúngr gekk fram or skjaldborginni ok í öndverða fylkíng, ok er bændr sáu í augu honum, þá hræddust þeir ok fèllust þeim hendr; þess getr Sighvatr:

Geirs [hygg ek[7] grimmligt ríki[8],
gunnreifum Óleifi,
lofrækindum[9] líta
ljóns í[10] hvassar sjónir;
þorðut þrænskir virðar,
þótti hessa[11] drottinn
ógrligr[12], í augu
ormsfráns[13] sjá hánum[14].

Ok varð þar allhörð orrosta, gekk konúngr þá sjálfr fram í orrostunni; svá segir Sighvatr skáld:

Rauð í rekka blóði
rönd með, gumna, höndum,
dreyrug[15] sverð [þar er[16] dýrum[17]
drótt, þjóðkonúngr[18], sótti;

1) þar, *C.* 2) næstan, *hin.* 3) framan, *L.* 4) óð fyrir gram, *C, D, S*; varð gylt at, *F.* 5) gengum, *D, S.* 6) óx, *F, L.* 7) hykk, *C*; *v. í D, K.* 8) voru, *C, D, L, S*; væri, *F.* 9) lofrennundum, *D*; lofrætundum, *S.* 10) með, *C.* 11) hersa, *hin.* 12) ægiligr, *D, S.* 13) ormfrán, *C*, S; ormfráni, *L.* 14) *vísurn. v. í H.* 15) dreyrugt, *C, H.* 16) fyrir, *C*; þá er, *D, K.* 17) dyggvan, *D, K*; dýran, *hin.* 18) þjóðkonúng, *C, D, F, H, S.*

ótt[1] at járna[2] leiki
[Innþrændum lèt finnast[3],
[rekinn var[4] gramr, í reikar
rauðbrúnan[5] hjör túnum[6].

Ólafr konúngr barðist alldjarfliga, hann hjó til Þorgeirs af Kvistum[7], lends manns, er fyrr var getit, um þvert annlit ok í sundr nefbjörg á hjálminum, ok klauf höfuðit fyrir neðan augun, svâ at nær tók af; en er hann fèll, þá mælti konúngr: hvort er þat satt, er ek sagða þèr, Þorgeirr! at þú mundir eigi sigrast á oss í bardaga í okkrum viðskiptum. Í þeirri skýsvipan skaut Þórðr niðr merkistaunginni svâ hart at stöngin stóð, ok hafði Þórðr fengit banasár, ok fèll hann þar undir merkinu; þá fèllu ok þeir Þorfinnr munnr ok Gizur gullbrárfóstri[8], ok höfðu hann sótt 2 menn, en hann drap annan þeirra en særði annan áðr hann fèll; svâ segir Hofgarða-Refr:

Einn hafði[9] gný gunnar
gull[10] báls[11] Hás[12] skála[13]
rimmu[14] askr við röskvan[15]
regndjarfr tvâ þegna;
dalsteypis[16] hjó Draupnis[17]

1) ok, *D*, *S*; jóku, *F*. 2) ísarn, *D*. 3) Innþrændir sókn stinna, *F*. 4) rækinn, *hin*. 5) rauð brúnu, *L*. 6) *seinni part vís. v. í H*. 7) Kvístöðum, *D*, *S*; Kinnstöðum, *H*. 8) gullbrárskáld, *D*, *H*; gullbrá, *C*, *S*. 9) í, *b. v. C*. 10) gall, *C*, *D*, *H*, *S*. 11) bál, *C*, *S*. 12) Hár, *C*, *D*, *H*; Hárs, *F*, *L*, *S*. 13) stála, *D*, *H*, *S*. 14) runnu, *C*, *D*, *H*, *K*, *L*; runu, *F*. 15) röskva, *C*, *D*, *F*, *H*. 16) dalstýfis, *L*; dalsteypir, *hin*. 17) *máð í A*.

draugs[1] frey bana höggvinn[2]
hann [rauð járn[3], en annan
árstrauma, vann sáran.

Þá varð þat er fyrr var sagt at himin var heiðr, en sól hvarf at sýn ok gjörði myrkt; þessa getr Sighvatr skáld:

Undr láta því[4] ýtar
eigi smátt, er mátta
[skýnjórúngum skotna[5]
skýlauss röðull hlýja[6];
drjúg[7] varð á því dægri,
dagr náði[8] lit fögrum,
orrostu' frá ek austan
atburð konúngs spurðan[9].

Í þenna brum[10] kom Dagr Hríngsson með lið sitt, ok tók hann þá nú at fylkja liði sínu ok setti upp merki, en fyrir því at myrkr var mikit, þá varð ekki skjótt til atgöngu, þvíat (þeir) vissu eigi víst, hvat fyrir var, en þó snèru þeir þar at, er fyrir eru Rýgir ok Hörðar, voru þessir atburðir allir jafnsnemma eða sumir litlu fyrr enn sumir. Kálfr ok Ólafr hètu frændr Kálfs Árnasonar; þeir stóðu (á) aðra hönd þeirra, ok voru menn miklir ok rösk-

1) daggs, *C*; dögg, *D*, *F*, *H*, *S*. 2) höggvi, *hin*. 3) *mið í A*. 4) þat, *hin*. 5) skenjörðúngum skorðu, *C*, *S*; skynjorðúngum skorðu, *F*, *L*; skein í örðugum skorðum, *H*. 6) hylja, *D*, *H*, *L*, *S*. 7) drjúgr, *C*; drög, *D*, *H*; drug, *S*. 8) náðit, *C*, *L*, *S*. 9) furða, *C*, *F*, *H*, *S*; furðu, *D*; funda, *L*. 10) *þannig A*, *C*, *L*; tíma, *hin*.

ir; [Kálfr var son[1] Árnfinns Árnasonar[2] Armóðssonar[3]; á aðra hönd Kálfi Árnasyni gekk fram Þórir hundr. Ólafr konúngr hjó til Þóris ok um þverar herðarnar; sverðit beit ekki, en svâ sýndist sem dust hryti or hreinbjálfanum; þessa getr Sighvatr skáld:

Mildr fann gjörst, hve galdrar,
gram[4] sjálfr[5], megin-rammar
fjölkunnigra Finna
fullstórum barg Þóri;
þá er hýr sendir, Hundi,
húna gulli búnu,
slætt rèð sízt at bíta,
sverði laust um herður.

Þórir hjó til konúngs, ok skiptust þeir þó við nökkurum höggum, ok beit ekki sverð konúngs, þar er hreinbjálfinn var fyrir, en þó varð Þórir sár á hendi. Enn kvað Sighvatr:

Þollr dylr sannrar snilli
seims, en þat veit[6] ek[7] heiman[8],
hverr[9] sèr[10] hunds verk stærra
hugstórs [enn vann[11] Þórir[12];
er, þvergarða[13], þorði
þrjótr[14] hinn, er fram um sótti,

1) þeir voru synir, *F.* 2) Armóðssonar, *C, S.* 3) sonarbróður Arnasona, *C*; bróðir Arna Arnasonar, *D, H*; bróðurson Arna Armóðssonar, *S.* 4) grams, *F*; gramr, *hin* 5) silfrs, *F, L.* 6) frá, *F.* 7) *v. í S.* 8) heima, *F.* 9) hvers, *L.* 10) sæi, *C, S*; sè, *D, H, L*; sjái, *F.* 11) er frýr, *D, H.* 12) Þóri, *D, H.* 13) þvergerða, *C.* 14) þróttr, *hin.*

gnýs[1], í gegn at höggva
gunnrakkr[2] konúngs-[3] manni.

Konúngrinn mælti til Bjarnar stallara: ber þú hundinn, er eigi bíta [járnin; Björn snèri öxinni í hendinni sèr ok laust með hamrinum, ok kom á öxlina, ok varð allmikit högg [ok hrataði Þórir við[5]; en eptir þetta snèri konúngr í móti þeim Kálfi frændum, ok veitti banasár Ólafi, frænda Kálfs; þá lagði Þórir hundr spjóti til Bjarnar stallara, ok á honum miðjum, ok veitti honum banasár; þá mælti Þórir: svå bötu vèr björnuna. Þorsteinn knarrarsmiðr[6] hjó til Ólafs konúngs með öxi, ok kom á fótinn vinstra við knèit; Finnr Árnason drap þegar Þorstein; en við sár þat hneigðist konúngr við stein einn, ok kastaði sverðinu, ok bað sèr guð hjálpa; þá lagði Þórir hundr spjóti til konúngs, kom lagit neðan undir brynjuna, ok rendi upp í kviðin; þá hjó Kálfr til konúngs, kom þat [högg enum[7] vinstra megin á kálfann[8]; ok greinast menn á þat, hvårt Kálfr veitti konúngi sár; þessi þrjú sár hafði Ólafr konúngr til lífláts; eptir fall hans fèll sú sveit öll, er fram hafði gengit með Ólafi konúngi. Bjarni gullbrárskáld kvað þetta um Kálf Árnason:

Jörð rèttu vígi[9] at varða,

1) glýgs, *C*, *D*, *H*, *S*. 2) gunnranns, *C*, *F*, *H*, *S*; gunnrammr, *L*. 3) konúng, *C*, *D*, *F*, *S*. 4) *þannig hin; máð í A*. 5) *þannig hin; máð í A*. 6) *Hèr byrjar K aptr*. 7) *þannig hin; máð í A*. 8) hálsinn, *hin*. 9) vísi, *L*.

vígreifr í fyrir Óleifi
[brauta þú[1] við bragníng nýztan[2]
bág, þat kveð ek mik frágu;
fyrr[3] gekkst þú [í styr straungum[4]
stóð[5] verk, en óð merki,
satt er at sokn of veittir
snjallr, unz gramr var fallinn.

Sighvatr skáld kvað um Björn stallara:

Björn frá ek auð[6] at[7] ernum
endr stallarum[8] kendi[9],
hug (hve) halda dugði,
hann sótti fram drottinn;
fèll í her með hylli[10]
hann virðínga[11] manna[12]
frægr[13] at hilmis höfði
hróðr-auðugs sá dauði[14].

212. Dagr Hríngsson hèlt upp orrostu, ok veitti hina fyrstu atgaungu svâ harða, at bændr hrukku fyrir, en sumir stukku á flótta, þá fell fjöldi liðs af bóndum; þessir lendir menn: Erlendr or Gerði ok Áslakr af Finneyjum[15], var þá merki niðr höggvit fyrir bóndum, er þeir höfðu áðr með farit; var þá orrosta hin ákafasta; kölluðu menn þat Dagshríð, þá snöru þeir ímóti

---

1) branztu, *hin.* 2) nyztum, *C.* 3) fram, *F.* 4) á stað Stikla, *C, D, H, S*; styrs uns stilli, *K.* 5) stór, *C, D, H, S.* 6) *v. í D, H.* 7) ok, *D, H*; af; *hin.* 8) stallara, *F, L.* 9) kendan, *C*; kenda, *K*; kendum, *L*; kendu, *S.* 10) hollum, *C, D, H, S.* 11) verðúngar, *hin.* 12) sverða, *C*; manni, *H.* 13) leyfðr, *C*; leyfðr er, *D, H, S.* 14) dauða, *C, H.* 15) Feneyjum, *D, H.*

Dag, Kálfr Árnason ok Hárekr or Þjóttu, Þórir hundr með þá sveit er honum fylgði, var þá Dagr ofrliði borinn, ok snèri þá á flótta, ok allt lið þat er eptir var, ok var þar dalr nokkur, er megin flokkrinn fór um, fèll þar þá margt lið, síðan dreifðist þá flokkrinn tveggja vegna í brutt; voru margir menn sárir mjök ok margir mæddir, svâ at til einskis voru færir. Bændr ráku skamt flóttan, þvíat höfðíngjar snèru aptr brátt, ok þar til at valrinn lá, þvíat margir áttu þar at leita eptir frændum sínum.

213. Þórir hundr gekk þar til, sem lá lík Ólafs konúngs, ok veitti þar umbúnað, lagði niðr líkit, ok rètti ok breiddi klæði yfir, ok er hann þerði blóðit af andlitinu, þá sagði hann svâ síðan, at andlit hans væri svâ fagrt ok roðinn í kinnunum, sem þá at hann svæfi, en miklu bjartara enn þá er hann lifði; þá kom blóð konúngsins á hönd Þóri, ok rann upp á greipina, þar er hann hafði áðr sár fengit, ok þurfti um þat sár eigi at binda þaðan frá, svâ grèri þat skjótt; vottaði Þórir þenna atburð sjálfr, þá er helgi Ólafs konúngs kom upp fyrir alþýðu, varð Þórir hundr fyrstr manna til þess, at halda upp helgi Ólafs konúngs, þeirra manna at þar höfðu verit í mótstöðuflokki hans.

214. Kálfr Árnason leitaði at bræðrum sínum, er þar voru fallnir, hann hitti Þorberg ok Finn Árnason, ok er þat sögn manna, at Finnr kastaði at honum saxi, ok vildi drepa hann, ok

mælti til hans hörðum orðum, ok kallaði hann griðníðíng ok drottinnsvika; Kálfr gaf ekki at því gaum, ok lèt hann Finn bera brott or valnum ok svâ Þorberg; var þá leitat um sár manna, ok höfðu þeir engi sár banvæn, höfðu þeir fallit fyrir vâpnaburð ok mæði; síðan lèt Kálfr flytja bræðr sína ofan til skips ok fór með þeim sjálfr; en þegar hann snèri á brutt, þá fór í brutt allt bónda lið, þat er þar átti heimili í nánd, nema þeir menn er þar störfuðu at frændum sínum, ok vinna þeim er sárir voru eðr at líkum þeirra er dauðir voru, ok voru menn fluttir heim á bæi, svâ at hvert hús var fullt af þeim, en tjaldat úti yfir sumum; svâ undarliga margt fólk sem samnazt hafði í bónda herinn, þá þótti þat eigi minnr frá líkindum, hversu skjótt samnaðrinn raufst, þar er til þess tók, ok bar þat mjök til at hitt mesta fjölmenni hafði þar samnazt or hèruðum, ok voru þeir mjök heimfúsir.

215. Bændr, þeir er heima áttu í Veradal, gengu þeir til fundar við höfðíngja Hárek ok Þóri, ok kærðu fyrir þeim sín vandræði, ok sögðu svâ: flóttamenn þessir, er hèr hafa undan komizt, munu fara upp um Veradal ok munu búa oss óþarfliga at heimilum vorum, en oss er ekki fært heim meðan þeir eru í dalnum; nú gjörið svâ vel farið eptir þeim ok látið ekki manns barn undan komast, þvíat slíkan kost munu þeir oss ætla, ef þeir hefði betr haft á vârum fundi, ok svâ munu þeir enn gjöra, ef vèr hittumst síð-

ar, svâ at þeir hafi meiri kosti, en vera kann at þeim dvelizt í dölum, ef þeir vita sèr eingis ótta vânir, munu þeir þegar fara óspakliga á bygðir vârar. Ræddu bændr mörgum orðum um þetta ok eggjuðu með ákafa miklum, at höfðíngjar skyldu fara ok drepa þat fólk, sem undan hafði komizt. Ok er höfðíngjar töluðu þetta sín í millim, þá þóttu þeim bændr hafa margt satt sagt í tölu sinni, rèðu þá þat at Þórir hundr rèzt til ferðar með Verdælum, ok hafði hann 6 hundruð manna, þat er hans lið var, fór síðan, tók þá at nátta, lètti Þórir eigi fyrr ferð sinni, enn hann kom um náttina uppá Súlu, ok spurði hann þar þau tíðindi, at um kveldit hafði þar komit Dagr Hríngsson ok margar aðrar sveitir af Ólafs konúngs mönnum, ok höfðu þeir haft þar náttverðar dvöl, en farit síðan á fjall upp; þá segir Þórir at hann mundi ekki rekast eptir þeim um fjöll, ok snèri hann þá aptr ofan í dalinn, ok fengu þeir fátt drepit; síðan fóru bændr til heimila sinna, síðan fór Þórir eptir um daginn til skipa sinna; en konúngsmenn, þeir er færir voru, forðuðu sèr, ok leyndust í skógum, sumir fengu hjálp af mönnum.

216. Haraldr Sigurðarson var sárr mjök, en Rögnvaldr Brúsason flutti hann til bónda eins um náttina eptir bardagan, tók þá bóndi við Haraldi, ok hafði hann á laun, ok lèt þar græða hann; síðan fèkk hann til son sinn at fylgja honum í brutt, fóru þeir þá huldu höfði um

fjöll ok eyðimerkr ok koma fram á Jamtalandi; þá kvað Haraldr þetta:

Nú læt[1] ek skóg af skógi
skreiðast[2] lítils heiðar[3]
hverr veit nema ek verða
víða frægr um síðir.

217. Haraldr Sigurðarson, bróðir Ólafs konúngs, var þá 15 vetra gamall, er Ólafr konúngr fèll, á þat kveðr Þjóðólfr skáld í drápu þeirri, er hann orti um Harald konúng, er kölluð er Sexstefja:

Hvast frá ek, höggvi[4] næsta,
hlíf- èl á gram drífa[5],
en bolgera[6] brennir
bræðr sínum vel tæði[7];
skildist hann, ok huldi
hjálmsetrs[8], gamall vetra
tiggi tólf ok þriggja
trauðr við Ólaf dauðan.

Haraldr hitti Rögnvald á Jamtalandi, ok fóru þaðan til Svíþjóðar um haustit, ok var þar um vetrinn; annat sumar fóru þeir austr í Garðaríki til Jarazleifs konúngs, ok tók hann vel við þeim, dvaldist Haraldr þar lengi síðan ok svâ Rögnvaldr; svâ segir Bölverkr skáld í drápu þeirri, er hann orti um Harald konúng:

---

1) verð, *D*, *F*, *S*; fer, *H*. 2) skreiða, *H*. 3) *C skamstafar fyrri part vís og sleppir seinni partinum.* 4) havki, *C*; hugi ið, *D*; huggi, haugi, *K*, *L*, *S*. 5) *þat fylgjandi af vís. v. í C.* 6) bolgara, *D*, *H*, *K*, *L*, *S*. 7) ræði, *L*. 8) hjálmsetr, *S*.

Mildíngr! straukt þú[1] um mækiss
munn, er lèzt af gunni,
hollr[2] vant þú hrafn um fyldan
hrás[3], þaut úlfr[4] í ási;
en gramr nè[5] ek frá fremra
friðskerðir þèr verða,
austr komt þú árit næsta
örðiglundr í Garða[6].

Þess getr Arnór jarlaskáld, at Rögnvaldr Brúsason var lengi síðan landvarnarmaðr í Garðaríki, ok átti þar margar orrostur:

Deildist af því[7] at aldri[8]
èls[9] grafnínga[10] þelar
gunnlar[11] njörðr í Görðum
gunnbráðr tíu háði.

218. Þormóðr kolbrúnarskáld var í orrostu undir merki Ólafs konúngs, ok er konúngr var fallinn, ok atsókn var sem hörðust, þá fellu konúngs menn hverr um annan, en þeir voru flestir sárir, er upp stóðu. Þormóðr var sár mjök, gjörði hann svâ sem aðrir, flýði þaðan frá sem mestr þótti mannháski, en sumir runnu, þá hófst Dags orrosta, er Dagshríð er kölluð, sótti allt konúngs lið, þat er vâpnfært var, en Þormóðr kom þá ekki í orrostu, þvíat hann var ekki vâpnfærr, ok var þá

---

1) *þat fylgjandi af vís. v. í C.* 2) hollz, *D, S*; helzt, *H.* 3) hárs, *D, H.* 4) vargr, *D, H, S.* 5) *þannig hin*; en, *A.* 6) Görðum, *S.* 7) svà, *hin.* 8) aldin, *S.* 9) jel, *hin.* 10) grannínga, *C, K.* 11) göndlar, *C, S.*

óvigr bæði af mæði ok sárum, ok stóð hann hjá fèlögum sínum, þóat hann mætti ekki athafast, þá var hann lostinn með öru í síðu vinstri, braut hann af sèr örvar skaptit, ok gekk hann þá í brutt frá orrostunni ok heim til húsanna, var þar mikit hús fyrir honum; Þormóðr hafði bert sverð í hendi, ok er hann gekk inn, kom maðr í móti honum, sá mælti: furðu ill læti eru hèr inn at heyra, veinún ok gaulun; skömm mikil er karlmönnum röskum í slíku, at þeir skulu eigi þola sár, vera má ok at konúngsmenn hafi allvel framgengit, en illa bera þeir sárin. Þormóðr mælti: hvert er nafn þitt? hann nefndist Kimbi. Þormóðr svarar: vart þú í bardaga? var ek, segir hann, með bóndum, er betr var; ert þú nokkut sárr, segir Þormóðr? lítt, segir Kimbi: eða hvárt vart þú í bardaga? Þormóðr segir: var ek með þeim, er betr höfðu. Kimbi sá at Þormóðr hafði gullhríng á hendi, hann mælti; þú munt vera konúngsmann, fá þú mèr gullhrínginn, en ek mun leyna þèr, bændr munu launa þèr úspekt þína, ef þú verðr á veg þeirra. Þormóðr mælti: haf þú hrínginn, ef þú kant at fá hann, þvíat látit hefir ek nú meira. Kimbi rètti fram höndina ok vildi taka hrínginn; Þormóðr sveipaði til sverðinu ok hjó hönd af Kimba, ok er sagt at Kimbi bar sár sitt öngan mun betr enn hinir, er hann hafði áðr áfært; fór Kimbi í brott, en Þormóðr settist

niðr í hlöðunni, ok sat þar um hríð ok heyrði á tal manna; þat var mest talat, at hverr sagði þat, er sèð þóttist hafa í orrostu, ok töluðu um framgaungur manna, lofuðu sumir mest hreysti Ólafs konúngs, en sumir nefndu aðra ekki síðr til; þá kvað Þormóðr:

Ört var Ólafs hjarta,
óð fram [grámr í blóði[1],
rekin bitu stál á Stikla-
stöðum, kvöddist[2] lið böðvar;
èlþolla leit[3] alla
jálmveðrs[4], nema gram sjálfan,
reyndr var flestr[5] í fastri
fleindrífu, sèr hlífa.

Þormóðr gekk síðan í brutt, ok kom til skemmu nökkurrar, gekk þar inn, ok voru þar margir menn aðrir sárir; var þar at kona nokkur at binda sár manna, eldr var á gólfinu, vermdi hún þar vatn til at fægja sár manna; en Þormóðr settist niðr við dyr utar, þar gekk annar maðr út, en annar inn, þeir er störfuðu at sárum manna, þá snèri einn maðr at Þormoði, ok sá á hann, ok mælti: hví ertu svâ fölr, ertu sár, eða hví biðr þú þèr eigi lækníngar? Þormóðr kvað þá vísu þessa:

Emka ek rjóðr, en rauðum
ræðr grönn[6] Skögul manni

---

[1]) gramr í vals blóði, *K*; í val blóði, *L*. [2]) kvaddi, *D*, *F*, *H*, *K*, *S*. [3]) ek, *b. v. F*; sá ek, *hin*. [4]) álmveðrs, *C*, *F*; jálfveðrs, *D*, *H*; Jálfóðs, *S*. [5]) um flest. *F*. [6]) grau, *C*; gunn, *D*, *H*.

haukasetrs[1] hin hvíta,
hyggr fár um mik sárann;
hitt veldr mèr at, meldrar,
morð venjandi[2] Fenju[3],
[draupnis dýrra[4] vápna
Dagshríðar spor svíða.

Síðan gekk Þormóðr at eldinum, ok stóð þar um hríð, þá mælti læknir til hans: gakk út maðr ok tak mèr skíðafang, er hèr liggr hjá dyrum úti. Hann gekk út ok bar inn skíðafángit, ok kastaði niðr á gólfit; þá sá læknir í annlit honum, ok mælti: furðu bleikr er þessi maðr, hví ert þú slíkr? þá kvað Þormóðr vísu:

Undrast Öglis landa
eik, hví vær erim[5] bleikir,
fár verðr fagr af sárum,
fann ek örvadrif, svanni!
mik fló málmr hinn dökkvi
magni keyrðr í gegnum,
hvast beit hjartað næsta
hættligt járn, er ek vætti[6].

Lát mik sjá sár þín, ok mun ek veita umbönd. Síðan settist hann niðr, ok kastaði klæðum af sèr; en er læknir sá sár hans, þá leitaði hún um sár þat, sem hann hafði á síðunni, kendi þess at þar var járn í, en þat vissi hún eigi,

1) haukalátrs, *D*, *H*. 2) morðvenandi, *D*, *H*; margsdeyjandi, *K*. 3) Freyju, *K*. 4) djúp ok danskra, *C*, *D*, *L*; drep ok danskra, *H*; drýpr danskra, *S*. 5) sèm, *C*, *D*, *F*, *H*, *K*. 6) ætla, *F*.

hvert þat hafði snúit, hún hafði (þar) gert í steinkatli af[1] lauk ok önnur grös, ok vellt þat saman, ok gaf at eta þeim hinum sárum mönnum, ok reyndi svâ, hvârt þeir höfðu hol sár, en þá kendi af laukinum út or sárinu því er á hol var; hún bar þat at Þormóði, bað hann eta; hann segir: ber brutt, ekki hefir ek grautar[2] sótt. Síðan tók hún spennitaung ok vildi draga út járnit, en þat var fast, ok gekk hvergi, stóð ok lítt út, þvíat sárit var sollit. Þá mælti hann: sker þú til járnsins svâ at vel megi ná með taunginni, fá mèr síðan ok lát mik kippa! hún gerði svâ; þá tók Þormóðr gullríng af hendi sèr, ok gaf lækninum, bað hana slíkt af gera er hún vildi: góðr er nautrinn, at Ólafr konúngr gaf mèr ríng þenna í morgin. Síðan tók Þormóðr taungina, ok kippti brutt örinni, en þar voru á krókar ok lágu á tágir af hjartanu, sumar hvítar en sumar rauðar, ok er þat sá Þormóðr, þá mælti hann: vel hefir konúngrinn alit oss, feitt er mèr um hjartarætr. Síðan hnè hann aptr, ok var þá látinn, ok lýkr þar frá Þormóði at segja.

219. Ólafr konúngr fèll miðvikudaginn hinn fjórða Kalendas Augustuss; þat var nær miðjum degi, er þeir hittust, ok heldr fyrir enn at miðjum degi hófst orrostan, en konúngr fèll fyrir nón, en myrkrit hèlzt frá miðmunda til

---

1) stappaðan, *C*; stappat, *D*, *H*. *K*; stappa, *S*. 2) *þannig* *C*. *D*, *H*, *K*, *S*; *rifit af í A*; gras, *F*, *L*.

nóns; svå segir Sighvatr skáld frá lyktum orrostunnar:

Hörð, [er, sízt[1] hermenn gjörðu
hlíf raufst[2] fyrir gram, lífi,
önd at Engla sendi[3]
ómjók, konúng sjúkan;
of[4] brá Ólafs fjörvi
öld, þar er herr klauf skjöldu,
fólks odda gekk[5] fylkir
fund, en Dagr hèlt undan.

Ok enn kvað hann:

Áðr vitu [eigi meiðar[6]
ógnar skers[7], nè hersa[8],
þjóð rèð þengils dauða,
þann styrk búand-manna;
er slíkan gram sóknum
sár elds viðir feldi,
mörg lá dýr í dreyra
drótt, sem Ólafr þótti[9].

Bændr ræntu ekki valinn, ok varð þegar eptir orrostuna svå, at heldr sló ótta á marga, þá er móti Ólafi konúngi höfðu verit, en þó hèldu þeir illviljanum sín í millum, ok at allir þeir menn, er með konúngi voru ok höfðu fallit, skyldu hafa öngan þann gröpt eða umbúníng, er góðum mönnum semdi, ok kölluðu þá alla ráns-

1) var sú er, *L.* 2) rauf, *D*, *H*, *K*; raufk, *S.* 3) stríði, *C*, *D*, *H*, *K*, *L*, *S.* 4) ok, *C*, *F*, *L*; ör, *D*, *H*, *S*; auk, *K.* 5) fèkk, *H.* 6) þat eigi, *D*, *H*, *S.* 7) setra, *D*, *H.* 8) þessa, *C*: hersar, *F*; herða, *K.* 9) sótti, *C.*

menn ok útlaga; en þeir menn er ríkir voru ok þar höfðu látit frændr í valinum, gáfu ekki gaum at því, ok fluttu þeir síðan frændr sína til kirkju ok veittu þeim umbúnað.

220. Þorgils[1] Álmoson[2] ok Grímr son hans fóru til valsins um kveldit, er myrkt var orðit, þeir tóku upp lík Ólafs konúngs ok báru þartil er var húskytja nokkur lítil ok auð annan veg frá bænum, höfðu þeir ljós með sèr ok vatn, tóku þá klæði af líkinu ok þógu því ok sveiptu þeir með líndúkum, ok lögðu þar niðr í húsinu ok huldu viðum, svâ at eigi mátti sjá, þótt menn kæmi í húsit, ok gengu burt síðan ok heim til bæjarins; þar hafði fylgt herinum margt stafkarla hvorumtveggja ok fátækis fólk, er sèr bað matar; en þat kveld eptir bardagann hafði þat fólk margt þar dvalizt, ok er náttaði leitaði þat sèr herbergis um öll hús bæði stór ok smá; þar var einn blindr máðr, sá er sagt er frá, hann var snauðr, ok fór sveinn einn með honum ok leiddi hann, þeir gengu úti um bæi ok leituðu sèr herbergis; þeir komá at því sama húsi, voru þar dyr svâ lágar at nær varð at krjúpa inn; ok er hinn blindi maðr kom í húsit, þá þreifaðist hann fyrir um gólfit, ok leitaði hvårt þar mundi nokkut mega niðr setjast; hatt hafði hann á höfði, ok steyptist hattrinn fyrir andlit honum, er hann laut niðr, hann kendi at tjörn var á

[1]) *þannig hin og A* kap. 195, *en hèr* Þorgeir. [2]) hálma, *D, F, H.*

gólfinu; þá tók hann upp hendinni votri, ok koma fíngrnir við augun, en þegar brá kláða á hvarmana svâ miklum, at hann strauk með fíngrunum votum augun sín sjálfr; síðan opaði hann út or húsinu ok segir at þar mátti ekki inni liggja, þvíat þar var allt vott, ok er hann kom út or húsinu, þá sá hann þegar fyrst skil handa sinna ok allt er svâ nær var honum, er hann mátti sjá fyrir náttmyrkri; hann gekk þegar heim til bæjarins ok inní stofu ok segir frá öllum mönnum, at hann hafði sýn sína ok var hann þá skygn maðr, en þat vissu margir menn at hann hafði lengi verit blindr maðr, þvíat hann hafði þar áðr lengi verit ok gengit um bygðir; hann sagði at þá sá hann fyrst, er hann kom ut or húsi einu litlu ok vondu, ok var þar allt vott inni, segir hann, greip ek þar í höndum ok gnèra ek vâtum um augu mèr, hann segir ok hvar þat hús stóð; en þeir menn, er þar voru ok sá þessi tíðindi, undruðust mjök um þenna atburð, ok töluðu sín í milli, hvat þar mundi inni vera í því húsi[1]; en Þorgils bóndi ok son hans Grímr þóttust vita, hvaðan af þessi atburðr mundi vera; þeir ræddust mjök, at óvinir konúngs mundu fara ok rannsaka húsit; síðan leyndust þeir í burt ok fóru til hússins, ok tóku líkit ok fluttu þat burt út í hagann ok fálu þar, fóru þeir síðan til bæjarins, ok sváfu af nátt þá.

[1]) *Hèr byrjar G aptr.*

221. Þórir hundr kom fimtudaginn ofan or Veradal út á Stiklarstaði, ok fylgði honum lið margt, var þar ok fyrir margt lið bónda; var þá enn roðinn valrinn, fluttu menn í brutt frændr sína ok vini, en veittu björg sárum mönnum, þeim er menn vildu græða, en fjöldi manna þeirra hafði andazt, síðan er lokit var bardaganum. Þórir hundr gekk þartil, er konúngr hafði fallit, ok leitaði líksins, ok fann eigi; þá spurðist hann fyrir, ef nokkurir menn kynni at segja honum, hvar lík konúngs var komit, en þat vissi engi maðr at segja honum; þá spurði hann Þorgils bónda, ef hann vissi nokkut til, hvar lík konúngs var. Þorgils svarar: ekki var ek í bardaga, veit ek þaðan fá tíðindi, margar sögur fara nú, þat er nú sagt at Ólafr konúngr hafi hittr verit í nátt uppi hjá Staði[1] ok sveit manna með honum; en ef hann hefir fallit, munu sveitúngar yðrir hafa fólgit lík hans í holtum eðr hraunum; en þótt Þórir þættist vita ið sanna, at hann var fallinn, þá tóku margir undir, ok gjörðu þann kurr, at konúngr mundi hafa brutt komizt or orrostunni, ok skamt mundi til at hann mundi fá her ok koma aptr á hendr þeim; fór þá Þórir til skipa sinna ok síðan út eptir firði; þá tók at dreifast allt bóndalið, ok fluttu á brott hina sáru menn alla, þá er hrærandi[2] voru.

[1]) *Staf,* C, D, G, H, K, L, S. [2]) *þannig hin*; *sárir*, A.

landi í Jómsborg; en þá hafði komit til konúngs orðsendíng Knúts konúngs, föður hans, at hann skyldi fara til Danmerkr, ok þat með at hann skyldi fara síðan til Noregs ok taka við ríki þar, ok hafa þar með konúngsnafn yfir Noregi. Síðan fór Sveinn til Danmerkr, ok hafði þaðan lið mikit; fór með honum Haraldr jarl ok margt ríkismanna; þess getr Þórarinn loftúnga í kvæði því, er hann orti um Svein konúng, (er kölluð er) Gæljúngs[1] kviða:

Þat var dullaust,
hve Danir gerðu
dökka[2] för
með döglíngi;
þar var jarl fyrst[3]
at upphafi,
ok hverr maðr[4],
er honum fylgði,
annar drengr[5]
öðrum betri.

Síðan fór Sveinn í Nóreg, ok með honum Alfífa, móðir hans, ok var þá til konúngs tekinn á hverju lögþíngi, hann var þá kominn austan í Víkina, er orrosta var á Stiklastöðum, ok Ólafr konúngr fèll. Sveinn lètti eigi fyrr ferð sinni, enn hann kom um haustit norðr í Þrándheim, var hann þar til konúngs tekinn, sem í öðrum

1) Glælogns, *D*, *K*, *S*; Glælúngs, *F*, *G*, *L*; Glæsaungs, *H*.
2) dyggva, *D*, *H*, *K*, *S*; dýra, *G*. 3) *v. í G.* 4) drengr, *G.*
5) vár, *G.*

stöðum. Sveinn konúngr hafði ný lög í landi um marga hluti, ok var þat eptir því sett, sem lög vóru í Danmörk, en sum miklu frekari; engi maðr skyldi af landi fara nema í konúngs leyfi, en ef færi, fèll undir konúng eign þess; en hverr, er víg vægi, skyldi hafa fyrirvegit landi ok lausum eyri; en ef maðr var útlægr ok tæmdist honum arfr, þá eignaðist konúngr arf þann; at jólum skyldi hverr bóndi fá konúngi mæli malts af arni hverjum ok lær af uxa hverjum[1], ok var kallat vinatoddi[2], ok spann smjörs, ok húsfreyja hver [rýgjar tó[3], þat var lín [eigi rotit[4], ok svâ mikit at spent fengi lengsta[5] fíngri ok þumalfíngri[6]; bændr skyldu uppgjöra] hús þau öll, er konúngr vildi hafa á bústöðum sínum; 7 menn skyldu gjöra einn liðfæran ok gjöra fyrir hvern 15[7] vetra gamlan, ok þar með hömlur leiga[8]; hverr maðr, er á haf rèri, skyldi gjalda konúngi landvörðu, hvaðan sem rèri[9], [en fiska[10] skip hvert, er færi[11] brott, skyldi gjalda konúngi rúm um þvert skip; maðr hverr, er færi til Íslands, skyldi gjalda landaura, þarlenzkr sem útlenzkr; þat fylgði þessu, at þá skyldu danskir menn hafa svâ mikin metnað í

1) þrevetrum, *D*, *G*, *K*, *L*, *S*; *b. v. F*, *H*. 2) vinartoddi, *D*, *G*, *H*, *S*. 3) rykkjar tó, *D*, *G*, *S*. 4) ðrent, *G*. 5) mesta, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*. 6) lengsta, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*. 7) 5, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*; 12, *L*. 8) eiga, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*; hverr maðr er færi af landi brott; þá skyldi gjalda konúngi rúm áðr, *b. v. G*. 9) at kæmi, *G*. 10) en þat voru 2 5, (*G*, *K*, *S*) fiskar, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*. 11) af landi, *b. v. hin*.

Noregi, at eins þeirra vitni skyldi hrinda 10 Norðmanna vitni. En er þessi lagasetníng kom upp, ok birt var fyrir alþýðu, þá tóku menn þegar at reisa úlfúð í móti, ok gerðu kurur[1] sín í millum; mæltu þeir svâ, er eigi höfðu verit í mótferð við Ólaf konúng: taki þeir nú Innþrændir vináttu ok laun af Knytlíngum, þess er þeir börðust við Ólaf konúng ok feldu hann frá landi: yðr var heitit friði ok rèttarbótum, en nú hafi þèr ánauð ok þrælkun, ok þarmeð stórglæpi ok svívirðíng ok níðíngskap; þar var eigi gott til mótmæla; þá sá allir at úhæfiliga var ráðit, báru menn þá eigi traust til at gjöra uppreist móti Sveini konúngi, bar þat mest til þess, at menn höfðu gisla sent Knúti konúngi, sonu sína eðr aðra frændr sína, ok þat með, at þá varð engi formaðr til uppreistar. Brátt höfðu menn ámæli mikit til Sveins konúngs, ok kendu þat mest Alfífu, þat er í móti skapi þótti, en þá náðist samheldi[2] af mörgum mönnum til Ólafs konúngs.

224. Vetr þann hófst upp umræða sú af mörgum mönnum þar í Þrándheimi, at Ólafr konúngr væri maðr sannheilagr, ok jarteinir margar yrði at helgi hans, hófu þá margir áheit til Ólafs konúngs um þá hluti, er mönnum þótti mestu varða, fengu menn margir af þeim áheitum heilsubót, en sumir fararbeina eðr aðra hluti, þá er nauðsýn þótti tilbera.

---

[1]) kurr, *hin.* [2]) sammæli, *hin.*

225. Einarr Þambarskelfir var þá heim kominn til búa sinna, ok hafði þær veizlur, sem Knútr konúngr hafði fengit honum, þá er þeir fundust í Þrándheimi, ok jarlar höfðu gefit honum. Einar hafði ekki mjök verit í mótgaungu við Ólaf konúng, hrósaði hann því sjálfr. Einar minntist þess, er Knútr konúngr hafði heitit honum jarlsdómi yfir Noregi, ok svâ þat at konúngr endi ekki heit sitt. Einarr var fyrstr til ríkismanna, at (halda) upp helgi Ólafs konúngs.

226. Finnr Árnason dvaldist litla hríð á Eggju með Kálfi, þvíat hann kunni stórilla því, er Kálfr hafði verit í bardaga móti Ólafi konúngi, veitti Finnr jafnan harðar átölur af þeim sökum. Þorbergr[1] Árnason var miklu betr stiltr enn Finnr, en þó fýstist Þorbergr at fara heim til búss síns; fèkk Kálfr þeim bræðrum sínum lángskip gott með öllum reiða ok öllum búníngi, fèkk hann þeim ok gott föruneyti, fóru þeir heim til búa sinna. Árni Árnason lá lengi í sárum, ok varð heill ok örkumlalauss, fór hann síðan um vetrinn suðr til búss síns; tóku þeir allir sèr grið af Sveini konúngi, ok settust þeir heima allir bræðr um kyrt.

227. Eptir um sumarit gerðist mikil umræða um helgi Ólafs konúngs, ok snèri

---

[1]) *þannig hin*; Þorgeirr, *A*.

öllum öðrum orðróm um Ólaf konúng, voru þeir þá margir, er þat sönnuðu, at Ólafr konúngr mundi heilagr vera, er fyrr höfðu af öllum fjandskap móti honum gengit ok látit hann eigi ná þá sannmæli; tóku menn þá at snúast til ámælis við þá menn, er mest eggjuðu mótgaungu við Ólaf konúng, var af því mikit kent Sigurði biskupi, gjörðust menn þar hans úvinir svå miklir, at hann sá öngan annan sinn kost, enn fara á burt ok vestr til Englands á fund Knúts konúngs; síðan gjörðu Þrændir menn ok orðsendíngar til Upplanda, at Grímkell biskup skyldi koma norðr til Þrándheims; Ólafr konúngr hafði sent Grímkel biskup aptr til Noregs, þá er konúngr fór austr til Garðaríkis, hafði Grímkell biskup síðan verit á Upplöndum; en er þessi orðsendíng kom til biskups, þá bjóst hann þegar til ferðar þeirrar, bar þat ok mjök til, er hann fór, at biskup trúði at þat mundi með sannindum, er sagt var frá jarteignagjörð Ólafs konúngs ok helgi hans.

228. Grímkell biskup fór til fundar við Einar Þambarskelfi, ok tók Einarr feginsamliga við biskupi, mæltu þeir síðan marga hluti, svå ok þau stórtíðindi, er þar í landi höfðu orðit, urðu þeir á marga hluti sáttir sín í millum. Síðan fór biskup inn til Kaupángs, tók þar öll alþýða vel við honum; hann fór eptir vandliga um tákn þau, er sögð voru frá Ólafi konúngi,

spurðist honum vel til þess. Síðan gjörði biskup orðsendíngar inn á Stiklarstaði til Þorgils ok Gríms, sonar hans, ok stefndi þeim inn til bæjar á sinn fund. Þeir feðgar lögðust þá ferð eigi undir höfuð, ok fóru út til bæjar á fund biskups, þá sýndu þeir öll þau merki, er þeir höfðu vísir orðit, ok þat hvar þeir hefðu komit líki hans. Síðan sendi biskup eptir Einari Þambarskelfi, ok kom Einar til bæjarins, höfðu þeir biskup tal saman við konúng ok Alfífu, ok báðu at konúngr skyldi lof til gefa, at lík Ólafs konúngs væri tekit or jörðu; konúngr lagði þar lof til, ok bað biskup gjöra þar at slíkt er hann vildi; þá var mikit fjölmenni í bænum. Biskup ok Einar ok menn með þeim fóru þar til, er lík Ólafs konúngs var jarðat, ok lètu þar til grafa, kistan var þá mjök svå komin upp or jörðu. Þat var margra manna ráð, at biskup lèti lík konúngs grafa niðr í jörð at Clemens kirkju; en er liðit var frá andláti Ólafs konúngs 12 mánaðir ok fimm nætr, þá var upptekinn heilagr dómr hans, var þá kista Ólafs konúng spánósa[1], svå sem nýskafin væri. Grímkell biskup gekk þá til, er upp var lokit kistu Ólafs konúngs, þar var dýrligr ilmr; þá beraði biskup andlit hans, ok var hvergi brugðit ásjón hans, litr ok roði í kinnum, sem þá mundi, er hann væri ný sofnaðr; en á því fundu menn mikinn mun, er sèð höfðu Ólaf konúng, þá er hann fèll, at síðan

[1]) hvít, *G*; spáný, *K*.

hafði vaxit hár hans ok negl, þvínæst sem þá mundi, ef hann hefði lífs verit hèr í heimi þá alla stund síðan er hann fèll. Þá gekk til at sjá lík Ólafs konúngs Sveinn konúngr ok allir þeir höfíngjar, er þar voru; þá mælti Alfífa: furðu seint fúna menn í sandinum, ekki mundi svå vera, ef hann hefði í moldu legit. Síðan tók biskup skæri, ok skar af kömpum hans ok svå af hári hans, hann hafði haft lánga kampa, svå sem þá var títt; biskup mælti til konúngs ok Alfífu: nú er hár konúngs ok kampar svå sítt, sem þá er hann andaðist, ok þvílíkt vaxit sem nú megi þèr sjá. (Þá mælti Alfífa): þá þikki mèr þat heilagr dómr, ef þat brennr eigi í eldi, en opt höfu vær sèð hár manna vaxa, ok heilt ok úsakat þeirra er í moldu hafa legit lengr enn þessi maðr. Síðan lèt biskup taka sèr eld í glóðarkeri, ok blessaði reykelsi, ok þá lagði hann í eldinn hár Ólafs konúngs, en þá er brunnit var reykelsit allt, þá tók biskup hárit or eldinum óbrunnit, lèt biskup þetta (sjá) konúng ok aðra höfðíngja; þá bað Alfífa hárit leggja í óvígðan eld; þá svarar Einar Þambarskelfir, ok bað hana þegja, ok valdi henni mörg hörð orð; var þat þá biskups atkvæði ok konúngs samþykki ok dómr alsherjar, at Ólafr konúngr væri maðr sannheilagr; var líkami hans borinn í Clemens kirkju ok veittr umbúnaðr áðr yfir háaltari, var kista hans sveipt pelli ok tjaldat um.

guðvef, urðu þá þegar margar jartegnir at helgi Ólafs konúngs.

229. Þar á melnum, sem lík Ólafs konúngs hafði legit, kom upp fagur brunnr, ok fengu menn bót meina sinna af því vatni, ok var veittr umbúnaðr, ok hefir þat vatn verit jafnan síðan vandliga varðveitt; kapella var þar fyrst gjör, ok sett þar altarit, sem (verit hafði) legit konúngsins, en nú stendr í þeim stað Krists kirkja, lèt Eysteinn erkibiskup þar setja háaltarit í þeim stað, sem konúngr hafði legit, þá er hann reisti þetta ið mikla musteri, hafði verit í þeim stað háaltarit til fyrri kirkju. Svâ er sagt at Ólafs kirkja standi þar nú, sem þá stóð eyðiskemma sú, er lík Óláfs konúngs var náttsett í; þar er nú kallat Saurlið[1], er heilagr dómr Ólafs konúngs var borinn af skipi, ok er þat nú í miðjum bænum; biskup varðveitti vandliga helgan dóm konúngs, skar hár hans ok negl, þvíat hvorttveggja vóx svâ sem þá er hann væri lifandi maðr í þessum heimi; sva segir Sighvatr:

Lýg ek Ólafi[2] eigi
ys[3] sem[4] kikvir tífar[5],
gæði ek helzt í hróðri
hárvöxt konúngs, ári[6];
en hèlzt[7] þeim, er son[8] seldi,
svörðr[9], þann er vóx í Görðum,

1) Hlið, *D, H, K S*; Olafshlið, *G*. 2) *þannig D, F, L*; O..., *A*; nema Olafr, *G, K, S*. 3) yfs, *G*. 4) nè, *F*. 5) trúar, *K*. 6) áru, *hin*. 7) heldr, *G*. 8) sýn, *G, K, S*. 9) suðr, *F, L*.

hann fèkk les[1] af, ljósum,
lausn Valdamar[2] hausi.

Þórarinn loftúnga orti[3] um Svein konúng (kvæði) þat, er Glælúngs[4] [kviða heitir[5], [ok eru þessar vísur í[6]:

Nú hefir Sveinn,
til[7] sess hagat,
þjóðkonúngr,
í Þrándheimi;
þar vill æ[8]
æfvi sína[9]
baugabrjótr[10]
bygðum ráða.
Þar Ólafr
áðan[11] bygði,
áðr hann hvarf
til himinríkis;
ok þar varð,
sem vitu allir,
[kykkvast hatr[12]
af[13] konúngmanni.
Hafði sèr
harðla ráðit
Haralds sonr[14]

1) læg, *D*; lavg, *H*. 2) Valhamars, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*. 3) *Hèr byrjar C aptr.* 4) Glælogns, *K*, *S*; Glæsogns, *H*. 5) kviðir heita, *C*, *D*. 6) Enn kvað Sighvatr um Olaf konúng, *D*, *H*; *v. í G*. 7) sèr, *hin*. 8) alla, *C*. 9) síðan, *C*. 10) baugnjótr, *K*. 11) óðal, *C*. 12) kykvað hár, *C*; kvikas höttr, *D*, *S*; kvika sett, *G*; kvikligr háttr, *F*. 13) á, *D*, *H*; or, *G*, *K*, *S*. 14) mögr, *C*.

til himinríkis;
áðr seimbrjótr
[at sætu[1] varð
[Kristi þekkr
konúngrinn æzti[2].
Þar svâ hann[3]
með heilu liggr,
lofsæll gramr,
líki sínu;
svâ at þar kná,
sem á kvikum manni,
hár ok negl
honum[4] vaxa.
Þar borðvegs[5]
bjöllur knegu[6]
yfir sæng hans
sjálfar hríngjast;
ok hvern dag
heyra þjóðir
klokkna hljóð
yfir konúngmanni.
En þar[7] af
altari
Kristi þæg
kerti brenna;
svâ hefir Ólafr,

[1]) sæti, *C.* [2]) *fr fyrra* [*v. í D; H; frá síðara* [*v. í C, F, K, L, S; vís. v. í G.* [3]) at hreinn , *C, D, H. K, S;* at heill, *G.* [4]) hátt um, *L.* [5]) boðvex, *D, H.* [6]) knèðu, *C;* hénga, *K.* [7]) upp, *b. v. hin.*

áðr hann andaðist,
syndalausn[1]
sálum[2] borgit[3].
Þar[4] kemr hveim[5],
er, heilagr er
konúngr sjálfr,
krýpr[6], at gagni;
ok beiðendr
blindir sækja,
þjóðir[7], máls,
er[8] þaðan heilir[9].
Bið þú Ólaf,
at hann árni[10] þèr,
hann er guðsmaðr[11],
grundar sinnar;
[hann of getr
af guði sjálfum
ár ok frið
öllum mönnum[12].
Þá er þú rèttir[13]
[fyrir regin-[14] nagla
bókka[15] máls
bænir þínar.

230. Sá atburðr varð á Stiklastöðum, sem fyrr var ritat, at Ólafr konúngr kastaði frá sèr

1) syndalauss, *hin.* 2) sálu, *C, D, G, H, K, S.* 3) brugðit, *G.* 4) ok þar, *b. v. C.* 5) sá, *C*; hverr, *F, G, L, S.* 6) krypum, *C*; sèr, *b. v. G.* 7) þjóðar, *G, S.* 8) en, *hin.* 9) *vís. v. í D, H, K.* 10) unni, *C, D, G, H, K, S.* 11) vinr, *G.* 12) *frá* [*v. í D, H.* 13) rekr, *D, G, H, K, S.* 14) rekin, *G.* 15) boga, *F, L.*

sverðinu Hneiti, þá er hann fèkk sár, en einn maðr svenskr hafði brotit sverð sitt, ok tók þá upp sverðit Hneiti, ok vå með því, en sá maðr komst or bardaga, ok fór með öðrum flóttamönnum, kom hann fram í Svíþjóð heim til búss síns, hafði hann sverðit alla sína æfi, en síðan hans son ok hverr eptir annan þeirra frænda, ok fylgði þeim jafnan, at hverr sagði öðrum nafn sverðsins, ok svå hvaðan komit var; en (þat var) miklu síðar á dögum Kirjalaks Miklagarðs keisara, at þar voru í Miklagarði margar sveitir Væríngja, þá bar sva at á einu sumri, at er konúngr var í herferð, ok lágu þeir í herbúðum sínum, Væríngjar hèldu vörð ok vöktu yfir konúngi, lágu þeir á völlum fyrir utan herbúðir, en þeir er áðr höfðu vakat, lögðust þá niðr, þeir voru allir alvopnaðir, þat var þá er þeir lögðust til svefns, at hverr hafði hjálm á höfði ok skjöld yfir sèr, en sverð undir höfði, ok skyldi leggja hina hægri hönd á meðalkafla, en hverr þeirra fèlaga, sá er hlotit hafði at sofna enn efra hlut nætrinnar, vaknaði hann í dögun, þá var sverð hans í brottu, en er hann leitaði, þá fann hann sverðit, hvar lá á vellinum lángt frá honum, hann stóð upp, ok tók sverðit, ætlaði hann at fèlagar hans, þeir er vakat höfðu, mundu gjört hafa til við hann, at væla frá honum sverðit; þeir synjuðu þess fyrir sik. Slíkir atburðir urðu um nætr þrjár, þá undraðist hann mjök sjálfr, ok svå aðrir þeir, er þetta sjá ok heyrðu, ok spurðu menn

eptir, hverju þat mundi gegna; þá segir hann, at sverð þat var kallaðr Hneitir, ok Ólafr konúngr hafði átt ok borit sjálfr í Noregi á Stiklastöðum, hann segir ok, hvernveg farit hafði um sverðit; síðan var þetta sagt Kirjalaks keisara, þá lèt keisarinn kalla til sín þenna mann, er með sverðit fór, fèkk keisari honum gull þrenn (jafn)-vægi[1] sverðsins, en konúngr lèt bera sverðit í Ólafs kirkju, þá er Væríngjar halda; var þar síðan yfir altari sverðit. Eindriði úngi hèt lendr maðr í Noregi á dögum þeirra sona Haralds gilla,Ínga, Eysteins ok Sigurðar; Eindriði var þá í Miklagarði, er þessir atburðir gjörðust, ok sagði þessa sögu í Noregi, svá sem Einar Skúlason váttar í drápu þeirri, er hann orti um Ólaf konúng hinn helga, ok er þat kvæði kveðit um þenna atburð.

231. Sveinn konúngr Knútsson rèð fyrir Noregi nokkura vetr, hann var bernskumaðr mikill bæði at aldri ok ráðum. Alfífa móðir hans hafði mest þá landráð, ok voru landsmenn miklir úvinir hennar bæði þá ok jafnan síðan; danskir menn höfðu þá mikinn yfirgáng í Noregi, en menn kunnu því stór illa, þá er þessar ræður voru uppi hafðar, kendu landsmenn þat Þrændum, at þeir hafði mestu um valdit, er Ólafr konúngr hinn helgi var feldr frá landi, ok Noregs menn höfðu lagizt undir þetta illa ríki, er ánauð ok úfrelsi gekk

[1]) jafnvirði, *C*, *D*, *H*.

þar yfir allt fólk, bæði ríka menn ok alþýðu, kölluðu þeir Þrændr skylda til at veita umráð ok uppreist at hrinda ríki af landsmönnum þessu hinu illa, var þat ok virðíng manna at Þrændir hefði mestan styrk í Noregi at höfðíngjum ok fjölmenni; en er Þrændir vissu at landsmenn veittu þeim ámæli, þá könnuðust þeir við at þat var sannmæli, at þá hefði hent glæp mikinn, er þeir höfðu Ólaf konúng tekit af lífi, ok þat með at þeim var miklu illu goldit; höfðu höfðíngjar stefnu ok ráðagjörð sín í millum, var þar Einar þambarskelfir upphafsmaðr at þeim ráðum, svâ ok Kálfr Árnason, ok fann hann, í hverja snöru hann hafði gengit Knúts konúngs ok hans áeggjan; þau heit, er konúngr hafði heitit Kálfi, þá töpuðust þau öll, þvíat Knútr hafði Kálfi heitit jarldómi ok yfirsókn yfir allan Noreg, ok Kálfr hafði verit höfuðsmaðr at halda orrostu við Ólaf konúng ok fella hann frá landi, hafði Kálfr enga nafnbót þá meiri enn áðr, þóttist hann vera blektr mjök; fóru þá orð milli þeirra bræðra, Kálfs ok Finns, Þorbergs[1] ok Árna, ok samdist þá frændsemi þeirra.

232. Svâ segja menn, þeir er glöggligast telja, at Ólafr konúngr hinn helgi væri fyrir Noregi 15 vetr, síðan er Sveinn jarl fór or landi, en áðr um vetrinn tók hann konúngsnafn [á Upplöndum[2], segir Sigvatr:

1) *þannig hin*; Þorgeirs, *A*. 2) af Upplendíngum, *H*, *K*, *S*.

Ólafr rèð ið efra
andprúðr[1], [fyrir því[2] landi
fulla vetr áðr fèlli
fimtán, [af[3] því láni[4];
hverr hafi hæzt[5] enn[6] norðra
heims enda sèr[7] kendan,
skjöldúngr[8] hèlt[9] enn skyldi
skemr, landreki[10] fremri[11].

Ólafr konúngr var þá hálf fertugr at aldri, er hann fèll, at sögn Ara prests hins fróða, hann hafði átt 20 orrostur; svâ segir Sigvatr:

Sumir trúðu á guð gunnar[12],
grein var[13] liðs í miðli,
fólk orrostur fylkir
framráðr tigum[14] háði;
frægr (bað) hann á hægri
hönd kristins[15] liðs[16] standa
feðr Magnús bið ek fagna
[fljót-skjótum[17] guð drottinn[18].

Nú er sagðr nokkur hlutr sögu Ólafs konúngs frá þeim tíðindum, er gjörðust meðan hann rèð Noregi, ok svâ frá falli hans, um þat er helgi hans

---

1) auðframr, *D*; andprúdt, *C, G, K, S*; öndurt, *L* 2) höfuð, *C, D, K, S*; jöfurr, *G, H*. 3) á, *hin*. 4) láði, *D, F, L, S*; landi, *K*. 5) helzt, *C*; hæfst, *L*; fæðst, *F*; hans, *hin*. 6) hit, *F*. 7) svâ, *L*. 8) skjaldar, *G, H*. 9) helzt, *D, G, K, S*. 10) landrekann, *C*. 11) fremra, *C*. 12) gumnar, *hin*. 13) varð, *C, K*. 14) tigu, *C, F, G, L*; tögu, *D*; tugu, *H*; tjögu, *K, S*. 15) kristinn, *C*; kristit, *D, F, G, H, K, L, S*. 16) líð, *C*; lið, *D, F, G, H, K, L, S*. 17) flot-skjorrum, *C, H, K, S*; fljótt-skírum, *G*; fljótt-mætum, *F*. 18) drottni, *C, D, F, L, S*.

kom upp; en nú skal þat eigi miðri liggja, er honum er þó mest vegsemd í, at segja frá jarteigna (gjörð) hans.

233. Sveinn Alfífuson rèð Noregi fyrst eptir fall Ólafs konúngs, en er hann hafði ráðit fyrir landi 3 vetr, þá spurðust þau tíðindi at fyrir vestan haf efldi flokk Tryggvi, son Gyðu ensku. Sveinn konúngr bauð út leiðángri or landi norðr, ok fór til Víkr austr, ok Tryggvi fór með lið sitt at Hörðalandi, spurðu hvorirtveggju til annarra. Nú skal þat segja, sem fyrr var ritat, er Sveinn konúngr var í Þrándheimi, ok hann spurði þessi tíðindi, bauð hann þegar leiðángri út, ok gjörði orð til lendra manna, ok stefndi þeim til ferðar með sèr; Einar Þambarskelfir sat heima, ok vildi eigi fara með Sveini konúngi. Kálfr Árnason skipaði húskörlum sínum snekkju tvítögsessu, ok hèlt út eptir Þrándheimi, fyrr enn konúngr væri búinn; Kálfr fór suðr af Mæri, ok höfðu þeir stefnulag sín í millum. Sveinn konúngr fór liði sínu, er hann var búinn, hèlt suðr með landi; en er hann lá í Sveggjaðar sundi, þá rèru þeir Kálfr Árnason sunnan um sundit, þá kölluðust þeir á, báðu þeir þá at leggja ok verja land hans ok fylgja konúngi. Kálfr svarar: fullgjört hefi ek þat, ef eigi er ofgjört, at berjast við våra landsmenn til ríkis Knytlíngum. Rèri Kálfr þá norðr með landi leið sína, ok fór til þess er hann kom heim á

Eggju. Engi þeirra Árnasona rèri þenna leiðángr með konúngi.

234. Sveinn konúngr hèlt liði sínu öllu sunnan með landi, ok Tryggvi hèlt norðr í móti, [sem hèr segir[1]:

Tír eggjaðr fór Tryggvi,
tókst morð af því, norðan,
en Sveinn konúngr sinni
sunnan ferð, at gunni;
nær var ek þösnum þeirra,
þat bar skjótt at móti
[herr týndi þar harða
hjör göll var þat fjörvi[2].

Svå segir í Tryggva flókki, ok var fundr þeirra fyrir norðan Jaðar í Skónar[3] sundi fyrir innan Bokn, þar sem fallit hafði Erlíngr Skjálgsson:

Var á sunnudag, svanni!
seggr hnè margr und eggjar
morgin þann, sem manni
mær lauk[4] eða öl[5] bærri[6];
en Sveinn konúngr sína
samantengja bað drengi,
hrátt gafst hold at slíta
hrafni, skeiðar stafna.

Í þeirri orrostu fèll Tryggvi ok mikill hluti liðs hans, en Sveinn konúngr hafði sigr, rèð þá enn landi vetr hinn næsta.

1) svå segir Sighvatr, *D*; svå segir í Tryggvaflokki, *G*, *H*; svå s. Sighvatr í Tryggvaflokki, *K*, *S*. 2) *þannig hin frá* [, *C*, *D*, *G*, *K*, *S*; hár týndi þá hára hjör gull vafðan fjörvi, *A*. 3) Sóknar, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*. 4) *þannig hin*; læk, *A*. 5) þá er, *C*. 6) *þannig hin* bæki, *A*.

235. Einar þambarskelfir ok Kálfr Árnason áttu þann vetr stefnu ok ráðagjörð, ok hittust þeir í Kaupángi; Sveinn konúngr var þá suðr í landi; þar kom til Kálfs Árnasonar sendimaðr Knúts konúngs, ok bar orðsendíng konúngs til þess, at Kálfr skyldi senda konúngi þrennar tylftir öxa ok láta vanda mjök. Kálfr svarar svâ: öngar öxar mun ek senda Knúti konúngi, segið honum at ek skal fá öxar Sveini syni hans, svâ at hann skal eigi skorta. Þat var snemma vors, at byrjaði ferð sína Einar þambarskelfir ok Kálfr Árnason, ok höfðu mikla sveit manna ok it bezta mannval, er til var í Þrændalögum; þeir fóru um vârit austr um Kjöl til Jamtalands, þá til Helsíngjalands, ok komu fram í Svíþjóð, rèðu þá til skipa, ok fóru um sumarit austr í Garðaríki, kvomu um haustit í Aldeigjuborg, gjörðu þá sendimenn til Hólmgarðs á fund Jarizleifs konúngs með þeim eyrindum, at þeir buðu Magnúsi, syni Ólafs konúngs hins helga, at taka við honum ok fylgja honum til Noregs ok veita honum styrk til þess, at hann næði föðurleifð sinni, ok (halda) hann til lands. En er þessi orðsendíng kom til Jarizleifs konúngs, ok tók hann ráðagerð við drottníngu ok höfðíngja sína, kom þat ásamt með þeim, at þeim voru orð gjör, ok stefnt þángat á fund Jarizleifs konúngs ok þeirra Magnúsar, voru þeim grið seld til þessar ferðar. En er þeir komu til Hólmgarðs, þá staðfestist þat með þeim, at Norð-

menn, þeir er þar voru komnir, gengu til handa Magnúsi, ok gjörðust hans menn, ok bundu þat svardögum við Kálf ok með alla þá menn, er í bardaga höfðu verit á Stiklastöðum í móti Ólafi konúngi, (at hann) skyldi þeim öllum tryggr ok trúr, þóat hans ríki yrði í Noregi, skyldi þá Magnús gjörast fóstrsonr Kálfs Árnasonar, en Kálfr vera skyldr til at gjöra þau öll verk, er Magnúsi þætti þá sitt ríki meira ok frjálsara þá heldr enn áðr.

236. Magnús Ólafsson byrjaði ferð sína eptir jól austan or Hólmgarði ofan til Aldeiguborgar, tóku þá at búa skip sín; þess getr Arnór jarla skáld í Magnúss drápu:

Nú hykk rjóðanda rèðu,
ráng[1] örs; þvíat veit gjörva,
þegi[2] seimbrjótr[3] seggja[4]
seggjum hneitis eggjar[5];
varat ellifu allra
ormsetrs hati vetra,
austr[6] þá er herskip geystust[7],
Hörða vinr, or Görðum.

Magnús hèlt um vârit austan til Svíþjóðar; svâ segir Arnór:

Þíngs bauð út hinn úngi
eggrjóðandi þjóðum[8],
fimt[9] bar hríð[10] [til hömlu[11]

---

1) rögg, *L*; róg, *hin.* 2) þeima, *C.* 3) seimbrota, *G*, *S.* 4) segja, *D*, *H*, *K*, *L*, *S.* 5) eggja, *D*, *G*, *K*, *S.* 6) rekkr, *C*; hraustr, *hin.* 7) glæsti, *hin.* 8) þjóðar, *L.* 9) fimr, *L*; fim, *in.* 10) hirð, *D*, *G*, *H*, *K*, *S.* 11) í hömlur, *G*, *K.*

her veðr ara bræðis;
salt skar húnn[1] heltum
hraustr þjóðkonúngr austan[2],
báru [brimlogs rýri[3]
brúnveðr[4] at Sigtúnum.
Rauðar báru[5] randir síðar[6]
rimmu yggr í svænskar[7] bygðir,
eigi gazt þú liðkost lágan,
landfólk[8] sótti þèr til handa;
austan þorðut[9] úlfa skerðir[10]
öldu[11] kunnr yfir[12] hvíta skjöldu
túngu[13] rjóðr yfir[14] tírar úngrar[15]
teknir menn en[16] [dörrinn rekna[17].
Austan kom þú með allra hæstum[18],
yggjar máls[19], í þrænskar[20] bygðir,
fiðri njörðr[21], en fjandmenn yðra
fálma kvoðu, ægis hjálmi;
undan[22] frá ek þik eyðir þröngva
úlfa gráðr[23] af[24] þeirra ráði[25],
[skjöldúngr stökk[26] með skæðan þokka
skeiðar brands fyrir þèr or landi.

Hèr segir þat, at Magnús kom austan um Kjöl

---

1) húfi, *hin.* 2) flaustum, *G.* 3) brimlogns hlýri, *K.* 4) brimveðr, *L.* 5) bárut, *G, S.* 6) síðan, *hin.* 7) þrændskar, *H.* 8) landherr, *G, H.* 9) þurðut, *G.* 10) ferðar, *hin.* 11) öldum, *hin.* 12) með, *hin.* 13) tuggu, *D.* 14) með, *G*; til, *hin.* 15) únga, *C, L*; þínga, *D, K, S*; þíngum, *G, H.* 16) ok, *hin.* 17) dör in reknu, *hin.* 18) allra hæstan, *G, H, S*; hæstum tíma, *D.* 19) málms, *C, K*; mál, *D*; márs, *H*; más, *S.* 20) sænskar, *K.* 21) rjóðr, *D, G, H, K, S.* 22) úngan, *D, G, H, K, S.* 23) gráðar, *hin.* 24) *v. í hin.* 25) ráða, *D, K.* 26) skyldir stökk, *G, K, S.*

til Þrándheims, ok lið mikit dreif til hans, en óvinir undan flýðu. Sveinn konúngr fór þegar or landi, er Magnús kom í Noreg, ok flýði hann til Danmerkr, þvíat hann fèkk eigi liðkost til mótstöðu við Magnús; var þá Magnús til konúngs tekinn í Noregi, lagði hann land allt undir sik, hann var kallaðr Magnús hinn góði.

237. Magnús konúngr lèt gjöra skrín ok búa gulli ok silfri ok steinum, en skrín þat var svå gjört bæði at mikilleik ok öðrum vexti sem líkkista, ok svalir undir, en yfir upp[1] vaxit sem rjáfr ok þar uppaf höfuð ok bust á vættinu[2], ok lamar á bak, en hespur fyrir, ok þar læst með likli; síðan lèt konúngr leggja í skrín Ólafs konúngs marga helga dóma, urðu þar margar jarteinir at helgum dómi Ólafs konúng; þá kvað Sigvatr:

Gjört er þeim er gott bar hjarta
gull[3] skrín of veg[4] mínum[5]
hrósa ek helgi ræsis
herr[6] sótti guð drottinn;
þar[7] gengr margr[8] frá mærum[9],
meiðr, þess konúngs reiði[10]
hreins með helgar[11] sjónir
hríngs, er blindr kom þíngat.

Þá var þat í lög tekit, at halda heilagt um allan

1) vætt, b. v. D, G, H, K, S. 2) veggjunum, G, H. 3) gullt, C; gulligt, hin. 4) v. í hin. 5) sínum, E. 6) hann, D, G, H, K, S. 7) ár, C, D, G, H, S. 8) mest, G. 9) mæru, G, H, S; mætu, K. 10) leiði, C, D, G, H, K, S. 11) heilar, C, D, G, H, K, S.

Noreg ártíð Ólafs konúngs, var sá dagr þegar svâ haldinn sem hinu stærstu hátíðir; þá kvað Sigvatr:

Oss dugir Ólafs messu,
jöfurr magnar guð, fagna[1]
meinalaust, í mínum[2],
Magnús föður, harmi;
skyldr em ek skilfíngs halda[3]
skoll-laust[4] þess, er bjó gulli,
helgi, handar tjálgur[5],
harmdauði[6], mèr rauðu[7].

238. Sighvatr skáld hafði þegit heimfarar leyfi, þá er Ólafr konúngr fór austr í Garðaríki, en annat sumar fór Sigvatr af landi ok suðr til Róms; þá kvað Sigvatr vísu:

Róms, [lèt ek, ok hèlt[8], heima[9]
hermóðr, af[10] för góðri,
gjallar vönd þann, er gulli
gaf mèr konúngr vafðan;
sult[11], þá er silfri hjaltað
sverð [dýrt þat, er, við þverðan[12]
lögðum, vopn [hinu vígðu[13]
[vers, ylgjar[14], staf fylgðum[15].

En um haustit er Sigvatr var sunnan á leið, þá

1) *þannig hin*; fagnar, *A*. 2) *eða* mönnum, *A*. 3) *þannig hin*; aldar, *A*. 4) skuldlaust, *C*, *G*; skullaust, *H*, *S*. 5) *þannig hin*; tálga, *A*. 6) harmdauða, *hin*. 7) *þannig hin*; rauðan, *A*. 8) hefig hafðan, *G*. 9) heiman, *G*, *H*, *K*, *S*. 10) á, *hin*. 11) sælt, *C*. 12) dýrt viðir þverðu, *F*; ok blátt með herðu, *G*, *H*. 13) en vígðum, *C*, *D*, *G*, *H*, *S*. 14) vèr sylgjar. *C*, *D*, *G*, *H*, *S*. 15) fylgðu, *F*.

spurði hann fall Ólafs konúngs, þá var honum þat hinn mesti harmr; hann kvað þá:

Stóð ek á Mót[1], er minntumst
mörg[2] brast[3] sunðr tjarga[4]
breið ok brynjur síðar,
borgum nær, um morgin;
munda ek þann[5], er hendi[6],
öndverðan[7], brym-löndum[8],
[ferð mín[9] var þá, þenna[10]
þordendr[11] konúng[12] vörðum[13].

Sighvatr gekk einn dag um þorp nokkut, ok heyrði at einnhverr bóndi veinaði mjök, er hann hafði mist konu sína, barði á brjóstit ok reif klæði af sèr, ok vildi gjarna deyja; Sigvatr kvað þá:

Fúss lèt[14] maðr, ef missir
meyjar faðms, at deyja,
keypt[15] er ást ef[16] eptir
oflátinn skal gráta;
en fullhuginn fellir
flot[17] styggr, sá er ann[18] drottinn[19]

---

1) Mont, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*. 2) hvar, *b. v.* *G*, *H*. 3) var, *C*; fló, *D*; flaug, *G*, *H*, *K*, *S*. 4) targa, *hin*. 5) þar, *S*. 6) undi, *C*, *G*, *H*; yndi, *D*, *K*, *S*; endi, *F*; hendi, *L*. 7) öndvarðar, *C*. 8) brúnlendum, *C*, *F*; brymsundum, *D*; brumlanda, *G*; brumlöndum, *H*, *K*, *S*. 9) faðir minn, *C*, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*. 10) þessa, *D*. 11) þorrændr, *C*; þoroðr, *D*; þorrauðr, *D*; þorræðr, *S*. 12) konúngr, *D*, *F*, *K*, *S*. 13) forðum, *hin*. 14) lèzt, *C*, *D*, S. 15) geyst, *K*. 16) *b. v.* *C*, *D*, *F*, *K*, *L*, *S*; ok, *G*; en, *H*; *v. í H*. 17) fljót, *F*, *G*; flott, *H*; flóð, *L*. 18) varr, *C*; var, *D*, *G*, *H*; varð, *K*, *S*. 19) drottni, *F*, *L*.

vart afrek[1] lízt verra[2],
vígtár, konúng árum.

Sighvatr kom heim í Noreg til búss síns, hann spurði þá at margir menn veittu honum ámæli, ok töldu at hann hafði illa skilit við Ólaf konúng; þá kvað hann vísu:

Hafa láti mik heita
Hvíta-Kristr at víti[3]
eld, ef ek Ólaf vilda,
em ek skírr um þat, firrast;
vatnærins[4] [ber ek[5] vitni,
vask ek til Róms í háska,
öld leynir[6] því aldri,
annarra þau[7] manna.

Síðan fór Sighvatr til hirðar Magnúsar konúngs, ok var með honum, ok gjörðist hann hirðmaðr hans, ok var konúngr vel til hans. Sveinn konúngr Knútsson fór til Danmerkr, ok tók þar við ríki með Hörða-Knúti, bróður sínum; Bjarni gullbrárskáld[8] segir svâ í Kálfs flokki:

Hafa lèzt þú únga jöfra[9]
erfð, en til rèð hverfa,
satt er at sitja kunni[10]
Sveinn á[11] Danmörk einni;
kendi[12] Kálfr til handa[13]

1) torek, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*. 2) vera, *D*, F. 3) vita, *D*. 4) vatnærit, *C*, *G*, *K*, *S*; vatnærin, *D*, *F*, *L*. 5) hefig, *hin*. 6) leyni ek, *C*, *D*, *G*, *L*; leyni, *F*, *L*. 7) svo, *C*, *F*; þó, *H*. 8) *þannig hin*; gullberaskáld, *A*. 9) *Hèðan frá v. vísuna í C.* 10) knátti, *D*, *G*, *H*, *K*, *S*; mátti, *F*. 11) at, *hin*. 12) kendr, *L*; kendut, *hin*. 13) landa, *H*, *K*, *S*.

kappfúsum Magnúsi,
ollu þèr at stillir,
jörð, [ok fèkk[1], or[2] Görðum.

Þann sama vetr varð Sveinn Alfífuson sóttdauðr í Danmörk, en Knútr hinn ríki andaðist þann vetr í Englandi drottinsdag[3] idus Novembris, þá hafði (hann) konúngr verit yfir þremr þjóðlöndum, Englandi, Danmörk, Noregi 7 vetr; yfir Englandi ok Danmörk fjóra ok tuttugu, en fyrst yfir Danmörk einni þrjá vetr; ok hafði verit konúngr alls 7 ok 20[4]. Eptir hann var konúngr í Englandi Haraldr son hans, hann átti Gunnildi, dóttur Heinriks[5], sú[6] andaðist barnlaus 3[7] vetrum síðar.

239. Þórir hundr fór af landi litlu eptir fall Ólafs konúngs; Þórir fór út til Jórsala, ok er þat margra manna sögn, at hann hafi eigi aptr komit. Sigurðr hèt son Þóris, [Þórir hèt[8] faðir Rannveigar, er átti Jón[9], son Árna Árnasonar; þeirra börn voru þau Viðkunnr [Jónsson í Bjarkey[10], ok Sigurðr hundr, Erlíngr ok Jarðþrúðr.

240. Hárekr or Þjóttu sat heima at búi sínu, allt þar til er Magnús Ólafsson kom í land, ok hann var konúngr, þá fór Hárekr í Þrándheim á fund Magnúsar; þá var með konúngi Ás-

1) hann fèkkst, *F.* 2) at, *G.* 3) *v. í hin.* 4) þá var hann at aldri (27, *C.*) 30 og 7 vetr, *G, H, K, S*; þá var hann at aldri hálf fertögr, *D.* 5) keisara, *b. v. C, D, G, H, K, S.* 6) hann, *G, H.* 7) 5, *G, H.* 8) hann var, *D, G, H, K, S.* 9) Jóan, *C.* 10) í Háreksey, *C*; ok Hárekr, *D.*

mundr Grankelsson, en er Hárekr gekk upp af skipi sínu, þá hjó Ásmundr hann banahögg, gjörði hann þat verk í trausti Magnúsar konúngs; síðan gaf Magnús konúngr Ásmundi lèn ok sýslu norðr á Hálogalandi, ok eru þar frásagnir miklar um skipti þeirra Ásmundar ok sona Háreks.

241. Kálfr Arnason hafði mest landráð með Magnúsi konúngi fyrst nokkura stund, þá gjörðust áminníngar menn við Magnús konúng, hvat Kálfr hafði unnit á Stiklastöðum; gjörðist Kálfi þá vangætt til skaps konúngs. Þat barst at eitt sinn, þá er fjölment var með konúngi, ok kærðu menn mál sín, þá kom fyrir hann með sín skyld eyrindi sá maðr, er fyrr var nefndr, Þorgeir flekkr ór Veradal; konúngr gaf ekki gaum at orðum hans, ok hlýddi þeim er nærri voru. Þá mælti Þorgeir til konúngs hátt, svâ at þeir allir er inni voru heyrðu:

Mæl þú við mik,
Magnûs konúngr!
var ek í fylgi[1]
með feðr þínum;
þá bar ek höggvinn
haus minn þaðan
er þeir yfir dauðan
döglíng stigu.
Þú elskar þá illa
ok arma þjóð[2]

[1]) fylkíng, G, L. [2]) þannig D, v. í A.

drottins svika,
er djöfulinn hlægðu.

Þá gjörðu menn at óhljóð, en sumir báðu Þorgeir útganga. Konúngr kallaði þá til sín Þorgeir, ok lauk síðan máli hans, svâ at honum líkaði, ok hèt honum vináttu sinni.

242. Þat var litlu síðar at Magnús konúngr var á veizlu á Haugi í Véradal, en er konúngr sat yfir matborði, þá sat á aðra hönd honum[1] Kálfr, en á aðra Einar þambarskelfir, þá var svâ komit at hann gjörði fæð á við Kálf, en virði þá Einar mest þambarskelfi. Konúngr mælti til Einars: við skulum ríða á Stiklastaði, ok vil ek sjá þau tíðindi, er þar hafa gjörzt. Einar svarar: eigi kann ek þar af at segja, látið þèr Kálf fóstra yðvarn fara, hann mun þar frá tíðindum kunna at segja; en er borð voru ofan, bjúggust þeir til ferðar; hann mælti til Kálfs: þú skalt fara með mèr á Stiklastaði. Kálfr segir at þat var (ekki) skyllt. Þá stóð konúngr upp, ok mælti: fara skalt þú, Kálfr! Síðan gekk konúngr út; Kálfr klæddist skjótt ok mælti til skósveins síns: þú skalt ríða út á Eggju, ok bið húskarla mína hvert fat[2] hafa á (skipi) fyrir sólarfall. Konúngr reið á Stiklastaði, ok Kálfr með honum, ok stigu af hestum sínum, ok gengu þar til sem bardaginn hafði verit; þá mælti konúngr til Kálfs:

[1]) *hèr er komið á seinustu blaðsíðuna í C, og er þar eigi utan einstöku orð lesandi* [2]) húðfat, *G.*

hvar er sá staðr, er konúngrinn fèll? Kálfr svarar, ok rètti fram spjótit: hèr lá hann, segir hann. Konúngr mælti: hvar vart þú þá, Kálfr? hèr sem nú stend ek. Konúngr mælti, ok var þá rauðr sem dreyri: taka mundi þá auxs þín til hans. Hljóp Kálfr þá á hest sinn ok allir hans menn, en konúngr reið aptr til Haugs. Kálfr lètti eigi ferð sinni, fyrr enn hann kom heim á Eggju, var þá skip hans búit fyrir landi, ok ákomit lausafè allt ok skipat af húskörlum hans, hèldu þeir þegar um náttina út eptir firði, fór Kálfr síðan dag ok nátt sem byri gaf, sigldi hann þá vestr um haf, ok dvaldist þar lengi, ok herjaði á Skotland ok Írland ok Suðreyjar; þess getr Bjarni gullbrárskáld:

[Þèr brá[1] ek, Þorbergs hlýri!
þess gjörðust þèr verðir,
hèlt því, unz hann of spilti,
Haralds bróðurson góðan;
vöktu öfundmenn ykkrir
iðula róg í miðli,
óþörf lízt mèr arfa
Ólafs í þeim málum.

243. Magnús konúngr tók at harðna við bændr, svâ at margir sættu af honum stórum refsíngum bæði í ránum ok svâ í manndrápum, var mest þat við Þrændi; þá tóku bændr at gjöra kurr sín í millum, ok mæltu: hvat mun konúngr þessi fyrir ætlast, er hann brýtr lög á

[1]) þat frá, *G*; þèr frá, *H*; þik frá, *K*, *S*.

oss, þau er Ólafr konúngr setti enn góði, minnist þess lítt at vèr höfum jafnan eigi þolat vanrèttit, mun hann eigi vilja hafa farar föður síns eðr annarra höfðíngja þeirra, er vèr höfum af lífi tekit, þá er oss leiddist ofsi þeirra ok lögleysa? þessi kurr var víða í landinu. Sýgnir höfðu liðsafnað, ok ætluðu at berjast við hann; þessa urðu varir vinir konúngs, ok gengu á málstefnu, ok samdist þat með þeim, at láta taka einn mann at segja konúngi þenna kurr, en svâ var tilstillt at Sigvatr hlaut.

244. Sigvatr orti flokk þann, er kallaðr er Bersöglis vísur, ok hefr þær fyrst um þat, at þeim þótti konúngr heldr harðr við bændr, ok þat at þeir heituðust at reisa ófrið móti honum; hann kvað:

Fregni ek, at suðr með Sygnum,
Sigvatr hefir gram láttan
fólk orrostu at freista[1],
ferr, ef þó skulum berjast;
förum í vâpn ok verjumst[2],
vel, tvist, konúngr, lystir,
hve lengi skal, hríngum,
hans grund, til þess fundar.

Í þessu kvæði eru þessar vísur:

Hèt sá, er fèll á Fitjum
fjölgegn ok rèð, þegna[3]
heiptar rán af[4] hánum,

[1]) fremja, *L.* [2]) verjum, *G.* [3]) hegna, *G, H.* [4]) ok, *hin.*

Hákon, fírar ráku[1],
þjóð hèlt fast á fóstra
fjölblíðs dögum[2] síðan,
en er[3] af því [at minnir[4],
Aðalsteins, bændr seinir.
Rètt hygg ek kjósa knáttu
kallsfólk, ok svâ jarlar[5]
af því at eignum höfðu[6]
Ólafr[7], frið-gáfu;
Haralds arfi[8], lèt halda,
högg-dyggr[9] ok svâ[10] Tryggva,
lög þau, er lýðir þágu
lauk jöfn af þeim nöfnum[11].
Skulu[12] ráðgjafar reiðast,
[ryð er[13] þat, konúngr! yðr[14],
um[15] drottins orð [til dýrðar[16],
döglíngr! við bersögli;
hafa kveða lög, nema ljúgi
land herr, búendr[17] verri,
endr í Úlfa sundum
önnur enn þú hèzt mönnum.
Hverr eggjar þik harri,
heiptar str·ngr! at gánga,
opt reynir þú þinna[18]

1) undu, *G, H, K, S.* 2) lögum, *G, H, K, S.* 3) eru, *hin.* 4) minni, *G.* 5) jarla, *G, H.* 6) lofða, *G, H, K, S.* 7) Olafar, *G, H, S.* 8) *þannig hin*; arfa, *A.* 9) hugdyggr, *L*; hvardyggr, *hin.* 10) son, *G, H, S.* 11) *vís. v. í K.* 12) skulut, *hin.* 13) ryðr, *hin.* 14) yðrit, *hin.* 15) *v. í hin.* 16) *þannig hin*; *gleymt í A.* 17) konúngr, *L.* 18) þínum, *hin.*

þunnstál, á bak málum?
fastorðr skuli fyrða
feng-sæll vera þengill,
hæfi heit at rjúfa,
hjáldr-magni[1]! þèr aldri.
Hverr eggjar þik höggva,
hjálm-gegnir[2]! bú þegna?
ofrausn er þat jöfri
innan lands at vinna;
öngr hafði[3] svâ úngum
áðr bragníngi ráðit[4],
rán hygg ek rekkum þínum,
reiðr er herkonúngr, leiðast.
Gjalt þú varhuga veltir
viðr þeim er nú ferr hèðra,
[þjófs skal ek hönd[5] í hófi,
hölda kvitt, of stytta;
[vinr sá er[6] varmra beima[7]
varnað[8] [býðr en ek hlýði[9]
tár mútaris[10] teiti[11]
til hvot búmenn vilja.
Hætt er [þat, er[12] allir ætla,
áðr skal við því ráða,
háir[13] menn en[14] ek heyri,

---

1) magnaðr, *D*, *G*, *S*. 2) hjaldr gegnir, *D*, *H*, *K*, *S*; hjaldr-gegna, *H*; hildr-gegnir, *L*. 3) hæfði, *G*. 4) ráða, *G*. 5) þjóð skal hverr, *G*. 6) vinr emk, *G*; vinr er, *H*; er sá er, *K*, *S*. 7) beina, *K*, *L*; benja, *hin*. 8) vörnuð, *D*, *G*. 9) býð ek en hlýðir, *G*; býð ek enn hlýðit, *D*, *H*. 10) muteris, *G*, *H*, *S*; musteris, *K*. 11) teitir, *K*, *S*. 12) þeim, *G*, *H*. 13) harir, *D*, *H*, *K*, *S*. 14) ef, *L*; er, *hin*.

hót; skjöldúngi á móti;
greyp[1] er þat[2] höfðum hneypta[3]
heldr niðr í felda[4],
slegit hefir þögn á þegna,
þíngmenn nösum stínga.
Eitt er mál, þat er mæla,
minn drottinn leggr sína
eign[5] á óðal þegna,
(öfgast[6]) búendr göfgir;
raun[7] mun seggr, er[8] sína
selr öðrum[9], í því telja,
flaums at felli dómi,
föðurleif konúngs greifum.

En eptir þessa áminníng skipaðist konúngr vel, fluttu margir aðrir þessa ræðu fyrir konúng, kom þá svå at konúngr átti tal við hinu vitrustu menn, ok segir lög sín, þau er enn eru í Þrándheimi ok kölluð eru Grágás. Magnús konúngr gjörðist vinsæll ok ástsæll af öllu landsfólki, var hann fyrir þá sök kallaðr Magnús hinn góði.

245. Magnús Noregs konúngr ok Hörða-Knútr Dana konúngr höfðu fyrst missætti sín í milli, en landsmönnum leiddist þat bæði í Noregi ok í Danmörk, fóru þá menn í milli

1) greypt, *G*, *H*, *K*, *S*. 2) vær, *L*. 3) hnepta, *G*, *H*; hnypta, *L*. 4) *þannig hin*; feldan, *A*. 5) *þannig hin*; einn, *A*. 6) öflgast, *G*. 7) rán, *L*. 8) ef, *G*, *H*. 9) orð, *L*; út, *hin*.

þeirra með sættarboðum, kom svå at konúngar fundust sjálfir í Elfi, ok gjörðu sætt sína, ok svörðust í bræðralag, ok kom þar, at hvorr þeirra skyldi taka eptir annan löndin, ef misdauði þeirra yrði, svå at sá andaðist sonlaus. Haraldr Knútsson, Englands konúngr, andaðist 5 vétrum síðar eptir andlát Knúts hins ríka, föður síns; tók þá Hörða-Knútr ríki í Englandi, ok var konúngr bæði (yfir Englandi) ok í Danmörk 2 vetr, þá andaðist hann barnlaus.

246. Magnús konúngr Ólafsson tók konúngdóm yfir Danmörk eptir Hörða-Knút, rèð hann þá bæði Danmörk ok Noregi; var í þann tíma Danaveldi herskátt mjök, barðist þar til ríkis Sveinn konúngr Úlfsson, átti hann orrostur við Magnús konúng, ok hafði Magnús konúngr sigr.

247. Magnús konúngr gipti Úlfildi, systur sína, Ottu hertoga í Saxlandi; Magnús hèt son þeirra, þaðan er komin ætt mikil; hertogar þeir, er ráðit hafa fyrir Brúnsvík, telja þeir svå kyn sitt til hins helga Ólafs konúngs. Magnús konúngr fór með her sinn til Vindlands, þar vann hann Jómsborg, ok brendi hana, ok þar víða land; síðan fór hann aptr til Danmerkr, ok fór þá herr frá honum, var þá konúngr eptir ekki fjölmennr.

248. Þat[1] sama haust fóru Vindir með ógrynni liðs, en er þat spurði Magnús konúngr,

[1]) *Í þessum Kapít. endar C at fullu.*

þá safnaði hann her saman, ok fór móti þeim með þat lið er hann fèkk; þá kom til móts við hann Otta hertogi, mágr hans; þeir mættu her Vinda á Hlýrskógsheiði skamt frá Heiðabæ, þar lágu þeir Magnús konúngr úti um nátt undir berum himni á skjöldum sínum; eptir um daginn var Michaelsmessu aptan, þá kom til konúngs njósn hans, ok höfðu konúngs menn sèð her Vinda, sögðu þeir at konúngr hafði öngan hluta liðs við; gjörðist þá ótti mikill í liði hans, eggjuðu margir Magnús konúng at flýja, var hann þá all hugsjúkr, þvíat hann hafði aldregi á flótta komit, vildi hann berjast, ef mönnum þikkja þeir faung á hafa. Otta hertogi fýsti viðtöku; en er konúngr var í þessum áhyggjum, þá sofnaði hann, honum sýndist hinn helgi Ólafr konúngr, faðir hans: eru þèr óttafullir nú, sagði hann, er heiðíngjar hafa her mikinn, ekki skulu þèr þat óttast, þvíat ek mun fylgja yðr, standið upp ok ráðið til orrostu, þegar þèr heyrið lúðr minn, ok verið öröggir ok óttalausir! Þá vaknaði konúngr, rann þá sól upp, þá segir konúngr draum sinn; urðu menn við þat glaðir mjök, ok herðu húgi sína; þá sá þeir her Vinda, fóru þá Vindar yfir Skotborgará, þá heyrðu liðsmenn Magnúsar konúngs allir í lopt upp yfir sik klokkuhljóð, ok allir þeir menn er verit höfðu í Niðarósi, þeir kendu hljóðit svâ sem Glöð væri hríngt; sú klokka er at Clemens-kirkju í Kaupángi. Síðan steypti

Magnús konúngr af sèr brynju, ok tók í hönd sèr auxi Ólafs konúngs, er hann hafði haft, er Hel heitir, rèðst hann nú þegar fram móti Vinda hernum; svâ segir Arnór jarla skáld:

Óð með öxi breiða
ódæsinn[1] fram ræsir,
varð und[2] hilmi hörða
hjördynr, ok varp brynju;
þá er um skapt, enn skeptir[3]
skapvörð[4] himins jörðu,
[hel klauf hausa fölva[5],
hendr tveim[6] jöfurr spendi.

Þá gjörðu þeir Magnús konúngr svâ harða atgaungu, at Vindir hrukku fyrir, snèrust þeir á flótta, er fremstir stóðu, en þeir er síðar vóru, stóðu svâ at hinir náðu eigi at flýja, fèll þá hverr um þveran annan; en konúngr ok hans lið hjuggu Vinda sem búfè; en þat er fróðra manna sögn, at þat hafi mannfall mest verit á Norðrlöndum, síðan er kristni kom, ráku þeir síðan flótta, ok drápu ógrynni liðs; svâ segir Þjóðólfr skáld:

Hykk í hundraðs flokki
Haralds bróðurson stóðu,
hrafn vissi sèr hvassast
húngr bann, framast manna;
vítt lá Vinda flótti,
varð, þar er Magnús barðist,

---

1) ódræsinn, *D*, *H*, *L*. 2) um, *G*; of, *D*, *S*. 3) skipti, *G*, *H*. 4) skapvörðr, *hin*. 5) *þannig hin*; *v*. *í A*. 6) tvær, *K*, *S*.

högginn valr at hylja
heiði rastar breiða.

249. Guthormr hèt maðr, son Ketils kálfs af Ríngunesi ok Gunnhildar, systur Ólafs hins helga. Guthormr fór í vestrvíkíng, hann hafði friðland ok vestrsetu í Díflinni á Írlandi, ok var þar með kærleikum miklum með Margaði konúngi. Um sumarit fór Margaðr konúngr ok Guthormr með honum til Bretlands, ok fengu þar ógrynni fjár; síðan lögðu þeir í Aungulssund[1]; þá skyldu þeir skipta herfángi sínu, en er fram var borit þat mikla silfr ok allskonar gersimar, þá vildi konúngr einnsaman hafa þat fè, ok virði þá lítils vingun sína við Guthorm. Guthormi líkaði þat illa, ef hann skyldi vera hlutræníngr ok hans menn. Konúngr sagði, at hann skyldi (eiga) 2 kosti fyrir höndum; sá annar: at una því, sem vèr viljum vera láta; hinn annar: at halda bardaga með oss, ok hafi sá þá fè, er sigr hefir, ok þat með at þú skalt gánga af skipum þínum, skal ek þau hafa. Guthormi sýndist mikill vandi á báðar hendr, þóttist hann láta skip sín ok fè fyrir enga tilgjörð, þat var ok all háskasamligt at berjast við konúng ok þat mikla lið, er honum fylgði, en liðs þeirra var svå mikill munr, at konúngr hafði 16[2] lángskip, en Guthormr 5 skip; þá bað hann konúng ljá sèr fresta um þrjár nætr til umráða við sína menn, hugðist hann á þeirri stundu

[1]) Aungulseyjarsund, *G*, *K*, *S* [2]) 15, G.

mega mýkja konúngs skaplyndi, ok koma sínu máli í betri vingan við hann með fortölum sinna manna; en þat fèkkst eigi af konúngi, sem hann mælti til; þat var Ólafsvöku aptan; þá kaus Guthormr sèr þann heldr, at deyja með drengskap eðr vega sigr, heldr enn hitt at þola skömm ok svívirðíng ok klækisorð. Þá kallaði hann á guð ok hinn helga Ólaf konúng, frænda sinn, bað þá fulltíngs ok hjálpar, ok hèt til þess helga manns húss at gefa tíund af öllu því herfángi, er hann hlyti, ef þeir fengi sigr. Síðan fylkti hann liði sínu, ok skipaði móti þeim mikla her, ok barðist við þá, en með fulltíngi guðs ok hins heilaga Ólafs konúngs fèkk hann sigr, en þar fèll Margaðr konúngr, ok hverr maðr er honum fylgði; ok eptir þann háleita sigr þá vendi Guthormr or þeirri (ferð) glaðr ok með öllum fjárhlut, þeim er þeir höfðu fengit í orrustu, ok var tekit af silfrinu, þat er heir höfðu fengit, hinn tíundi hlutr, svâ sem heitit var hinum helga Ólafi konúngi, þat var ofa mikit fè, svâ at af því silfri lèt Guthormr gera róðu eptir vexti sínum eða stafnbúa síns, ok er þat líkneski miklu meira, enn þeir menn sem nú eru; gaf Guthormr róðu þá svâ búna til staðar hins helga Ólafs konúngs, hefir hún þar verit síðan til minníngar sigurs Guthorms ok jarteinar hins heilaga Ólafs konúngs.

250. Sá atburðr varð í Grikklandi, þá er

Kirjalax konúngr var þar, at konúngr fór á[1] Blakumannaland[2], en er þeir kvomu á Persinja[3] völlu, þá kom þar móti honum heiðinn konúngr með óflýjanda her, þeir höfðu þángat haft hesta lið ok vagna stóra mjök ok ofan á vígskörð; en er þeir bjöggu um náttból sitt, skipuðu þeir vögnum sínum hverjum við annan fyrir utan herbúðirnar, en þar fyrir utan grófu þeir díki stór, var þat þá allt saman vígi svâ mikit sem borg væri; konúngr hinn heiðni var blindr. En er Grikkja konúngr kom þar, settu þeir fylkíng sína á völlunum fyrir utan vagnáborg hinna heiðinna manna. Þá settu Grikkir fylkíng sína þar í móti, riðu fram hvârirtuggju, ok bjuggust til at berjast, fór þá at illa, flýðu þá Grikkir, ok höfðu fengit mikit mannalát, en heiðíngjar fengu sigr; þá skipaði konúngr fylkíng af Frökkum ok Flæmíngjum, en síðan riðu þeir fram, ok börðust við þá, ok fór sem hinum fyrrum, at margir flýðu, en allir voru drepnir, þeir er eigi kvomust undan; var þá Grikkja konúngr reiðr mjök hermönnum sínum; þeir svara honum svâ, báðu hann taka til Væríngja vínbelgja sinna. Konúngr svarar svâ: at hann vill eigi spilla gersimum sínum svâ, at leiða fá menn, þótt þeir sè hvassir, móti svâ miklum her. Þá svarar orðum hans Þórir helsíngr[4], er

---

[1]) af, *G.* [2]) Blökumannaland, *D*, *G*, *H*, *K*; Lokumannalandi, *L*; Blökumannavöllu, *S.* [3]) Perína, *D*, *K*, *S*; Persína, *F*, *L*; Peizinja, *G* [4]) *þannig hin;* belgíngr, *A.*

þá rèð fyrir Væríngjum: ok þótt þar væri fyrir eldr brennandi, þá munda ek ok mínir þegnar í hlaupa, ef ek vissa at þat keyptist í, at þèr konúngr hefðið þá frið eptir. Konúngr svaraði: heitið þèr á hinn helga Ólaf konúng til fulltíngs ok sigurs yðr. Væríngjar höfðu fimm hundruð manna; ok tóku þeir heit sitt með handfesti, ok hètu því at láta gera kirkju í Miklagarði með sínum kostnaði ok góðra manna stoðum, ok láta þá kirkju reisa til vegs ok dyrðar hinum helga Ólafi konúngi. Síðan runnu Væríngjar fram á völluna; en er þat sá heiðíngjar, þá segja þeir konúngi svâ, at þar fór enn lið af Grikkjum, ok er þetta, sögðu þeir, hönd full manna. Þá spyrr konúngr: hverr er sá hinn tíguligi maðr, er þar ríðr á hvítum hesti fyrir liði þeirra? öngan sjá vèr, sögðu þeir; þar var eigi minni liðsmunr enn svâ at sextigir heiðíngja voru móti einum kristnum manni, en eigi hèldu þeir at síðr Væríngjar til bardaga alldjarfliga, en þegar þeir kvomu saman, þá kom flótti í lið heiðíngja af hræzlu, svâ at þeir tóku þegar at flýja; en Væríngjar tóku at drepa brátt mikinn fjölda, en er þat sá Grikkir ok Frakkar[1], þeir er áðr höfðu flýit fyrir heiðíngjum, sækja þá til ok reka flóttann með þeim, voru þá Væríngjar komnir uppí vagnaborgina, var þar ið mesta mannfall; en er heiðíngjar flýðu, þá varð handtekinn hinn heiðni konúngr,

[1]) Franzesar, *D*, *H*.

ok höfðu Væríngjar hann með sèr, tóku kristnir menn herbúðir heiðíngja ok vagnaborg[1].

251. Greifi einn var í Danmörk illr ok öfundsjúkr, hann átti ambátt eina norræna, ættaða or Þrændalögum, ok dýrkaði hún Ólaf konúng, ok trúði fastliga hans heilagleik; en sá greifi, er áðr gat ek, tortrygði allt þat er honum var sagt frá þessa hins helga manns jarteinum, kvað þat ekki vera nema kvitt einn ok pata, ok gjörði sèr at gabbi ok gamni lof ok dyrð þá alla, er landsfólk veitti þeim góða konúngi. Enn kom at þeim hátíðardegi, er sjá hinn mildi konúngr lèt líf sitt á, ok allir Norðmenn hèldu, þá vildi sá hinn úvitri greifi ekki heilagt láta, ok bauð ambátt sinni at hún skyldi baka ok elda ofn til brauðs á þeim degi; vita þóttist hún æði þessa greifa at hann mundi henni sárliga hefna, ef hún lèti eigi at því, sem hann bauð henni, gengr hún til þegar, ok bakaði, ok eldi ofninn, ok veinaði mjök, er hún starfaði, ok heitaðist við Ólaf konúng, ok kveðst aldri mundi trúa á hann, nema hann gjörði nokkura bendíng ok hefndi þessa údæma; nú megu þèr heyra makligar refsíngar ok sannligar jarteinir: allt var þat

---

[1]) Eptir þat fór konúngr aptr til Miklagarðs, ok lèt gera kirkju, sem hann hafði heitið, ok vígja hinni helgu mey María ok hinum helga Olafi konúngi, en Væríngjar lögðu svâ mikit fè til þess hins helga húss, at margir gripir gengu af, þá er kirkjan var gjörð ok innan búin með allri þeirri dyrð ok vegsemd, er þeir máttu gera guði ok hinum helga Olafi konúngi. *b. v. K.*

jafnskjótt er greifinn sá [hleifa báðum hendi augum[1], ok varð þat brauð allt at grjóti, er hún hafði í ofninn skotit, ok er komit af því grjóti til staðar hins helga Ólafs konúngs ok víða annarstaðar[2].

252. Vestr á Vallandi var einn maðr svâ vannheill, at hann var krypplíngr, ok gekk á knjám ok knúum, hann var sofnaðr úti á veg, þá dreymdi hann at maðr kom til hans göfugligr, ok spurði hvert hann ætlaði at fara, en hann nefndi til einn bæ; en hinn göfugligi[3] maðr mælti við hann: far þú til Ólafs kirkju þeirrar, er í Lundúnum stendr, mun þú þar heill verða; en síðan vaknaði hann, ok fór til Ólafs kirkju þegar á leið; en um síðir þá kom hann til Lundúna bryggju, ok spurði þar borgarmenn, ef þeir kynni at segja, hvar Ólafs kirkja væri, en þeir kváðu miklu fleiri kirkjur þar vera, enn þeir vissi, hverjum hver var helguð. En litlu síðar þá gekk maðr at honum, ok spurði hvert hann gjörðist; hann sagði honum; við skulum fara, segir hinn komni maðr, báðir saman til Ólafs kirkju, ok kann ek leið þángat. Síðan fóru þeir yfir bryggjuna, ok fóru þat stræti er til Ólafs kirkju lá, en er þeir kvomu til kirkjugarðs hliðsins, þá stè sá yfir þreskjöldinn, þann er í hliðinu var, en krypplíngrinn veltist þar

[1]) *á líkliga at verá:* hendi hleifa báðum augum, *A*; varð blindr báðum augum, *hin.* [2]) jafnan síðan hefir Olafsmessa haldin verit í Danmörku, *b. v. F, G, S.* [3]) *hèr sleppr D um sinn.*

inn yfir, ok reis þegar heill upp, en þá er hann sást um, þá var förunautr hans horfinn.

253. Magnús konúngr hinn góði, son ens heilaga Ólafs konúngs, rèð fyrir Noregi, sem fyrr var sagt, þá var Rögnvaldr, son Brúsa jarls, með honum, en þá rèð fyrir Orkneyjum[1] Þorfinnr jarl, Sigurðarson, föðurbróðir Rögnvalds jarls. Þá (sendi) konúngr Rögnvald jarl til Orkneyja, ok bauð svâ, at hann[2] skyldi taka við föðurleifð sinni. Þorfinnr lèt Rögnvald hafa þriðjúng landa við sik, þvíat svâ hafði haft Brúsi, faðir hans, á deyjanda degi. Þorfinnr átti þá Íngibjörgu jarla móður, dóttur Finns Árnasonar. Rögnvaldr þóttist eiga 2 hluti landa, svâ sem Ólafr hinn helgi veitti Brúsa, feðr hans, ok Brúsi hafði um hans daga. Þetta var upphaf til deilu þeirra frænda, ok er frá því saga mikil. Áttu þeir orrustu á Petlandsfirði; þá var Kálfr Árnason með Þorfinni jarli. Svâ segir Bjarni gullbrárskáld:

Frágum, Finns hve mági
fylgduð Kálfr um dylgjur,
ok lèzt þú á sjá snekkjur
snarla [lagt at[3] jarli;
áræði vant þú eyða
allfúss[4] syni[5] Brúsa,
hlæði ruðr[6], en tèðut[7]
heiptminnigum[8] Þorfinni.

---

1) *þannig hin, òg leiðrètt i A*; Noregi, *rángt A.* 2) *Hèr endar G at fullu.* 3) sett með, *L.* 4) óðfuss, *K, L.* 5) sonar, *K, L, S.* 6) hugr, *K, L, S.* 7) rèðut, *S*; tæðit, *L.* 8) heiptminnigr, *K, L, S.*

Magnús konúngr varðveitti helgan dóm Ólafs konúngs vandliga, skar hár hans ok negl. Ofarliga á dögum Magnúsar konúngs kom til Noregs Haraldr Sigurðarson, ok rèðu þeir einn vetr báðir fyrir Noregi, áðr Magnús konúngr andaðist á Jótlandi í Danmörk; síðan rèð Haraldr konúngr Noregi, bróðir Ólafs konúngs hins helga, ok varðveitti hann þá helgan dóm Ólafs konúngs, sem Magnús hafði fyrr gjört; en er Haraldr var búinn or landi vestr til Englands, þá læsti hann skrín Ólafs konúngs, ok kastaði lyklinum út á Nið, en sumir segja, at hann kastaði utanborðs fyrir Agðanesi. Þá var liðit frá falli Ólafs konúngs hálfr fjórði tögr vetra, jafnmargir sem Ólafr konúngr lifði hèr í heimi. Skríni Ólafs konúngs hefir eigi síðan verit upplokit. Harald konúng dreymdi, er hann lá í Sólundum[1], með her sinn, honum sýndist Ólafr konúngr, ok kvað vísu þessa:

Gramr vo frægr til fremdar
flestan sigr hinn digri,
hlaut[2] því at heima sátum,
heilagt fall til vallar;
uggi ek efst[3] ráð tiggja,
[yðr-muni feigð of byrjut[4]
trölls gefr fákum fylli[5],
fiks veldr at guð slíku.

Haraldr konúngr fèll á Englandi í þeirri ferð.

254. Ólafr hèt son Haralds konúngs, ann-

---

[1]) *þannig L, S*; Lundúnum, *A og hin.* [2]) ek, *b. v. K, L, S.* [3]) efst, *K, S*; efsta, *L.* [4]) era feigð um bur Egða, *L.* [5]) fullar, *K.*

ar Magnús, þeir voru konúngar í Noregi eptir Harald konúng. Magnús konúngr lifði skamma stund, síðan var Ólafr konúngr í Noregi, hann var maðr vinsæll ok friðsamr, hann lèt gjöra kirkju í Kaupángi í þeim stað, sem Ólafr konúngr var fyrst jarðaðr, ok lèt þat musteri búa at öllu, var þá vígð Krists kirkja, var þar þá Ólafs skrín ok biskups[1] stóll, þar urðu þá margir jarteinir; margir menn sóttu þángat at jafnlengð þess er kirkjan var vígð, ok á þeim degi er sá guðs dýrðlíngr, Ólafr konúngr, skildist við heim þenna ok fór til eilífrar dýrðar, nú höfðu fluzt sjúkir menn þrír þángat til hans helgu grafar, ok hugðu sèr til miskunar ok heilsu, ok fær einn af þeim sýn sína á messuaptninum, er sjónlaus kom þángat; en á messudeginum sjálfum, þá er helgir dómar voru útbornir, ok skrín var niðrsett í kirkjugarði eptir vanda, þá fèkk mállaus miskun, sá er lengi var áðr dumbi, en þá veitti hann óspart lof guði ok hinum helga Ólafi konúngi með mjúku túngubragði; kona var hinn þriði maðr, er þángat hafði sótt or Svíþjóð austan, ok í ferð þeirri hafði hún þolat mikla nauð ok var sjónlaus, treystist hún miskun almáttigs guðs, ok kom þar farandi at þeirri hátíð, hún var leidd sjónlaus inn í hins helga manns hús at messu um daginn, ok fyrr enn henni var lokit, þá sá hún báðum augum hið helga skrín, fór hún þaðan á burt heileyg með háleitum fagnaði, en (hafði) blind áðr verit um 19[2] vetr.

[1]) konúngs, *L.* [2]) 18, *F*; 16, *L*; 14, *S*.

255. Sá atburðr gjörðist í Niðarósi, þá skrín Ólafs konúngs var borit um stræti at höfugt[1] var skrínit, svå at eigi fengu menn borit or þeim stað, en síðan var skrínit niðrsett ok brotit upp strætit, ok leitat, hvat þar var undir, ok fannst þar barnslík, er myrt hafði verit ok fólgit þar, var þat þá brott borit, en bætt aptr strætit, sem áðr hafði verit, en borit skrínit at vanda.

256. Ólafr hinn kyrri varð sóttdauðr í Vík austr, hans son var Magnús berfættr, er konúngr var í Noregi eptir föður sinn Ólaf. Sá atburðr gjörðist í Kaupángi, þar sem Ólafr konúngr hvílir, at eldr kom í hús í bænum, ok brann víða, þá var borit út or kirkju skrín Ólafs konúngs, þeir settu mót eldinum skrínit; síðan hljóp til maðr hvatvíss ok úvitr, ok barði skrínit, ok heitaðist við þann helga mann, sagði at allr bærinn mundi uppbrenna ok kirkjan, nema hann dygði með sínum bænum, ok nú lèt almáttigr guð viðberast kirkjubrunan, en þeim úvitra manni sendi hann augnaverk þegar eptir um náttina, ok lá hann þar allt til þess er hinn heilagi Ólafr konúngr bað honum miskunar við almáttkan guð, ok bættist í þeirri kirkju.

257. Sá atburðr varð enn í Kaupángi, at kona ein var færð þángat til staðar, sem hinn helgi Olafs konúngr hvílir, hún var svå aumlig, at hún var krept öll saman, svå[2] at báðir fætr lágu, ok er hún var á bænum, ok hafði heitit á

[1]) þúngt, K. [2]) Hèr byrjar D aptr.

hann grátandi, þá bætti hann henni þetta hit mikla vanheilindi, at fætr hennar ok leggir ok aðrir limir rèttust or hlykkjum, ok varð síðan hverr liðr ok limr með rèttri skepnu, mátti hún eigi krjúpa, er hún kom þángat, en þaðan gekk hún heil ok fegin til sinna heimkynna.

258. Magnús berfættr fèll á Írlandi, Noregs konúngr, þá tóku hans synir Sigurðr, Eysteinn, Ólafr ríki í Noregi. Úngan mann nokkurn, danskan at ætt, tóku heiðnir menn ok fluttu til Vindlands, ok höfðu þar í böndum með öðrum herteknum mönnum, var hann um daga í járnum varðveizlulaus, en um (nætr) var hann svâ bundinn í fjötri at hann hljópist eigi frá þeim; en sá hinn aumi maðr beið aldregi svefn nè ró fyrir harms sökum, hugleiddi marga vega, hvat til skyldi taka eðr hjálpræða leita, kvíddi mjök ánauð ok hræðslu, bæði sult ok píslum, ok vænti enga útlausn af frændum sínum, þvíat þeir höfðu leystan hann af heiðnum löndum [tysvar fyrr[1], ok þóttist hann vita, at þeim mundi þá þikkja mikit fyrir því ok kostnaðarsamt at gánga undir hit þriðja sinn; vel hefir sá maðr, er eigi bíðr slíkt íllt þessa heims, sem hann þóttist beðit hafa; nú gerði hann sèr þat í hug, at hlaupast í brutt ok komast undan, ef þess yrði auðit, rèð hann til á náttarþeli, ok drap áðr son bónda, hjó af honum höfuð ok stefnir til skógar með fjötrin undan; en um morgininn eptir er lýsti, þá verða þeir varir við, ok fara eptir honum með hunda, er þeir voru

[1]) *þannig gizkað; máð í A; með fè, F.*

vanir at spyrja þá upp, er undan hljópust, þeir finna hann í skógi, þar sem hann lá ok leyndist fyrir þeim, nú taka þeir hann höndum ok berja ok leika allskonar illa, síðan draga þeir hann heim, ljá honum lífs, ok þó nauðuliga, ok öngrar aðrar miskunar, ok settu hann þegar í myrkvastofu, þar er inni voru aðrir 15 kristnir menn, ok bundu hann bæði járnum ok öðrum böndum sem fastast máttu þeir; svâ þótti honum vesöld ok píslir þær, er hann hafði fyrr haft, sem þat væri skuggi nokkurr þess alls hins illa, er fyrr hafði hann reynt; engi maðr sá hann augum í þessum píslum, sá er honum bæði miskunar, öngum manni þótti aumligt um vesöld hans nema kristnum mönnum, er þar lágu bundnir með honum, þeir hörmuðu ok grètu hans mein ok sína ógæfu; en um dag nokkurn lögðu þeir ráð fyrir hann, báðu hann at hann hètist hinum helga Ólafi konúngi, ok gæfist til embættismanns honum í hans dýrðar húsi, ef hann kæmist burt með guðs miskun ok hans bænum or þeirri prísund; nú játaði hann því feginn, ok gafst þegar til þess staðar, er þeir báðu hann; nótt hina næstu þóttist hann sjá mann einn standa hjá sèr ekki mikill, ok mæla við sik á þessa leið: heyr þú, hinn aumi maðr! sagði hann, hví rís þú eigi upp? hann svarar: lávarðr minn! hvat manna ert þú? hann svarar: ek em Ólafr konúngr, er þú kallaðir á. Hó! hó! lávarðr minn[1] góðr! ek vilda feginn upprísa, ef

1) ok vinr, *b. v. F.*

ek mætta, en ek ligg í járnum bundinn, ok þó í fjötri með þeim mönnum, er hèr liggja bundnir hjá mèr. Síðan heitr hinn komni maðr á hann, ok kvað svâ at orði: statt upp skjótt ok æðrast ekki um, víst ert þú nú laus. Því næst vaknaði hann, ok sagði þá sínum fèlögum, hvat fyrir hann hafði borit; síðan báðu þeir hann uppstanda ok freysta, ef satt væri; uppstendr hann ok kennir þá, at hann er laus; þá sögðu fèlagar hans, at honum mundi þat fyrir ekki koma, þvíat hurð[1] var bæði læst utan ok innan; þá lagði til gamall maðr, er aumliga var haldinn, ok bað hann ekki tortryggja þess hins helga manns miskun, er hann hafði lausn af fengit: ok svâ mun hann jartegnir við þik gjört hafa at þú skyldir af hans miskun laus verða, en eigi þèr til vesaldar meiri ok písla; nú lát við fljótt, segir hann, ok leita dyra, ok ef þú mátt nú komast brott, þá ert þú hólpinn; svâ gjörði hann, hann finnr dyrnar þegar opnar[2], stökkr hann þegar á skóg á brott jafnskjótt; þeir urðu þá þegar varir við, er hans gættu, þeir slógu þá lausum hundunum, ok fara þeir sem skyndiligast, en hann liggr ok leynist, ok sèr gerla vesall kall, hvar þeir fara eptir honum; nú villast hundarnir farsins, þegar þeir gengu at honum, en þeim öllum viltist sýn, at engi þeirra mátti finna

[1]) *þannig hin*; hún, *A*; myrkvastofa, *L*. [2]) *hèr er komið að seinustu blaðsíðunni í A, sem er gjör máð og ólæsilig, er því F fylgt, sem alstaðar næst að undanförnu er samhljóða að orðum og frásögn.*

hann, ok lá hann þar fyrir fótum þeim, vendu þessir þá heim aptr, ok veinuðu miök ok hörmuðu mjök, er þeir máttu eigi finna hann; en Olafr konúngr lèt hann eigi finnast, er hann var til skógar kominn, ok gaf honum heyrn sína ok heilsu góða, er þeir höfðu áðr barit höfuð hans ok knosat, til þess er hann var daufr; þvínæst kom hann sèr á skip með kristnum mönnum tveimr, þeir er lengi höfðu þar legit ok verit píndir, ok neyttu þess farkostar allir saman sem ákafast, ok fluttust þá á leið af þeim hlaupstígi; síðan sótti hann til þess helga manns húss, er hann var heill vorðinn or herför, þá iðraðist hann sinna heita, gekk þá á orð sín við þann hinn milda konúng, ok hljópst í brottu um dag, ok kom at kveldi til bónda eins, þess er honum veitti herbergi fyrir guðs sakir; síðan um nóttina, er hann var í svefni, þá sá hann meyjar 3 gánga til sín fríðar ok fagurbúnar, ok ortu orða á hann, ok börðu hann með miklum ávítum, hví hann skyldi svâ djarfr gjörast, at hann hlypi frá þeim góða konúngi, er honum hafði svâ mikla miskun veitt, fyrst er hann leysti hann or járnum ok allri písl, ok fýsast frá þeim ljúfa lávarð, er hann hafði áðr gefizt. Því næst vaknar hann felmsfullr, ok stóð upp þegar árdegis, ok sagði húsbónda[1], hvat fyrir hann hafði borit; en hinn góði bóndi lèt hann engu öðru viðkoma, enn fara aptr til þess staðar. Sá maðr ritaði af upphafi þessa jarteign, er sjálfr sá á honum járnastaðinn.

[1]) *Hèr sleppr D um sinn.*

259. Kolbeinn hèt maðr úngr ok fátækr, en Þóra, móðir Sigurðar konúngs jórsalafara, lèt skera túngu or höfði honum, ok var til þess eigi meiri sök, enn sá hinn úngi maðr Kolbeinn hafði eitt stykki haft af diski konúngs móður, ok sagði at steikari hafði gefit honum, en hann þorði eigi við at gánga fyrir henni; síðan fór sá maðr lánga hríð mállaus; þess getr Einar Skúlason í Ólafs drápu:

Göfug lèt[1] hörn[2] or höfði
hvítíngs[3] of sök litla,
auðar aumum[4] bæði[5],
úngs manns skera túngu;
þann sám vær, er vorum,
válaust numinn máli
hodda-brjótr[6] þar er heitir
Hlíð, fám vikum síðar.

Hann sótti til Þrándheims ok til Niðaróss, ok vakti at Kristskirkju; en um óttusaung Ólafs vökudag hinn síðara þá sofnaði hann, ok þóttist sjá hinn heilaga Ólaf konúng koma til sín, ok taka hendi sinni í stúfinn túngunnar, ok heimta hana, en hann vaknaði heill, ok þakkaði guði feginsamliga, ok Ólafi konúngi er hann hafði heilsu ok miskun af þegit, hafði farit þángat mállaus til hans helga skríns, en þaðan fór hann heill ok skorinorðr.

260. Á dögum þeirra Eysteins konúngs ok Ínga varð sá atburðr, at sá maðr, er Haldór er nefndr, varð fyrir Vindum, ok tóku

[1]) skar, *K, S.* [2]) hömr, *L.* [3]) björrúngs, *hin.* [4]) aunlir, *L.* [5]) beiða, *L.* [6]) odda njót, *L.*

þeir hann ok veittu honum meiðsl, skáru kverkina ok drógu þar út túnguna, ok skáru af í túngurótunum; síðan sótti hann til hins helga Ólafs konúngs, ok rendi hann hugnum til þess hins helga manns, ok bað grátandi þann hinn blessaða konúng ljá sèr máls ok heilsu, þvínæst fèkk hann mál og miskun af guði fyrir árnaðarorð hins signaða Ólafs konúngs, ok gerðist þegar þjónustumaðr hans um alla sína lífsdaga, ok var dýrðligr maðr ok trúfastr. Þessi atburðr ok jarteign varð hálfum mánaði fyrir Ólafs vöku hina síðari, á þeim degi er Nicholaus cardínalis var landfastr í Noregi[1].

261. Bræðr 2 voru á Upplöndum, kristnir menn ok fjáðir vel, synir Guthorms grábaks[2], Einar ok Andreas, móðurbræðr Sigurðar konúngs Haraldssonar, áttu þeir óðul ok eignir allar; systur áttu þeir fríða at ásjónu, en eigi til forsjála við orði vondra manna, sem síðar reyndist, hafði hún blíðlæti mikit við prest einn enskan, er Rikarðr hèt, er þar var á vist með þeim bræðrum hennar, ok gerði honum mart í vild ok opt mikit gagn; fyrir sakir góðvilja þessa bár at eigi betr enn um konu þá flaut ferligt orð, þegar þat var á málræðu komit, þá hugðu allir menn þat á hendr presti, ok svâ bræðr hennar, þegar þeir urðu þess varir, þá lètu þeir hann líkligastan til vera fyrir alþýðu í þeirri miklu blíðu er þeirra var á meðal, varð þeim

[1]) *sú fylgjandi kapít. er og tekinn úr F, ok sèr til nokkurs af honum, sem samhljóða er í A; í L. vantar hann.* [2]) grábarða, *H*; grábarðs, *K*, *S*.

þó laginn mikill ófagnaðr síðar, sem eigi var örvænt, er þeir leyndu þessi vèl, ok lètu ekki á sèr finna; en um dag nokkurn kölluðu þeir prest til sín, hann varði einskis af þeim nema góðs, teygðu þeir hann heiman með sèr, ok kvóðust fara mundu í annat hèrað, at smíða þar nokkut þat, er þeir þyrfti, ok báðu hann fylgja sèr; þeir höfðu heiman mann einn, er vissi ráð með þeim, ok fóru á skipi eptir vatni því, er Rönd heitir, þeir gengu þar á land upp, ok lèku stund nokkura, þá fóru þeir í nokkurn leyndan stað, þeir báðu þá þrælinn ljósta prest öxarhamars högg; hann gerði sem þeir báðu, ok sló prest svâ at hann lá í svima, en er hann vitkaðist, þá mælti hann: hví skal nú svâ hart við mik leika? þeir svöruðu: þú veizt þó at engi segi þèr, þá skaltu nú vita, hvat þú hefir gert; báru þeir síðan sakir fyrir hann, en hann synjaði ok bað guð skipta ok hinn heilaga Ólaf konúng á millum þeirra, síðan brutu þeir fótleggi hans, þá drógu þeir hann á milli sín til skógar, og bundu hendr hans á bak aptr, síðan lögðu þeir streng at höfðinu[1], en þilju undir herðar honum, ok settu í sneril, ok snèru, at strenginn; þá tók Einar hæl, ok setti á augat presti, en þjón hans stoð upp yfir, ok laust á með öxi, ok hleypti út auganu, svâ at þegar stökk niðr á kampinn, en þá setti hann hælinn á

[1]) *Hèr sèr til að seinasta blaðsíðan í A er úti; þó er blaðskiki af næsta blaði þar eptir í kjölnum, sem á standa nokkur fylgjandi orð úr kapit. en hins vegar er hann auðr; má því hèraf ráða að A hefir endað með þessum kapítula.*

annat augat, ok mælti við þjóninn: slá þú nú kyrrara; hann gerði svâ, þá stökk hællinn af auganu, ok sleit frá hvarminn ofan, en síðan tók Einar hvarminn frá upp með hendi sèr, ok sá at augasteinninn var þar; þá setti hann hællinn við kinnina út, en þjóninn laust á, ok sprakk augasteinninn út á kinnarbeinit niðr, þar sem hæst var, síðan opnuðu þeir munn hans, ok tóku túnguna ok drógu út ok skáru af, en síðan leystu þeir hendr hans ok höfuð; þegar er hann vitkaðist þá varð honum þat fyrir, at hann lagði augnasteininn upp undir brúnina í stað sinn, ok hèlt þar at báðum höndunum, þá báru þeir hann til skips, ok fóru til bæjar þess, er heitir á Sæheimi, ok lendu þar, þeir sendu mann til bæjarins, at segja at prestr var á ströndu niðri; meðan sá maðr var farinn, er sendr var, þá spurðu þeir, ef prestr mætti mæla, en hann blaðraði túngunni, ok vildi viðleita at mæla; þá mælti Einar við bróður sinn: ef hann rèttir við ok grær fyrir túngustúfinn, þá kemr mèr þat í hug, at hann mun mæla mega; síðan kiptu þeir túngustúfnum með töng, ok skáru tysvar þaðan frá ok í túngurótunum hit þriðja sinn, ok lètu hann þar liggja hálfdauðan; húsfreyja þar á bænum var fátæk, en þó fór hún þángat, batt hún þá sár hans öll, ok leitaði honum hægínda slíkra sem hún mátti, ok bar hún hann heim til húss, ok dætr hennar með henni í mötlum sínum, hann lá þá hinn sári prestr aum-

liga haldinn, vilnaðist hann jafnan guðs miskunar, en tortrygði aldri, bað mállaus með hugrenníngu ok sorgfullu hjarta því öllu traustara, sem hann var sjúkari, ok rendi hug til hins milda Ólafs konúngs guðs dýrlíngs, hafði hann mart áðr heyrt sagt frá honum ok hans dyrðar verkum, ok trúði því af öllu hjarta á hann til allrar hjálpar í sínum nauðum, en er hann lá þar laminn ok numinn öllu magni, þá grèt hann sárliga, ok stundi með sáru brjósti, ok bað hinn blessaða Ólaf konúng duga sèr; en eptir miðja nótt þá sofnaði hann hinn sári prestr, þá þóttist hann sjá göfugligan mann koma til sín ok mæla við sik: illa ertu leikinn, Rikgarðr[1] fèlagi! sè ek at eigi er máttrinn mikill; hann þóttist svara ok sanna þat. Þá mælti sá: miskunar ertu þurfi. Prestr svarar: ek þyrfta nú guðs miskunnar ok hins helga Ólafs konúngs. Sá svarar: þú skalt nú ok fá. Þvínæst tók hann túngustúfinn, ok heimti svâ hart, at presti varð íllt við, þvínæst strauk hann hendi sinni um augu honum ok bein, svâ ok um aðra limu hans, þá er sárir voru. Þá spurði prestr, hverr hann væri. Hann leit við honum, ok mælti: Ólafr er hèr norðan or Þrándheimi; en síðan hvarf hann á brott, en prestr vaknaði alheill, ok þegar tók hann at mæla: sæll er ek, segir hann, guði þakka ek ok hinum heilaga Ólafi konúngi, er hann hefir græddan mik; en svâ hörmuliga sem hann var áðr leik-

[1]) þannig.

inn, svâ bráðar bætr fèkk hann allrar þeirrar óhamíngju, en svâ þótti honum, sem hann hefði hvorki vorðit sár nè sjúkr, túngan heil, augun bæði í lag komin, beinbrotin gróin, ok allr hans líkami heill vorðinn, ok fengit hina beztu heilsu, en til jarteigna var þat á augum hans, er út höfðu verit stúngin, þá grèru ör hvít á hvarminum hvoromtveggja, til þess at sjá mætti dýrð þess hins góða konúngs á þeim manni, er svâ aumliga var leikinn[1].

[1]) *Hèr er S úti ok A, sem áðr er greint, en hin handritin hafa ýmsa viðrauka.*

Viðraukar
við Ólafs sögu helga,
er hin handritin hafa helzta umfram aðalskinnbókina.

A.

Ólafr konúngr kom til Englands, ok vann Lundúnaborg[1].

I þenna tíma var kominn til Englands Knútr hinn ríki, son Sveins konúngs tjúguskeggs, ok Þorkell hinn háfi, eptir þat er drepit hafði verit Þíngamannalið fyrir Knúti; þat hafði drepit með svikum Úlfkell snillíngr eina nótt af ráðum þeirra Játmundar bræðra, Aðalráðs sona. Játmundr var konúngr 9 mánuði; á þeim átti hann 5 orrostur við Knút Sveinsson, ok höfðu ýmsir sigr. Knútr konúngr kom þat sumar til Englands, sem Aðalráðr andaðist. Eðríkr strjóna var fóstri Emmu drottníngar, er átt hafði Aðalráðr konúngr. Knútr konúngr var metnaðarmaðr mikill, hann gekk at eiga Emmu drottníngu; þeirra börn var Haraldr ok Hörða-Knútr ok Gunnhildr. Knútr hafði þá unnit allt

[1]) *Eptir* 34 *kap. í A, bætir F inní fylgjandi* 5 *kap. þó er ágrip þeirra 2gja seinustu kap. í* 35 *og* 36 *kap. í A.*

England utan Lundúnaborg, ok bryggjurnar voru eigi unnar, þær er á Temps voru; áin Temps fellr í gegnum borgina. Þetta sumar[1] höfðu þeir bræðr Játmundr ok Játvarðr Lundúnaborg, ok þá 2 kastala, er stóðu hjá bryggjunum, ok þann kastala er á bryggjunum var. Norðr fyrir Slesvík á Englandi rèð Þorkell hinn hávi jarl, hann hafði þá hefnt Hemíngs, bróður síns, er þar fèll með 60 skipshafna. Þorkell drap Úlfkel snillíng, ok gekk at eiga Úlfhildi, dóttur Aðalráðs, er Úlfkell hafði átta. Ólafr konúngr heyrði mart sagt frá orrostum Þorkels jarls, þeim er hann átti, áðr hann gat hefnt Hemíngs, bróður síns, á Englandi, ok hafði jafnan sigr; þángat fór Ólafr konúngr með 6 tigi skipa, ok er Þorkell spurði til fara Ólafs konúngs, fór hann í móti honum, ok bauð honum til vetrvistar heim með sèr við svâ marga menn, sem hann vildi; þat þiggr Ólafr, ok tekst þá fèlag þeirra Þorkels ok mikit vinfengi. Þorkell gengr um sættir með þeim Knúti konúngi ok Ólafi konúngi, ok segir Knúti konúngi mart frá vizku Ólafs, ok þikir hann vænstr til at geta unnit Lundúna bryggjur; kemr svâ með þeim Knúti ok Ólafi, at Knútr gefr honum þann hlut ríkis, sem hann þóttist eiga í Noregi, ef Ólafr gæti unnit Lundúna bryggjur, því at Haraldr konúngr Gormsson hafði gert Noreg skattgildan undir sik, þá er hann hafði Hákon jarl yfirsettan, ok

[1]) *þannig gizkað, svo, F.*

því þóttist Sveinn tjúguskegg eiga Noreg, ok setti yfir sonu Hákonar jarls, Eirík ok Svein jarla; mörgum friðendum hèt Knútr Ólafi konúngi til þessa verks. Ólafr konúngr lèt nú veita umbúnað nökkurn; hann lèt gera járnkróka í líkíng akkerisfleina, ok strengi jafnmarga sem járnkrókana, ok reyrði járni; þá skipar Ólafr til um atgaungu: at Knútr konúngr skal vinna annan hlut Lundúnaborgar með lið sitt, en annan hlut Þorkell ok Þórðr víkíngr. Ólafr konúngr sjálfr ferr utan í ána Tems á skipum sínum undir bryggjurnar, ok lætr lúka skjaldborg um öll skipin, ok lætr bera járnkróka um stólpa ok skotása, beina síðan róðr með straums fulltíngi, ok róa undan stólpa alla ok skotása; en þá máttu bryggjurnar eigi upphalda höfga svå miklum sem á var, ok sígr kastalinn ok bryggjurnar, ok týnist mannfólkit, þat er til varnar hafði sett verit á bryggjunum ok í kastalanum; þá hefir Þorkell hinn hávi unnit annan hlut borgarinnar, hafði þar fallit mart lið hans; þá ferr Þorkell jarl hinn hávi at vinna annan hlut borgarinnar með Knúti konúngi, ok gaf honum nær líf með sköpum, af því at Játvarðr, son Aðalráðs konúngs, hjó þá högg þat, er menn hafa síðan at minnum haft; Þorkell hratt Knúti af baki, en Játvarðr hjó í sundr söðul ok hrygg í hestinum, enda urðu þeir þá at flýja bræðr, hrósaði Knútr konúngr þá sigri sínum, ok þakkaði Ólafi konúngi sína liðveizlu.

Af ræðum Knúts konúngs ok Sigurðar biskups.

Eptir þessa orrostu sættast þeir Eatmundr ok Knútr, ok skipta Englandi með sèr, ok voru báðir konúngar, ok ef misdauði þeirra yrði, þá skyldi sá vera einvaldskonúngr yfir öllu Englandi, er lengr lifði; en er einn mánuðr var liðinn frá sáttmáli þeirra Knúts konúngs, var Játmundr konúngr svikinn ok veginn af Eðríki strjónu, fóstra sínum. Síðan var Knútr hinn ríki einn konúngr yfir Englandi, hann ríkti fjögur ár ok 20; en eptir er konúnga sætt var orðin, fór Ólafr konúngr til hirðvistar með Knúti konúngi, ok var þar nokkurn hlut vetrar; með þeim var hin mesta vinátta, þar til er Knútr konúngr heyrði þat sagt, at Ólafr konúngr hefði litlu síðar unnit Lundúna bryggjur, enn hann, eðr England, ok því reiddist Knútr konúngr, ok gerðist færra í vináttu með þeim Ólafi konúngi enn var. Biskup beið Ólafi of allt at tíðum, en eigi Knúti, ok biskup hafði kallat Ólaf konúng, en Knútr vildi þat eigi heyra, ok gaf þar um mörg stór orð biskupi, þartil er hann varð af at leggja sakir ríkis Knúts konúngs, þvíat dramb ok ofmetnaðr, sá er hann fylltist upp af sínum ríkleika, hafði varla rúm í hans hjarta. Nú ferr svâ fram, unst kemr at lángaföstu, þá tekr Knútr til orða við Sigurð biskup: er þat svâ, er þú hefir kallat Ólaf konúng í vetr, eðr hversu fær þú sönnur á þínu máli, þar er hann er hvorki

ílendr, ok eigi er hann kórónaðr. Satt er þat, herra! kvað biskup, at hann er eigi hèr ílendr, ok eigi berr hann kórónu af gulli eðr silfri, heldr er hann kjörinn ok kórónaðr af hinum hæsta herra ok höfðíngja ok konúngi allra konúnga, enum allsváldanda guði, til þess ríkis, valds ok stjórnar, sem hann er tilborinn, ok einum ætlat at stýra ríki undirgefnum lýð til náða ok nytsemda, ok gjalda guði makligan ávöxt sinnar þarkomu, mun allr lýðr í Noregi ok þar undirgefnum skattlöndum, ok eigi at eins þar, heldr jafnvel öll Norðrhálfan hafa eylífar menjar ok minníngar þessa stólpa ok styrktarmanns guðs kristni, er upp mun ræta þyrni klúngr ok allt illgresi or guðs akri ok víngarði, en sá þar niðr ístaðin frjóligu sáði heilagra guðs orða, hver frjóvast munu með fullkomnum ávexti, hverr at þekkr ok þægiligr mun verða hinum hæsta himna konúngi utan enda. Knútr konúngr mælti: mun þat nú eigi sannast, sem oss er flutt af yðr, herra biskup! at þèr kallið hann framar jarteignum skína enn oss, eðr enn heldr, ef þèr gerið svå stóran mun, at þèr kallið oss önguar jarteignir gera. Sannspurt hafi þèr þau vor orð, kvað biskup. Knútr konúngr mælti: fyrir lítit kemr mèr þá, at meinlæta mèr framar enn Ólafi, ef mik skal nokkura hluti skorta við hann, þvíat nú síðan lángafasta kom, hefir ek línlak, en eigi silkiskyrtu, skarlats kyrtil,

en eigi guðvef eðr purpura, ek drekk ok munngát, en eigi mjöð; en Ólafr hefir silkiskyrtu ok guðvefjar kyrtil, lætr hann sèr vanda krásir ok vínberill stendr á borði hans. Biskup mælti: satt er þat, herra! at Ólafr hefir silkiskyrtu, en þó hefir hann hárklæði undir skyrtunni, ok gjörð um sik svá breiða, at hún tekr mjöðm ok herðarblað, en járn við neðan[1] ofvalt er Ólafr kemr í sæti, ok krásir koma fyrir hann mjök vandaðar; muntu sjá at þar er haugr nökkur, er hann er vanr at sitja, þar er þakiðr kryplíngr, hann etr krásir allar, en Ólafr etr sallt ok brauð, ok eitt ker með vatn, ok drekkr Ólafr þat, en eigi hefir hann meira drykk enn þann, er kryplíngrinn drekkr úr vínberlinum. Þá reiddist Knútr konúngr Sigurði biskupi svá mjök, at Ólafr konúngr mátti eigi viðhaldast fyrir sakir öfundar Knúts konúngs, ok litlu síðar Sigurðr biskup.

Frá Ólafi konúngi.

Nú er frá því at segja, at Ólafr konúngr hèlt liði sínu til Fetlafjarðar, þeir runnu þar á land, þar var hèrað eitt byggt ok á milli merkr stórar ok skipalægis; þeir Ólafr konúngr hugðu, at vera mundi meira hèrað fyrir ofan mörkina, ok þángat herjuðu þeir, ok er þeim þótti hèraðit undandragast, hurfu þeir aptr til skipa sinna, ok er (þeir) svipuðust at, sá þeir at Ólafr konúngr var í brottu einnsaman, sökuð-

[1]) afer, *þikir ofaukið í F.*

ust nú um fast ok gerist nú mikill harmr í herinum. Nú er frá Ólafi konúngi at segja, at eptir er hann er fráskila vorðinn sínum mönnum, hittir hann bygð stóra; ok er hèraðsmenn sá hann, sýnist þeim sem hann hafi með sèr her úvígan, ok hann muni alla þeirra bygð uppeyða, ef eigi verðr þat ráð tekit at dugi; safnast nú saman hèraðs höfðíngjar, ok fara á mót honum, ok bjóða honum sigrgjald, sem hann vill á þá lagt hafa; síðan ákveðr Ólafr konúngr svâ mikit kvikfè, gull ok brent silfr, sem hann vill hafa, ok síðan eru menn tilfengnir at flytja þetta góts til strandar fyrir Ólaf konúng, ok fylgir (konúngr) þeim sjálfr, ok rekr fyrir sèr menn ok kvikfè; ok er menn hans sjá hann, hvar hann ríðr af landi ofan, verða þeir fegnari enn frá megi segja. En frá landsmönnum er þat at segja, at svâ sem þeir sjá hermenn marga fara í móti sèr brynjaða, en Ólaf konúng einnsaman reka þá með byrðum fyrir sèr hertekna, ok naut þeirra (ok) sauði, æpa þeir ok ýla ákafliga, ok hrífa upp í höfuð sèr ok reita sik. Ólafr konúngr hafði með sèr túlka, hvar sem hann fór; hann spurði þá eptir þessum íllum látum; þeir segja honum, at þeir menn þikist orðnir fyrir sjónhverfíngum miklum, segja nú, at þeim sýndist óvígr her kominn at þeim, ok svâ bjartr at þeir þorðu eigi í gegn at vega; gerði hann þeim þá tvo kosti, annathvort at

loðin sem selr ok grá at lit. Margýgr kann sína náttúru, at þegar hún veit at menn eru sofnaðir, hefir hún sik at skipi Ólafs konúngs, ok með krapti úvinarins getr hún uppkomit höndunum á borðit; ok er Ólafr konúngr sèr þat, grípr hann sverðit Hneiti, ok hleypr fram eptir skipinu, ok er þat allt jafnfram, at margýgr hefir þá uppkomit sporðinum öðrumegin á borðit, konúngr höggr þá hendr af margýg, en hún kveðr við svå hátt ok öskrliga, at slík læti þóttist konúngrinn eigi heyrt hafa; hún slöngvir sèr þá þvert á bak aptr, ok slær í sundr kjöptunum, ok beinir svå raustina. Konúngsmenn vakna nú á skipunum, ok þikjast eigi vita, hvat um er, bregðr nú mörgum mjök við þessi læti; konúngr biðr þá hlífa sèr með marki hins heilaga kross; ok með guðs fulltíngi ok bænum Ólafs konúngs fèkk hann svå umgengit, at honum ok hans mönnum varð þessi úvættr ekki at skaða, sökk hún síðan þar niðr, sem hún var komin, ok varð at henni þar ekki mein síðan.

Ólafr konúngr drap göltinn á skóginum.

Nú renna þeir á land upp, ok fá mikils fjár; Ólafr konúngr lætr þar brjóta blóthaug þeirra heiðíngja, en því var hann svå kallaðr, at jafnan, er þeir höfðu stórblót til árs sèr eðr friðar, skyldu allir fara á þenna haug, ok blóta þar fyrrsögðum kvikendum, ok báru þángat mikit fè ok lögðu í hauginn, áðr þeir gengu frá; Ólafr

konúngr fèkk þar ógrynni fjár; fara til skips með þenna fjárhlut, konúngr reið seinast, ok litaðist jafnan um, ef hann sæi nokkura nýlundu; menn hans berr bráðla undan; ok er Ólafr konúngr sèr þat, ríðr hann af út í rjóðr nokkut, ok hugði at ráðum, hvort hann skyldi aptr hverfa eðr eigi, þá heyrði konúngr braukan mikla í skóginn alla vega frá sèr, þá rennr þar galti með lið sitt, ok þekr allt rjóðrit; galti ferr rítandi ok emjandi með illum látum ok gapanda gini, hann var svâ stór, at konúngr þóttist þèsskáttar kvikendi ekki fyrr slíkt sèð hafa, þvíat hans bust næfði náliga við limar uppi hinna hæstu trjá í skóginum; konúngr hopaði þá hestinum, ok forðaði fótum sínum; en galti gæddi þá ferðina, ok lagði upp ranann ok tennrnar á söðultreyju konúngs, þá bregðr konúngr sverði sínu, ok höggr ranann af galta, ok fellr hann niðr í söðulinn; galti kvað við ógrliga, ok snèri undan, ok vildi eigi bíða höggsins annars, en þó sagði Ólafr konúngr svâ, at hann þóttist galta viðkvöð âmâtligust heyrt hafa annat enn margýgjar, ok þá mesta mannraun ok hugraun sýnt hafa, er hann átti höggvaskipti við þessi kvikendi; síðan kallaði Ólafr konúngr sverð sitt Hneiti, er áðr hèt Bæsíngr; nú hefir hann rana af galta ok tennr, ríðr hann með þetta til skipa, ok var síðan mjök lofat þetta þrekvirki Ólafs konúngs.

B[1].

Þaðan fór Ólafr konúngr til Englands, ok átti hinn 16da bardaga í Auðafurðu, ok hafði sigr; hina 17du orrostu átti hann vestarliga á landinu[1], í þeim stað er á Vallandi heitir; þaðan fór Ólafr konúngr í Austrveg, ok hafði markað við heiðit land; þar var á því landi spákona sú, er sagði fyrir orlög manna ok líf; förunautum konúngs þótti gott við hana at tala; þeir spyrja konúng, ef hann vildi gánga til fréttar við hana; hann lèzt þat eigi vilja; þá spyrja þeir, ef konúngr vildi leyfa þeim at spyrja hana nokkut eptir hans forlögum, en hann kveðst þar eigi banna mega. Þeir fara til móts við völvuna, ok spyrja hana, ef hún hefði nökkut hugat at um Ólaf konúng, hversu lánglífr hann mundi verða. Hún mælti: þar standa yfir æfi hans ógnar geislar, þeir er mèr er eigi lofat þángat at sjá, en svâ skulu þèr segja konúngi yðrum, segir hún, at hann mun eitt mismæli mæla á allri æfi sinni, ok láta samdægris lífit.

Ólafr konúngr gerði Konúngssund, ok kom svâ í brott.

Ólafr konúngr átti hina 18du orrostu í Svíþjóð, ok urðu þar margar atlögur. Ólafr konúngr hèlt skipum sínum inní Mar, en Svíar söfnuðu her miklum ok lágu fyrir utan um þvera höfnina á herskipum, ok ætluðu þess at

[1]) *Eptir* 87 *kap. í A, bætir F inni 2 fylgjandi kap.*

bíða, at skip Ólafs konúngs frèri þar í hafninni, ok þótti sem sèr mundi þá auðveldt at vinna skipin ok drepa mannfólkit, ef öllumegin mætti at þeim sækja. Ólafr konúngr lèt þá veita umbúð nökkura, hann lèt menn sína fara á land upp, þeir feldu viðu stóra; ok áðr enn frjósa tók, lèt hann gera fleka stóra af viðinum alla vega út í frá skipunum, en þegar er sjórinn tók at kólna, þá tóku þeir bátana ok hrærðu flekana, ok gerðu á elda stóra, svâ aldri mátti frjósa at skipum þeirra um vetrinn. En um vârit, er Svíar höfðu liðsdrátt mikinn, ok ætluðu at berjast við Ólaf, ok taka hann af lífi, ok er hann spurði þessa fyrirætlan Svía, sèr hann, at hann hefir (eigi) liðskost til at deila af kappi við allan Svía her, því fellr hann fram til bænar, ok biðr þann fulltíngs ok styrks til brottkomu or þessum lífsháska, er allt gott má, sem er einn ok almáttigr, allsvaldandi guð, sèr ok sínum mönnum; ok er hann hefir endaða sína bæn, biðr hann menn sína vinda segl upp, ok sigldu at nesi því, er gengr af Agnafit, ok er konúngr kemr þar, spríngr jörðin í sundr allt til sjófar með svâ miklum stórmerkjum, at þessi skurðr er á einu augabragði svâ breiðr ok djúpr, at þar mátti vel skipum halda; þat heitir síðan Konúngssund, en Stokkhólmr þat er af sprakk milli ósminnis ok Konúngssunds; sigldi hann svâ vestr til Englands með miklum sigri, ok var með Þorkatli jarli um vetrinn. Um

sumarit eptir fara þeir Úlfr jarl ok Þorkell háfi með Ólafi konúngi í vestrvíking ok til Írlands, ok fara á land, ok er sú talin hin 19da orrosta Ólafs konúngs, ok fá mikils fjár; þar fjaraði uppi skip þeirra; nú sjá þeir, at Írar sækja af landi ofan með miklu fjölmenni; ok er Ólafr konúngr sèr þat, er svâ sagt, at þá hafi hann heitit, at hann skyldi aldri framhöggva í hernaði sverði nè öxi nökkurum manni til skaða; við þetta heit skipaðist svâ fljótt, at þegar samstundis flutu skip Ólafs konúngs, en hans úvinir týndust, ok fèllu í þá gröf, er þeir höfðu honum ætlat; sigla þá til Englands, ok voru þar allir um vetrinn.

CI.

Ólafr konúngr fór í móti Sveini jarli.

En er Ólafr konúngr spyrr liðsöfnuð Sveins jarls ok Einars Þambaskelfis um allan Noreg, ferr hann á fund Sigurðar konúngs sýrs, mágs síns, ok segir honum liðsöfnuð þeirra Sveins jarls: munu þeir ætla, segir hann, at brenna skip mín ok drepa lið mitt, ok eigna sèr síðan land allt; en þó at fundr vor sè úviðrkvæmiligr at missera tali, þvíat nú er ofarla á lángaföstu, þá mun ek þó eigi nenna öðru enn fara í móti þeim, hvat sem í kann at gjörast, ok vil ek, mágr! at þú sèr í för með mèr. Sigurðr konúngr svarar: eigi mun meira lið mèr fylgja

[1]) *F bætir þessu stykki inní 54 kap. í A, eptir orðin, blaðs.* 95: ok lagðist við Grenjar með herinn.

enn svå, at mèr þikir von, at ek muna búinn með mitt lið, þá er þèr villið farit hafa. Þeir fara nú með þat lið, er Sigurðr konúngr fèkk, til móts við meginherinn, þeir höfðu alls 20 lángskip ok 2 skeiðr ok 2 knörru, er Ólafr konúngr kom í land með.

D[1].

En er Ólafr konúngr sá þat, at hann náði eigi frestun, lèt hann fylkja liði sínu, svå at samteingð voru 20 skip fyrir Nesjum, en sín skeið í hvorn arm, en knerrirnir lágu yztir, ok sund breitt á millum ok skeiðanna. Sveinn jarl hafði hálfan fimta tög skipa; en er þeir sá viðrbúnað Ólafs konúngs mælti Einar Þambaskelfir: sjáið þar fylkíng konúngs, ok má hana kalla ekki þykkva, en eigi kemr mèr þat á úvart, þóat raninn verði harðsóttr á fylkíng hans, áðr enn sól gengr í ægi í kveld, en rúm er þèr ætlat, jarl! í hvorum fylkíngararmi, er þú vill. Ef ek neyti þess rúms, kvað jarl, þá muntu fara með mèr? Engi er þess von, kvað Einar, at mitt skip fari or teingslum ok í skipaflota konúngs, at berjast við hann nauðgan, þvíat ek sè, at honum er ekki um at berjast í dag, þóat hann vill eigi vanbúinn vera við þèr ok mönnum þínum. Eigi fann ek þat fyrr, kvað jarl, at þèr yrði hugfátt. Kalla þat, sem þú vill,

---

[1]) *F bætir þessu stykki inní* 55 *Kap. í A, eptir orðin á blaðsíðu* 97: ok bjuggust vel um.

kvað Einar, enda má vera, jarl! at þèr sè gæfufátt, ef mèr er hugfátt. Eigi mun þat, kvað jarl, þvíat vèr munum gera skothríð harða. Einar mælti: eigi er jafnkomit á um vitsmuni með ykkr Olafi konúngi; ráð eru tvö fyrir hendi, ok hefir konúngr bæði, en þú hvorki; þat er ráð annat, at þyrma hátíð, ok gera þeir svâ; en annat, at hlífa sèr ok varðveita skeyti, sem ek hygg at þeir muni gera, ok mun hörð hríð sú, er þeir senda aptr skeytin, þóat þú sjáir eigi við því. Svâ gekk, sem Einar gat. Nú búast þeir Sveinn jarl til bardaga, ok gera harða skothríð, en Olafr konúngr ok hans menn hlífa sèr, ok geyma skotvopn öll, ok gekk því lángt fram á dag; en er því linnti, þá greiða þeir atróðr sinn.

E[1].

Þá er Olafr konúngr hafði undir sik lagit þat ríki, er þeir 5 konúngar höfðu haft áðr, ok aðrir 6, þeir er Styrmir reiknar í sinni bók; svâ segir Sighvatr:

Upplönd fèkk (til) enda
os neista ok þar reisti
kristnihald þat er hèldu
hverr veitir sverðs beita;
áðr stýrðu því eyðar
ellifu fyrr hella

1) *I stað þessára orða í kap. 73 í A blaðs.* 152: Olafr konúngr lagði þá undir sik allt þat ríki, er þessir 5 konúngar höfðu átt, tók hann þá gislar af mönnum ok bóndum, *hefir F þetta stykki.*

mildíngs máls en guldu
menn vísliga gísla.

tók konúngr þá gisla af lendum mönnum ok bóndum.

F[1].

Óðin kom til Ólafs konúngs með dul ok prettum.

Litlu síðar enn Ólafr konúngr hafði fengit Ástríðar, dóttur Ólafs Svía konúngs, fór hann at heimboðum um landit, ok var á veizlu í Víkinni, þá kom einn maðr ókunnr til hans, ok gekk fyrir konúng, ok kvaddi hann; konúngr tók honum, ok spurði hann at nafni; en hann nefndist Gestr, ok beiddist at dveljast með hirðinni; en konúngr hafði þar fátt um, en skipaði honum at sitja utar frá gestum; gekk hann þar til sætis, ok var heldr úþýðr ok stikkinn, ok þó uppvöðslu mikill; hann var stuttklæddr, ok hafði síðan hatt niðr fyrir andlitit, ok sá ógerla ásjónu hans; skeggjaðr var hann. Konúngr bað menn vera fáskiptna við kvomumanninn; ok um kveldit, er konúngr gekk til sængr, lèt konúngr kalla Gest, ok spurði, ef hann kynni nokkut skemta; en hann var bæði fróðr ok djarfmæltr; varð þeim þá talat mart til hinna fyrri konúnga, er verit höfðu, ok þeirra framaverka. Gestr spurði konúng: hverr vildir þú, herra! helzt fornkonúngr verit, ef þú ættir um þat at kjósa? Konúngr svarar: ek vildi engi heiðinn maðr vera, hvorki konúngr nè

1) *Milli* 88 *og* 89 *Kap. í A bætir F inní þessu stykki.*

annar maðr. Gestr mælti: þat er ljóst, at þú munt ekki annar maðr vera enn þú ert; en at hinu spyr ek, hverjum þú vildir líkastr fornkonúngi vera, ef þú skyldir nökkurum. Nú er enn sem áðr, segir konúngr, at ek vilda öngum fornkonúngi líkr vera, en ef (ek) skylda nokkut þar um tala, þá vilda ek helzt hafa atferð ok höfðíngskap Hrólfs kraka, þess þó, at ek hèldа allri kristni ok trú minni. Gestr mælti: hví vildir þú helzt vera sem Hrólfr kraki, sem ekki at manni mátti heita, hjá því sem annar konúngr, sá er verit hefir? eðr hví vildir þú eigi vera sem sá konúngr, er sigr hafði við hvern sem hann átti bardaga, ok svâ var vænn ok vel at íþróttum búinn, at engi var hans líki á Norðrlöndum, ok svâ mátti öðrum sigr gefa í sóknum sem sjálfum sèr, ok svâ kríngr skáldskapr, sem öðrum mönnum mál sitt. Konúngr sezt þá upp, ok tók til tíðabókar, er var í sænginni, ok ætlaði at slá í höfuð Gesti, ok mælti: þú vilda ek sízt vera, hinn illi Óðinn! Segja menn þá svâ verða við Gest, at hann færi þar niðr, sem hann var kominn; þóttist konúngrinn þá víst vita, hverr verit hafði, galt hann þá margfaldt lof guði, fyrir þat at sjá óhreini andi, er sýndist í líkíng hins illa Óðins, gat önga þá vèl eðr tál framsett, at nokkurn skugga eðr sorta drægi á hit bjartasta blóm hans heilagrar trúar.

G[1].

Er Óttar hafði verit með Ólafi Svíakonúngi.

Óttarr svarti hafði lengi verit með Svíakonúngi, hann hafði ort mannsaungs drápu um Astríði, dóttur Ólafs Svíakonúngs, þat mislíkaði Ólafi konúngi Haraldssyni, [þvíat kvæðit var mjök kveðit, svâ at hèlt við væníngar[2]; en er Óttarr kom til Noregs, lèt Ólafr konúngr taka hann ok setja í myrkvastofu. Sighvatr skáld var [náfrændi Óttars ok[3] vinr hans mikill; Sighvatr fór um nótt til myrkvastofunnar at finna Óttar, ok spurði hversu honum líkaði; Óttarr kveðst verit hafa kátari; Sighvatr bað hann kveða sèr kvæðit, er hann hafði ort um Ástríði drottníngu; Óttarr gerði svâ. Þá mælti Sighvatr: mjök er kvæðit kveðit, ok er eigi undarligt at konúnginum líki eigi vel kvæðit: nú skulum við snúa vísum þeim, er [næst eru kveðnar[4] í kvæðinu, en síðan skaltu yrkja annat kvæði um konúnginn; konúngr mun vilja heyra þat, er ort er um drottníngu áðrenn þú ert

---

1) *I Kap.* 109 *í A, eptir orðin á blasíðu* 250: beiddist at gánga á hönd Olafi konúngi, *bætir L inní eptirfylgjandi* 3 *Kap.*; *F hefir byrjun seinasta Kap. eptir* 85 *Kap.*, *og í Viðbætirnum, sem seinna kemr eptir Styrmi presti fróða, þaraðauki alla* 3 *kapítulana, að undantekinni vís.*: Hlýð manngöfugr minni; *en sá kap. sem hèr er seinastr, stendr þar í niðurlagi* 5 *kap. viðbætirsins, næst á undan hinum* 2, *sem hèr eru fyrri*; *en H ok K hafa þá* 2 *fyrstu kap. þar sem L, en seinasta kap. eptir* 118 *Kap. í A, vantar þó seinustu vís. í H.* 2) þvíat honum þótti mjök ávikit í kvæðinu, at honum líkaði vel til drottníngar, *H.* 3) *v. í F.* 4) mest eru ákveðin orð, *F*; mest eru kveðnar, *H.*

drepinn; en þegar úti er drápan, þá skaltu hefja upp þat kvæði, er þú hefir ort um konúnginn, ok kveða á meðan þú mátt. Óttarr gerði sem Sighvatr kendi ráð til, hann orti drápu um Ólaf konúng á þeim 3 nóttum, er hann var í myrkvastofunni. Eptir þat lèt Ólafr konúngr leiða Óttar á sinn fund; hann kvaddi konúng, en konúngr tók eigi kveðju hans, heldr mælti hann til Óttars: þat er nú ráð, Óttarr! at þú látir heyra kvæði þat, er þú hefir ort um Ástríði drottníngu, þvíat hún skal nú heyra hróðr sinn. Ástríðr sat á aðra hönd konúnginum. Óttarr settist niðr fyrir fætr konúnginum, á meðan hann færði kvæðit, en konúngr roðnaði við, en er lokit var kvæðinu, þá lèt hann eigi dvína kveðandina, ok hóf þegar upp drápuna, þá er hann hafði ort um konúnginn, [ok er þetta upphaf:

Hlýð mann göfugr minni
myrk báls þvíat ek kann yrkja
finnum yðr ok annann
alvaldr konúng fallinn;
þat tel ek grams ok gauta
glað sistanda mistag
döglíngs verk at dýrka
dýr þengill mik lengi[1].

Þá kölluðu hirðmenn ok mæltu, at Óttarr[2] skyldi þegja. Sighvatr mælti: þat er öllum auðsýnt, at konúngr má gjöra af ráði Óttars þat sem

[1]) *v. í F, H.* [2]) flimberinn, *F.*

hann vill, þóat hann kveði út kvæði þetta, en oss er gott at heyra lof konúngs vors; hirðmenn þögnuðu, en Óttarr kvað drápuna. Konúngr þagði á meðan Óttarr flutti kvæðit; en er lokit var, þá lofaði Sighvatr mjök kvæðit. Þá mælti konúngr: þat mun bezt, Óttarr! at þú þiggir höfuð þitt fyrir drápuna. Óttarr svaraði: sú gjöf þikir mèr góð, þóat höfuðit sè eigi fagrt. Konúngr dró gullhríng af hendi sèr ok gaf Óttari. Astríðr rendi fíngrgulli [af hendi sèr ok gaf Óttari[1]; þá mælti konúngr við hana: [skaltu lengi halda á vingjöfum[2] við Óttar? Ástríðr svaraði: eigi munu þèr kunna mik um þetta, herra! þóat ek vilja launa mitt lof sem þú þitt. Konúngr mælti: [svâ skal vera[3]. Óttarr var lengi með konúnginum í góðri virðíng; sjá drápa hèt Höfuðlausn, er Óttarr orti um Ólaf konúng. [Þenna vetr hinn næsta áðr hafði andazt Ólafr konúngr hinn svenski[4].

Nú er þeir Sighvatr ok Óttarr höfðu lengi verit með Ólafi konúngi, þá voru þeir eigi jafnmikils metnir, sem verit hafði; þat var einn dag at konúngr sendi þeim hnetr af borði sínu, þá kvað Sighvatr vísu:

1) á gólfit til Ottars ok mælti: taktu, skáld! gneista þann ok eig, *F*, *H*. 2) Var svo, at þú mættir eigi alls bindast at sýna þitt vinfengi, *F*. 3) svo skal nú ok vera í þessu sinni, at ek skal þèr eigi sakir fyrir gefa þessa fjárgjöf, en svo megu þið þó tilætla, at mèr mun lítilgæft vera um vinfengi ykkat hèðan í frá, af þeim skáldskap er Ottarr hefir ort um þik, *F*. 4) v..í *F*.

Sendi mèr hinn mæri,
mann þengill sjá drengi,
síðan mun ek heldr at hróðri,
hnetr[1] þjóðkonúngr, letjast[2];
opt, en okkr bað skipta
Óttar í tvâ[3], drottinn,
enda mál, sem mundum,
manndjárfr, föðurarfi.

Þá kvað Óttarr aðra vísu:

Hnetr sendi mèr handan,
[handleggjar, týr[4] branda,
ár var [þat er[5] ek man meiri
mín þíng jöfri[6], híngat;
mjór er, markar stjóri
meir, sjákk[7] þar[8] til fleira,
viðráttu[9] oss í öðru
Íslands, mikils vísir.

konúngr brosti at vísunni, er þeir höfðu kveðit.

[Ólafr konúngr veitti þá virðíng Sighvati skáldi, at hann hèlt[10] dóttur hans undir skírn, þá kvað Sighvatr:

---

1) hnytr, *H.* 2) snytrast, *F*, snytjast, *H.* 3) tvö, *H.* 4) hranndáðr arm, *F*, *H.* 5) þá, *F.* 6) konúngr, *H.* 7) sám, *F* 8) þat, *H.* 9) niðrattu, *F*, *H.* 10) Sighvatr skáld var þá með Olafi konúngi í góðu yfirlæti, svâ at þat er sannligast sagt, at engi einn maðr, eigi meirihattar, hafi fengit meira heimmolleika ok vináttu af Olafi konúngi enn hann, sem optsinnis hefir raun á orðit, sem eitt æfintýr skal afsegja; þat bar til, at Sighvatr skáld gat barn með einni konu, þat var mær, ok er svâ sagt, at Olafr konúngr ok Astríðr drottníng veittu svâ mikla virðíng Sighvati, at þau hèldu o. s. *frv.* *H.*

Drottinn hjálptu þeim, er dóttur,
dýr er þinn vili skýri[1],
heim úr heiðnum dómi
hóf ok nafn gaf Tófu;
hèlt und vottr[2] hinn vitri,
varð ék þeirra[3] feginn harða[4]
morni, mínu barni
móðrakkr Haralds bróðir.

Þat var sagt at (þat) var einhvern dag, at Sighvatr skáld sagði Ólafi konúngi frá því at hann var á vist út á Íslandi með þeim manni er Karli hèt[5], hann var lítill bóndi, en honum þótti Sighvatr vilja lítit vinna. Þat var einn dag, sagði Sighvatr, at ek tók konu Karla, ok fór ek með hana í einn helli[6], ok þaðan sá ek yfir bygðina Karla, þá kvað ek vísu þessa:

Hèðan sè ek reyk[7], er rjúka
rönn[8] yfir[9] fiskimönnum,
stór eru [skjaldr um skorar[10]
skelli brögð í[11] helli;
nú [frýr at[12] mèr nýrrar,
nenníngar[13] dag þenna
hliti ek fyrir hvítan
harmstraums[14] dögurð naumu[15].

[1]) minni, *Fa*, *H*; vinni, *Fb*; *ofaukið í L.* [2]) vatn, *H.* [3]) þeim, *Fa*, *Fb*, H. [4]) hárðla, *H.* [5]) hann átti konu únga ok þrifliga, *b. v. H.* [6]) ok þar sátum við ok lèkum okkr, *b. v. H.* [7]) reyk þann, *F. H.* [8]) *skrifast* hraunn, *L*; ravnn, *H*, [9]) af, *H.* [10]) skálds um skæ:ar, *F*; skálds skærur, *H*. [11]) or, *F*, *H.* [12]) fryrrar, *H.* [13]) *eðr* nynníngar, *L.* [14]) hornstraums, *F*; horn-straum, *H.* [15]) *þannig*, *F*, *H*; námu, *L.*

Konúngr brosti at, ok mælti til Sighvats:

Segi þat Karla,
er hann[1] kemr híngat,
nýtum þegni
fyrir norðan haf:
at fleira skal
í förum vinna,
enn hylda hval
hvössum knífi.

Þat segja sumir menn, at Ólafr konúngr hafi ort um Íngibjörgu Finnsdóttur vísu þessa:

Nær er sem upp úr eisu[2],
innar [lít ek til kvinna[2],
snót hver er svå mjök láti
segðu mèr! loga bregði;
mik hefir máli[3] sýknin[4]
mest á skömmu fresti,
gekk ek um gólf at drekka
gramr, ok brattir hamrar.

H[5].

[Síðan fór Ólafr konúngr allt til fjalls, ok er hann fór yfir fjallit gjörði kuldaveðr, konúngr reið, en flest allt liðit gekk; Sighvatr skáld var þá með konúngi, ok gekk nær honum, Sighvatr þóttist sjá, at konúngi gjörði kalt, ok

[1]) *u. í F.* [2]) *gleymt í L.* [3]) mála, *F.* [4]) *þannig F;* sýkum, *L.* [5]) *Milli* 117 *og* 118 *kap. í A bætir L þessu stykki inní, líka K, at vísunni undanskilinni; F hefir það fyrst (Fa) eptir* 85 *kap. í A, og síðan (Fb) í byrjun* 6*ta kap. viðbætirsins eptir Styrmi, og er þar L að mestu samhljóða, eins og H, sem hefir stykki þetta á undan* 119 *kap. í A.*

mælti: herra! sagði hann, látið mik ríða, þvíat ek mun eigi komast af fjallinu, ef ek geng; svâ skal vera, skáld! sagði konúngr, ok stè af baki; þat vilda ek nú, herra! at þèr færuð í kápu mína; konúngr gjörði svâ, ok gekk um hríð; ok er Sighvatr vissi, at konúngi gjörði heitt, þá mælti hann: nú tekr mik at kala, ok vil ek nú gjarna gánga, en ek vilda at þèr riðið ok reiddið loðkápuna, þvíat ek komumst hvergi, ef ek geng í henni. Konúngr kvað svâ vera skyldu, sem hann vildi, ok reið hann í loðkápunni um daginn; [konúngr lètti eigi ferð sinni, furr enn hann kom í Þrándheim ok allt til Niðaróss, ok bjó þar til vetrsetu, ok sat þar um vetrinn[1]. [Þat var einhverju sinni at Sig-

[1]) Svo er sagt, at Sigvatr skáld var lengstum með Olafi konúngi, meðan þeir voru á lífi báðir; ok einhverju sinni bar svo til förum þeirra Olafs konúngs, at þeir höfðu farit um Dofrafjall, en þat var um vetr, ok var þar Sigvatr þá, ok þar tók þá snæfall mikit, ok gjörðist ill færðin, ok var mjöllin svâ djúp, at hrossin fengu eigi vaðit, ok fóru menn á fæti, ok vildu þó leita af fjallinu. Ok nú bar svo til, er áleið daginn ok dymma tók, at þeir urðu 2 saman Olafr konúngr ok Sigvatr, ok hafði hann yfir sèr feld grán; ok er þeir sóttu af fjallinu ok færðin batnaði, þóttist Sighvatr finna á, at konúnginum svalaði mjök, þvíat honum hafði orðit ákafliga heitt um daginn. Þá mælti Sighvatr við konúnginn, ok kveðst mæðast laka mjök undir feldinum af hita ok erfiði, ok lèzt eigi mega bera hann lengr eptir sèr. Konúngrinn bað hann selja sèr feldinn, ok mundi hann bera, ok nú gerðu þeir svo, ok fóru þeir svo um hríð, ok tók konúngi at orna undir feldinum Ok þá koma þeir at bæ nokkrum, þá mælti Sighvatr: eigi er þat minnr, at mik tekr nú at kala, er mèr var heitt fyrir stundu. Er svâ nú, skáld!

hvatr þóttist eiga nauðsynja erindi at tala við konúnginn, en þá var svâ mikil þraung af fjölmenni hjá konúnginum, at Sighvatr náði eigi máli konúngs; Sighvatr kvað þá vísu[1]:

Þraungvist eir[2] um úngan
ítrmenni[3] gram þennan,
bægist öld, svâ at eigi
Olafs náig máli;
mèr varð[4] orð at orum
audsótt frömum drottni,
þá er óðum mjök móðir
mjöll á[5] Dofrafjöllum[6]

Konúngr svarar, er hann heyrði vísuna: ok enn skal þèr auðveldt vera, skáld! at tala við mik, ef þú vilt; síðan skildi konúngr erindi Sighvats svâ at honum líkaði vel.

I.

Af búningi Steins[7].

Steinn var með Knúti konúngi um hríð, ok

---

segir konúngr; eigi þiki mèr skipta, þótt ek bera klæði þín allt til bæjarins, ok sè ek nú bragð þitt; ok nú fara þeir til bæjarins, ok þá sagði Olafr konúngr: vel kanntu at vera með tignum mönnum, Sighvatr! *Fa*; *frá síðara* [*v í Fb*, *H*.

[1]) Sighvatr skáld minntist þessa, þá er hann kom af Islandi, ok var nýkominn við land þar er konúngrinn Olafr var fyrir, ok var hann á móti nokkuru fjölmennu, ok var þraungt mjök um konúnginn öllu megin af fólkinu, en Sighvatr vildi fyrir hvörn mun hitta konúnginn sem fyrst, ok ferr hann til mótsins, ok borast fram á milli manna, ok fær eigi komizt allt fyrir konúnginn, ok kvað vísu svo hátt, at hann skyldi heyra mega, *Fa*. [2]) *eða* er, *L*; ek, *Fa*, *H*; èr, *Fb*. [3]) *eða* ítrmenninn. [4]) var, *Fa*. [5]) af, *Fb*. [6]) Dofrafjalli, *Fa*, *Fb*, *H*. [7]) *Eptir* 134 *kap. í A bætir L þessum kap. inní.*

var afburðar mikill maðr at vopnum ok klæðum, ok var hann þá kallaðr Steinn enn prúði. Svâ hafa sagt fornir fræðimenn, at Steinn gjörði svâ mikit of fors, at hann skipaði hest sinn með gull, ok bjó hófinn fyrir ofan. Knúti konúngi þótti hann keppast um skrautgirni við sik, ok því fór Steinn í braut frá honum; Steinn var í förum síðan, en þau urðu æfilok hans, at hann braut skip sitt við Jótlands síðu, ok komst einn á land; hann var þá enn skrautliga búinn, ok hafði mikit fè á sèr, ok var dasaðr mjök; kona nökkur fann hann, er fór með klæði til þvottar, hún hafði vífl í hendi, hann var máttlítill ok lá í bruki; hún sá at hann hafði mikit fè á sèr, síðan fór hún til, ok barði hann í hel með vífl-unni, ok myrti hann til fjár, af því er menn segja eða hyggja um, gafst honum svâ af ofmetnaði ok óhlýðni við Ólaf konúng.

K.

Ólafr konúngr flutti mann yfir vatnit[1].

Þat bar til einn hátíðardag at menn sóttu til tíða til Krists kirkju í Kaupáng, þá var engi brú á ánni Nið, ok er menn voru komnir at ánni, þá var ferjumaðrinn farinn til tíða, en fólkit beið við ána, ef ferjumaðrinn kynni í móti því at koma; ok svâ sem stund leið, sá fólkit róa mann á báti at móti þeim yfir ána,

1) *Eptir* 134 *kap. í A bætir H þessum kap. inní F* hefir hann nærst seinastan í viðbætirnum eptir Styrmi, og heldr fá-orðari; *K hefir hann eptir* 129 *kap. í A.*

sá maðr var í svörtum kufli, ok lèt síga kuflshattinn fyrir andlitit, ok er hann kom at landi, fóru tíðamennirnir þegar útí bátinn, en kuflmaðr röri aptr yfir ána sem tíðast. Svâ segist at ein gömul kona fèlítil ok skynsöm var með tíðamönnum, ok er þau komu at landi, veik hin gamla kona at kuflmanni ok talaði við hann hljótt ok mælti svâ: mikit er yðvart lítillæti, herra! segir hún, er þèr róið einnsaman á báti yfir svâ mikit vatnfall, sem áin Nið er, móti óbreittum mönnum, ok flytið oss sjálfir yfir á þessa. Konúngr mælti: eigi vilda ek, kerlíng! at þèr mistið tíðanna, síðan þèr höfðuð góðfýsi til at sækja; en nú skal þat vera kaup með okkr, at þú skalt þetta egja öngum manni, meðan ek er á lífi, at ek hafi ferjat yðr yfir ána, en ek skal gefa þèr fim kýr. Kerlíng kvað svâ vera skyldu, ok þakkaði konúngi gjöfina, en engi maðr annarr enn kerlíng kendi konúnginn, sá er yfir var fluttr ána, efndi hún vel orð sín ok sagði þetta engum manni meðan konúngr lifði, en síðan birti hún þetta góðum mönnum.

L[1].

Af göfugum manni Sigurði Ákasyni.

Sigurðr hèt maðr göfugr í Danmörk, hann var son Áka Vagnssonar Ákasonar, hann fór eitt sumar til Vindlands[2] at afla sèr dýrgripa,

---

[1]) *Eptir* 153 *kap. í A, bætir L þessum kap. inní; í F er hann nokkut fjölorðari milli kap.* 88 *og* 89. [2]) *þannig hin*; Vinlands, *L*.

ok hafði mikla sveit manna; ok er þeir kvomu norðan, ok ætluðu at verja fènu, bauð sá maðr at kaupa at honum, er Jón hèt, þeir voru þar kallaðir brakkarnir[1], er vær köllum túlka, ok er þeir höfðu varit fènu, mælti Jón: Sigurðr! sagði hann, þú skalt nú yfir sjá, hversu með er farit fè þínu; hann gekk til ok sá, ok þakkaði honum, ok hafði mikill ávöxtr í orðit, ok höfðu þeir margar gersimar fengit. Sigurðr bauð Jóni til sín, ok lèt honum heimilan sinn vinskap; Jón kveðst þat þiggja mundu. Hann átti frillu í afdal einum, ok var hún með feðr sínum; þat var einusinni, er Jón var þar kominn, ok þau voru í reykju komin, kom kall ógrligt yfir þau bónda ok húsfreyju, þat mælti svâ: gjaltu mèr skuld mína. Tvennar voru dyr á húsinu, ok horfðu aðrar til fjalls, en aðrar til fjöru, þar var kona í skinnkyrtli, ok lá hár á herðum niðri svart ok stórt sem tálknfannir; hún beiðir at hann gjaldi henni gestinn eða konuna[2]. Jón ljóp upp ok út ok ofan til sjófar, þar sem Sigurðr hefir tjaldat, ok heitr á hann til hjálpar, ok kvað tröll elta sik. Sigurðr sprettr upp, ok þrífr skjöld ok sverð, ok er hún þá komin, ok bíðr hans, ok biðr hann selja fram manninn; Sigurðr biðr hana alla fara í tröll hendr eptir sínu eðli; síðan brá hann sverðinu, ok

[1]) brokunarmenn, er þá sýslu hafa at kaupa með fjárhlutum manna, ok vilja þann veg fyrirtúlka, *F.* [2]) þik sjálfan, *F.*

höggr til hennar, hún bregðr við skálminni, er hún hafði í hendinni, ok leggr til hans, hann veik sèr undan, ok (hjó) á mót öðru sinni ok af henni höndina, hún kvað við hátt, ok hljóp í braut, en hann eptir, þá snýst hún við honum, ok mælti: mikinn sigr hefir þú unnit, en á mun liggja nökkut, hèðan af skaltu aldregi sjá mega manns blóð ok vera aldregi í röskra manna tali, ok hristi at honum stúfinn; honum varð íllt við, ok skildu þau við svâ búit. Sigurðr kom heim í Danmörk, ok hafði fengit auð fjár, hann hafði mikit yfirlæti af Knúti hinum ríka, ok er hann var á veizlu ok sat hjá honum, þá mælti Alfífa við konúng: mikinn berst Sigurðr á, ok væri þat vel, ef hann væri nýtr til verks, en nú er minna um vert, er hann má eigi mannsblóð sjá; þetta vissi hún af fornum göldrum. Konúngr kvað þat eigi satt mundu. Hún svarar: gjör þá tilraun, herra! vek þèr blóð ok bregð voveifliga fyrir augu honum; hann gjörði svâ, ok er þeir sátu inni, brá Knútr konúngr blóðinu fyrir augu honum, er hann varði minnst; Sigurði brá mjök við, ok leitaði sèr ráðs at eigi yrði einmælt um; konúngr grunaði hann, ok var færra um með þeim enn áðr. Ok er Knútr konúngr fór í herför, þá var Sigurðr kvaddr til ferðar, síðan riðu þeir konúngr ok Sigurðr úti um einn dag, þá hleypr maðr eptir þeim, ok leggr til

Sigurðar með spjóti, ok fèll hann af baki. Konúngr varð óðr við, ok vildi drepa manninn, ok er Sigurðr raknaði við, vildi hann þat eigi. Um kveldit, er þeir kvomu heim, mælti Alfífa: eigi eru öruggir vinir þínir, ok eigi mundi svâ farit hafa frændr hans, ok segir nú Knúti konúngi, hversu farit hafði með þeim tröllkonunni, eða hvat skulu yðr slíkir menn, er til einkis eru nýtir í herförum, þó af stórum ættum sè? Konúngr lagði á hann óvirðíng mikla. Sigurðr finnr þat, ok ferr á fund Ólafs konúngs, ok gekk fyrir hann, ok kveðr hann vel. Konúngr spurði, hverr hann væri; hann segir til sín; eigi var mèr þess von, sagði konúngr, at þú mundir hèr koma. Sigurðr sagði konúngi í hljóði allan atburð um atferli þat, er hann hafði fengit. Konúngr svarar: harmr er mikill um slíkan mann, ok undarligt þikki mèr, er Knútr konúngr lèt þik fyrir þessa sök á braut fara, ok skaltu hèr vera velkominn. Ok einhvern dag, er þeir Sigurðr ok konúngr voru í laugu, mælti konúngr: hvort þikkir þèr mikit mein á, er þú mátt eigi mannsblóð sjá? herra! segir hann, ekki þikkir mèr jafníllt á högum mínum sem þat; þá tók konúngr hárkníf, ok reist í lófa sèr krossmark, svâ at dreyrði, ok mælti: vertu kátr, Sigurðr! ekki mun þèr mein at þessu verða heðan frá. Sigurðr kveðst aungum hlut jafnfeginn orðit hafa, ok aldri kom hann síð-

an í svâ stóra manns raun, er hann sagði, (at hugr hans bilaði), síðan hann hafði sèt blóð hins helga Ólafs konúngs; hann var síðan í góðu yfirlæti með Ólafi konúngi. Knútr konúngr sendi mann til hans, ok bauð honum mikinn sóma. Sigurðr kveðst hafa fengit sèr þat traust, er hann kveðst fyrir aungan mun láta vilja, kvað sèr til ójafns at gánga, er hann kom í vandann. Slíkar hafði Knútr konúngr sakir við Ólaf konúng.

M[1].

Konúngr talaði við fiskikarl.

Þá er Knútr konúngr hafði borit fè undir höfðíngja í Noregi, kemr einn maðr at Ólafi konúngi á fiskibáti, ok festi við stýrissteingur konúngsskipi. Ólafr spyrr, hverr hann væri. Ek er einn búkarl, kvað (hann), fundit eigi fyrr enn nú, þat hefir tilhaldit, at ek verðr at vinna fyrir ómegð minni, ek byggi 12 aura jörð, er þú átt, ok færi ek þèr landskyldir þær, sem á at gjalda. Konúngr mælti: hví kendir þú skip vor, ef engi sagði þèr? Karl mælti: sá er einn svâ hlutrinn, at ek hefir tekit mèr til íþrótta, vil ek af því þaðan hrósa, at ek vil byggja jörðina lengr, at hvert skip mun ek kenna, hvârt at þú átt eðr þínir menn. Ólafr konúngr mælti: vera muntu at fleira glöggþekkinn, en því muntu hrósa, at þú munt tíðindi þikjast kunna at (segja) af skipaförum. Hann svarar: ek sá menn fara á skipi prúða

[1]) *Milli* 157 *og* 158 *kap. í A bætir F þessum* 3 *kap. inní.*

ok hljóða, ek hugða at því, af hverju er þeir (höfðu) mest þúngat skip sitt, en þat þótti mèr frásagnar vert, er ek sá, at þar voru töskur tvær, fullar gull ok silfr, fór ek síðan á brott; mánaði síðar fóru þeir hjá mèr kátir, þá hugða ek at, hvat til tíðenda væri fleira enn gleði þeirra, ek sá töskur hinar sömu, ok voru þá tómar, uggi ek at þar sè margir vondir orðnir af fögru fè. Eigi er þat ólíkligt, kvað konúngr, en nú skaltu eignast jörð ok fè fyrir sögu þína, ok kom á minn fund, ef þèr eyðast fè, en ef Knútr eðr synir hans ráða landi, þá vitja þú þeirra; þat hafði verit sendiskip Knúts konúngs í fyrra sinn at bera fè undir lenda menn, ok tóku þá þeir 6 við fènu, er nefndir eru í Ólafs sögu.

Björn þiggr fè af mönnum Knúts.

Tólf sendimenn Knúts konúngs; þeir er fè höfðu borit undir lenda menn, voru með Kálfi Árnasyni, þeir fóru um land, ok tóku af mönnum svardaga. Þeir spyrja Kálf, hvört þá muni þeir við fènu tekit, er Knúti konúngi væri mestr styrkr at. Kálfr kveðst þat víst heldr ætla; en eptir er enn einn, ok mun sá torfenginn, þvíat hann er ástvinr konúngs, en engi er honum fègjarnari, mun þar mestu verða til at verja, enda er ok mikit mannkaupit í. Sendimenn spurðu, hverr sá var? Kálfr segir, at þat var Björn stallari. Þeir fóru litlu eptir þetta frá Kálfi, ok komu bráðliga til Bjarnar; hann fagnar

þeim vel, ok setr þeirra foríngja sèr hit næsta; hann mælti til Bjarnar: vèr förum at hitta lendamenn, er Knútr konúngr telr sína menn nú vera, ok merkir hann þat annan veg, enn mönnum sè títt, hann lýsir fyrr örleik sinn ok gjaflyndi, enn hann viti vilja yðvarn, því sendi (hann) þèr fegursta fjárhluti, at honum þótti í þèr mest vinkaup, ok stærstu ríða um þína hollostu, en þó beiddist hann af yðr í móti gersimum sínum, at þèr festið honum trúnað yðvarn með svardögum, at þèr skulið eigi taka við Ólafi konúngi orrostulaust; hann berr þá fram einn kistil, ok tekr þar upp or 12 gullhrínga. Hann mælti: lofa ek konúng yðvarn, en lasta ek eigi, en seg nú, Björn! þat er ek spyr þik: hefir Ólafr konúngr gefit þèr svâ mikit fè allan þann tíma, er þú hefir honum þjónat, sem Knútr konúngr nú at sinni einn tíma, ok þó ósènum? Björn svarar: eigi mun ek kæra á Ólaf um gjafalausi, þvíat mart hefir hann stórvel til mín gert. Björn geymir þá hríngana, ok heitr svardögum, býr þeim síðan veizlu. Ok er menn voru at veizlunni, gerðist Björn ókátr, ok leit jafnan niðr fyrir sik, ok er minnstar vonir voru, bað Björn menn sína uppstanda, ok taka sendimenn Knúts konúngs, ok festa á gálga, ok svâ var gert; nú vænti ek þess, kvað Björn, at þeir eigi öðru at hrósa, þá er þeir koma heim í helvíti, enn ek muni þat til fjár vinna, at svíkja svâ virðuligan lánardrott-

inn, sem ek á, ætla ek ok þetta fè svâ miklu betr komit í höndum ok hirzlu Ólafs konúngs enn þeirra vondra svikara, sem mèr færðu.

Björn kom á fund Ólafs konúngs.

Björn býr nú ferð sína, ok ríðr á fund Ólafs konúngs, þar sem hann var, hann kemr at hallardyrum. En nú skal þar tiltaka, sem Ólafr konúngr var, er hann sat yfir borðum, ok bað menn ráða draum sinn. Þeir spurðu, hvat hann hafði dreymt. Hann svarar: þat bar fyrir mik, at mèr þótti bjarndýri gánga at hallardyrum, ok laust með hrammi sínum dyrvörðinn, ok gekk síðan inn í höll, ok færði mèr höfuð sitt, ok var dýrit mjök daprligt, ok í þeirri svipan beiddi Björn dyrvörðu inngaungu, dyrverðirnir vilja eigi lofa honum, ok fara fyrir dyrnar, Björn bregðr þá sverði, ok höggr dyrvörðinn banahögg, en annar tekr á rás undan; Björn gekk fyrir Ólaf, ok lagði höfuðit í knè honum, ok mælti: ek færi yðr höfuð mitt, herra! ok gerið af hvat er þèr villð. Konúngr mælti: hví hefir þinn hagr svâ mjök spillzt, eðr hvert vandræði stendr þik? Björn svarar: íllt gerist í landi, herra! þvíat menn taka fè til at svíkja þik; Knútr konúngr hefir sent 12 menn með fègjöfum híngat í Noreg, til móts við lenda menn þína, ok gefit þeim fè, til mótgángs; þeir komu ok til mín, ok færðu mèr 12 gullhrínga, ok eru þeir nú hèr, herra! þvíat mèr þótti þeir betr komnir yðr í höndum, enn þeim

vondum svikarum, er marga hafa blekt með sínum sviksamligum tálum ok fjandligum fortölum. Konúngr leit á fèð, ok mælti: bæði er nú, Björn! at Knútr setr fagran tálsigan fyrir yðr, enda verði þèr mjök veikir fyrir fènu ok óstyrkir, en fáir hafa nú um tíma til vor komit með slíkum eyrindum, at oss hafi fèð fært, en höfuð þitt, Björn! mun þar sæmst, sem nú er þat. Björn sagði konúngi þá, at hann hafði hengja (látit) alla sendimenn Knúts konúngs. Þá mælti Ólafr konúngr: þú hefir sýnt við mik mikla hollostu ok drengskap, ok þigg nú at mèr hrínga þessa. Björn þakkaði konúngi, sem vert var; síðan gekk hann til skripta við Sigurð biskup, ok hèlt alla tíma vináttu sína við Ólaf konúng, ok fèll með honum á Stiklastöðum, sem síðar mun sagt verða.

N[1].

Olafr fángaði Knúts menn.

Þat gerðist til tíðinda, at konúngr gat áhent 3 sendimenn Knúts konúngs, er þar höfðu eptir verit, at skipta fè með lendum mönnum; hann neyðir þá til sagna; þeir sögðu 6 lenda menn við fè Knúts konúngs tekit, þá er áðr eru nefndir; Ólafr konúngr lèt þá í friði fara ómeidda á mót því sem hann hafði áðr gert við þá. Rögnvaldr jarl Brúsason var þá með Ólafi konúngi, hann spurði, hví at eigi skyldi drepa flugumenn; eru margir illir orðnir hèr

[1]) *Eptir* 161. *kap. í. A bætir F inní þessum kap.*

í landi af þeirra orðum, er þú við þá eigi ódrápgjarn, er minna gera til saka. Ólafr mælti: ek hefi land þetta haldit eptir guðs lögum, þvíat þat eru guðs lög, at hegna ósiðu, en rasa eigi eptir reiði sinni; yðr þótti stirðr minn dómr um þat, er ek lèt drepa Þóri, ok því skal þetta nú vítislaust, er við mik er afgert, at ek á þat heimilt at fyrirgefa þat, væntir ek ok guð muni mèr þetta hirtíngarleysi eigi til sekta dæma; fóru Knúts menn þá heilir á brott.

O[1].

Af ofmetnaði Knúts konúngs.

Í þann tíma var svâ mikill ofmetnaðr Knúts konúngs hins ríka, at hann vildi eigi heyra, at nökkur konúngr væri honum jafn látinn á Norðrlöndum, þvíat þat sýnir í því, er eptir ferr. Svâ bar til vestr í Englandi, at tveir skjalegir menn ok fèlausir kvomu til hirðar Knúts konúngs, þeir voru úngir at aldri ok frumvaxta, annar danskr, en annar norrænn; þeir sátu í hálmi, þvíat þeir voru fátækir; en er þeir voru þar komnir, þá tók hinn danski til orða, ok mælti: þat er satt at segja, at hèr er gott at koma, svâ at ek hefir hvergi þess komit, er svâ mikla tign megi sjá, sem hèr er, ok víst er Knútr konúngr hirðprúðari ok húsprúðari enn aðrir konúngar. Annar sveinninn svarar: víst er

---

[1]) *Eptir* 177 *kap. í A bætir L þessum kap. inní; F hefir hann nokkut styttri framar eptir* 90 *kap. í A; en K og H hafa hann eptir* 127 *kap. í A.*

hèr gott at koma, en eigi svå at örvænt sè at annarstaðar verði þvílíkt. Knúts sveinn svarar: hvar veiztu þvílíkan konúng, sem Knútr er, eðr hvar sáttu þvílíkt herbergi, sem hèr er, ok mun þat jafnt skilja, sem von er, at svå sem Knútr konúngr sjálfr er merkiligri ok ríkari enn aðrir konúngar? Hinn svarar: þat ætla ek, at mèr þiki Ólafr konúngr Haraldsson eigi vera ómerkiligri konúngr, ok eigi hefir hann verri herbergi, enn hèr eru. Knúts sveinn svarar: þat er ólíkligt, því hèr eru margir hlutir miklu merkiligri ok virðuligri enn með Ólafi. Hinn svarar: eigi sýnist mèr Ólafr konúngr ómerkiligri enn Knútr, ok aungvir hlutir með minni stórmensku enn hèr eru. Nú ræddu þeir lengi um konúngana, ok urðu eigi ásáttir um þeirra virðíng. Um morguninn eptir heimti Knútr konúngr sveinana á sinn fund, ok mælti: hvat áttu þið at tala í gærkveld? Sá svarar sveinninn, er hans máli hafði fylgt: við töluðum um ykkra virðíng Ólafs konúngs Haraldssonar, flutta ek þína virðíng fram, en hann hèlt fram máli Ólafs konúngs. Knútr konúngr svarar: svå heyrðist mèr sem væri; nú skuluð þið koma til borðs míns í dag, ok þiggja af mèr nökkur laun fyrir ykkra þrætu; þeir urðu glaðir við, er þeir voru kallaðir til konúngs borðs; ok er konúngr var undir borð kominn, þá gengu sveinarnir fyrir hann. Konúngr mælti: hèr eru

hanar 2 steiktír[1], er ek vil gefa sinn hvorum ykkrum, ok skuluð þið nú fara burt með hanana, nú legg ek til gæfu mína með þessum sveini, er mitt mál flutti, en Ólafs sveinn skal flytjast fram í hans hamíngju, fyrir þat er hann fulltíngði honum; nú komið önnur misseri á minn fund, ok vil ek þá vita, hvorum ykkrum betr hefir hagnat. Síðan fóru þeir á braut með sinn hana hvorr þeirra, sem konúngr hafði gefit þeim; en er þeir voru komnir út úr borginni, þá tók Knúts sveinn til orða: eigi veit ek, hví Knútr konúngr skiptir svá hönunum með okkr, þvíat sá er miklu meiri haninn ok feitari ok betri, er hann hefir þèr gefit, en ek þóttumst hans virðíng í öllu gjöra, sem ek kunna, en þú gjörðir honum aungva sæmd í orðum þínum, ok hèlt Ólaf konúng framar í öllum hlutum, ok eigi kalla ek skipta til hvers gjört er við þá stórhöfðíngjana. Ólafs sveinn svarar: eigi sè ek at munr sè um fugla þessa. Knúts sveinn (svarar): ef þèr þikkir sá eigi betri, er þú hefir, þá muntu vilja skipta við mik hönunum. Ólafs sveinn svarar: ef þèr þikkir sá betri, þá hafðu þenna heldr. Knúts sveinn svarar: víst vil ek heldr þenna hafa, þvíat ek sè í mörgu, at sá er betri; þeir keyptu þá hönunum, ok eptir þat skildu þeir, ok fóru þá til sinnar

1) ok piprаðir, *b v. H.*

gistíngar hvorr at kveldi; nú er Knúts sveinn hafði sèr herbergi tekit, þá krufði hann hana sinn, ok var vel af fengit; en er Ólafs sveinn bjóst til matar, þá krufði hann ok sinn hana, þá fann hann at haninn var fullr af ensku silfri[1]; hann segir þá húsbónda, er hann var hjá, alla sögu, sem farit hafði með þeim Knúti konúngi ok sveininum, ok sýnir honum, hversu haninn var búinn innan. Bóndi sagði honum, at Knútr (konúngr) mundi þetta silfr ætlat hafa þeim, [er hann hafði lofat[2]: en þó þikkir mèr þú at hafa komizt þessu fè, ok þú mátt þat frjálsliga eiga. Sveinninn varði þessu fè til ávaxtar, ok varð síðan ágætr kaupmaðr, þótti þar vitr ok gegn, sem hann kom fram. En Knúts sveinn kom önnur misseri til fundar við hann, ok var þá fátækligri enn fyrr; hann sagði Knúti konúngi, hversu farit hafði um hanakaupit, með þeim sveinunum, ok svâ þat at Ólafs sveinn var þá ríkr at fè ok ágætr maðr í kaupferðum. Knútr mælti: gæfu munr hefir orðit með ykkr mikill í þessu sinni, en þó skal þetta ekki þitt gjald verða, ok gaf honum góðan kaupeyri, ok bað hann halda því fè til vaxtar; sveinninn þakkaði konúngi for[3] gjöf sína ok stórlyndi sína, ok fór á braut síðan með fèit ok varði, en svâ ferst honum með fèit, at þat týnist allt; sá maðr var ávalt síðan snauðr,

1) gullpeníngum, *F.* 2) hólbera, *H.* 3) þannig.

svå at aldri festist fè við hann; nú má þat sjá í þessum atburð, at guð veitir jafnan virðíng sínum vinum bæði nær ok fjarri.

P.

Af því er Olafr konúngr bar mikla áhyggju[1].

Sá atburðr gjörðist á einum sunnudegi, at Ólafr konúngr bar svå mikla áhyggju, at hann gáði eigi stundanna, hann hafði í hendi kníf ok hèlt á trè litlu, ok rendi þar af nökkura spóna; skutulsveinn stóð fyrir honum, ok hèlt á borðkerum, sá hann hvat konúngr gjörði, ok þat at hann hugði at öðru, hann mælti: mánudagr er á morgin, herra! Konúngr leit til hans, er hann heyrði þetta, ok kom í hug, hvat hann hafði gjört; síðan bað konúngr fá sèr kertisljós, hann sópaði spónunum öllum í hönd sèr, þeim er hann hafði telgt, þá brá hann í kertisljósinu, ok lèt brenna spónuna í lófa sèr, ok mátti þaðan af marka, at hann mundi fast halda lögin ok boðorðin, ok vilja eigi yfirgánga þat, er hann vissi rèttast; ok má af þessu sjá, hversu hann mundi hegna ósiðuna, er hann gjörði sèr slíka refsíng fyrir þessa óathygli.

Q.

Þeir fundust Olafr konúngr, Sigurðr biskup ok Haraldr[2].

En er Ólafr konúngr hóf ferð sína, þà

---

1) *Eptir 178 kap. í A, en eptir L þessum kap. inni, B, D, F, H, K hafa hann eptir 179 kap. í A.* 2) *I stað 185 kap. i A hefir F þenna.*

kom til hans lið þat, er Svíakonúngr fèkk honum, voru þat 4 hundruð manna, ferr konúngr, er Svíar komu, ok stefndu fyrst uppá land til marka; en þar er konúngr þá veizlu fyrst, þá lá fyrir þeim vatn, er Svíar kalla sjó, er þat ósalt vatn ok ísi þakit, ok var mjök hált, hestar voru óskúaðir, þá bað konúngr fara fyrst til messu, ok um hinn fyrsta lága saung hèlt konúngr fyrir augu sèr, ok þegar dreif í löginn krömmu, síðan lètti af èlinu, fara þeir síðan ok varð förin þó sein, en ríða stundum, en fara stundum á skipi; þá sá þeir ríða í móti sèr 12 menn, þeir voru allir í svörtum kuflum, ok kendu þar Sigurð biskup ok lærða menn hans. Konúngr spurði biskup, hverju gegndi um farar hans; hann kveðst ætla síðan at eigi aptr í Noreg. Konúngr mælti: hví skulum við svâ skjótt skilja. Biskup svarar: þvíat nú eru ill tíðendi í landinu, hafa menn tekit við fè Knúts, uggi ek at þú sèr eigi þrem nóttum lengr í landinu, ok vilda ek þá eigi við vera, þvíat ek veit hvern hug lendir menn ok hafa til þín, ætla þeir at reisa herflokka mót þèr, ok hafa til selt Knúti konúngi trúnað sinn ok svardögum bundit. Konúngr mælti: þinn fulltíng vilda ek þó hafa ok mínir menn, því heldr sem ek ætti skemra líf eptir, ok mèr væri háskinn nærr. Biskup svarar ok sagði svâ vera skyldu. Þá fara þeir á fjall þat, er skilr Svíþjóð ok Noreg; kon-

úngr hafði þá nær 12 hundruð manna, ok komu þar fram, var kallat var Járnberaland, kom þá í móti þeim lið þat, er farit hafði af Noregi til móts við hann, sem fyrr var sagt; hitti hann þá Harald, bróður sinn, ok marga aðra frændr sína ok vini; varð þat hinn mesti fagna fundr, höfðu þeir þá allir saman 18 hundruð manna.

R.

Fundr þeirra Olafs konúngs ok Kálfs Arnasonar[1].

Litlu eptir þenna atburð sèr konúngr ríða á mót þeim 5 menn, þar var Kálfr Árnason, hann kvaddi konúng virðuliga, en konúngr leit við honum ok bað guð geyma hans. Konúngr spurði, hvert hann ætlaði at fara, er hann var svâ ofarliga á fjöllum: hugða ek þik meira starf mundu fyrir höndum eiga nú í landi, nú er þú skalt vinna þèr til jarldæmis, enn at fara sem veiðimenn á fjall upp. Kálfr svarar: hèr mun ek lykkju láta á leið minni, er ek hefvi yðr fundit, en starf mitt er eigi lítit í landi, en þó er þat ekki minnr í vöxt fært, en tignarnafns vænti ek mèr ekki af Knúti konúngi, en þat er satt, at vèr höfum tekit við fjám Knúts konúngs, ok heitit því, at taka eigi við þèr orrostulaust; en liðsafnaðr mikill er á Stiklastöðum, ok eru þar bændr margir, þeir er reka þikjast eiga harma sinna við yðr, hefvi ek þar ok mikla sveit manna, er ek ætla til styrks við yðr,

1) *Milli* 189 *og* 190 *kap. bætir F þessum kap. inni.*

en í fyrstu, er liðit er fylkt, mun ek vera í bónda flokki ok mínir menn, ok skjóta dynskot í flokk yðvarn, en upp frá því er blóð kemr á jörð, viljum vèr allir þínir menn vera, þvíat vèr erum þá lausir allra orða ok eiða við Knút konúng. Konúngr þagnaði um hríð, ok mælti síðan til Þorbergs: hversu skulum vèr trúa orðum Kálfs? Eigi veit ek þat, kvað Þorbergr; Kálfr er okkar vitrari, en tillaga vissa ek eigi verr um hríð, en uggi ek at lítt njótum vèr hans vits við, eðr hinni betri ráða hans. Finnr lèzt gjörla sjá kunna trúskap Kálfs, þóat hann væri eigi atspurðr, þvíat Kálfr er slægr sem refr: snúi þèr vönd í hár honum, ok vil ek höggva höfuð af honum, eðr virgul um háls honum, en ek mun skjóta stokki undan fótunum, ok sè hann svâ uppfestr á gálga, ok leiða honum svâ landráð ok drottins svik. Reiðr ertu nú, Finnr! kvað konúngr, er þú vill drepa láta bróður þinn, eðr spara eigi þínar hendr at týna honum, ok sómir þèr eigi svâ at gera. Finnr svarar: þat sómir mèr vel, herra! þvíat fyrir skömmu kendir þú mèr þat at hnekkja vondu ráði, ef ek sè glæp á manni, þeim mun betra er mèr at drepa bróður minn enn aðra menn, sem mèr er skyldara at hnekkja fyrir honum vondu ráði. Finnr ætlaði þá at Kálfi, enn hann náði því ekki, þvíat konúngr lèt halda honum. Kálfr snèri þá annan veg, ok lètti eigi, fyrr enn hann kom aptr til liðs síns.

S.

Vín varð af vatni[1].

Konúngr reið hvítum hesti um daginn, en þá er minnst var von, drap hestrinn fæti, ok stökk í sundr fótrinn í honum; hverr maðr bauð konúngi sinn faraskjóta, en Ólafr konúngr kveðst annathvort gánga skyldu, eðr ríða hinum sama hesti, þvíat hann kvað býsna skyldu til batnaðar. Konúngr batt þá fót á hestinum, höfðu þeir þá dvöl nokkura á atfánga, ok var hestum hagi fenginn; ok er þeir kvomu aptr til hesta, er þeirra gættu, sá þeir þá, at hestrinn var heill vorðinn, sá er konúngr hafði riðit. Konúngr hafði varmr orðit um daginn, bað hann þá færa sèr vatn í keri, hann bað biskup blessa; hann gerði svâ. Konúngr tók við, ok leit á, ok mælti: eigi vil ek munngát drekka, ok bað sveininn taka vatn í annat sinn; hann gerði svâ; en er hann kom aptr, þá blessaði biskup, fèkk sveinninn þá konúngi kerit; en er konúngr sá, þá mælti hann: síðr vil ek mjöð drekka enn munngát á föstutíðum; kvaddi konúngr þá til hirðprest sinn at taka vatn; hann ferr ok tekr vatnit; Sigurðr biskup blessar þá enn, ok fær konúngi. Konúngr mælti, er hann hafði viðtekit: síðr vil ek vín drekka, enn mjöð eðr munngát. Biskup mælti: þigg þú feginn drykk þenna, sá gefr þèr, er heimilt á. Konúngr

[1]) *Eptir* 191 *kap. í A bætir F þessum kap. inní. K hefr hann eptir* 189 *kap.*

drekkr þá af kerinu, ok lofaðu allir nærverandis menn guð, sem verðugt var.

T.

Frá Olafi konúngi[1].

Þat hafði verit eitt sinn, er Ólafr konúngr var í Garðaríki, at Íngigerðr drotníng fór or landi leiðar sinnar, sá Ólafr konúngr á för hennar, ok kvað vísu:

Fagr stóð er bar brúði
blakkr sýndist mèr sprakki
oss lèt yndis missa
augfögr kona á haugi;
keyrði Gerðr or Görðum
góðlát vala slóðar
eik en ein glöp sækir
jarl hvern konur allar.

Ok enn kvað hann:

Ár stóð ok en dýra
jarladóms með blómi
harðla græn sem hörðar
hvat missari vissu;
nú hefir bekkjar trè bliknat
brátt Mardallar gráti
lind hefir laufi bundit
limuorð í Görðum.

Má þat á þessu augsýnast, at honum hefir

1) *Eptir* 192 *kap. í A hefir F þenna kap. ístað þess sem stendr í* 87 *kap. í A, frá orðunum á blaðs.* 194: leitaði Astríðr spakliga eptir, *til orðanna blaðs.* 196: ok kom þat upp af tali þeirra.

við Íngigerði verit betr, enn flestar konur aðrar, er þat nú ljóst vorðit, at henni hefir þat verit hin mesta höfuðgæfa ok hverjum öðrum, er við hann hafa í vináttu verit.

U[1].

Ólafr konúngr lèt þá hvern mann til skripta gánga við biskup ok lærða, ok sýngja *prímu messu*, síðan lèt hann sýngja messu ok taka *corpus domini*; en þá er menn gengu til skripta, fóru þeir Gaukaþórir ok Hafrafasti með flokk sinn at sitja einhvers staðar. Konúngr spurði, hví þeir gerðe eigi sem aðrir menn. Ekki höfum vèr til at hvísla við biskup, sagði Gaukaþórir. Ekki mun þat svâ vera, kvað konúngr, en þat megi vera, at þèr berið þar ekki mikinn vana til; lèt konúngr þá verða sagt þeim til skriptargángs, ok breyttu þeir sèr síðan sem aðrir menn.

V[2].

Þar er þeir voru staddir, voru ber á einni þúfu, konúngr tekr berin ok rennir í lófa sèr; þá sá konúngr, hvar upp voru sett merki bónda, hann mælti þá: vesöl ber, kvað hann. Rögnvaldr Brúsason svarar: mismælt varð þèr nú, konúngr! lið mundir þú nefna vilja. Rètt segir þú, jarl! kvað konúngr; eigi muntu minna mismæli mæla, þá er þú átt skamt ólifat. Þat gekk eptir, sem segir í jarlasögum.

[1]) *I kap.* 193 *eptir orðin á blaðs.* 59 *efst*: halda bardaga við Olaf konúng, *bætir F þessu stykki inni. K hefir þat á sama stað.* [2]) *F bætir þessu stykki við kap.* 200 *í A.*

X[1].

Konúngr talaði til Kálfs ok Þoris ok bónda.

Þá er lið hvorratveggju stóð, ok menn kendust, þá mælti konúngr: hví ertu þar, Kalfr! eðr hvat verðr nú af friðinum þeim, er þú hèzt oss austr á fjalli? Kálfr mælti: rjúfast mun sá friðr. Hví skal þat, kvað konúngr, þvíat vinir skildu vèr suðr á Mæri, ok illa samir þèr at berjast í móti mèr, eðr skjóta geigrskoti í móti oss, þvíat hèr eru fjórir bræðr þínir. Kálfr svarar: mart ferr nú annan veg enn best mundi sama, skilduzt þèr svâ at eina við oss, at nauðsýn bar oss til at friðast við þá, er eptir voru, verðr þar nú hverr at vera, sem staddr er, en sættast mundu vèr, ef ek skylda ráða. Þá svarar Finnr: þat er mark at um Kálf, ef hann mælir vel, þá er hann ráðinn til at gera illa. Konúngr mælti: vera kann, Kálfr! at þú vilir sættast, en ekki friðsamliga þiki mèr þú láta; en hversu fús ertu at vita þinn hlut, ef vèr komumst heilir brott? Ekki fús, kvað Kálfr. Þá mun ek segja þèr, kvað konúngr, hvorki mun ek ræna þik lífi nè fjárhlutum; suðrgaungu býð ek þèr, sæztu við guð, þá ertu sáttr við mik. Þórir hundr, kvað konúngr, viltu vita þinn hluta, ef ek kem lífs af Stiklastöðum? Ekki renn ek frá því, kvað Þórir. Eigi mun ek bjóða þèr suðrgaungu,

[1]) *I stað byrjunar 211 kap. í A til orðanna blaðs.* 77 *i* Þórir hundr kom þá með sveit sína, *hefir F þetta.*

kvað konúngr, slíka menn þarf í landi at vinna þat allt, er konúngr þikist þurfa, ok engi dugandi maðr vill vinna. Þorgeir af Kriststöðum eðr Kveldrum mælti: Þèr, konúngr! skuluð nú hafa slíkan frið, sem margir hafa áðr af yðr hafðan, ok munu þèr nú þess gjalda. Konúngr svarar: eigi þarftu, Þorgeir! svâ mjök at fýsast til vors fundar, þvíat eigi mun þèr auðit verða sigrs á oss í dag, þvíat ek hóf þik til ríkis af litlum manni, eðr mantu glöggt, hvat títt var jólin fyrri enn nú voru? Mörg hefi ek jól svâ drukkit, kvað Þorgeir, at ek hefi eigi til minni lagt. Ek mun þik þá áminna, kvað konúngr, þá vartu innan hirðar með mèr, ok bart eigi þitt höfuð lægra, enn ek mitt, vandaða ek at því hina smærri hluti sem hina stærri, vilda ek at þú gengir frá, þvíat með þèr sè ek sízt nokkura hluti hæfa. Þorleifr kveikr streingði þá heit, at verða þess manns bani, er fyrstr ynni á Ólafi konúngi. Gizor gullbrárfóstri tók til orða: þat er títt útá Islandi at hafa ákvæðisverk, þikjast þeir þá komnir til hvíldar eptir erfiði sitt, er verki er lokit. Konúngr svarar: þar standa gegnt þèr í fylkíngu bræðr tveir, ok er annar rammr at afli, en annar fjölkunnigr, þá ver þú þik frýju, ef þú fellir þá báða. Gizor svarar: þar skal at snúà, sem þú vísar á, teigr mun harðslægr, en stund ekki laung, þó mun ráða, hversu járn bíta.

Y.

Tal Kálfs við bændr[1].

Kálfr Árnason mælti þá: nú er konúngr yðvar fallinn, köllumst vèr nú eiga Noreg til forráða. Dagr mælti: þat væri til hugganar þeim, er eptir lifði, at þèr ynnið jafnaðar um landit oss til forráða. Hverir eru til lands? segir Kálfr. Býð ek sjálfan mik, segir Dagr. Bændr svöruðu: víst eigi viljum vèr þik til konúngs kjósa. Dagr mælti: þá býð ek Harald, bróður Ólafs, yðr til konúngs at taka. Bændr svöruðu: ef vèr vildum eigi hafa Ólaf at konúngi yfir oss, þá viljum vèr hálfu síðr Harald, bróður hans. Þá er til Hríngr, faðir minn, segir hann, vitr maðr ok ráðinn. Kálfr svarar: Hríngr er gamall, ok erum vèr þá konúnglausir; enda vill þèr eigi mik, segir Dagr, enda er ek varla tilfær sakir vitsmuna lands at gæta, en þó betr tilkominn at varðveita í hendr ástvinum Ólafs konúngs, enn Knútr konúngr eðr synir hans hafi land þetta. Kálfr svarár: allir verðum vèr þá at klækjum einum; kalli þèr nú at vèr hafvim væltan konúng þenna, enda bregðumst vèr nú Knúti konúngi. Dagr svarar: vill þèr eigi einhvern þenna, þá skulu vèr gera yðr þá hríð, at þèr skuluð allan aldr örkumbl eptir bera. Þá tókst bardagi með þeim, ok kalla menn þat Dags-

---

1) *I stað byrjunar 212 kap. í A til orðanna:* þá fell fjöldi liðs af bóndum, *hefr F* þetta.

hríð; í þeirri orrustu fèll fjöldi manna; eigi höfðu þrændir reynt harðari hríð enn þessa, er Ólafs menn gerðu síðan, er Dagr kom til, þeir ráku marga menn útá ána, er ofan fellr eptir Veradal, ok stönguðu þá með spjótum til bana. Haraldr Sigurðarson ok Rögnvaldr Brúsason lètu skamt stórra höggva í milli. Finnr Árnason mætti í bardaga Kálfi, bróður sínum, ok lagði spjóti til hans, kom í lærit, fèkk Kálfr mikit sár, ok mælti þá til Finns, bróður síns: eigi hyggr þú nú at, bróðir! hvat er þú gerir. Finnr svarar: veit ek, hvat ek vil, ok svâ hvat er ek gerir, þvíat ek vilda drepa alla drottins svikara, hafi þèr mikin glæp gervan, svikit yðvarn lánardrottinn, þann er þèr munuð aldri slíkan fá.

Z.

Viðræða þeirra bræðra eptir bardagann[1].

Kálfr Árnason leitaði at bræðrum sínum, er þeir voru fallnir; þeir ræddust við í valnum Finnr ok Þorbergr Árnasynir, en þar lágu hjá þeim Árni ok Kolbjörn dauðir. Finnr mælti: hve opt hefir þú í val verit, Þorbergr bróðir? Verit hefi ek nokkurum sinnum, segir hann, ok hefir mèr of allt íllt þótt; en hversu þikir þèr nú, kvað Finnr? Gott, segir Þorbergr, þvíat hèr er mjúkt ok lint, uni ek vel við; svâ er mèr ok, kvað Finnr, ok ek hefi

1) *I stað byrjunar 214 kap. í A til orðanna:* Kálfr gaf ekki at því gaum, *hefir F þetta.*

öngan sviða í sárum, eðr veiztu, ef þau endimi eru sönn, at konúngrinn sè heilagr hjá okkr? Svâ ertu skjótorðr, kvað Þorbergr, at þú hyggr illa at, hvat þú mælir, eðr gáir eigi ella, vissir þú helgi hans fyrir laungu. Finnr svarar: heyrir þú, hvat nú er um? Ek veit eigi, til hvers þú talar, segir Þorbergr. Ek þikjumst, kvað Finnr, heyra málit hundsins Kálfs, bróður míns; hann mun vilja láta græða okkr, ok mun vel tilgefa, þvíat ek mun nú geta hefnt Ólafs konúngs. Þorbergr mælti: vinn þú eigi á bróður þínum. Finnr svarar: hirði ek eigi, hvers bróðir hann er, enda er eigi opt á þat at minnast, at ek hafa verit vitrari enn konúngr eðr þú, enn gjör vissa ek á fjallinu, at eigi mundu slík fádæmi hafa framfarit, ef ek hefða þá ráðit, at Kálfr hefði þá verit drepinn. Þorbergr mælti þá svâ hátt, at Kálfr mátti heyra: gættu ok vinn eigi á Kálfi, bróður þínum. Kálfr gekk þá heldr tæpara. En þegar at Finnr sá hann, þá kastaði hann saxi til hans, ok hljóp í gegnum niðr ristina, ok varð Kálfr síðan varla óhaltr. Kálfr mælti þá: um sèr konúngr nú með þèr, en hann unni þèr eigi óhapps, en vissi at ek þurfti hegníngar. Finnr svarar: dylstu ekki við þat, at ek vilda at þar hefði á þik komit, at þik hefði sem fyrst öll tröll tekit, sem þess mun skamt at bíða, kallaði hann þá bæði guðníðíng ok drottins svikara. Kálfr mælti: sættumst

við nú, ok þigg þú at mèr yfirbætr, ek hefi verit kallaðr mestr vor bræðra hèrtil, en nú skal ek þikjast minnstr hèðan frá. Finnr mælti: hverjum manni muntu þikja minni ok verri, ok engi mun bætr þiggja at þèr dugandi manna, muntu hverjum manni leiðr, er þenna atburð spyrr; annat var orð Finns harðara enn annat.

Þ.

Þórir hundr segir Knúti jarteignir Ólafs[1].

Mikil var umbræða um helgi Ólafs konúngs, ok svå um þat, hverr at Knúti konúngi skyldi segja. Þórir hundr kveðst þat gera mundu, þvíat ek hefi jarteign fengit af konúngi, ok leynt helzti lengi; vèr höfum keypt at Finnum 12 mötunautar, at þeir gerði oss þá bjálba, at ekki biti járn á, ermr var sköm á bjálba þeim, er ek hafða, ek var höggvinn á höndina, svå at mjök svå leysti frá þumalfíngrinn, en þá er vèr unnum á konúnginum, hóf hann til himins augu sín, þá kom mèr í hug glæpr minn, ok brá mèr við mjök, svå at frá mèr tók sýn, ok þá meðan rann blóð konúngsins eptir spjótskeptinu ok upp á hönd mèr, þá var fíngr minn viðgróinn, er ek tók sýn, ok er sem þráðr liggi eptir um fíngrinn, þessa jarteign skal ek sýna Knúti konúngi, hann veit hversu makligr ek var. Þórir hundr ferr til Englands, ok segir Knúti konúngi allt, hversu

[1]) *Eptir kap.* 226 *í A bætir F þessum inni.*

farit hafði. Konúngr varð mjök óglaðr við þessa sögu. Þórir spurði, hverju þat gegndi. Konúngr svarar: ek þóttumst þat vita, at annarhvor okkar mundi heilagr vera, ok hafða ek mèr þat ætlat, þó skal ek nú leggja fè fyrstr til skríns Ólafs konúngs, hans úvina, ok trúa fyrstr helgi hans, ok eigi skal ek koma í Noreg, með því er Ólafr er heilagr.

Æ.

Af Sighvati skáldi[1].

Sighvatr skáld var með Magnúsi konúngi hinum góða, ok hafði jafnan mikinn hugtrega af falli Ólafs konúngs, svå sem heyra má í vísu þeirri, er hann orti þá:

Gekk ek um þvert frá þengíls
þróast ekki mèr en[2] rekka
em ek sem bast í brjósti
bleikr [vex þýngð af leiki[4];
[munda ek hinn[5] hve manna
minn drottinn lèk[6] sinnum
opt á [aðaltóptum[7]
orðsælt[8] [er var[9] forðum.

---

1) *Eptir kap. 252 í A bætir L þessum kap. inní. F hefir kap., að undanteknum 2 miðvísunum ok fyrirsögn þeirra, við niðrlag sögunnar; en F hefir fyrri miðvísuna milli 3ju og 4ðu vísu í kap. 238 í A, ok þá síðari þar sem eptir á tilvísar. H hefir þenna kap., að undantekinni Alfífu vísunni, við niðrlag sögunnar. K hefr einasta Alfífu vísuna við niðrlag 223 kap. i A.* 2) *v. í F, G.* 3) böst, *G.* 4) verðúngarleiki, *F, H.* 5) minnumst ek hins, *F*; minnumst hins, *H* 6) lèt, *F, H.* 7) óðals tóptum *F*; óðals tóptir, *H.* 8) orðsælstr *F, H.* 9) ok vær, *H.*

[Þat var eitt kveld[1] at menn höfðu þat at skemtan, at tala um skáldskap manna, ok varð svâ í orðum þeirra, at þeir ámæltu skáldskapnum Sighvats, ok kölluðu at hann hefði eigi rètt ort at máli; þá kvað Sighvatr vísu þessa:

Munu þeir er [mestar skynjar[2]
munn[3] viggs[4] dáins[5] kunna[6]
síðr[7] á Sighvats hróðri
svinnz[8] braglöstu finna;
sik vill hverr er kvikir[9]
haldorðr boði skorðar[10]
[at því er[11] allir mæla
iflaust gjöra at fífli[12].

Þessa vísu kvað Sighvatr til Alfífu um þat, er hallæri var, meðan Sveinn, son hennar, var konúngr yfir Noregi:

Alfífu mun æfi[13]
úngr drengr muna lengi,

[1]) Nú ferr Sighvatr sunnan, kemr í Danmörk, ferr, þá huldu höfði fyrir sakir ríkis Knúts, þvíat hann var grimmr öllum vinum Olafs konúngs. Sighvatr kom til gistíngar til eins ríks bónda, ok duldist, en þat höfðu menn til skemtanar um kveldit, þeir sem fyrir voru, *F, H.* [2]) mest um skynja, *F, H.* [3]) menn, *H.* [4]) vigrs, *F*; Olafs, *H.* [5]) vígs, *H.* [6]) kenna, *H.* [7]) sið, *H.* [8]) sinn, *H.* [9]) hnykkir, *H*; at hnekkir, *F.* [10]) skjaldar, *F, H.* [11]) els þvíat, *F, H.* [12]) En um náttina er Sighvatr var sofnaðr kom at honum dóttir húsbóndans, hún vakti Sighvat, ok mælti, at hann skyldi uppstanda ok á brott fara, þvíat þú vart kendr í gjar aptan af vísu þeirri, er þú kvatt; en Knútr konúngr hefir um allt sitt ríki sett menn til höfuðs þèr at drepa þik, ef færi gæfi á; nú muntu á morgin drepinn verða, ef þú ferr eigi á brótt í nátt; *b. v. F, H.* [13]) *þannig hin*; arfi, *L.*

þá er uxamat átum
inni skaf (sem) hafrar[1];
annat var, þá er Ólafr
ógnbráðr[2] um rèð láði,
hvörr átti þá hrósa
hjálmr þorn fræri borinn[3].

Sighvatr orti erfidrápu um enn helga Ólaf konúng, ok ætlaði at stæla eptir sögu Sigurðar fofnisbana. Sighvatr kom skipi við ey þá, er Súla[4] heitir, ok er hann var kominn, þá varð sá atburðr, at bóndi sá, er á meginlandi var[5], tók sótt mikla, svâ at hann var banvænn, en kona hans sat yfir honum í hryggum hug; ok er mátt bóndans tók at mínka, þá vitrast Ólafr konúngr konu hans í draumi, ok mælti svâ við hana: við skulum kaupa verkum saman, ek mun geyma at bónda þínum, en þú skalt fara til fundar við Sighvat, skáld mitt, seg honum þat, at ek vil at hann stæli drápu þá, er hann yrkir um mik, (eigi) eptir Sigurðar sögu, heldr vil ek at hann stæli hana eptir uppreistar sögu. Nú eptir þessa vitrun fór húsfreyjan til fundar við Sighvat, ok sagði honum, hvat konúngr hafði vitrat henni; ok eptir þat fór hún heim; ok meðan hún hafði heiman verit, þá hafði Ólafr konúngr vitrazt bóndanum, ok gjört hann heilan. Sighvatr snèri þá drápunni, ok stælti eptir uppreistar drápu. Nökkuru síðar tók Sighvatr

[1]) *þannig F*; skap hafta, *L*. [2]) avgnbandaðr, *K*. [3]) hjálmr þornuðu korni, *K*. [4]) *þannig F*; Suo, *L*. [5]) *þannig F*; bað enn fyrir eyninni, *L*.

sótt harða; í þeirri sótt vitraðist honum Ólafr konúngr, ok bauð honum með sèr at fara, ok kvað á dag, nær hann mundi á móti honum koma. Nú er sá dagr kom, er konúngr hafði ákveðit, þá kvað Sighvatr vísu þessa:

Seinn þikki mèr sunnan
sókndjarfr Haralds arfi
laung er at lýða þengil
lífs sorg konúngs[1] morgin;
hvatki er heiðis gotna
hýrtælandi sælan,
nú hefik vætt í dag drottins,
dvelr, bíð ek hans í Selju.

Eptir þat andaðist Sighvatr, ok ætlum vèr at Ólafr konúngr muni efnt hafa þat, er hann hèt honum, ok veitir mörgum mikla miskun, þeim er á hann kalla.

6.

Miraculum Sancti Ólafs[2].

Nú var þat í annat sinn, er Ólafr konúngr gerði fagurt tákn ok fátítt: búandkarl einn, mildr ok meinlaus, varð fyrir klandri ríkra manna þar í hèraði sem hann bjó, ok gáfu þeir honum þjófssök, meir fyrir ilsku sakir þeirra enn sanninda; dæmdu þeir hann skjótt, ok drógu þeir hann til gálga í móti guðs lögum ok manna, ok vildu öngva undanfærslu af honum taka; síðan er sá hinn vesli maðr fekk eigi skírslu

[1]) *þannig F;* þat, *L.* [2]) *við niðrlag sögunnar eptir kap.* 260 *í A hefir F þenna.*

fyrir sik komit, þóát hánn bæði þá hina illu menn, þá vænti hann sèr öngrar bjargar eðr hjálpar af öðrum mönnum, skaut hann þá sínu máli ok öllu trausti undir guðs miskun, ok árnaðarorð hins virðuligasta herra Ólafs Haraldssonar, ok bað hann veita sèr fulltíng eptir sannindum við almáttkan guð, allra helzt þá, ok er hann bergr opt miskunsamliga, þegar er á hann er heitit, ok stórum hafa tilverkat ok verðir eru sannra refsínga; nú kemr þar at lokum, þóat fleira ræði um, at þeir hinir illu menn fara sinni ilsku fram við þann auméngja, hengja hann upp saklausan ok fyrir lög fram, en sá hinn góði konúngr, er hann hafði opt ákallat, dugði honum miskunsamliga, er hann þóttist áðr staddr allnauðuliga, en þegar jafnskjótt er hann lyptist af jörðu upp, þá sýndist honum hinn góði guðs ástvin, Ólafr konúngr, skjóta fjöl undir fætr sèr, ok studdist hann við þá miskun nær þann dag allan allt til þess, er kona (hans) ok synir komu frá ríks manns eins, ok höfðu þá þegit leyfi af honum at jarða líkit ok ofan at taka; síðan komu þau til hángans, þá kleif sonr hans uppí trèð, þat sem hann hèkk við, en því trè var skotit í berghamar, ok fèkk hann allnauðugliga kropit til at höggva virgulinn í sundr, en þá er því var lokit, þá steyptist sá hinn aumi líkami þar niðr fyrir þat hit bratta bjarg, ok hugði þat hverr maðr, sá er þar var, at hvert bein mundi sundrbrotna, þegar at niðr kæmi; en svá mikit var honum

skjól at vernd drottins ok árnaðarorði þessa hins helga manns, at honum mátti hvorki tortýna gálgi nè virgull, ok eigi þat þótti lopt væri mikit til jarðar at falla, ok óslètt undir; nú reis hann upp, þegar er hann kom niðr, ok þótti svâ sjálfum, er hann tók at hugleiða, sem draumr hefði verit, en þegar, er hann vitkaðist ok fèkk megin sitt, þá bjóst hann, ok fór þángat sem hinn helgi Ólafr konúngr hvílir, ok sagði erkibiskupinum ok öllum kórsbræðrum frá öndverðu máli ok til enda, hverja miskun (hann) hafði þegit af almátlkum guði, fyrir sakir árnaðarorð hins göfugliga guðs ástvinar Ólafs konúngs.

AA.

Jarteignr[1].

1. Enn bar svâ til í Kaupángi, þar sem hinn heilagi Ólafr konúngr hvílir, at þar var kona sú, er brottfallssótt hafði lánga æfi, ok giptist hún úngum manni, ok leyndi sem hún mátti þeirri sótt; nú í hvílu nökkra nótt þá minntist hennar sú hin illa atkvoma, ok vaknaði bóndi hennar við þat hit mikla mein, er hún lá ok snörglaði, brauzt á bak aptr, ok vissi eigi til sín; vesall þóttist hann sinnar ógæfu, ok harmaði mjök við svâ bótalaust áfall, ok sá at þá

[1]) *Fjórum næstfylgjandi kap. bæta L og F við niðrlag sögunnar; K hefir af þeim einasta þann, sem næst þessum fylgir. D kemr aptr við í niðrlagi fyrsta kap. og hefir þar næst enn einasta af þessum fjórum.*

mátti hann öngvan veg fráskiljast, leitar þá eptir við hana, hve opt sjá bardagi kæmi at henni, eðr ef nökkur lækníng lægi henni til bóta. Hún sagði þá hina illu sótt á hverjum mánaði vitja sín, ok aungva lækníng kvað hún sèr at hjálp verða; nú í þeim mikla harmi, er þau hjónin höfðu, þá kölluðu þau á hina helgu meyju Maríam ok á hinn helga Ólaf konúng, bað hún þau grátandi líknar sèr sjúkri ok harmfullri; síðan tjáði hún mál sitt fyrir skriptapresti sínum, sagði honum sína ógæfu, ok beiddi hann umráða, hann hugði at þegar, hvat segir í guðsspjallinu, ok sagði henni svâ, at þessar sóttar bíðr engi bót nema með bænum ok föstum; en eptir þessa áminníng þá fóru þau bæði til kirkju hins helga Ólafs konúngs, ok höfðu með sèr vaxljós at dýrka þá hina helgu hátíð, föstuðu ok vöktu fyrir um nóttina með mörgum vanfærum mönnum; nú á næsta degi eptir þá var hátíðardagr þess ins helga konúngs, en um morgininn eptir, er lokit var óttusaung, svâ sem þeirri hátíð sómdi, er sá guðs dýrlíngr lèt líf sitt á, þá fór hún heim með svâ háleitri miskun frá þeim degi til enda lífs hennar, (at) hennar vitjaði aldri sú hin illa óhamíngja; en svâ mikill hafði verit ákafi þess hins illa meins, at á aungum mánaði misti hennar sá ótími, síðan er hún var úr barnæsku; síðan óx þeim svâ mikil gipt, at á hverjum jafnlengðar degi á Ólafs messu aptni, er hún hafði heilsu þegit, þá

vöktu þau ok föstuðu, ok fálust á hendr guði með ölmusugjörðum ok bænum.

At eldr kom í kaupstaðinn.

2. Svâ barst ât eitt sinn í Görðum austr, at eldr kom í kaupstaðinn, er Hólmgarðr heitir, ok stóð eigi til minna voða enn borgin öll mundi uppbrenna; nú flýðu allir menn felmsfullir til kennimanns eins, þess er Stephanus var nefndr, en hann þjónaði þar kirkju Ólafs konúngs, ok vildi víst freista í svâ mikilli nauðsyn styrktar ok veldis hins heilaga Ólafs konúngs, ok reyna svâ til sanns sögur annarra manna; en þá er prestrinn heyrði þeirra bænarorð, þá greip hann í faðm sèr líkneski þess hins góða lávarðar ok sètti á mót eldinum, síðan þokaði eldrinn hvergi um þat fram, er þá var kominn, ok varð svâ borgit hinum mesta hlut borgarinnar.

Jarteign af Olafi konúngi.

3. Frá því er verðugt at segja, at sá hinn góði konúngr, Ólafr, gjörði í hèraði því, er Þelamörk heitir: dag nökkurn var þat, at bændr allir fundust í því hèraði, ok ræddu um Ólaf í millum sín, at þeir vildu láta gjöra steinkirkju hinum helga Ólafi konúngi til lofs ok dýrðar, en tálgu grjót mátti hvergi finnast þar í nánd, þá er at var leitat; nú at þeim degi er steinmeistarinn sá ætlaði á braut at fara, er þess var ráðinn, þá lèt guð bresta í sundr fjall eitt mikit þar þegar í nánd, ok var þaðan flutt allt grjót

ok síðan til kirkjunnar, en hèraðsmenn lètu uppgjöra með miklum kostnaði.

Jarteignir.

4. Sveinn einn lítill tapaðist frá frændum sínum í því hèraði, er næst er Kaupángi, en þeir voru þá staddir at samkvâmu nökkuri; nú söfnuðu þeir sèr liði, ok fóru at leitá hans, en þá er allar vânir voru ransakaðar, fannst sveinninn eigi; annan dag allan leituðu þeir, ok máttu eigi til hans spyrja, þá hètu þeir á hinn helga Ólaf konúng, ok skunda saman fjárhlutum, hverr eptir sínum efnum, ok sendist þegar samdægris til kirkju hins heilaga Ólafs konúngs, treystandi á hans miskun, leituðu þeir þá hit þriðja sinn at sveininum, ok fundu hann sofanda hjá húsi einu, þar sem mest höfðu þeir áðr leitat, fóru þá heim fegnir ok þökkuðu guði ok hinum helga Ólafi konúngi fyrir dýrð þá, er hann gjörir hvert sinn, er á hann er heitit.

BB.

Miraculum virðuligs Ólafs konúngs[1].

Mart hefi ek sagt frá jarteignum þeim, er drottinn vor hefir gert fyrir sakir hins helga Ólafs konúngs, en þetta sýnist mèr all háleitt vera, er mjök vekr upp hug margra guðs vina; at sönnu svâ sem sál hvers kristins manns er ágætari at eðlisskapan enn líkaminn, svâ er ok

1) *Tveimr fylgjandi kapp. bætir F enn þá við niðrlag sögunnar. K hefir seinni hluta þess síðari kap. frá vísunni við 231 kap. í A, á undan orðunum:* Kálfr Arnas. fann.

hennar dauði hættari ok þýngri, ok svå heilan dýrðligri, en óvinr alls mannkyns lèttir aldregi af slíkt at vinna við oss á hverjum degi, sem hann vann í Paradíso forðum, hug ok sálu hvers manns vill hann æ spilla, ok tæla hvern mann með svikfullri flærð; því skrökvi biðr hann trúa, er hann telr fyrir, en guðs reiði ok boðorða brot, segir hann, lítils verð vera, veraldar virðíng heitr hann, ok svíkr með því margan mann, en guðs dóm ok helvítis kvalar kveðr hann öngan mann hræðast þurfa; með þeirri villu sveik hann hinn fyrsta mann, þarmeð blekkir hann hvern dag hans afsprengi, til þess at hann gleymi öllum guðs boðorðum, svå sem hann gerði við mann einn, þann er hann sveik með svå banvænum drykk af djöfulsins áblæstri; en så hinn vesli maðr var í því hèraði ofdrambsfullr, þvíat óvinrinn hafði hann blindat svå, at í móti munuð sinni ok veraldar girnd virði hann einskis annars heims píslir, er hann gafst í fjandans vald, til þess at få sínar rángar fýstir, ok sagði sik svå or öllu samneyti heilagra manna; síðan hlífði hann messudegi hins blessaða Ólafs konúngs. En einhvern tíma bar svå til, þá er fjöldi manna sótti til þess staðar, er så háleiti konúngr hvílir, ok væntu sèr miskunnar, þá fór få hinn vesli maðr ok þángat, ok fyrir þær einar sakir, at hann mætti sjá ok heyra, mæla ok gera nokkut þess í saurlífis synd, er hann fengi fastligar bundit

sik í vináttu úvinarins enn áðr; en vor drottinn er svâ mjúkhjartaðr, at honum þikir því öllu aumligra um þann aumíngja, er hann sèr sárligar svikinn enn einhvern annan kristinn mann. Nú um daginn, þá er líkamr þess hins helga manns var útborinn með háleitri dýrð, þá tók sá hinn aumi maðr at hugleiða dýrð þess hins helga manns ok vesöld sína ok eylífan ófagnað, er hann þóttist eiga mundi fyrir höndum, þegar er hann skildist við þessa veröld; þvínæst vitjaði hans svâ háleit miskun hins helga anda, fyrir sakir návist þess guðs mildíngs, ok sendi honum svâ mikla iðran, at utan þóttust menn þat mega sjá á honum, hversu aumliga hann þóttist þá, hinn vesli maðr, syndgast hafa; en þá er skrínit var flutt or þeim stað, er þat hafði staðit, þá leitaði hann þar til miskunnar, sem sá hinn helgi líkami hafði áðr hvílzt; tók hann þá at kalla á þann hinn helga mann með miklum styn ok andvörpum, bað með sárum gráti þann hinn milda konúng með guðs fulltíngi leysa þau hinn seigu syndabönd af sèr, er fjandinn hafði hann í vafðan; nú lèt guð hann njóta árnaðarorðs háleitliga hins helga Ólafs konúngs, ok leysti hann til sín or andskotans veldi, vændi honum enn með því miskunnar ok eylífrar dýrðar, ef hann hafnaði sínum ókynnum, ok neitti andskotans áeggjun; síðan er at því kom, at hann skyldi til skripta bera sín mein ok saurlífi, þá þorði hann

eigi vesall at segja til, ok gleymdi þá ok vildi eigi greiða sitt líf syndugt, þá sendi vorr drottinn honum svå mikla sótt ok ákafa, ok reis hann eigi fyrr upp or þeirri sótt, en hann hafði bætt með skriptagángi alla sína glæpi, þá er hann hafði gert, þvínæst fèkk hann heilsu andar ok líkama, ok þóttist hann gjörla fundit hafa í sínu ómagni, at fyrir ofdrambs sakar ok líkams munuð hafði hann vilzt ok snúizt frá guði, ok týnt í því sálu sinni; síðan gerðist hann því öllu guðrèttligri trúari, sem hann vissi sik ferligar áðr farit hafa, ok fleira þess drýgt, er guði ok öllum góðum mönnum var gagnstaðligt, dýrkaði hann drottinn vorn ok hinn heilaga Ólaf konúng alla sína lífsdaga síðan, meðan hann lifði.

Orð Einars þambarskelfis.

Þá er Sveinn konúngr rèð fyrir Noregi, ok Alfífa, móðir hans, þá tók landsfólkit aumlìga við vesöld sinni, þar sem ríki þeirra stóð yfir, ok var þar hörmuligt undir því ríki at liggja með ófrelsi ok óárani, þvíat fólkit lifði meir við búfjár fóðr enn manna mat, þvíat aldri varð á þeirra dögum mikit ár í Noregi, sem heyra má í vísu þessari, er Sighvatr kvað:

Alfífu mun æfi
úngr drengr muna lengi,
er oxamat átum
inniskaf sem hafrar;
annat var, þá er Ólafr

ógnbráðr er rèð láði
hverr átti þá hrósa
hjálmþorns freku korni.

Frá því er sagt einhverju sinni, at þíng var fjölmennt í Niðarósi, ok var á þínginu Sveinn konúngr, ok Alfífa móðir hans, ok var þá enn talat um mikit vanrètti bónda, en þá var engi rómr gerr at máli hans nè Alfífu, ok var þá hvorki játtat nè neytat. Þá svarar Einar Þambarskelfir, svå allir menn heyrðu: engi var ek vinr Ólafs konúngs, en þó voru Þrændir þá öngvir kaupmenn, er þeir seldu konúng sinn helgan, ok tóku við fyl ok meri; konúngr þessi kann ekki at mæla, en móðir hans vill íllt eitt, ok má ærit. Þá brugðu allir grönum, þeir er heyrðu, ok hlógu at, ok sagði hvorr öðrum, þótti vel mælt vera. Þá mælti Alfífa: hví sitja bændr eigi niðr, ok hlýða konúngs eyrindi, en kurra eigi svå. Þá þögnuðu bændr, en Einar stóð upp, ok mælti hátt, svå allir heyrðu: fari menn heim, hart íllt eyrindi hafa menn híngat haft, bæði nú ok optar, til fundar Alfífu, ok mega menn heldr bíða heima vanrèttis þess, er at höndum berr, en sækja eigi allir í einn stað, ok hlýða þar einnar konu orðum, þeir er eigi vildu hlýða Ólafi konúngi, þeim er nú er sannheilagr orðinn, ok hefir ok þat mest níðíngsverk gert verit hèr í landi, er menn sviku Ólaf konúng, ok hefir þat illu reift, sem von

var, ok svå mikla ánauð hefir fólk þolat, síðan þetta ríki kom yfir, at þat skyldi guð vilja, at þat væri skamt, ok hefir þó verit ærit lángt. Gekk Einar þá af þínginu, ok allr múgr fjölmennis með honum.

CC[1].

Jarteign.

Væríngi einn í Görðum austr keypti sèr þræl einn úngan, ok var sá hinn úngi maðr dumbi, ok mátti eigi mæla, ok þó var hann með öllu hygginn ok næfr um marga hluti; engi maðr vissi, hverrar ættar hann var, fyrir því at hann fèkk eigi mælt; þess gátu flestir menn til, at hann mundi norrænn vera, fyrir því at hann gjörði vopn þau ok bjó, er Væríngjar þurfa. Nú hafði sá hinn úngi maðr marga staði kannaða, ok iðuliga við verði seldr verit ok keyptr; kaupmaðr einn góðr leysti hann til sín, ok gaf honum frelsi fyrir miskunnar sakir; síðan fór hann í sjálfræði sínu til borgar þeirrar, er Hólmgarðr heitir, ok veitti honum þar herbergi húsfreyja ein góð, ok dvaldist hann þar marga daga, en kona sú hin góða sótti allar tíðir jafnan til kirkju hins heilaga Ólafs konúngs, ok dýrkaði hún þann hinn milda konúng með mikilli ást ok átrúnaði; nú um nóttina, síðan er hún var í svefn komin, þá sýndist henni hinn heilagi Ólafr konúngr, ok mælti við hana, at sá hinn

1) *L og D bæta enn fremr þessum kap. við.*

úngi maðr skyldi fylgja henni til óttusaungs um morgininn, ok svâ gjörði hún, sem hann bauð, ok bað hinn únga mann at fara til kirkju með sèr; en þegar er þau voru þar komin, þá þýngði honum mjök, ok lagðist hann niðr ok svaf, á meðan tíðirnar voru súngnar, því næst sá hann í svefninum þann sama mann til sín koma svâ klæddann ok í annliti fallinn, sem konunni hafði sýnzt um nóttina. Ólafr konúngr mælti við hinn dumba mann: *aperi os tuum et implebo illud*, þat er svâ at skilja: lúk upp munn þinn, ok mun ek fylla hann; ok eptir þat tók hann túnguna hans ok gjörði á krossmark; þá spurði hann, ef hann vissi, hverr sá væri er honum vitraðist, ok mælti at hann skyldi nefna hann, ef hann mætti mæla. Sjá hinn sjúki svaraði: þat ætla ek, at þú sèrt Ólafr konúngr hinn helgi; ok þá vaknaði hann, ok mátti mæla, ok lofaði almáttigan guð, ok hinn signaða Ólaf konúng fyrir heilsu, er hann hafði fengit.

DD[1].

Pílagrímr einn fór um Upplönd, ok ætlaði til hins heilaga Ólafs konúngs, hann var tekinn á Upplöndum ok grýttr í hel ok dysjaðr síðan, þá sýndi sá hinn mildi guðs vin sín mildiverk síðan, þá gaf hann þeim manni líf; en eptir því er hann var máttlítill, sýnd-

---

[1]) *A eptir fyrirfarandi kap. bætir D enn við 3 fylgjandi kap. en sleppr í þeim seinasta, og vantar niðrlag hans.*

ist honum sem sjálfr konúngr gengi at, ok fleygði af honum grjótinu, ok mælti síðan við hann: far þú nú hvert er þú vill; hann spratt upp þegar, ok fór norðr til Niðaróss, ok sagði þetta sjálfr it ágætliga mildiverk, er hinn heilagi Ólafr konúngr veitti honum; hinir iðruðust ákafliga glæps síns, er gjört höfðu, ok lofuðu allir guð ok hinn heilaga Ólaf konúng.

Sá atburðr varð enn á Gautlandi, at konu var tortínt saklaussi, hún hafði ætlat at sækja hinn heilaga Ólaf konúng heim, hún var kölluð með þjófum, þá kom sá hana upp at reisa ok þaðan at leiða, er jafn veit með guðs miskunn hugrenníngar manna ok verk, ok virði svå mikils við hana sína fyrirætlan, at hann gaf henni líf fyrir framkvæmd farar; nú lofa allir guð ok hinn heilaga Ólaf konúng.

Lángt var þess í milli, er hinn heilagi Ólafr konúngr var upptekinn or jörðu, ok dýrkaðr sem verðugt var með háleitri tign, ok kirkja var gjör á Stiklastöðum, þar sem hans hit helga blóð hafði niðrkomit, þá er hann fór af þessum heimi; en er kirkju skyldi vígja þar ok biskup skyldi þángat koma, bar svå til at konúngr var í því hèraði ok var sjúkr mjök, þroti mikill var kominn í knè honum, svâ at bæði bólgnaði lærit ok lengra upp í frá, ok var hann náliga alverki allr af; nú við þessa sársauka fýstist hann at gánga til tíða, ok sjá guðs dyrð ok ens helga Ólafs konúngs; þvínæst var hann færðr til skips

ok fluttr á bati yfir ána, fara síðan með honum til kirkju; en um daginn, er óttusaungs tíðum var lokit, þá var konúngi sagt frá steini þeim, er hinn helgi Ólafr konúngr lèt líf sitt á, ok enn kveða blóði drifinn, en sá steinn kemr fram út or altara; síðan þokaði konúngrinn at altarinu ok þrýsti knènu ok því er sárast var við steininn, ok þegar jafnskjótt vitjaði hans svâ háleit miskunn allmáttigs guðs skapara ok árnaðarorð hins heilaga Ólafs konúngs, at á þeim sama degi tók or verkin ok þrotan allan....:

EE[1].

Af riddara einum í Englandi.

Riddari einn í Englandi var missáttr við bróður sinn, þá er þeir skyldu skipta arfi í millum sín; nú bar svâ illa at í þeirra missætti, at riddarinn reiddist mjök bróður sínum, svâ at hann brá sverði ok hjó til hans, en móðir þeirra hljóp í milli, ok vildi stöðva höggit, en riddarinn hjó þau bæði í einu höggi til bana, móður sína ok bróður; hann óttaðist mjök guðliga hefnd fyrir sína glæpi fáheyrða, örvínladist þá guðs miskunnar, ok minntist hjálpsamligra orða vors drottins: eigi vil ek dauða syndugs manns, heldr at hann snúist ok leiðrèttist ok lifi; hann minnist á með gráti ok iðran á dæmi Pètrs postula ok annarra guðs manna, þá lèt hann at sjálfræði sínu negla á sik járn, ok fór at vitja heilagra staða at ráði kennimanna. Nú spurði

1) *L hefir enn þenna kap. umfram, og endar með honum.*

hann eigi fleiri sagðar jarteignir annars heilags manns enn Ólafs konúngs Haraldssonar, ok fýstist þess at sækja hann heim, þóat farvegrinn væri lángr; hann kom til Noregs at Hvítadögum, ok er hann heyrði messu upphafna með miskun heilags anda, þá spratt af armlegg hans járnit á gólfit, ok lángt svâ at saunglaði við hátt; hann þakkaði guði almáttkum ok hinum helga Ólafi konúngi jarteign þá, er hann hafði fengit, ok lagði hann þat fyrir sik, at vera þar til andláts dags hans, fyrir því at eptir var járn þat, er um háls honum var neglt; en messudag Ólafs konúngs var skrín hans útborit ok niðrsett, at menn mætti atgánga þeir er vildu, þá spratt af þessum sama riddara þat járn, er hann hafði sagða glæpi sína, ok at hálsi (honum) hafði neglt verit. Sjá jarteign var af öllum mönnum ágætt um mörg lönd. Hèr (munum) vèr nú láta endíng bókar þessarar, at eigi gjörum vèr .....í lángmælgi ... þeim er til hlýða, er ok engi von at, at einn maðr megi hans allar jarteignir í sögu færa, þær sem drottinn vor Jesús Christus lætr verða dag frá degi til dýrðar (sèr), en fyrir verðleika ok árnaðarorð hins blessaða Ólafs konúngs, sá er með feðr ok (syni ok) anda lifir ok ríkir einn guð í heilagri þrenníngu um allar aldir.

FF[1].

Þessir smáir artículí, sem hèr eru saman-

[1]) *Þat sem hèr á eptir fylgir, stendr aptan við sögu Olafs konúngs helga í Flateyjarbók.*

lesnir, standa í sjálfri lífsögu hins heilaga Ólafs konúngs Haraldssonar, þeirri sömu, er Styrmir prestr hinn fróði hefir samansett, þótt þeir sè eigi svâ fulliga skrifaðir hèr fyrr í bókinni; má þat engi maðr undrast, þótt mart liggi niðri úskrifat, þat er til hefir borit um hans daga, svâ sem þessi hinn göfugligi geisli kom víða fram á Norðrlöndum, þar sem þá var heilagri kristni ok kyrkjunnar rètt meir til frelsis ok náðar heldr enn áðr.

Þat bar til, þá er Ólafr konúngr var í Englandi, ok hann hafði með sinni list ok ráðleitni unnit Lundúnaborg, hitti hann kaupmenn nokkura, þá er komnir voru af Noregi vestr þángat; hann spurði þá tíðinda or landinu, ok einkum vandligast spurði hann at móður sinni ok stjúpföður. Kaupmenn sögðu slíkt, er hann spurði. Þat varð í viðræðum þeirra, at Ólafr konúngr spurði at konu þeirri norænni, er Steinvör hèt, sú hafði kölluð verit þokkakona Ólafs; kaupmenn sögðu, at hún var manni gipt. Ólafr spurði, hverjum hún væri gipt. Þeir sögðu, at sá maðr hèti Þorvarðr, er hana átti, ok væri kallaðr galli. Ólafr spurði, hvat manna hann væri. Þeir sögðu at hann var einn bóndi, ok býr fyrir norðan Stað í Noregi, ok Steinvör var þángat komin til búss með honum. Þá kvað Ólafr konúngr vísu þessa:

Böl er þat, er lind í landi
landrifs fyrir ver handan
gulli merkd við galla

grjót aulnis skal fölna;
þann munda ek við vilja
valklifs, meðan ek lifða
alinn erumk björk at bölfvi
bands algrænan standa.

Nû skiljast þeir Ólafr konúngr ok kaupmenninnir at svâ mæltu.

Þenna flokk orti Ólafr konúngr eptir er hann hafði unnit Lundúnaborg:

Gaungum upp áðr Engla
ættlönd farin röndu
morðs ok miklar ferðir
málmregns skafar fregni;
verum hugrakkir, Hlakkar
hristum spjót ok skjótum,
leggr fyrir orum eggjum
Engla gnótt á flótta.

Margr ferr ullr í illan
odd senni dag þenna
Freyr þar er fæddir vorum
fornan serk ok bornir;
enn á enskra manna
álm[1] gjöðs Hnikars blóði
vart mun skáld í skyrtu
skreið á hamri seiða.

Þollr mun glaums of grímu
gjarn síðarla árna
randarskóð at rjóða
ræðinn sá er mey fæðir;

1) gizkað; aulún, *F.*

berr eigi sá sveigir
sáralauks á ári
reiðr til Rínar glóða
rönd upp á Englandi.
Þóttuð mèr er ek þátta
Þorkels liðar dvelja
sást eigi þeir sverða
saung í fólk at gánga;
áðan er hörð á heiði
hríð víkíngar kníðu,
vèr hlutum vopna skúrir
varð fylgr liði harða.
Hár þikki mèr hlýra
hinn jarl, er brá snarla
mær spyrr vitr ef væri
valköst, ara föstu;
en þekkjondum þikkir
þunn blás megin ásar
hörð sú er hilmir gerði
hríð á Tempsár síðu.
Einráðit lèt áðan
Úlfkell þar er spjör gullu
hörð óx hildar garða
hríð víkínga at bíða;
ok sliðrhuguðr síðan
sáttu á oss, hve mátti
byggs ver bitran skeggja
brunns tveir hugir runnum.
Knútr rèð ok bað bíða
baugstalls Dani alla,

lundr gekk röskr und randir
ríkr vá her við díki;
nær var sveit, þar er sóttum
sýn með hjálm ok brynju;
elds, sem ólmum hèldi
elgrennanda kennir.
Út mun ekkjan líta
opt glóa vopn á lopti
of hjálmtömum hilmi
hrein sú er býr í steini;
hve sigrfíkinn sækir
snarla borgar karla
dynr á bretskum brynjum
blóð ís Dana vísi.
Hvern morgin sèr horna
blökk á Tempsár bakka
skamt hánga má húngra
hjálmskóð roðin blóði;
rýðr eigi sá svegir
sáralauk í ári
hinn, er Grjótvarar gætir,
gunborðs, fyrir Stað norðan.
Dag var hvern þat er Högna
hurð rióðast nam blóði
ár þar er úti vorum
ilmr í för með hilmi;
knegum vèr sízt vígum
varð nýlokit hörðum
fyllar dags í fögrum
fit Lundúnum sitja.

Nú má þat sjá af þessum vísum, at Ólafr konúngr muni opt komit hafa í líkamligar orrostur hèr á jarðríki, en þó hefir hann optar strítt andaliga í móti fjandanum, ok svâ opt sem hann sigraðist líkamliga á úvinum sínum, þá sigraði hann þó optar úhreinan anda í andligri hólmgaungu þeirri, er hann hvern dag háði ímót honum, verandi eigi úminnigr, hvat guð býðr í evangelíó: *estote fortes bello*! þat er svâ at skilja: veri þèr styrkir í orrostu ok berìst við fornan eitrorm, ok munu þèr taka eylíft ríki. Þetta sama boðorð hèlt þessi guðs kappi, enn ágæti Ólafr, at hann barðist dagliga við hinn forna fjanda, ok fyrir þat sama stríð öðlaðist hann af vorum herra eylífa dýrð himinríkis.

Svâ bar til einn páskamorgin, þá er Ólafr konúngr var í Niðarósi, at til bæjarins var kominn mikill fjöldi manna, voru nokkurir menn gengnir uppí Gaulardal af þeim, er tilkomnir voru. Svâ bar til, at maðr einn gekk hjá þeim, hann var herða mikill, hann var í kápu ok í hvítum hosum; hann gekk einnsaman. Þá spurði einnhverr þeirra: hverr ertu, fèlagi? þessi maðr þagði við, ok gekk sem áðr. Ek svâ heill! kvað sá, ek skal maka honum háðúng; hleypr nú síðan eptir honum, ok lætr erja skóinn við legginn ofan, en þar var blautlent ok leirugt mjök, ok varð maðrinn mjök þrekkóttr á fætinum, ok skiljast þeir við svâ

búit. Annan dag páskanna koma konúngsins menn í þat herbergi, er þessir sátu í, ok segja svâ, at Ólafr konúngr vill hitta þá. þeir þikkjast sízt vita, hvat konúngrinn mun þeim vilja, fara þó á hans fund ok heilsa honum. Hann fagnar þeim, ok mælti: hvat er nú um fèlag vort, þat er ek á hjá ykkr? þeir drápu niðr höfði, ok kvóðust eigi minnast, at þeir hefði nokkurntíma hans fèlag haft. Nei, kvað hann: þið kvóðust at vísu konúngs fèlagar vera. þeir urðu við þetta nokkut úglaðir. Konúngr mælti: ekki þurfi þið at úgleðjast; en þat ráð vil ek gefa ykkr: makið þeim einum háðung, er þið vitið hverr er. þeir þökkuðu konúngi, ok skildu síðan, ok þóttust þeir vita, at þat hafði Ólafr konúngr verit, er þeir höfðu þetta kalls gert.

þat barst at einusinni, þá er Ólafr konúngr hinn helgi fór á skipum fyrir land fram með hirðmönnum sínum, þar er þorvarðr galli átti garða á landi uppi skamt frá sjó, ok þau Steinvör, er fyrr voru nefnd, þá spurðu hirðmenn konúngs, ef hann vildi þar at landi leggja, ok hitta Steinvöru, vinkonu sína. Konúngr svarar, ok kvað vísu þessa:

Vandfærra er vorrar
varbliks fyrir Stað miklu
þrey ek um aldr til eyjar
örborðs, enn var forðum;
nú er fyrir höfn þá er hafna
hlun sæfvar má ek æfva

gunnhvítínga grjóti
geirþorps boða vorpit.

Eigi skal ek nú hèr undir land leggja, sagði konúngr, af því at mèr sómir meirr, at gera vilja guðs heldr enn lifva eptir minni fýst rángri. Nú (má) af slíkum lutum sjá, hversu mikit hann unni almátkum guði, er hann virði meira vilja guðs í himinríki, enn sína eiginliga fýst[1].

[2]Ólafr konúngr hafði með sèr marga íslenzka menn, ok hafði þá í góðu yfirlæti ok gerði þá sína hirðmenn; einn af þeim var Sighvatr skáld, hann var Þórðarson; hann var fæddr útá Íslandi, á þeim bæ er at Apavatni heitir; þar bjó sá maðr er Þorkell heitir; hann fæddi upp Sighvat ok fóstraði; Sighvatr þótti heldr seinligr fyrst í æskunni. Í Apavatni var fiskiveiðr mikil á vetrum. Þat barst at einn vetr, þá er menn sátu á ísi, ok veiddu fiska, at þeir sá einn mikinn fisk ok fagran í vatninu, þann er auðkendr var frá öðrum fiskum; þann fisk gátu þeir eigi veitt. Austmaðr einn var á vist með Þorkeli, hann mælti einhvern dag við Sighvat, at hann skyldi fara til vatns með honum ok sitja á ísi; ok er þeir koma á ísinn, þá bjó austmaðrinn til veiðarfæri Sighvats. Síðan sátu þeir á ísinum um

1) *Hèrnæst koma kapitularnir, sem áðr standa að framan í viðraukunum: fyrst H kap. bls.* 178 *og þriði kap. af G; og þarnæst í einum kap.* 2 *fyrri kap. af G.* 2) *Þó þessi kap. sè áðr að framan prentaðr sem* 52 *kap. sögunnar eptir A, þótti honum ekki sleppandi hèr bæðl orðamunarins vegna, og þess að eigi mátti skilja næst fylgjandi kap. frá honum.*

daginn. Sighvatr veiddi þá enn fagra fisk, þann er margir vildu veitt hafa. Síðan fóru þeir heim, ok sauð austmaðr fiskinn; þá mælti hann við Sighvat, at hann skyldi fyrst eta höfuðit af fiskinum, kvað þar vera vit hvers kvikendis ífólgit. Sighvatr át þá höfuðit ok síðan allan fiskinn, ok þegar eptir kvað hann vísu þessa:

Fiskr gekk oss at óskum
eitrs sem vèr höfum leitat
lýsu vángs or lýngi
leygjar orm at teygja;
atrennir lèt annan
aungulgripinn hánga
vel hæfir örriða at egna
agn gálga mèr hagnat.

Sighvatr varð þaðan af skír maðr ok skáld gott.

Annar var sá maðr, er Bersi hèt, ok var Skáldtorfuson, hann var ok skáld gott. Bersi varð rægðr við konúnginn, ok sagt at hann kynni ekki at yrkja nè kveða þat, er eigi var áðr kveðit. Þá lèt konúngr taka mörg sverð ok bregða ok setja niðr nökd í eina litla stofu. Þá lèt konúngr kalla Bersa. En er Bersi kom, þá mælti konúngr, at hann skyldi yrkja um þat, er sverðin voru uppreist. Þá kvað Bersi:

Sverð standa hèr sunda
sárs leyfum vèr árar
herstillis þarf ek hylli
höll rauð búin gulli;

viðr tæka ek vika
vil ek enn með þèr kennir
elds, ef þú eitthvert vildir,
alvaldr! gefa skáldi.

Þá gaf konúngr Bersa eitt gott sverð. Þriði var Þormóðr Kolbrúnarskáld; fjórði Björn Hítdælakappi; fimti var Þórir Nefjúlfsson, hann var spekíngr mikill ok forvitri; þá voru (bræðr) 2, hèt annar Þórðr, enn annar Þorfinnr, hann var skáld mikit. Þat var (eitt sinn) at Þorfinnr sat á reiðustóli fyrir Ólafi konúngi, þá mælti konúngr til hans: yrk, skáld! um þat er skrifat er á tjaldinu! Þorfinnr leit til, ok sá, at þar var markat á tjaldinu, at Sigurðr vann at Fâfni, ok kvað vísu:

Geisli stendr til grundar
gunnar jarðar munna
ofan fèll blóð á báðar
benskeiðr, en gramr reiðist;
hrystist hjörr í brjósti
hríngi grænna lýngva;
en fólkþorinn fylkir
ferr við steik at leika.

Átti Þorgeir Hávarsson; níundi Óttar svarti ok margir aðrir.

Eptir fall Erlíngs Skjálgssonar kvað Ólafr konúngr vísu þessa:

Lítt mun höldr enn hvíti
hrafn etr af ná getnum
vèr unnum gný gunnar

glaðr í nátt á Jaðri;
svå hefir öllúngis illa
ek gekk reiðr um skeiðar
jörð veldr manna morði
mitt rán gefist hánum[1].

En Sighvatr kvað þessa vísu:

Drakk eigi ek drekkju
dag þann, er mèr sögðu
Erlíngs tál at jólum
allglaðr þess er rèð Jaðri;
hans mun dráp um drúpa
dýrmennis mèr kenna
höfuð hárum þá hærra
hart morð var þat forðum.

Eptir dráp Karla fèkk Þórir hundr mikla úblíðu af Ólafi konúngi. Sá konúngr rèð þá fyrir Finnmörk, er Möttull hèt; hann var heiðinn blótmaðr ok mjök fjölkunnigr; þángat fór Þórir á fund hans. Þórir gekk fyrir Möttul, ok kvaddi hann; konúngr tók kveðju Þóris, ok spurði, hve sætti, er hann var þángat kominn allt norðr. Þórir svarar: harðr var nú á annat borð, því at mèr (er) eigi úhætt nú heima at búum mínum fyrir Ólafi digra. Möttull svarar: þat mun eigi satt, er þú segir nú, at þèr muni eigi úhætt vera fyrir konúngi yðrum Ólafi, því at ek veit, at hann hefir lengi verit mikill vinr þinn, ok mun hann halda fast vinfengi sínu við yðr kristna menn, því at þèr,

1) *vísa þessi er að framan í 169 kap.*

ar mest fram, at vera þinn mótgángsmaðr, en þat er sú, at allir konúngar, þeir er í nánd mèr ríkja, kyssa á knè mèr ok lúta mèr, nema þú ok Önundr konúngr, mágr þinn, en ef þið vildið þat gera, munda ek ekki gremjast ykkr. Ólafr konúngr svarar: hvârgi okkar er með minni tign enn þú, nè virðíngu; ok eigi viljum vèr með neinu lögmáli binda okkr til þjónustu við þik, þar er þú mátt litlu síðr heita hervíkíngr enn dýrðligr konúngr[1].

Ólafr konúngr efldi í mörgu kristinn rètt: hann lèt reisa kyrkju í hverju fylki, ok lagði próventur til. Ólafr konúngr var vænn maðr ok listuligr at yfirlitum, riðvaxinn ok ekki hár, herðimikill, rèttleitr ok bjarteygr, hárit ljósjarpt ok liðaðist vel, en nokkru rauðara skeggit; hann var rjóðr í andliti, ennibreiðr ok opinneygr, limaðr vel ok líttfættr, fastúðigr ok hugaðlátr, rèttvaxinn ok raundigr[2]; allra manna var hann vitrastr, ok sá hvert ráð, sem bezt gegndi, ef hann lèk í tómi við; en ef skjótliga komu at honum, þá var nokkut hætt. Hann var einvaldskonúngr yfir Noregi, svâ vítt sem Haraldr hinn hárfagri hafði átt, frændi hans; rèð fyrir norðan, Gandvík, en

---

[1]) *Hèr kemr í þessum viðbætir kap. um ferjun Olafs k. á tíðamönnum, sem áðr er prentaðr* bls. 181 *eptir H, og er þar lítið fjölorðari.* [2]) *þannig.*

fyrir sunnan, Gautelfr, en Eiðaskógr fyrir austan, Aungulseyjasund fyrir vestan; þessu ríki stýrði engi einn milli Haralds hárfagra ok Ólafs ens helga. Ólafr konúngr kristnaði þetta ríki allt: öll blót braut hann niðr ok öll goð, sem Þór Engilsmannagoð, ok Óðin Saxagoð, ok Skjöld Skánúngagoð ok Frey Svíagoð ok Goðorm Danagoð, ok mörg önnur blótskapar skrímsl, bæði hamra ok hörga, skóga, vötn ok trè ok öll önnur blót, bæði meiri ok minni. Hann hafði með sèr merkiliga kennimenn: Grímkel biskup ok Sigurð biskup; þeir kendu kenníngar ok skírðu menn. Lítils virðist konúngi öll hègómlig gleði ok dýrð þessa heims ríkis, fyrir sætleik himnesks fagnaðar; hann mátti heita hertugi guðligra orða. Líf hans ágætt ok dásamlig góðfýsi kveikti margra manna hjörtu til hafnanar veraldar ok til ástar himinríkis dyrðar. Hvers manns þrágirni mundi svâ mikil vera, at eigi mundi mýkjast við sætt mál hins ágætasta konúngs, fullt af andligri speki. Eigi at eins trúði hann á allmáttkan guð, heldr bar hann mörg meinlæti fyrir guðs sakir. Mikill bruni heilagrar trúar brann í hans brjósti. Konúngr virði mikils kyrkjur ok kennimenn ok allan kristinn dóm; hann gaf atvinnu aumum mönnum, klæddi hann kalna, gaf fè föðurlausum, ekkjum ok útlendum, þeim er fátækir voru, huggaði hann hrygga,

ok studdi alla ráðvanda menn bæði (heilræðum) ok öðrum tillögum; hann var harðr við hermenn ok heiðíngja, stirðr við stuldamenn ok ósvífr við alla úsiðamenn; hepti hann höfðíngja ok alla alþýðu at öllum úsiðum; hann refsti rán, ok hegndi hart, ef guðs rètti var raskat, en fyrirgaf linliga þat, er viðr hann var misgert. Misjafn var orðrómr á um hans mál ok framferði, meðan hann lifði í þessum heimi, þvíat margir kölluðu hann ríklyndan ok ráðgjarnan, hardráðan ok heiptúðigan, fastan ok fègjarnan, ólman ok údælan metnaðarmann ok mikillátan, ok þessa heims höfðíngja fyrir alls sakir. En þeir, er gjörr vissu, kölluðu hann linan ok lítillátan, hægjan ok huggóðan, mildan ok mjúklyndan, vitran ok vingóðan, frægjan ok fályndan, tryggan ok trúlyndan, forsjálan ok fastorðan, gjöflan ok góðgjarnan, góðan ok glæpvaran, stjórnsaman ok stiltan, vel geyminn at guðs lögum ok góðra manna frelsi; ok hafa þeir rètt rætt um hann, er svâ hefir sýnzt, sem nú verða margar raunir á. Ef hann fann þat í lund sinni, at eigi væri alleins sjálfs hans fýst ok guðs vili, þá braut hann optliga sinn vilja, en gerði guðs vilja, ok leitaði jafnan hans dýrðar, meirr enn sinnar vírðíngar at rèttsýnna manna áliti; marga luti gerði hann til nytsemdar guðs kristni. Hann lèt kyrkju gera á Íslandi á Þíngvelli, þar sem nú er honum helg-

uð kyrkja; hann var mildr formælari góðra manna, en ógnarligr hegnari vondum mönnum. Enginn Noregs konúnga var honum jafn, hvârki áðr nè síðan, þvíat hann unni mikit allsvoldugum guði, ok gekk guðs götur ávalt, ok gerði hans boðorð; fyrir því var drottinn með honum í öllum lutum, þeim er hann gerði vel ok spakliga, ok því lætr almáttigr guð nú því meiri hans dýrð birtast, sem hann dýrkaði sjálfan guð framar í sínu lífi, en lítillætti sik framar fyrir guði ok mönnum. Engi túnga má tína, nè hugr hyggja, hversu mikit gott konúngrinn veitti sínum mönnum í lagasetníngu ok huggan fátækra manna, í optleik heilagra kennínga, í stjórn ríkis síns, í ást við almáttkan guð ok almenniliga kristni, í helgu bænahaldi ok fögrum dæmum heilagrar atferðar. Skín hann nú því hærra í himinríkis dyrð með allsvaldanda guði, sem hann lifði hreinligar í þessum heimi, enn flestir konúngar aðrir á Norðrlöndum; gerir hann svâ háleitar jartegnir með guðs vilja ok forsjá, ok margar, sem seint eðr eigi munu skrifaðar verða. Hafið nú þat af samsettri sögu Ólafs konúngs allri saman, sem yðr lízt sannligt vera, þvíat í fornum sögum verðr mörgu samanblandat, er þat ok eigi úlíkligt, þar er menn hafa sögusögn eina til; en því trúi

menn fastliga, at þat mun allt sannast, er frá Ólafi konúngi er bezt sagt; væntir ek þess ok, at hinn heilagi Ólafr mun eigi fyrirkunna menn, þóat nokkut sè falsligt í, þvíat menn hafa þat meir gert fyrir sakir skemtanar mönnum, enn til áleitni við konúnginn eðr nokkurra illenda.

Þættir

er viðkoma

sögu Ólafs konúngs helga.

1.

Hèr hefr upp þátt Styrbjarnar Svía kappa, er hann barðist við Eirek Svía konúng.

Fra því er at segja, at Eirekr ok Ólafr rèðu Svíaveldi, synir Bjarnar hins gamla. Ólafr átti Íngibjörgu, dóttur Þrándar súlu jarls; Úlfr hèt bróðir hennar; Björn hèt son Ólafs ok Íngibjargar. Ólafr varð bráðdauðr af eitri undir borðum at Uppsölum. Eirekr fæddi Björn upp með hirð sinni, eptir er faðir hans var andaðr; Úlfr fóstraði hann. Þá er Björn var 12 vetra, sat hann á haugi föður síns, ok kom eigi undir borð með konúngi, þá taldi hann til ríkis í fyrsta sinn, ok kvað líkt tilfarit ríkinu yfirsjónar ok aldri sínum, ok kvað nokkut bernsliga framfara; hinn sami atburðr gerðist um þat annat vorit, ok hit þriðja. Eirekr taldi hann eigi tilkominn til konúngdóms nè til erfðar, fyrr enn hann væri 16 vetra, en þá kveðst hann mundu láta vera kyrt fyrir sína hönd. Á þeim misserum urðu þeir missáttir, Áki, hirðmaðr Eireks, ok Björn; rak Björn slæður yfir höfuð honum, en Áki rak horn á nasir Birni, en þann

sama dag drap Björn Áka fyrir hallar dyrum, þat vildi Björn öngvu bæta, en konúngr bætti þat, ok varð þá konúngr at fara til veizlu annarar, en Björn var þar eptir, ok beið þíngs; en á þíngi rèðu bændr mann til af litlum stigum, þann er Birni varnaði konúngdóms, var sá til konúngs tekinn yfir þeim hluta lands, er Birni bar til; eptir þat riðu þeir Björn ok Úlfr af þíngi, slitu þeir nú svâ þínginu, at alþýða manna kastaði eptir þeim torfi ok grjóti. Þat rèðst litlu síðar, at Björn fór til hirðar með konúngi; nokkuru eptir þat leysti konúngr Björn af hendi með 60 skipa alskipaðra ok vel búnum at öllu, ok skyldi hann vera á burtu 3 vetr, þvíat hann þóttist eigi mega hafa hann í ríkinu, sakir framgirni ok óspektar ok þys bændanna. Síðan fór Björn í brottu, hèlt hann þá frèttum til, hvar vera mundi konúngr þeirra Svíanna hinn nýtekni; fór Björn þá til móts við hann, ok átti við hann bardaga, ok feldi hann; fór Björn í Austrríki, ok herjaði þar, ok skyldaði menn víða til herfarar með sèr; á þriggja vetra fresti náði hann Jómsborg á Vindlandi, ok varð þar yfirhöfðíngi; þar urðu undr þau, þá er hann var þar með lið sitt, at í díki því, er um var gert borgina, kom upp fingálkn mikit, ok kvað þetta:

Hildr stendr hverjan myrginn
hjaldrs undir rauðum skildi,
nú hafa sigrmeyjar settan

sverðleik Dönum harðan;
eigut víga veigi
vil-baldurs föðr illan
Oðinn hörðr sem allir
óljósan val kjósa.

En áðr enn Björn fór or landi, gaf Eirekr konúngr honum viðrnefni af harðfengi sinni ok styrjöld, ok kallaði hann Styrbjörn. Hann fór nú í vestrvíkíng í Danmörk, gerði hann úfrið mikinn. Þat varð at sætt við Dani, at hann gekk at eiga Þyri, dóttur Haralds Gormssonar, enda skyldu þeir fá honum hundrað skipa, ok heyja með honum 3 fólkorrostur. Ok þá er hann hafði eina nátt hvílt inni, þá fór hann til Vindlands til Jómsborgar, af því at þar var kominn fjöldi liðs or Austrlöndum til móts við hann, ok námust förina, ef hann kæmi eigi; en með liði því öllu fór hann aptr til Danmerkr, ok hafði hann þá 10 hundruð herskipa, ok lèzt mundu setjast í bú þeirra Dana, nema fengi þeir honum 2 hundruð herskipa, ok mann þann, er hann kjöri í förina, en hánn kaus Harald konúng; þá kvóðu Danir vísu:

Eigi vildu Jótar
reiða gjald til skeiða
áðr Styrbjarnar stæði
strandar dýr á landi;
nú er Danmarkar drottinn
í drengja lið genginn

landa vanr ok lýða
lifir ánauðr hann auðar.

Síðan fóru þeir Styrbjörn með öll þessi herskip til Svíþjóðar.

Orrosta Eiríks ok Bjarnar Svíakappa.

2. Þorgnýr hèt maðr ok var Þorgnýrsson, hann var lögmaðr á Tíundalandi, ok svâ hafði faðir hans verit, hann var allra manna vitrastr, er þá voru í Svíaveldi, hann var í mikilli virðíngu með Eireki konúngi, þvíat þar var lausn ok band allra vandamála, sem Þorgnýr var; hann var þá mjök aldraðr, er hèr er komit sögunni, ok lítt sýndr. En er Eirekr konúngr spyrr liðsafnað Styrbjarnar, þikist hann vita at hann mun ætla at vinna Svíaveldi undan honum, stefnir hann þá þíng, ok leitar ráðs við spekínga sína. Þorgnýr lögmaðr lagði þat til, at hann bætti mjök lög við alþýðu, ok gerði rètt manna góðan, ok kvæði á hvat vopna eðr herklæða hverr bóndi skyldi eiga; hann skyldi ok láta stika þjóðleið þá, er til Uppsala lá, svâ at eigi væri þar skipum fært. Þrír menn voru þeir með konúngi, er hann hafði í mikilli virðíngu, þeir voru ekki vinsælir af alþýðu, þó voru þeir garpar miklir, ok máttu þó litlu síðr heita illvirkjar enn hreystimenn; einn þeirra hèt Helgi, Þorgisl ok Þórir. En er Styrbjörn kom við Svíþjóð, varð hann var við viðrbúníng þann, er þar var fyrir; hèldu þeir at landi, þar sem þeim þótti friðligast; þeir tóku at

ryðja götu í gegnum skóg þann, er Myrkviðr heitir, en þá voru menn gervir ímót þeim, ok bönnuðu þeim ferð yfir skóginn. Styrbjörn gjörði þeim 2 kosti, at hann mundi brenna skóginn, nema þeim væri lofut ferð yfir hann. Eirekr konúngr kaus, at þeir færi yfir skóginn; Styrbjörn komst með lið sitt allt á Fýrisvöllu; Styrbjörn brendi skip þau öll, er hann hafði þángat haft, þvíat hann ætlaði at menn mundi þá síðr flýja, er engi var kostr í brott at komast. Þorgnýr lögmaðr lagði þat ráð til með Eireki konúngi, at hann skyldi láta safna saman öllum eykjum, hestum ok uxum, ok gera ok á alla, ok slá fram or okunum broddá ok atgeira, þar skyldi þrælafólk ok illþýði fara eptir á; var ok svå gert, at þessu öllu saman var fyrst hleypt á lið Styrbjarnar enn fyrsta dag, ok fèkk Styrbjörn af þessu mikit mannspell; annan dag börðust þeir ok fylktu liði; engi var þá liðsmunr; þar var Hemíngr jarl með Styrbirni; nátt skildi þá. Styrbjörn blótaði þá Þór at áeggjan Úlfs, fóstra síns, ok alþýðu; þá nótt var sènn maðr rauðskeggjaðr í herbúðum Styrbjarnar, ok kvað þetta:

Lætr eigi mik lýtir
liðbands sá er frið grandar
reiðr er ek stála stýri
Styrbjörn vera kyrran;
þat mun sað um síðir
sigr nennum her kenna

roðinn eru leyfðra lofða
lindis sár at binda.

Þá nótt hina sömu gekk Eirekr í hof Óðins, ok gafst honum til sigrs sèr, ok kvað á tíu vetra frest síns dauða, mörgu hafði hann áðr blótat, þvíat honum horfði úvænna; litlu síðar sá hann mann mikinn með síðum hetti, sá seldi honum reyrsprota í hönd, ok bað hann skjóta honum yfir lið Styrbjarnar, ok þat skyldi hann mæla: Óðinn á yðr alla; ok er hann hafði skotit, þá sýndist honum gaflak á lopti, ok fló yfir fólk Styrbjarnar, ok þegar sló blindi á lið Styrbjarnar, ok síðan á sjálfan hann; ok eptir þat urðu svå mikil undr, at skriða brast upp í fjallit, ok hljóp ofan á lið Styrbjarnar, ok drapst allt hans fólk; ok er Haraldr konúngr sèr þat, lagði hann á flótta, ok allir Danir, ok höfðu sýn sína, þegar þeir komu á brott þaðan, er spjót hafði komit ok flogit yfir þá; þeir komu til Danmerkr. Styrbjörn bað sína menn stínga niðr merkisstaungum ok flýja hvergi; þar fèll Styrbjörn ok allt lið hans; þá var Eirekr á Uppsala brekku, ok bað yrkja þann er kunni, ok hèt launum fyrir. Þorvaldr Hjaltason orti vísur þessar:

Farit til Fýrisvallar
fólka túngls hverr er húngrar
verðr at virkis garði
vestr kveldriðu hesta;
þar hefir hreggdöggvar höggvit

hóllaust er þat sólar
elfar skins fyrir úlfa
Eirekr í dyn geira.

Ok enn kvað hann:

Ill varð elfar fjalla
auðkveðjundum beðjar
til Svíþjóðar síðan
seimir víkínga heiman;
þat eitt lifir þeirra
þeir höfðu lið fleira
gott var her at handa
hundíngs er rann unda.

Þorvaldr þá at launum hálfrar merkr hríng fyrir hvora vísu; ekki orti hann áðr nè síðan, svâ at menn vissu.

B.

Hróa þáttr.

Frá Hróa.

Hroi hèt maðr, er uppfæddist í Danmörku, hann var góðs bónda son, hann var atgervimaðr ok sterkr at afli, ok vel viti borinn. Hrói var jafnan í kaupferðum, ok aflaði sèr þannveg fjár, hann var hagr vel, svá at hann aflaði enn löngum á því mikils fjár. Þá rèð fyrir Danmörku Sveinn konúngr Haraldsson, er kallaðr var Tjúguskegg, hann var vinsæll konúngr af sínum landsmönnum. Þat var eitt sumar at Hrói braut skip sitt við land sunnarla við Danmörk, ok týndi þar fè öllu því er á var, menn hèldust at kalla, ok gengu á land; þá tók Hrói at smíða, ok aflaði sèr fjár, hann var vinsæll við sína felaga, ok eigi hafði hann lengi þessa iðju haft, áðr honum greiddust peníngar, þvíat hann var hinn mesti þjóðsmiðr; en lèk á hinu sama, at honum fórst eigi vel með fèð, þvíat þegar hann hafði fè dregit sem hann vildi, þá fór hann or landi ok týndi fènu. Hrói var auðkendr sýnum frá því sem flestir menn aðrir í yfirlitum, þvíat auga hans var annat blátt, en annat svart, en maðrinn var hinn vaskligasti ok vel stiltr, þótt hans væri eigi vel leit-

at; hann græddi jafnan fè, þegar hann var á landi, en hann týndi þegar er hann fór í kaupferðir; en þá er hann hafði þrisvar skip sitt brotit í kaupferðum, þá þóttist hann skilja, at honum var ekki sjá iðn ætluð; en þat var þó næst skapi hans, at fara landa á milli með kaupeyri sinn; ok er svâ var komit, þá kemr honum í hug, at hann skal fara á fund Sveins konúngs, ok vita hvat er hann leggi til ráðs með honum, þvíat hann vissi at hann var heilráðr honum, ok margir hlutu gott af hans ráðum. Hrói gerir nú svâ; ok er hann kom fyrir konúnginn, kvaddi Hrói hann. Konúngr spurði: hverr ertu? Hrói heitir ek, segir hann. Konúngr spurði: ertu Ófara-Hrói? Hann svarar: annars væri mèr meir þörf af yðr at þiggja enn slík skjótyrði, vilda ek heldr at þèr legðið til við mik fè ok hamíngju þína, ok kann vera at þá dugi, vænti ek at þá megi meira gipta yðr ok hamíngja enn úgæfa mín. Sveinn konúngr mælti: ef þú ætlar giptu at sækja á minn fund, þá er þat vænst at við gjörim fèlagsskap, ef þú vill. Menn sögðu at konúngi væri þetta úráðligt við slíkan úgiptumann, sem Hrói var, at gera fèlag við hann, ok kváðu hann þegar mundu týna fènu. Konúngr svarar: þat skal áhætta, hvârt meira megi konúnglig gipt eðr úgæfa hans. Síðan lagði konúngr fè til við Hróa, ok skyldu eiga báðir saman. Hrói leggst nú í kaupferðir

með þessu konúngs tillagi, at eigi skyldi hans gjald vera, þóat týndist fèð, en njóta ef græddist, ok greiða konúngi þá jafnmikit fè, sem hann fèkk honum fyrir öndverðu. Hrði fór nú leið sína, ok tókst vel til um ferðirnar, ok græddist nú skjótt fè, ok kemr aptr at hausti til konúngs með miklu fè, ok skamt liðr áðr enn hann gerir velauðgan, var hann þá kallaðr Hrói hinn auðgi, eðr Hrói hinn prúði, ok fór hann með þessu konúngs tillagi hvert sumar til ýmsra landa.

Frá Hróa.

2. Eitthvert sinn mælti Hrói til konúngs: nú vil ek at þèr takið yðvarn hlut, herra! at eigi beri svâ illa til, at ek týna yðvarri eigu. Konúngr svarar: ætlar þú þèr þat betr gegna, at okkart fèlag sè eigi lengr; en eigi þætti mèr þat úráðligt, at þú værir hèr innan lands í mínu trausti, ok kvæntizt þú ok settizt um kyrt með minni forsjá, ok lízt mèr eigi vænna, at þú búist nú í kaupferðina, þiki mèr því slisa vænna, sem þú hefir nokkut áðr af því reynt. Hrói vill nú skipta fènu, ok svâ var gert. Sveinn konúngr mælti þá: þitt ráð er þetta, Hrói! en eigi mitt, ok betr þætti mèr, alls þú hefir þó áðr giptu til mín sótt, at hún hèldist þèr. Menn tóku undir, at þat hefði hann reynt, at skjót væri konúngs gipta í hans nauðsýn. Konúngr kvað hann vel hafa með sèr verit, ok sagði vera skaða mikinn, ef hann rataði í nokkra

úlykku; ok skilja nú við þetta. Hrói rèðst nú í kaupferðir, ok hefir auð fjár; hann siglir nú til Svíþjóðar ok heldr upp Löginn, ok lögðu at við völlu nokkura; Hrói átti þá einn alla áhöfn á skipinu. Ok einn dag gekk hann á land einnsaman, ok er hann hafði gengit um stund, kom maðr á móti honum, sá var jarpr á hár ok rètthærðr, ok var heldr fræknligr. Hrói spurði þenna mann at nafni, en hann lèzt Helgi heita, ok vera hirðmaðr Eireks konúngs; hann spurði hverr kaupmaðrinn væri? Hrói sagði til sín, ok kannaðist Helgi við hann, ok lèzt hafa sèð hann fyrr. Helgi kveðst vilja kaupa við hann. Hrói spyrr, hversu mikit hann vill at því gera? Þá svarar Helgi: veit ek at þèr Danir eruð hèr komnir við land, ok er mèr svá sagt, at þeir sè allir leigumenn þínir, en þú eigir alla áhöfn á skipinu: nú vil ek kaupa at þèr farminn allan, ef þú vill. Hrói kvað hann vera stórkaupamann mikinn. Helgi kveðst kunna at kaupa smám kaupum sem stórum. Hrói spyrr: hvar er fè þat, er ek skal af þèr taka? Helgi bað hann gánga með sèr, ok kvað hann þá sjá mundu, at þat var ekki fals, er hann bauð honum. Þeir gengu nú þar til er ein skemma stóð fyrir þeim, hún var full af varníngi; þetta fè bauð Helgi allt við farminum, sem þar var inni, ok sýndist Hróa sem allkaupmannliga mundi vera viðboðit, ok mundi eigi mikit afkaup í vera, þóat þeir skipti

þessu, þóttist hann fá hagkeypi á varníngi; fór þat fram at þeir kaupa þessu, ok láta ákveðit með sèr; skilja nú at svâ mæltu, ok ferr Hrói til skips síns.

Ráð Þorgnýrs jarls við dóttur sína.

3. Þegar hinn næsta dag eptir kemr Helgi ofan með marga menn ok faraskjóta, ok lætr flytja í brott varnínginn, svâ at allr var í brottu um kveldit, ok skorti Helga til þess hvorki menn nè eyki. Eptir fá daga gengr Hrói einnsaman á land upp, ok ætlaði at skipa til flutníngar at flytja ofan varníng sinn; þá var liðin ein nóttt fram yfir þat, er skilit var at hann skyldi sækja láta; þótti Hróa sem hvorigum mundi viðliggja um nótt, þóat hann kæmi seinna enn mælt var, þvíat Hrói átti mart at annast. Hrói var í góðum klæðum, þvíat hann var skartsmaðr mikill, hann hafði bellti ágætt ok kníf, ok kom mikit fè til hvorstveggja, hann hafði góð vopn ok góðan skarlaks kyrtil með skikkju hlaðbúinni yzta klæða; veðr var gott, hann fór þartil er hann kom til skemmunnar, ok stóð hún opin, en fè sitt sá hann hvergi; honum þótti þetta undarligt, gengr hann umhverfis skemmuna, kemr hann þar at í einhverjum stað, er Helgi svaf. Hrói spurði, hvar fè hans var. Helgi kveðst ekki fè vita, þat er hann ætti. Hrói spurði, hví svâ má vera. Helgi kveðst út hafa borit fèit at þeirri stundu, sem ákveðit var,

en ek sá þik þá eigi eptir koma; nú var þess engi von, at ek láta þar standa fèit fyrir hvers manns höndum, ok því lèt ek í burt flytja fèit, ok ætla ek mèr þat nú allt, en ekki þèr. Hrói kvað hann skjótt skipta ok eigi jafnliga, ok er ekki undarligt þótt þèr safnist skjótt fè, ef þú sætir slíkum leynibrögðum opt. Helgi kvað sèr við slíkt hafa framfluzt nokkura stund, ok sagði sèr dugat hafa til þessa; en konúngr á sök á því, segir Helgi, er þú varðveittir þitt eigi, þvíat þat eru hèr landslög, at hverr skal sitt varðveita, svâ at eigi megi hverr þjófr stela, ella á konúngr sök (á) honum, nú skal á þessu máli konúngsdómr vera. Hrói kvað eigi at fèvænligar horfa, ef konúngr vildi nokkut halda á þessi sök við hann. Við þetta skilja þeir, ok gengr Hrói til garðs annars, ok er hann kemr mjök svâ í garðinn, sá hann at 2 menn gengu snúðigt eptir honum, var annar mjök líkr kaupunaut hans; Hrói hafði kastat beltinu á háls sèr, ok þar hèkk við kníír einn harðla fèmikill; þessi maðr hèt Þorgisl, er fyrir gekk, hann var bróðir Helga, hann seildist eptir beltinu, þegar þeir fundust, ok mælti við: svâ gengr hverr at sínu, þetta belti ok kníf tóktu frá mèr í Vallandi, en ek lèt mèr smíða þessa gripi í Englandi. Hrói svaraði: ekki þiki mèr enn horfa fèvænliga, ok brosti við; síðan

gekk Hrói leið sína, en þeir snèru aptr; ok er hann hafði eigi lángt gengit, þá gekk maðr í móti, sá var mikill ok illiligr, hann hafði eitt auga, ok er þeir fundust, spurði Hrói, hverr sá maðr væri. Hann svarar: kenna ætta ek þik, þvíat ek hefir á mèr merki, at við höfum sèzt fyrr. Hrói spurði, hvat helzt væri til merkja um þat. Sá maðr mælti: eigi þarftu at bregðast ókunnr við þat, þú fæddist upp (í) Danmörk, sem þú veizt, ok vart maðr einsýnn, ok eittsinn er þú hafðir farit kaupferð ok látt við Samsey nokkurar nætr, þá var ek þar fyrir, þú hafðir með þèr ok keyptir þú at þeim, at þeir finnvitkaði or mèr augat, má hverr maðr sjá, er vits er vitandi, at þessi augu hafa í einum hausi verit bæði, hefir þú nú annat, en ek annat, ok skal kondúngr hèr um dæma á morgin, ok um þat er þú tókt belti ok kníf af Þorgisli, bróður mínum. Ekki kennumst ek við þetta, segir Hrói, en vera þiki mèr nú mega, at sökótt verði nú í dag, ok brosti at lítinn þann. Eptir þat skildu þeir, ok gekk Hrói til skips síns, hann gat ekki um þetta fyrir sínum mönnum, ok fann engi maðr, at honum líkaði eigi allt hit besta. Ok um morguninn eptir gekk Hrói til borgarhliðs, ok var einn í för, ok er hann kom þar, stóðu skemmur hjá honum, þángat heyrði hann mannamál, ok tók maðr til orða: hvort mun Hrói sjá hinn heimski

koma til þíngs á morgin? Annar svarar: þeim manni horfir óvænt, þvíat konúngr dæmir jafnan eptir því, sem þeir flytja bræðr, hvort sem þat er rètt eðr rángt. Hrói lèt sem hann heyrði èigi, ok gekk leið sína; hann kom þar at, sem kona ein úng gekk til vatns, öngva þóttist hann sèð hafa konu fríðari enn þessa; ok er hann kom at henni, leit hún við honum, ok mælti: hverr ertu? Ek heiti Hrói, segir hann. Ertu Hrói hinn heimski? segir hún. Hann svarar: ek ætla þat nú vera ærit mikit sannnefni, en átt hefi ek æðri nöfn fyrr: eðr hvert er þitt nafn? segir hann. Hún segir: ek heiti Sigrbjörg, ok er ek dóttir Þorgnýrs lögmanns. Hrói mælti: vilda ek njóta vizku hans: eðr hvort muntu vilja nokkut veita mèr dugnað? Hún svarar: lítit er föður mínum jafnan um danska menn, enda er hann ok engi vin þeirra bræðra, ok jafnan verða þeir fyrir honum at láta sinn hlut. Hrói spurði: viltu nokkut ráð leggja til með mèr? Engi hefir fyrr til mín ráða leitat, segir hún, ok er eigi sýnt at ek kunna þat ráð, at þèr gagni, þótt ek vildi nokkut tilleggja, en ærit ertu girniligr maðr; gakk nú með mèr ok nem stað undir loptskemmunni minni, ok mun gjörla, hvat þú heyrir mælt, þat er þèr megi gagn at verða, ef nokkur leggr ráð á með þèr. Hann sagði svâ vera skyldu.

Hún gengr nú í brott, en Hrói var þar undir loptskemmunni. Þorgnýr kendi röddina dóttur sinnar, er hún gekk í skemmuna, ok spurði hann: hvernveg er veðr úti, dóttir? Gott er veðr, segir hún. Þorgnýr mælti: hvârt mun Hrói hinn heimski koma á þíngit í dag? Hún kveðst þat eigi vita. Þorgnýr spurði: hví andvarpar þú svâ, dóttir! þúngliga? hefr þú fundit hann Hróa hinn heimska? hvort sýnist þèr hann allvænligr ok eiguligr? viltu nú veita honum lið ok ásjá? Hún mælti: seg þú nú þá, ef þú værir í þvílíku vandræði staddr, sem hann er, hvat þú mundir tiltaka, en engi mundi tiltaka vilja fè til at flytja þitt mál. Þorgnýr svarar: engi vandræði þiki mèr þetta, ek mundi koma láta prett í móti prett, ok mun Hrói kunna at gjöra þat í móti Helga; má þat hverr maðr skilja, ef maðr grípr upp eigu manns með flærðum ok svikum, ok ann honum engis góðs fyrir, konúngr á sök á þeim manni, ef satt skal uppi, ok má hann gera hann at þjóf, ok af allri eigu sinni ok sæmd; en vel má Hrói gjalda lýgi í móti lýgi, ok mun Hrói kunna þat allt áðr. Hún svarar: eigi væri hann þá Hrói hinn heimski, ef hann væri jafnvitr þèr; en hversu skyldir þú þá meðfara, ef maðr kallaði til auga þíns, segir hún, eðr hverju mundir þú þar fyrir svara? Þorgnýr svarar: láta koma fádæmi móti fádæmum. Síðan segir Þorgnýr henni, hvat er hann mun

hvorigu láta í móti koma, ok kemr sú frásögn síðar fram.

Viðreign Hróa ok Helga.

4. Eptir þetta gengr Sigrbjörg í brott, ok hitti Hróa, ok spurði, hvorsu hann hefði hugfest þat, er honum var ráðit; en hann kveðst ætla, at hann mundi mjök vel muna mart í. Hún mælti: far þú í lið föður míns, þá er hann ríðr til þíngs, ok hirð ekki um átölur hans, þóat hann kasti kaldyrðum á þik, þvíat hann þikist vita, at ek hefir fundit þik, ok reitt hug til þín, en ek vænti at hann sè þèr sinnaðr í þraut, því heldr er hann veit, at mèr þikir meira máli skipta; en ekki fær ek ráðit þèr ráð, ef þèr verðr þetta ekki at ráði. Þau skilja nú at svâ mæltu; ok er Þorgnýr var búinn ríðr hann til þíngs, ok mætir Hrói honum þegar við borgarhliðit, ok kvaddi hann vel. Þorgnýr mælti: hver ertu? en Hrói segir til sín. Þorgnýr spurði: hvat vill Hrói hinn heimski í mitt lið: far annan stig, ekki vil ek at þú farir með oss. Hrói svarar: ekki muntu spara í orð við mik at gánga eptir, ok fara leið þá sem ek vil, með því at þèr sè ekki mein at mèr, en mèr er hèr ókunnigt, ok vilda ek njóta föruneytis yðvars; berr mèr ok ærna nauðsýn til at fara þessa ferð, ok flytja nokkut mitt mál. Þá tóku menn undir, ok sögðu þat satt vera; fara nú þartil, er þeir koma á þíngit, ok hafði Þorgnýr mikit lið; þar var ok kominn

fjöldi landsmanna. Þorgnýr mælti, er menn komu á þíngit: eru þeir bræðr hèr komnir, Helgi ok Þorgisl? Þeir sögðust þar komnir. Þat er þá ráð, segir Þorgnýr, at gera konúngi kunnigt um skipti yðr Hróa hins heimska. Helgi segir: þat segi ek, at svå var mælt með okkr, at Hrói skyldi eiga allan varníng þann, er í skemmunni var, en ek skyldi útbera ok eyða skemmuna, ok ákveðit nær Hrói skyldi eptirkoma, en ek skyldi þar í móti taka farm allan af skipi hans, ok flytja þat í brott, en nú gerði ek eptir því, herra! segir hann, sem skilit var; ok þá er ek hafða rudda skemmuna ok borit út varnínginn, þá var Hrói eigi þar kominn, síðan lèt ek í brott flytja, ok vilda ek eigi, at þjófar stæli í brott, ætla ek mèr nú fèð, en þèr, konúngr! eigið sök á honum, er hann varðveitti eigi góts sitt, ok vildi at aðrir spilti sèr á fè hans; nú skulu þèr, herra! hèr um dæma. Konúngr mælti: prettr var þetta, en vera kann at þú komist til fjárins, ef þann veg er um farit: eðr var svå mælt, Hrói? Hann kveðst eigi þess dylja mega; en þó er hèr, herra! grein í: á þat urðu við Helgi sáttir, er við keyptumst við, at ek skyldi eiga allt þat, er í var skemmunni, nú kalla ek mèr öll skriðkvikvendi, mölu ok maðka, ok öll spillidýr, þau sem inni voru, tel ek hann skyldan þessu út at ryðja, ok öllu því sem inni var, en ek hygg at hann hafi þat eigi gert; þarmeð eigna ek mèr hann

Helga, þvíat hann var þá inni í skemmunni, er við keyptum, ok báðir við; en þóat hann sè illr maðr, þá má hann þó vera þræll minn, eðr ek sel hann mannsali; nú eigiþèr, herra konúngr! hèr um at dæma. Konúngr mælti: við brögðótta áttu nú um, Helgi! ok eigi óvitra. Þorgnýr mælti þá: vel mælist þèr, Hrói! ok er hèr úhægt til mótmælis. En hvat er at tala um skipti ykkar, Þorgisl? Þorgisl svarar: þat kalla ek at Hrói hafi tekit frá mèr kníf ok bélti, ok hvortveggja mikla gersemi. Þorgnýr mælti: þá mun Hrói hèr verða at svara til nökkuru, eðr gánga við ella, ef honum þikir þetta satt vera. Hrói mælti: hèr mun ek verða at svara til nokkru: ek fæddíst upp í Danmörku, ok átta ek mèr bróður, er Sigurðr hèt, hann var at öllu efniligri maðr enn ek, hann var sýnu ýngri; ok eitt sinn fór hann með mèr til Vallands í kaupferð, hann var þá tólf vetra gamall; ok einn dag á markaðinum hitti sveinninn fyrir sèr mann einn mikinn ok rètthærðan, þeir slógu þegar kaupi saman, ok gekk af mikit fè í sjóði, er sveinninn átti, svâ at hinn hafði þar ekki ímóti at gefa, en sá var þó fèskygn, er til móts var kominn við hann, ok vildi hann flest til fjárins; gerðist þat af at hann drap sveininn ok vildi myrða, en menn urðu þá varir við ok sögðu mèr; en er ek kom at, þar er bróðir minn var dauðr, þá var þessi maðr í brottu, lá þar eptir knífrinn ok beltit, en fè

var allt í brottu; nú hefi ek þannveg komizt at þessum gripum, ætla ek at Þorgisl hafi stolit fènu, en drepit bróður minn: nú skulu þèr, herra! hèrum dæma. Þorgnýr mælti: slíkt eru sannliga ólífismenn, sem þeir bræðr eru.

Af boðum Hróa við Þóri.

5. Nú gengr Þórir bróðir þeirra Helga ok Þorgisl, þá mælti hann svâ: hèr mun um vandamál mest at dæma, sem ek á hlut í; sagði hann síðan sögu sína, hversu hann hafði mist auga síns, sem fyrr var ritat; nú vænti ek, herra! at þèr gerið góðan minn hlut, segir hann, þvíat hèr má hann eigi ímóti þræta, at svâ er farit, sem ek segi; eigu þèr, herra! ekki at virða útlenda menn meira enn oss bræðr, þvíat vèr höfum lengi verit yðr þarfir, ok lagizt ekki undir höfuð þat, sem þèr hafið viljat fyrir oss leggja. Konúngr mælti: þetta er undarligr hlutr ok fáheyrðr, en þó skaltu, Hrói! svara hèr fyrir nökkuru. Hrói svarar: ekki kennumst ek við þetta, ok vel má ek til skírslu, at þetta er úsatt á mik sagt; en þó skulu hèr boð í móti koma af minni hendi fyrir yðra skyld, herra! Lát oss heyra þá, segir konúngr. Hrói mælti: ek býðr Þóri, at sitt auga sè stúngit or höfði á hvorum okkrum, ok leggi síðan í skálir, ok ef or einum hausi eru bæði, þá munu vera jafnþúng, skal þá ok bæta Þóri eptir yðrum dómi; en ef eigi eru jafnþúng, eðr Þóri villi þetta eigi, þá mun

hann kunna at ljúga fleira enn þetta eitt. Þórir kveðst eigi þetta vilja. Þorgnýr mælti: þat kemr til þess, at þú lýgr, ok ferr yðr bræðrum nú sem jafnan illa ok illmannliga; má nú ok vera at yðr vefìst löng ok margföld lýgi um háls ok höfuð, ok hafi þèr ok lengi setit í konúngs trausti úmakliga, ok hefir hann ætlat yðr betri menn, enn þèr eruð: nú þarf eigi lengr at gánga duls hins sanna hèr um, þvíat þat er nú öllum augljóst vorðit, at engi er annar dómr rèttr, enn Hrói ráði lífi þeirra bræðra ok fè. Hrói mælti: skjótr er dómr minn, ok man ek ekki síðar vitrari: at þá bræðr Þóri ok Þorgisl vil ek láta taka af lífi, en þú, konúngr! skalt eiga jarðir þeirra, en ek lausafè, en Helgi vil ek at gerðr sè or landi, svå at hann eigi hèr aldri landvært síðan, ok sè dræpr ok tiltækr, ef hann verðr staddr í Svíþjóð, dæmi ek mèr fè hans allt. Síðan voru þeir Þorgisl ok Þórir teknir ok reistr þeim gálgi, ok heingðir sem þjófar at landslögum. Síðan var slitit þínginu, ok fór hverr heim af þínginu til sinna heimkynna, ok var hann nú kallaðr Hrói hinn spaki; síðan þakkaði hann Þorgný lögmanni liðveizlu sína, lèzt eigi munda hafa undan stýrt, ef hann hefði eigi notit hans ráða við ok vizku: nú kann vera at þèr þiki ek gerast gjörbænn við þik, ok biðja dóttur þinnar mèr til handa. Þorgnýr svarar: ek ætla þat ráð, at svara hèr vel um, þvíat snemma barst dóttir mín þat fyrir, at henni leizt vel á þik, ok vildi eiga

þik. Síðan tókust þessi ráð með sæmd ok mikilli virðíngu, ok var þar inni höfð hin fegursta veizla. Eptir þat bjóst Hrói til brott ferðar, ok fór til Danmerkr, ok kom á fund Sveins konúngs, ok sagði honum allt frá sinni ferð, ok sagði honum, hversu gengit hafði, ok kveðst öngvum manni eiga jafngóðr at vera sem honum; færði Hrói honum marga góða gripi or Svíþjóð. Sveinn konúngr kvað honum vel tekizt ok gæfusamliga, ok vorðit þó heldr nærr stýrt, hversu fara mundi; skildu þeir konúngr eptir þat, ok voru jafnan vinir síðan, meðan þeir lifðu; fór Hrói til Svíþjóðar, ok var Þorgnýr lögmaðr þá andaðr; þá tók lögmannsdæmi eptir hann Þorgnýr, son hans, ok var hinn mesti vitríngr; skiptu þeir Hrói peníngum með sèr eptir landslögum rèttum, ok úrðu vel ásáttir; þótti Hrói hinn bezti drengr, en kona hans var forvitri, ok er þar í Svíþjóð frá þeim komit mart göfugmenni.

C.

Hèr hefr upp þátt Eymundar ok Olafs konúngs.

Hringr hefir konúngr heitit, er rèð fyrir Upplöndum í Noregi; þat fylki var kallat Hríngaríki, er hann var konúngr yfir; hann var vitr ok vinsæll, góðgjarn ok vellauðigr; hann var Dagson, Hríngssonar, Haralds sonar hins hárfagra; ok þótti sú ætt bezt ok göfgust í Noregi, at eiga til hans at telja. Hríngr átti 3 sonu, ok voru allir konúngar: einn hèt Hrærekr, hann var þeirra elztr; annar hèt Eymundr; þriði Dagr. Þeir voru allir harðfengir menn, ok voru í útgerðum fyrir föður sínum ok í víkíngum, ok öfluðu sèr svå metorða. Þetta var í þann tíma, er Sigurðr konúngr sýrr rèð fyrir Upplöndum; hann átti Ástu Guðbrandsdóttur, móður Ólafs konúngs hins helga. Þorný hèt systir hennar, móðir Hallvarðs hins helga, en önnur Ísríðr, móðurmóðir Steigar-Þóris. Þeir voru fóstbræðr, er þeir óxu upp, Ólafr Haraldsson ok Eymundr Hríngsson, þeir voru ok mjök jafnaldra. Þeir vöndust við íþróttir allar þær, er kallmann bætti, ok voru ýmist með Sigurði konúngi eðr með Hríngi konúngi, föður Ey-

mundar. En þá er Ólafr konúngr fór til Englands, þá fór Eymundr með honum; þar var ok með þeim Ragnar Agnarsson, Ragnars sonar rykkíls, Haralds sonar hárfagra, ok mart annarra ríkra manna. Voru þeir því ágætari ok víðfrægri, sem þeir fóru víðara, sem nú hefir raun á vorðit um Ólaf konúng hinn helga, at hans nafn er kunnigt vorðit um alla Norðrhálfuna; ok þá er hann fèkk vald yfir Noreg, lagði hann undir sik allt land, ok eyddi öllum fylkiskonúngum, sem segir í sögu hans, með ýmsum atburðum, sem fróðir menn hafa ritat; þvíat þat er jafnan sagt, at hann tók ríki af fimm konúngum á einum morgni, en alls tæki hann ríki af 9 konúngum þar innan lands, eptir sögn Styrmis hins fróða; lèt hann drepa suma, en suma meiða, suma rak hann or landi. Í þessu flóði urðu þeir Hríngr ok Hrærekr ok Dagr, en Eymundr ok Ragnar jarl Agnarsson voru þá í víkíngu, er þessi tíðindi gerðust. Fóru þeir or landi, Hríngr ok Dagr, ok voru lengi í hernaði; síðan fóru þeir austr í Gautland, ok rèðu þeir þar lengi síðan. En Hrærekr konúngr var blindaðr, ok var með Ólafi konúngi, þar til er hann sveik hann, ok rægði saman hirðmenn hans, svâ at þeir drápust; en hann veitti Ólafi konúngi tilræði Uppstigníngardag í kórnum í Kristkirkju, ok skárust pellsklæðin, er konúngrinn var í, en guð barg er konúngrinn varð

ekki sár; en síðan varð Ólafr konúngr honum reiðr, ok sendi hann til Grænlands, ef byri gæfi, með Þórarni Nefúlfssyni; en þeir komu til Íslands, ok var hann með Guðmundi ríka á Möðruvöllum í Eyjafirði, ok dó hann á Kálfskinni.

Frá Eymundi ok Ragnari.

2. Nú er þat fyrst at segja, at þeir Eymundr ok Ragnar komu til Noregs litlu síðar með mörgum skipum. Þá var Ólafr konúngr hvergi nær. Þeir spyrja nú þessi tíðindi, er fyrr var frásagt. Eymundr stefnir þíng við landsmenn, ok talar á þá lund: hèr hafa orðit mikil tíðindi í landi, síðan vèr fórum í brott: höfum mist frændr vora, en sumir or landi reknir með harmkvælum; höfum vèr bæði skömm ok skaða eptir vora göfga frændr ok ættstóra; er nú einn konúngr yfir Noreg, þar er áðr voru margir; ætla ek þat ríki vel komit, er Ólafr konúngr, fóstbróðir minn, stýrir, þóat þat þiki nú nokkut með ofsagánga um hans ríki; vænti ek mèr af honum góðrar sæmdar, utan konúngs nafn. Nú lögðu til vinir hvorratveggju, at hann skyldi hitta Ólaf konúng, ok reyna ef hann vildi gefa honum konúngsnafn. Eymundr svarar: eigi mun ek bera herskjöld í móti Ólafi konúngi, ok eigi vera í andskota flokki í móti honum, en eigi nenni ek af þessum sökum hinum miklum, er nú eru vorðnar vor í meðal,

át gánga nú á hans miskun, ok leggja niðr mitt tignarnafn; en hvat ætli þèr þá fyrirliggja, ef vèr viljum eigi til sætta leggja, nema koma ekki á hans fund. Veit ek, at hann mun mèr mikla sæmd veita, ef við finnumst, þvíat eigi mun ek gánga á ríki hans; en hitt þiki mèr ósýnna, at þèr standizt jafn vel, er mínir menn eruð, ef þèr sjáið frændr yðra svívirða mjök; en ef þèr eggið mik fram, þá þiki mèr þat skapraun, þvíat vèr munndum áðr verða eiða at sverja, ok hæfir oss þá vel at halda. Þá mæltu liðsmenn Eymundar: hvat hyggr þú, ef eigi skal til sætta gánga, nema koma ekki á konúngs fund, ok fara útlægr af eignum sínum, enda koma ekki í andskota flokk konúngs. Ragnar mælti: mjök hefir Eymundr talat eptir því sem mèr er í skapi, ok eigi treysti ek vórri hamíngju í-móti giptu Ólafs konúngs; en svå þiki mèr vèr verða fyrir at sjá, ef vèr skulum flýja jarðir vorar, ef vèr þikim þá vera meiri enn aðrir kaupmenn. Eymundr mælti: ef þèr villið þat ráð upptaka, sem mèr er í skapi, ok mun ek segja yðr mína ætlan, ef þèr villið þat: ek hefi frètt andlát Valdamars konúngs austan í Garðaríki, ok hafa nú þat ríki synir hans þrír, hinir ágætastu menn; en hann skipti með þeim ríkinu varla at jafnaði, þvíat nú hefir einn meira ríki enn hinir 2, ok heitir einn Burisleifr, er mest hefir af föðurleifðinni, ok er hann þeirra elztr; annar heitir Jarisleifr; hinn þriði Varnlaf. Buris-

leifr hefir Kænugarð, ok er hans bezt ríki í öllu Garðaríki; Jarisleifr hefir Hólmgarð, en hinn þriði Palteskju, ok þat ríki allt er þar liggr til; en þeir verða nú eigi ásáttir um ríkin sín á milli, ok unir sá nú sízt sínum hlut, er mest hefir, ok bezt haft or skiptum, ok þikir honum þat mínka sitt ríki, er hann hefir minna enn faðir hans, ok þikist hann af því minni sinum foreldrum. Nú kemr mèr þat í hug, ef yðr synist svå, at sækja þángat ok vitja þessa konúnga, ok vera með öðrumhvorum ok heldr með þeim, er sínu ríki vilja halda, ok una því, er faðir þeirra hefir skipt meðal þeirra; man oss þat verða gott, bæði til fjár ok virðíngar; nú skal ek festa þetta ráð með oss; ok er þetta allra þeirra vili. Voru þar margir þeir menn, er sèr vildu fjár afla, en áttu at reka harma sína í Noregi; vildu þeir heldr rýma land, enn eptirsitja ok sæta afarkostum af konúngi ok úvinum sínum; ráðast nú á brott með Eymundi ok Ragnari, ok sigla á brott með miklu liði ok völdu at hreysti ok harðfengi, ok hèldu í Austrveg. Ok þetta frètti Ólåfr konúngr eigi fyrri, enn þeir voru í brottu, ok hann kvað þat illa vera, er þeir Eymundr höfðu eigi fundizt: þvíat (við) skyldum betri vinir skilizt hafa; ok er þat, sem von er, at hann hafi grimdarhug á oss; en þar er sá maðr farinn or landi, er vèr mundum mestar sæmdir veitt hafa í Noregi utan konúngsnafn. Sagt hafði verit Ólafi kon-

úngi, hvat Eymundr hafði sagt á þínginu; ok sagði konúngr, at hann var líkligr til þess at taka gott orræði. Ok er nú ekki fleira hèr frá at segja; víkr nú sögunni aptr til Eymundar ok Ragnars jarls.

Eymundr kom í Garðaríki.

3. Þeir Eymundr lèttu nú eigi fyrr sinni ferð, enn þeir koma austr í Hólmgarð til Jarisleifs konúngs; sækja þeir nú fyrst á fund Jarisleifs konúngs, eptir því sem Ragnar beiddi. Jarisleifr konúngr var mægðr við Ólaf Svíakonúng; hann átti dóttur hans, Íngigerði. Ok er konúngr spyrr kvomu þeirra þángat í land, sendir hann menn (til) þeirra, þess eyrindis at bjóða þeim friðland ok á konúngs fund til fríðrar veizlu, ok þat þekkjast þeir vel. Ok er þeir sitja at veizlunni, spyrja þau konúngr ok drottníng vandliga tíðinda or Noregi frá Ólafi konúngi Haraldssyni. En Eymundr kvað þar margt gott frá honum at segja ok hans háttum; sagði þá lengi hafa verit fóstbræðr ok fèlaga; en Eymundr vildi ekki tala þat, er honum mislikaði um þau tilfelli, er fyrr var getit. Nú virðist þeim Eymundi ok Ragnari vel allt til konúngs, en eigi verr til drottníngar; því at hún var hinn mesti skörúngr ok mild af fè; en Jarisleifr konúngr var ekki kallaðr mildr af fè en var stjórnsamr konúngr ok ríklundaðr.

Skildagi Eymundar við Jarisleif konúng.

4. Nu spyrr konúngr, hvert þeir ætla

sína ferð eðr farlengð [at stofna; en þeir segja svâ: vèr höfum þat spurt, herra! at þèr verðið at minka nokkut yðvart ríki fyrir bræðrum yðrum, en vèr erum flæmdir or landi, ok höfum sótt austr híngat í Garðaríki á yðvarn fund þriggja bræðra; ætlum vèr þann yðvarn at athyllast, er mestan gerir vorn sóma at veg ok virðíngu; þvíat vèr viljum afla oss fjár ok frægðar, ok þiggja sæmd ok sóma af yðr; kom oss þat í hug, at þèr mundið vilja hafa með yðr vaska menn, ef um sæmd yðra er setit af frændum yðrum, þeim hinum sömu, er nú gerast yðr at fjandmönnum. Nú bjóðumst vèr til at gerast varnarmenn ríkis þessa, ok gánga hèr á mála, ok taka af yðr gull ok silfr ok góð klæði; en ef yðr sýnist eigi þetta ráð með skjótu atkvæði, þá tökum vèr þenna sama hlut með öðrum konúngi, ef þèr vísið oss frá. Jarisleifr konúngr svarar: mjök þurfum vèr yðvars liðsinnis ok ráðagerða, þvíat þèr eruð vitrir menn ok harðfengir Norðmenn; en mèr er ókunnigt, hvers þèr beiðizt af voru fè í yðra þjónustu. Eymundr svarar: þat er fyrst, at þú skalt fá oss eina höll ok liði voru öllu; ok láta oss öngvan hlut skorta af hinum beztum tilföngum yðrum, þann er vèr þurfum at hafa. Þann kost vil ek, segir konúngr. Eymundr mælti: þá er heimilt þetta lið til foristu þèr ok framgaungu fyrir liði þínu ok ríki. Hèr með skaltu greiða hverjum liðsmanni

vorum eyri veginn silfrs, en skipstjórnarmanni hverjum ofaná hálfan eyri. Konúngr svarar; þat megum vèr eigi. Eymundr mælti: þat megi þèr, herra! þvíat vèr skulum taka í þetta fè bjór ok safala, ok þá hluti aðra, er hèr eru auðfengir í yðru landi; ok skulu vèr þat meta, en eigi liðsmenn vorir; ok ef herfáng verðr nokkut, þá máttu oss uppgreiða fèð; en ef vèr situm kyrrir, þá skal mínka vorn hlut; ok nú játar konúngr þessu; ok skal þessi máli standa 12 mánaði.

Eymundr fèkk sigr í Garðaríki.

5. Nú setja þeir Eymundr upp skip sín, ok búa vel um. En Jarisleifr konúngr lætr þeim búa eina steinhöll, ok lèt hana vel tjalda með guðvefjarpelli; en þeim var fengit þat, er þeir þurftu at hafa með hinum beztum faungum. Voru þeir nú hvern dag í mikilli gleði ok skemtan með konúngi ok drottníngu. En er þeir höfðu þar eigi lengi verit í góðu yfirlæti, komu brèf frá Burisleifi konúngi til Jarisleifs konúngs, ok segja svá: at hann beiddist nokkurra hèraða ok kauptúna af konúngi, er næst liggja ríki hans, ok kvað sèr þat tilfalla til aftekta. Jarisleifr konúngr sagði nú Eymundi konúngi, hvers bróðir hans beiddi hann. Hann svarar: fátt kann ek til þess at leggja, en heimöl er yðr vor fylgð, ef þèr vilið þat upptaka; en nauðsyn berr til at vægja við bróður sinn, ef við góðu gengr; en ef hitt er, sem mik grunar, at hann mun beiða meira, ef þetta er tillátit, þá áttu við

þik kjörit, hvort þú vill afleggja, eðr eigi, ríki þitt; eðr viltu halda því með drengskap, ok láta sverfa til stáls með ykkr bræðrum, ef þú sèr at þú getir haldit þik síðan; er þat óháskasamara at láta jafnan uppi, er hann beiðir, en mörgum mun þat þikja lítilmannligt ok ókonúngligt, þóat þú takir þann upp; veit ek ok eigi, til hvers þú heldr hèr útlendan her, er þú skalt ekki á oss treysta; skaltu nú eiga við þik kjörin. Jarisleifr konúngr kveðst eigi nenna, at úreyndu upp at gefa ríki sitt. Eymundr mælti: þá skaltu svå segja sendimönnum bróður þíns: at þú vill verja ríki þitt. Gef honum ok ekki lánga tómstund at safna liði móti þèr, þvíat þat hafa vitrir mælt, at hamíngjusamligra væri, at berjast á sinni jörðu, enn á annarra. Fóru nú sendimenn aptr, ok sögðu konúngi sínum allt sem farit hafði, at Jarisleifr konúngr vildi öngvan hlut miðla af ríkinu við bróður sinn, en vera búinn at berjast, ef hann vill á ríki hans gánga. Konúngr mælti: liðs ok trausts mun hann þikjast vonar eiga, ef hann ætlar sèr at keppa við oss, eðr komu nökkurir útlendir menn til hans, þeir er honum gæfi ráð, at styrkja ríki hans. Sendimenn sögðu, at þeir hefði heyrt þat, at þar væri Norðmanna konúngr við 6 hundruð Norðmanna. Burisleifr konúngr mælti: þeir munu honum þetta ráðit hafa, Hann stefnir nú liði at sèr. Jarisleifr konúngr lætr fara

herör um allt ríki sitt, ok boða nú konúngar út liði sínu. Fór þat nú, sem Eymundr ætlaði, at Burisleifr konúngr fór or ríki sínu móti bróður sínum; ok er þeir hittust, var þar skógr mikill við móðu eina, ok settu sínar tjaldbúðir hvorir svâ, at áin var í milli, ok var ok eigi mikill liðsmunr þeirra. Eymundr konúngr ok allir Norðmenn höfðu einir sèr tjöld, ok sátu svâ fjórar kyrrir nætr, at hvorugir rèðu til bardaga við aðra. Þá mælti Ragnar: hvers bíðum vèr, eðr hvat merkir seta sjá? Eymundr konúngr svarar: konúngi vorum þikir oflítill flokkr úvina sinna, ok eru lítilsverð ráð hans. Eptir þat hitta þeir Jarisleif konúng, ok spyrja hvort hann ætlar ekki til bardaga at ráða. Konúngr svarar: mèr sýnist sem vèr hafim góðan liðskost, ok eigim vèr mikinn liðskost ok traust. Eymundr konúngr svarar: annan veg lízt mèr þat, herra! í fyrstu, er vèr komum híngat, þótti mèr sem vera mundi lítit herlið í hverju tjaldi, ok meir gervar herbúðir til fjölganar, enn þar mundi mart lið í vera; en nú mun annat vera, at þeir verða at auka tjaldbúðir sínar, eðr byggja utan búða ella, en mikill herr hefir frá yðr hlaupit heim í hèrað, ok mun þèr ótraustr vera herinn. Konúngr spurði: hvat er nú til ráða? Eymundr svarar: allt er nú óhægra enn fyrr var, ok höfum vèr setit or hendi oss sigr þenna; en at höfum vèr nokkut hafzt Norðmenn: skip vor öll höfum vèr flutt

upp eptir móðunni, ok á herklæði, munu vèr þángat fara með voru liði, ok koma á bak á þeim, en tjöldin skulu standa auð eptir; en þèr skjótið á fylkíng sem hvatligast með yðru liði. Nú var svâ gert, ok var blásinn herblástr, ok merki uppsett, ok skipuðu hvorirtveggju til orrostu. Gengu nú saman fylkíngar, ok tekst þar hin snarpasta sókn, ok var brátt mikit mannfall. Þeir Eymundr konúngr ok Ragnar veittu þeim Burisleifi konúngi hart áhlaup, ok komu honum í opna skjöldu, varð þar hin snarpasta orrosta, ok mikit manntjón; ok eptir þat raufst fylkíng Burisleifs konúngs, ok tók lið hans at flýja, en Eymundr konúngr gekk í gegnum lið hans; ok feldi svâ margan mann, at lángt er at skrá nöfn þeirra allra; ok nú brestr flótti í liðinu, svâ at ekki varð viðnám, ok flýja á merkr ok skóga, þeir er undan komust, ok þágu svâ lífit; en í þeirri svipan var þat sagt, at Burisleifr konúngr væri fallinn. Tók Jarisleifr konúngr nú mikit herfáng eptir þenna bardaga. Eigna flestir Eymundi konúngi sigrinn ok Norðmönnum; höfðu (þeir) hèr af mikin metnað; ok gekk þat eptir málaefnum, þvíat guð drottinn Jesús Kristus var rèttdæmr um þetta, sem um allt annat. Fóru þeir nú heim í ríki sitt, ok hafði Jarisleifr konúngr nú bæði ríki sitt ok herfáng þat, er hann fèkk í þessi orrostu.

Ráð Eymundar.

6. Eptir um sumarit ok um vetrinn var kyrt ok tíðindalaust, ok stýrði Jarisleifr konúngr báðum ríkjunum með ráðum ok umsjá Eymundar konúngs. Voru Norðmenn nú í miklum sóma ok virðíng, ok eru nú hlífskjöldr fyrir konúngi at ráðum ok herfángi, en fyrirfórust málagjöldin af konúngi, ok ætlar hann sèr nú minni liðs þörf, er konúngrinn var fallinn, ok þikir nú friðvænligt um allt sitt ríki. Ok er eindagi kom málagjaldsins, þá gekk Eymundr konúngr á fund Jarisleifs konúngs, ok mælti svâ: hèr höfum vèr verit, herra! í yðru ríki um hríð; kjósið nú, hvort kaup vort skal standa lengr, eðr viltu nú at skili með oss vort fèlag, ok leitum vèr annars höfðíngja, þvíat tregt hefir fèð útgreizt? Konúngr svarar: ek ætla nú eigi jafnmikla nauðsýn tilbera, sem fyrr til yðvars liðsinnis; verðr oss þat mikil fjárauðn, at gefa yðr svâ mikinn mála, sem þèr kveðið á. Svâ er, herra! segir Eymundr konúngr, þvíat nú skal greiða eyri gulls hvörjum manni, enn hálfa mörk gulls hvörjum skipstjórnarmanni. Konúngr mælti: þá kýs ek laust kaup vort. Þat skal á þínu valdi, segir Eymundr konúngr; en viti þèr víst, at Burisleifr er dauðr. Þat hygg ek satt vera, segir konúngr. Eymundr spurði: vegliga mun leiði hans búit, eðr hvar er gröftr hans? Konúngr svarar: eigi vitum vèr þat glögt. Eymundr

mælti: þat byrjar, herra! yðvarri tign at vita um jafngöfgan bróður yðvarn, hvar leg hans er; en hitt grunar mik, at liðsmenn yðrir muni vilhallt sagt hafa, ok eigi viti þèr enn sannindi þessa máls. Hvat viti þèr sannara af at segja, þat at vèr megim því heldr trúa? Eymundr svarar: svå er mèr sagt, at Burisleifr konúngr lifi í Bjarmalandi í vetr; ok þat höfum vèr spurt með sannindum, at hann eflir her á hendr þèr með miklu fjölmenni, ok mun þetta vera sannara. Konúngr mælti: nær mun hann hèr koma í vort ríki? Eymundr svarar: svå er mèr sagt, at hann muni hèr koma á þriggja vikna fresti. Ok nú vill Jarísleifr konúngr eigi missa þeirra liðsinnis; kaupa þeir nú enn saman um 12 mánuði. Þá spurði konúngr: hvat liggr nú fyrir? hvort skulu vèr liði safna, ok berjast við þá? Eymundr svarar: þat er mitt ráð, ef þèr vilið halda Garðaríki fyrir Burisleifi konúngi. Jarisleifr spurr: hvort skal híngat stefna liðinu, eðr í móti þeim? Eymundr svarar: híngat skal öllu stefna því sem má komast til borgarinnar; ok er liðit kemr, þá munu vèr enn leggja til nokkur ráð, þau er oss þikja vænst at dugi.

Bardagi þeirra bræðra.

7. Þessu næst lætr Jarisleifr konúngr senda herboð um allt sitt ríki, ok kemr nú til hans mikill bóndaherr. Eptir þetta sendir Eymundr konúngr menn sína á mörkina,

ok lætr fella viðu, ok færa heim at borginni, ok setja upp á borgar armana; hann lætr snúa liminu hvers trés út af borginni, at eigi mætti skjóta upp í borgina. Mikit díki lèt hann ok grafa fyrir utan borgina, ok færa brott moldina, ok veita vatni í eptir; síðan lèt hann leggja ofan yfir viðu, ok búa svâ um, at ekki mætti á sjá, ok sem heil væri jörðin. En er þessi sýslu var lokit, þá spurðu þeir til Burisleifs konúngs, at hann var kominn á Garðaríki, ok stefndi þángat til borgarinnar, sem þeir voru fyrir konúngarnir. Þeir Eymundr konúngr höfðu ok búa látit sterkliga um tvö borgarhlið, ok ætluðu þar at verja, ok svâ til brottgaungu, ef þyrfti. Ok um kveldit, þá er hersins var von um morgininn eptir, bað Eymundr konúngr konur gánga út á borgararmana, með alla dýrgripi sína, ok búast um, sem bezt kynni þær, ok festa digra gullhrínga upp á stángir, at þeim mætti sem mest um finnast. Væntir ek, segir hann, at þeir Bjarmar muni gjarnir til gersimanna; munu þeir ríða hvatt ok úvarliga at borginni, er sólin skín á gullit ok á guðvefina hina gullofnu. Nú var svâ gert, sem hann sagði fyrir. Burisleifr kemr nú at borginni með her sinn or mörkinni fram; ok sjá þeir nú fegurð til borgarinnar, ok hyggja nú gott til, at engi njósn muni fyrir þeim hafa farit. Ríða nú at hart ok hermannliga, ok fá eigi

tilgætt; fellr fjöldi manns í díkit, ok farast þar; en Burisleifr konúngr var síðar í fylkíngu, ok verðr hann nú var við þessar ófarar. Hann mælti svâ: vera má, at eigi verði hèr jafn auðsótt sem vèr hugðum til; ok eru þeir ráðagerðamenn miklir Norðmennirnir. Hyggr hann nú at, hvar bezt mun at at sækja; ok var nú í brottu öll fegurðin, sú er sýnd var; sèr hann nú, at öll borgarhlið eru aptrlokin, nema tvö ein, ok er þar ekki auðvelligt inn at komast; þvíat skortir eigi stóran viðbúníng ok fjölmenni; þvínæst var slegit upp herópi, ok eru borgarmenn búnir til bardaga; við sitt borgarhlið var hvorr þeirra konúnganna, Jarisleifr ok Eymundr. Tókst nú harðr bardagi, ok fèll mart fólk af hvorumtveggjum. Þar var nú svâ mikil atsókn, er fyrir var Jarisleifr konúngr, at þar var uppgánga veitt í því borgarhliði, er hann varði, en konúngr varð særðr á fæti mjök; varð þar mikit mannspell, áðr enn sótt var borgarhliðit. Þá mælti Eymundr konúngr: nú ferr í óvænt efni, er konúngr vor er sár vorðinn, en þeir hafa drepit marga menn fyrir oss, ok komast nú upp í borgina; gjör nú, hvort er þú vill, Ragnar! segir hann, ver þetta borgarhlið, eðr far til með konúngi vorum ok veit honum lið. Ragnar svarar: hèr mun ek viðhafast, en þú far til konúngs, þvíat þar mun ráða við þurfa. Fór Eymundr nú þángat með mikit lið, ok

sá at Bjarmar voru nú komnir inn í borgina. Hann veitti þeim þegar mikit slag ok íllt; drápu þeir þegar mikit lið af Burisleifi konúngi; sækir Eymundr konúngr at fast með miklu kappi, ok eggjar mjök sína menn; ok eigi hefir verit harðari sókn jafnlöng enn þessi; ok nú flýja Bjarmar or borginni, allir þeir er upp stóðu. Ok nú flýr Burisleifr konúngr með miklu manntjóni; en Eymundr konúngr ok hans menn reka flóttann til skógar, ok drápu merkismann konúngs; ok er nú enn þat sagt, at konúngrinn muni fallinn vera. Ok er nú miklum sigri at hrósa; hefir Eymundr konúngr nú framat sik mjök í þessi orrostu. Ok er nú kyrt at sinni; sitja þeir nú í miklum sóma með konúngi, ok virðast þeir hverjum manni vel innan lands; en málagjöldin verða enn sein af konúngi ok torsótt, svâ at þau greiddust ekki eptir skildögum.

Frá Eymundi.

8. Svâ bar til enn einhvern tíma, at Eymundr konúngr talar til konúngs, at hann skuli greiða af hendi mála þeirra, svâ sem ríkum konúngi sómdi; kveðst ok hyggja, at þeir hafi honum meira fè í hendr unnit, enn málinn átti at vera: ok köllum vèr þetta yðvart missýni; ok eigi munu þèr nú þurfa vors gengis eðr liðsinnis? Konúngr mælti: vera kann nú þó, at vèl hlýði, þó at þèr

gefið eigi yðvart fullting til; ok hafi þèr þó oss mikit lið veitt; en þat er mèr sagt, at lið yðvart sè vant at öllum hlutum. Eymundr svarar: hvat er nú undir því, herra! er þèr skulið einir um allt dæma; þikjast nú ok margir mínir menn mikils mist hafa, sumir fóta eðr handa, eðr nokkurra lima, eðr fengit skaða á hervopnum sínum; ok verðr mikill kostnaðr vor; ok enn máttu þat bæta; ok kjós oss nú annnathvort, til eðr frá! Konúngr mælti: eigi kýs ek yðr í brott; en ekki gefum vèr yðr jafnmikit fè, þegar vèr vitum eigi von ófriðarins. Eymundr svarar: fè þurfum vèr, ok eigi vilja mínir menn vinna til matar eins; ok heldr munu vèr fara í annarra konúnga ríki, ok leita þar eptir vorri sæmd; en líkligt er þat, at eigi muni nú gerast úfriðr hèr í landi! eðr veiztu nú víst, at konúngrinn er drepinn? Þat hyggjum vèr satt, segir konúngr, fyrir því at vèr höfum merki hans. Eymundr spyrr: veiztu nú þá gröft hans? Nei! segir konúngr. Eymundr mælti: þat er óvitrligt at vita þat eigi. Konúngr svarar: hvat veiztu þat gjörr enn aðrir menn, þeir er sannan vísdom bera á þetta. Eymundr svarar: minna þótti honum at láta merkit enn lífit; ok hygg ek hann undan komizt hafa, ok verit í Tyrklandi í vetr, ok ætlar enn at herja á hendr yðr, ok hefir hann með sèr óflýjanda her, ok eru þat Tyrkir ok Blökumenn, ok mörg önnur

ill þjóð; ok þat hefi ek heyrt, at þat sè líkligra, at hann gángi af kristninni, ok hann ætlar at skipa þessi hinni illu þjóð ríkin, ef hann fær unnit Garðaríki undan yðr; en ef svâ verðr, sem hann ætlar, þá er þat vænst, at alla yðra frændr reki hann or landi með svívirðíngu. Konúngr spyrr: hversu skjótt man hann hèr koma með þat hit illa lið? Eymundr svarar: á hálfs mánaðar fresti. Hvat er nú til ráðs? sagði konúngr, þvíat nú megum vèr eigi missa yðvarrar forsjó. Ragnar sagði, at hann vildi, at þeir færi þá í brott, ok bað konúng hafa sín ráð. Eymundr mælti: ámælis aflar þat, ef vèr skiljumst svâ við konúng, í þvílíkum háska, þvíat konúngr var þá í friði, er vèr komum til hans; nú vil ek eigi svâ við hann skilja, at hann sitì eigi í friði eptir, ok munum vèr enn heldr kaupa við hann þessa 12 mánuði, ok bæti hann mála vorn, sem skilit var með oss. Er nú at hyggja at ráðagerðum, hvort liði skal safna; eðr vill þèr, herra! at vèr verjum einir landit, Norðmenn, en þú sitr kyrr hjá vorum viðskiptum, ok takir þá til liðs þíns, er vèr erum yfirkomnir. Þat vil ek, segir konúngr. Eymundr mælti: ger eigi svâ bráðlitit á þetta, herra! Hinn er til annar, at halda saman herliðinu, ok þat lízt mèr sómasamligra, ok eigi skulum vèr fyrstir renna Norðmenn; en (þat) veit ek, at margr mun nú þess albuinn verða, þeir sem fyrir spjótsoddum eru hafðir, en hitt

veit ek eigi, hversu þeir munu í rauninni gefast, sem nú eggja þessa mest; en hversu skal þat vera, herra! ef vèr komumst í færi við konúnginn, hvort skulum vèr drepa konúnginn, eðr eigi? þvíat aldri verðr endir á þessum ófriði, meðan þið lifið báðir. Konúngr svarar: eigi man ek hvorttveggja gera, at eggja menn til bardaga við Burisleif konúng, enda gefa sök á, at hann er drepinn. Nú fara hvorir heim til hallar sinnar, ok lètu ekki safna liði ok öngan viðrbúníng veittu þeir, ok þetta þikir öllum mönnum undarligt, er nú er sízt viðbúizt, er mest ógn ferr at hendi. Ok litlu síðar frètta þeir til Burisleifs konúngs, at hann var kominn í Garðaríki með mikinn her, ok marga illa þjóð. Svâ lèt Eymundr konúngr, sem hann vissi eigi, hvat um var, ok hann hefði ekki spurt. Margir menn mæltu þat, at hann mundi eigi þora at berjast við Burisleif.

Eymundr drap Burislaf konúng.

9. Einn morgun árla kveðr Eymundr með sèr Ragnar, frænda sinn, ok tíu menn aðra. Hann lèt söðla þeim hesta. Riða nú 12 saman út af borginni, en eigi fleiri, en allt lið annat var eptir. Björn hèt íslenzkr maðr, er fór með þeim, ok Garða-Ketill, ok Askell hèt maðr, ok Þórðar tveir. Þeir Eymundr höfðu með sèr lausan hest, ok voru þar á herklæði þeirra ok vist. Nú ríða þeir allir í brott í kaupmanns gerfi, ok vissu menn eigi, hvat er undir bjó

þessi ferð, eðr hvat þeir mundu fyrir ætlast í brögðum. Þeir ríða nú í skóg einn, ok fara allan þann dag, þar til er kom at nótt; þá koma þéir or skóginum fram, ok at einni mikilli eik; þar var hjá völlr fagr ok víða slèttr. Þá mælti Eymundr konúngr: hèr munum vèr stað nema, þat hefi ek spurt, at Burisleifr konúngr mun hèr náttstað hafa ok tjaldstað í nátt. Þeir gánga nú umhverfis trèð, ok með rjóðrinu, ok hugðu at, hvar beztr mundi vera tjaldstaðrinn. Þá mælti Eymundr konúngr: hèr mun Burisleifr konúngr láta setja herbúðir sínar; mèr er sagt, at hann tjaldi jafnan nær skógi, ef því má viðkoma, ok eiga þar þá undanbragð, ef hann þarf til at taka. Eymundr konúngr tók þá einn streng eðr kaðal, ok bað þá gánga í rjóðrit hèr at þessu trènu; hann mælti, at einnhverr maðr skyldi fara upp í limarnar, ok bera þar á strenginn; ok svâ var gert. Síðan sveigðu þeir trèð, allt til þess er limarnar voru komnar allt at jörðu niðr, ok undu svâ trèð allt at rótinni. Þá mælti Eymundr konúngr: þetta líkar mèr nú vel, ok má oss þetta koma at góðu gagni. Eptir þat bera þeir strenginn, ok festa endana; ok er lokit var þessu starfi, þá var miðraptan. Nú heyra þeir til liðs konúngsins, hvar þat fór; gánga þeir nú í skóginn til hesta sinna; þeir sjá nú lið mikit ok einn dýrligan vagn, ok fylgja þar margir menn, ok þar var merki fyrir bor-

it. Þeir snúa at skóginum ok í rjóðrit, ok at þángat, er beztr var tjaldstaðrinn, sem Eymundr konúngr gat til; reisa þeir þar landtjaldit, ok svá allt herliðit út í frá með skóginum. Gekk því allt til myrkrs. Konúngs tjaldit var harðla dýrligt ok vel gert; þar voru fjórar stúkur af, ok staung mikil upp or, ok knappr á or gulli ok veðrviti með. Þeir sá öll tíðindi or skóginum til herliðsins, ok lètu hljótt yfir sèr. Ok er myrkt var orðit, þá voru log kveikt í tjöldunum, ok vita þeir, at nú mun til matar búist í tjöldunum. Þá mælti Eymundr konúngr: vèr höfum litlar vistir, ok hæfir oss þat eigi, ok man ek ráða til búðarvarðar, ok fara til herbúða þeirra. Eymundr tekr nú stafkarls búníng, bindr sèr geitarskegg, ok gengr við tvo stafi; hann ferr í konúngs tjaldit, ok biðr sèr matar, ok gengr fyrir hvern mann; hann fór ok í hin næstu tjöld, ok varð gott til fengjar, ok þakkaði vel góðan beina; ferr hann nú í brott frá tjöldunum, ok skortir nú eigi vistir. En er menn höfðu drukkit ok etit, sem menn vildu, þá var hljótt eptir þat. Eymundr konúngr skipti nú liðinu sínu í tvo staði; lèt vera eptir 6 menn í mörkinni, at gæta hesta sinna, ok láta búna vera, ef skjótt skal tiltaka. Nú gánga þeir Eymundr í rjóðrit 6 saman til herbúðanna, ok láta sem ekki sè at vandræðum. Þá mælti

Eymundr: Rögnvaldr[1] og Björn, ok þeir hinir íslenzku menn skulu gánga til trèsins, þar sem vèr höfum þat niðrsveigt. Hann selr sína bolöxi í hendr hverjum þeirra: þèr eruð menn stórhöggir, ok neytið nú vel þess í þörf. Þeir gánga þá þar til sem limarnar voru niðrsveigðar. Ok enn mælti Eymundr konúngr: hèr skal hinn þriði maðr standa á leiðinni til rjóðrsins; sá skal ekki gera, nema hafa strenginn í hendi sèr, ok láta gánga sem vèr heimtum, en vèr höfum annan enda, ok er vèr höfum umbúizt, sem vèr viljum, þá skal sá drepa öxarskapti á snærit, er ek hefi tilætlat; en sá skal vita, er á strenginum heldr, hvort hann skelfr af því, er vèr hrærum hann, eðr af högginu. Ok þá er vèr höfum gert þessa bendíng, er fram skal koma, ok oss liggr við, ef hamíngjan veitir oss, þá skal sá segja, er strenginn hefir, ok skal þá höggva limar trèsins, ok mun þat þá hart ok skjótt uppspretta. Nú gera þeir, sem þeim var fyrirsagt. Björn ferr með þeim Eymundi konúngi ok Ragnari, ok gánga nú at tjaldinu ok gera rúmsnöru á strenginn ok hafa við spjótsköptin, ok færa á veðrvitann, er upp var af stönginni á landtjaldi konúngsins, ok rann hún upp at knappinum, ok var kyrt at farit; en menn svófu fast í öllum tjöldum, er þeir voru farmóðir ok mjök

1) *áðr kallaðr Ragnar, en nöfn þessi brúkast ýmist um hann eins og um afa hans.*

drukknir. En er þetta var gert, þá heimta þeir endana, ok stytta svå strenginn, ok gera ráð sín. Gengr Eymundr konúngr nú nærr tjaldi konúngsins, ok vill vera eigi fjarri, er kipt er tjaldinu. Er nú drepit á snærit, ok kennir þá þess, sá (er) á hèlt, at skalf strengrinn; segir sá þeim, er höggva skulu. Nú höggva þeir trèð, ok sprettr þat hart ok hátt upp, ok kippir upp öllu landtjaldi konúngsins, ok lángt á skóg á burt; login sloknuðu öll í því. Eymundr konúngr hafði glögt miðat á um kveldit, hvar konúngrinn hvíldi í tjaldinu; snýr hann nú þángat, ok veitir konúnginum bráðan bana, ok svå mörgum öðrum. Hann hefir nú með sèr höfuð Burisleifs konúngs; hleypr hann nú í skóginn, ok menn hans, ok verða eigi fundnir. Þeir verða nú óttafullir, er eptir eru af mönnum Burisleifs konúngs, af þessum tíðindum hinum miklum; en þeir Eymundr konúngr ríða nú í brott, þar til er þeir koma nú heim snemma morgins, ok ferr nú á fund Jarisleifs konúngs, ok segir honum sannliga fall Burisleifs konúngs: ok lít nú á, herra! á höfuðit, ef þèr megið kenna. Konúngr roðnar, er hann sá höfuðit. Eymundr mælti: þessu völdu vèr Norðmenn hinu mikla þrekvirki, herra! ok búttu nú til graftrar líkama bróður yðvars vel ok sæmiliga. Jarisleifr konúngr svarar: bráðráðin tíðindi hafi

þèr gert ok oss nálæg, en þèr skuluð gröft hans búa; eðr hvert ráð munu þeir taka nú, er honum hafa fylgt? Eymundr svarar: þess get ek, at þeir eigi þíng, ok mun hverr þeirra annan gruna um þetta verk; þvíat þeir urðu ekki við oss varir; ok munu þeir skiljast með sundrþykki, ok mun engi öðrum trúa, ok fara saman sveitum; ok þess væntir mik, at fátt af þeirra mönnum veiti umbúníng konúngi sínum. Nú fara Norðmenn or borginni, ok ríða hinn sama veg um mörkina, ok þar til er þeir koma til herbúðanna; ok gekk eptir því, sem Eymundr konúngr gat til, at lið Burisleifs konúngs var allt í brottu, ok skildist með sundrþykki. Ferr Eymundr konúngr nú í rjóðrit, ok lá þar lík konúngsins, ok öngvir menn hjá. Búa þeir nú um lík hans, ok setja þeir nú höfuðit við bolinn, ok fóru heim með. Var hans gröftr þá á margra manna vitorði. Gekk nú allt landsfólk á hönd Jarisleifi konúngi með svörðum eiðum, ok er hann nú konúngr yfir því ríki, sem þeir höfðu áðr báðir haft.

Eymundr fór frá Jarislafi ok til bróður hans.

10. Nú líðr sumarit ok vetrinn, ok verðr ekki til tíðinda; ok verðr enn ekki greiddr málinn. Þat var ok fyrir konúnginum tjáð af sumum mönnum, at mikils var at minnast um bróðurdrápit, ok sögðu svâ, at þeir þættist nú konúngi æðri vera Norðmennirnir. Ok nú kemr sá dagr, er málinn skyldi greiðast;

þá gánga þeir til konúngs herbergja. Hann fagnar þeim vel, ok spyrr hvat þeir vilja svâ snemma morgins. Eymundr konúngr svarar: þat kann vera, herra! at þèr þurfið ekki vors liðs lengr, ok greiði þèr nû vel af hendi þann mála, er vèr eigum at hafa. Konúngr mælti: mikit hefir afgerzt yðvarri hegatkvomu. Satt er þat, herra! segir Eymundr, þvíat fyrir laungu værir þú af ríki rekinn, ef eigi nytir þú vor við; en um fráfall bróður þíns er nú, sem þá er þú gaft þat kvitt. Konúngr mælti: hvert ráð taki þèr nú upp? Eymundr svarar: hvert mundir þú sízt vilja? eigi veit ek þat, segir konúngr. Eymundr svarar: ek veit þó gerla: sízt vildir þú, at vèr færim til Varnlafs konúngs, bróður þíns, en vèr munum nú þó þángat fara, ok veita honum allt þat, er vèr megum; ok sit nú heill, herra! Gánga þeir nú út skjótt, ok til skipa sinna, er þá voru albúin. Jarisleifr konúngr mælti: skjótt fóru þeir nú í brott, ok eigi at vorum vilja. Dròttníng svarar: svâ mun fara, ef þið Eymundr konúngr eigið ráðum at skipta, at hann mun verða yðr þúngr í skauti. Konúngr mælti: þat væri gott ráð, ef þeir yrði afráðnir. Drottníng svarar: fyrr mun hitt at hendi koma, at þèr munuð fá af þeim nokkura sneipu. Síðan fór hún til skipa, ok Rögnvaldr jarl Úlfsson við nokkura menn, þar er þeir Eymundr lágu við

land; ok var þeim sagt, at drottníng vill finna Eymund. Konúngr mælti: trúum henni ekki, þvíat hún er konúngi vitrari, en eigi vil ek varna henni viðtals. Þá vil ek fylgja þèr, segir Ragnar. Nei, segir Eymundr, ekki er þetta úfriðarför, enda er ekki ofrefli liðs tilkomit. Eymundr hafði tuglamöttul[1] ok sverð í hendi, þau settust niðr á bakka einum, þar sem leira var undir niðri, þau settust nær honum dróttníng ok Rögnvaldr jarl, ok náliga á klæði hans. Drottníng mælti: þat er illa, er þið konúngr skuluð svâ skilja; vilda ek gjarna hlut í eiga, at betr færi með ykkr enn verr. Þá hafði hvorki þeirra hendr sínar kyrrar; hann leysti möttulbönd sín, en hún dró af sèr glófann, ok brá upp yfir höfuð sèr. Hann sèr nú at eigi er svikalaust; ok þat var raunar, at hún hafði sett menn til at drepa hann, ok hafa þat at marki, er hún brygði upp glófanum, ok þegar hlaupa þeir menn fram. Eymundr sá þá, fyrri enn þeir komu at honum; sprettr hann þá upp skjótt, ok fyrr enn þeir hugðu, varð möttullinn eptir; áttu þeir hans þá ekki kosti. Ragnar sá þetta, ok hljóp á land af skipunum, ok svâ hverr at öðrum, ok vildu drepa menn drottníngar; en Eymundr kvað eigi skyldu svâ vera. Hrundu þeir þeim ofan fyrir leirbakkann, ok höfðu á þeim hendr. Ragnar mælti: nú munum vèr eigi meta við þik, Eymund! ráðin; skulu vèr

1) *þannig.*

nú flytja þau í burt með oss. Eymundr svarar: eigi byrjar oss þat, ok skulu þau heim fara í friði, þvíat eigi vil ek svå slíta vináttu við drottníngu. Ferr hún nú heim, ok eigi eyrindi fegin; en þeir sigla í burt, ok lètta eigi fyrr enn þeir koma í ríki Varnlafs konúngs, ok sækja á hans fund; en hann tekr við þeim vel, ok spurði þá tíðinda; en Eymundr sagði allt sem gengit hafði, bæði upphaf ok skilnað þeirra Jarisleifs konúngs. Hvat ætlizt þèr nú fyrir? segir konúngr. Eymundr svarar: því hèt ek Jarisleifi konúngi, at vèr mundum híngat leita til yðvar, þvíat mik grunar, at hann muni mínka vilja ríki þitt, sem bróðir hans gerði við hann; ok sjái þèr nú ráð yðvart, herra! hvort þèr kjósið oss til yðvar eðr frá, eðr hvort þú þikist nokkut þurfa vors gengis. Já, segir konúngr, fúsir værum vèr til yðvars fylgis, eðr til hvers mælit þèr? Eymundr svarar: hinn sama kost viljum vèr hafa, sem vèr höfðum með bróður þínum. Konúngr mælti: gef mèr stund til at ráðast um við mína menn, þvíat þeir leggja fèð fram, þó at ek greiða af hendi. Þessu játar Eymundr konúngr. Varnlafr konúngr stefnir þíng við menn sína, ok segir þeim, hvör frètt komin var af Jarisleifi konúngi, bróður hans, at hann sitr um ríki hans; ok segir, at Eymundr konúngr er þar kominn ok býðr þeim sitt traust ok forstöðu. Þeir fýsa konúng mjök at taka við þeim; ok við þetta kaupa þeir saman, ok skilr konúngr sèr ráðagerðar hans, þvíat ek er

minni ráðagerðamaðr enn Jarisleifr konúngr, bróðir minn, ok varð yðvar þó í milli gengit; viljum vèr opt eiga ræður við yðr, enn gjalda yðr allt eptir skildögum. Nú eru þeir þar í miklum sóma ok góðu yfirlæti af konúngi.

Sætt þeirra bræðra Jarisleifs ok Varnlafs.

11. Sá atburðr varð at sendimenn komu frá Jarisleifi konúngi, at beiða þorpa ok borga, er lágu við ríki hans af Varnlafi konúngi. Hann berr nú upp þetta fyrir Eymundi konúngi; enn hann svarar svâ: þèr eigið þessa ráð, herra! Konúngr mælti: nú er til þess at taka, er skilit var, at þèr leggið ráðin til með oss. Eymundr svarar: svâ lízt mèr, herra! sem vera muni fángs von at frekum úlfi; heimt man brátt hit meira, ef þetta er tillátit; ok fari sendimenn aptr í friði, segir hann, sjá munu þau þikjast vor ráð; eðr hversu lengi þarftu liði at safna? Hálfan mánuð, segir konúngr. Eymundr mælti: kveð nú á, herra! hvar þèr skuluð finnast til orrostu, ok seg sendimönnum, at þeir megi segja konúngi sínum; ok var nú svâ gert, ok fara sendimenn heim. Býst nú hvorrtveggi herinn til orrostu, ok koma saman í ákveðnum stað at landamæri; setja þeir nú herbúðir sínar, ok eru þar nokkurar nætr. Varnlafr konúngr mælti: hvat skulum vèr hèr sitja til einskis? höfum eigi sigrinn or hendi oss! Eymundr mælti: lát mik fyrir ráða, þvíat frest eru ills bezt, ok er eigi enn komin Íngigerðr

drottníng, er ráð hefir fyrir þeim öll, þó at konúngr sè foríngi liðs þeirra; ok skal ek nú vörð halda, herra! Konúngr svarar: svâ sem þèr villið. Þeir sitja nú þar 7 nætr með herinn. Ok eina nótt var veðr íllt ok myrkt mjök, þá hvarf Eymundr konúngr frá liði sínu ok Ragnar; þeir fóru í skóg ok á bak herbúðum Jarisleifs konúngs, ok setjast niðr hjá götu einni. Þá mælti Eymundr konúngr: þessi gata mun vera riðin af mönnum Jarisleifs konúngs, ok ef ek vilda leynast, þá munda ek nú fara, ok verum nú hèr fyrst; ok er þeir höfðu setit um stund, þá mælti Eymundr konúngr: óvitrliga sitjum vèr. Þvínæst heyra þeir, at riðit var, ok svâ þat, at kona var í ferðinni; urðu þeir þess varir, at maðr reið fyrir konunni, enn annar fór síðar. Þá mælti Eymundr konúngr: þar mun drottníng fara, ok skipumst vèr nú tveim megin götunnar; ok er þeir koma at oss, þá særi þèr hestinn undir henni, en þú, Ragnar! tak við henni. Ok er þessir ríða fram hjá, finna þeir eigi fyrr enn hestrinn fèll niðr dauðr, enn drottníng öll í brottu. Annar segir, at hann sá svipinn mannsins, er stökk yfir götuna, ok þorðu eigi at hitta konúnginn, þvíat þeir vissu eigi, hvört þessu olli menn eðr tröll; leyndust nú heim at fara, ok gera eigi vart við sik. Drottníng mælti við þá fóstbræðr: seint lètti þèr Norðmenn svívirðíng við mik. Eymundr mælti: vel skulu vèr við

yðr gera, drottníng! en eigi veit ek, hvort þú kyssir nú fyrst konúnginn at sinni. Fara þeir nú til herbúða Varnlafs konúngs, ok segja honum, at drottníng er þar komin; hann fagnar því, ok vakir sjálfr yfir henni. En um morguninn biðr hún Eymund konúng koma til sín, ok er þau hittust, þá mælti drottníng: þat er bezt ráð, at vèr sættumst, ok vil ek bjóðast til at gera á milli yðvar; vil ek því lýsa áðr, at ek mun Jarisleif konúng mest meta. Eymundr konúngr svarar: konúngr á hèr vald yfir. Drottníng svarar: þín ráð munu þó mest höfð. Eptir þat hittir Eymundr Varnlavum konúng, ok spyrr, ef hann vill at drottníng geri þeirra á milli. Konúngr svarar: eigi kalla ek þat ráðligt, er hún hefir þó því heitit, at mínka vorn hlut. Eymundr mælti: muntu una því, at hafa þat, er þú hefir áðr? Já! segir konúngr. Eymundr mælti: ekki kalla ek þat gerð, ef eigi er aukinn þinn hlutr, þvíat jafnt áttu at taka arf eptir bróður þinn sem hann. Konúngr svarar: þess ertu fúsari at ek kjósa hennar gerð á, ok sè þat þá. Eymundr konúngr segir nú drottníngu, at því er játat, at hún skal gera sætt milli konúnganna. Þat mun þá þín ráð, segir hún, ok muntu sjá, á hverjum minnst mein eru, eðr hver gerð vera skal. Eymundr konúngr mælti: ekki latta ek, at yðvar sómi væri gerr. Þá var blásit til móts, ok sagt at Íngigerðr drottníng vill tala við

konúnga ok liðsmenn þeirra; ok er liðit kom saman, þá sjá menn, at Íngigerðr drottníng er í flokki þeirra Eymundar konúngs ok Norðmanna. Er nú boðit af hendi Varnlafs konúngs, at drottníng skuli gera. Hún segir Jarisleifi konúngi, at hann skal hafa hinn æzta hlut Garðaríkis, en þat er Hólmgarð; en Varnlafr skal hafa Kænugarð; þat er annat bezt ríki með sköttum ok skyldum; þat er hálfu meira ríki, enn hann hefir áðr haft; enn Pallteskju, ok þat ríki, er þar liggr til, skal hafa Eymundr konúngr, ok vera þar konúngr yfir, ok hafa allar landskyldir úskerðar, þær er þar liggja til: þvíat vèr viljum hann eigi í brott or Garðaríki. Ef Eymundr konúngr á erfíngja eptir sik, þá sè þeir erfíngjar eptir hann at því ríki; en ef hann á öngan son eptir sik, þá skal hverfa aptr til þeirra bræðra. Eymundr konúngr skal ok hafa landvörn fyrir þeim bræðrum ok öllu Garðaríki, en þeir skulu efla hann at liði ok sínum styrk. Jarisleifr konúngr skal vera yfir í Garðaríki. Rögnvaldr jarl skal hafa Aldeigjuborg, eptir því sem hann hefir áðr haft. Var þessi sætt ok ríkjaskipti samþykt ok staðfest af öllum landslýð. Skyldu þau Eymundr konúngr ok Íngigerðr drottníng gera um öll vandamál. Fór nú hverr heim til síns ríkis. Varnlafr konúngr lifði eigi lengr enn 3 vetr; tók hann þá sótt ok andaðist, ok var hinn vinsælasti konúngr. Eptir hann tók ríki Jarisleifr konúngr,

ok stýrði nú einn báðum ríkjunum. En Eymundr konúngr rèð fyrir sínu ríki, ok varð eigi gamall. Hann andaðist erfíngjalaus, ok varð sóttdauðr, ok þótti þat hinn mesti mannskaði öllu landsfólki, því at eigi hefir verit meiri spekíngr útlendr í Garðaríki enn Eymundr konúngr; en eigi varð herskátt í Garðaríki, meðan hann hafði landvörn fyrir Jarisleif konúng. En í sótt Eymundar konúngs, þá gaf hann ríki sitt Ragnari, fóstbróður sínum, því at hann unni honum bezt at njóta; var þat í leyfi Jarisleifs konúngs ok Íngigerðar drottníngar. Rögnvaldr Úlfsson var jarl yfir Aldægjuborg; þau voru systrabörn ok Íngigerðr drottníng. Hann var höfðíngi mikill, ok var skattgildr undir Jarisleif konúng, ok varð gamall. Ok þá er hinn heilagi Ólafr Haraldsson var í Garðaríki, þá var hann með Rögnvaldi Úlfssyni, ok var þeirra vinátta hin mesta, því at allir göfgir menn virðu Ólaf konúng mikils, meðan hann var þar, en þó aungir meira enn þau Rögnvaldr jarl ok Íngigerðr drottníng; því at hvort þeirra unni öðru með leyndri ást.

D.

Þáttr Tóka Tókasonar[1].

Í þann tíma er Ólafr konúngr sat í Sarpsborg, bar þat til einn tíma at mikill maðr ok ókunnr gekk fyrir konúnginn, ok kvaddi hann, en konúngr tók honum vel, ok spurði hann at nafni, en hann nefndist Tóki, ok kveðst vera Tókason, Tóka sonar hins gamla; hann beiddi konúnginn at vera með hirðinni nokkurt skeið; konúngr veitti honum þat, ok skipaði honum sæmiligt sæti. Tóki var fáskiptinn, ok drakk löngum lítit, hann var liðugr ok viðfellinn, ok þokkaðist hverjum manni vel. Þat fann konúngr at Tóki var bæði fróðr ok frèttinn, leysti hann ok or öllu vel ok vitrliga; þótti konúngi hin mesta skemtan at ræðum hans. Þat sá menn at Tóki var gamall maðr, en þó sá þeir at hann hafði verit afburðarmaðr at vexti ok vænleika. Þat var einn dag, er konúngr talaði við Tóka, ok spurði, hversu gamall maðr Tóki væri. Hann sagðist þat ógerla vita; en hitt veit ek, at mèr var aldr skapaðr, at ek skylda lifa tvo mannsaldra, ok þiki mèr von at þeir sè brátt endaðir, at því sem flestra manna aldrar gerast. Konúngr mælti: muna muntu þá Hálf

1) Hèr hefr upp hinn níunda (þátt) Olafs sögu Haraldssonar: *þannig er fyrisögnin í F.*

konúng ok rekka hans eðr Hrólf kraka ok kappa hans? Tóki svarar: man ek þá hvoratveggju, þvíat ek var með þeim báðum. Konúngr spurði: hvorir þóttu þèr þar frægri? Tóki svarar: þat skulu þèr dæma, herra! en ek skal segja yðr þartil einn æfintýr; þá var ek sem ernastr maðr, ok fór ek landa á milli, ok hafða ek sveit manna valda með mèr, eptir því sem mèr þótti standa, ok við mitt hæfi vera, þvíat ek þótti þá þeim framfylgja, er í fræknara lagi voru; var þat ok satt, at mèr þótti þá fátt úfært; fór ek þá víða um lönd, ok vilda ek reyna örleik höfðíngja ok frægðir kappa þeirra; var þat ok lagit á mik með aldrinum, at ek skylda hvergi una lengr enn 12 mánuði, ok vissa ek at þat gekk eptir. Þá spurða ek til Hrólfs kraka, örleika hans ok mildi, frægða ok framaverka, ok hraustleika kappa hans, at þeir voru ólíkir öllum öðrum at afli ok allri atgervi; gerðumst ek fúss at finna þenna konúng ok kappa hans; fór ek þá ok sveitúngar mínir, þartil at ek kom fram í Danmörku á fund Hrólfs konúngs; gekk ek fyrir hann, ok kvadda ek hann; en hann tók mèr vel, ok spurði, hvat manna ek væri? en ek sagða honum; hann spurði mik at eyrindum; en ek sögðumst vilja þiggja at honum vetrvist; en hann kveðst við öngan mann mat spara, ok eigi mundi hann við mik fyrstan eðr sveitúnga mína; ek spurða þá, hvar ek skyldi sitja;

hann bað mik þar sitja, sem ek gæti rutt mèr til rúms, ok kippt manni or sæti; ek bað hann hafa þökk fyrir; treysta ek mèr þá harðla vel, rèð ek þar þegar á, er sat Böðvar bjarki; konúngr skildi þat til, at þeir skyldu ekki móti brjótast; tók ek þá í hendr Böðvari, ok setta ek fætrnar í fótskemilinn, lèt ek síga herðarnar, en ek herða handleggina, treysta ek þá á af öllu afli, en hann sat kyrr, svá at hvergi gat ek honum vikit, en stundum var hann rauðr sem blóð, en stundum bleikr sem nást, eðr blár sem hel, eðr fölr sem nárr, svá at ýmsir þessir litir færðust í hann, svá brá honum við. Síðan tók ek í hendr Hjalta hinum hugprúða, herti sik þar hvorr sem gát, hann ok ek; honum gát ek kippt á frámanverðan stokk, en þá gat hann of allt viðrètt, ok settist niðr aptr fyrir mèr; gekk þetta nokkura stund, þartil at ek gáfumst upp; tók ek þá til Hvítserks hins hvata, ok treysta ek á, sem ek orkaða, gat ek honum þá framkippt ok svá hverjum at öðrum; fór ek svá í kríngum hallina, ok gekk þaðan af hverr or sínu sæti; síðan sat ek þar, er mèr líkaði, ok mínir menn, höfðu vèr allir hin sæmiligustu sæti; var þar hin mesta mikilmenska á öllu, ok þar hefi ek svá verit, at mèr hefir bezt þótt at öllum hlutum. En er sumar kom, gekk ek fyrir Hrólf konúng, ok þakkaði ek honum vetrvistina, ok sagða ek at ek munda þá í brottu

verða; en hann bauð mèr með sèr at vera, en ek unda því eigi. Fór ek þá enn víða, ok þartil at ek spurða til Hálfs konúngs ok rekka hans, var mikit afsagt, hvílíkir hreystimenn þeir voru; fór ek þá enn, þartil at ek kom híngat í Noreg, ok á fund Hálfs konúngs, gekk ek fyrir hann, ok kvaddi ek hann; en hann tók mèr harðla vel; en ek beidda hann vetrvistar, en hann kvað mèr þat til reiðu, at sitja þar svo lengi, sem ek vilda verit hafa; ek spurði þá, hvar ek skylda sæti hafa ok mínir menn. Hann bað mik þar sitja, sem ek gæta kippt manni or rúmi með jöfnum skildaga ok Hrólfr kraki gerði. Geng ek þar at, sem sat Útsteinn jarl á aðra hönd konúngi, tók ek í hendr honum, ok ætlaða ek honum or sæti at kippa, herta ek mik þá af öllu megni, ok gat ek ekki át-gert. Síðan gekk ek til Innsteins, þá til Hróks hins svarta, þá til Bjarnar, svå til Bárðar, gat ek öngum þeirra framkippt; þann-veg fór ek innan um alla hallina, at ek gat þar öngum or sæti kippt; ok þat er yðr sann-ast at segja, herra! at eigi brá þeir sèr meir við hinn yzti maðr ok hinn minnsti heldr enn Böðvar bjarki. Síðan gekk ek aptr fyrir konúng, ok spurða ek þá, hvar ek skylda sitja, með því at ek gæta hvergi rutt mèr til rúms. Hann sagði þá at ek yrða at sitja skör lægra enn hans menn; fór ek þá til sætis, þar sem mèr var skipat ok mínir menn; skorti þar

öngvan fögnuð, þann sem hafa þurfti, ok þar þótti mèr ekki at, nema þat eina, at ek átti þar upp at sjá til annarra manna, en aðrir menn niðr til mín, ella hefði mèr þar bezt þótt. Skulu þèr nú segja, herra! hvorir frægri voru? Auðsèð er þat, kvað konúngr, at miklu sterkari hafa verit rekkar Hálfs konúngs, en engi þiki mèr verit hafa konúngrinn samtíða örvari ok betri at sèr, enn Hrólfr kraki; en hvort ertu skírðr maðr eðr eigi? Tóki svarar: ek er primsigndr, en eigi skírðr, sakir þess at ek hefi verit ýmist með heiðnum mönnum eðr kristnum, en þó trúi ek á Hvíta-Krist; er ek nú ok þess eyrindis kominn á yðvarn fund, at ek vil skírast, ok þann boðskap hafa, sem þèr bjóðið, þvíat mèr þikir eigi víst, at ek muna þat af betra manni fá mega. Konúngr varð við þat glaðr, er hann vildi skírn taka ok guði þjóna; var Tóki síðan skírðr af hirðbiskupi Ólafs konúngs, ok andaðist í hvítavoðum.

E.

þáttr

Eindriða ok Erlíngs.

Eindriði Einarsson flutti með sèr Sigríði Erlíngsdóttur.

Erlíngr Skjálgsson sat á Jaðri, hann átti Íngibjörgu Tryggvadóttur; þau áttu mörg börn; Skjálgr hèt son þeirra, Loðinn ok þórir; Sigríðr hèt dóttir þeirra, hún var á fóstri í Körmt á Ögvaldsnesi. Ólafr konúngr skipti um ármenníng við þann mann, er var fósturfaðir Sigríðar Erlíngsdóttur, ok setti hann þann mann niðr norðr í Folkrín; Sigríðr fór norðr með honum, ok var þess þó ófúss, ok undi við illa, er hún þóttist vera flæmd frá frændum sínum. þá var Eindriði heima með Einari feðr sínum á Gimsum, hann var þá gerviligastr úngra manna í Noregi. Eindriði bjó skip sitt til siglíngar, ok ætlaði suðr í land. þat var einn dag, er Sigríðr Erlíngsdóttir var úti stödd, at hún sá at skip eitt glæsiligt var komit við eyna, búnir ennispænir ok svírarnir, ok víða steint fyrir ofan sjóinn, þar sá hún ok með frítt drengjaval; hún gekk þángat, ok spurði, hverr fyrirrèð skipinu. Eindriði sagði til sín

ok feðr síns. Ek veit gerla, sagði hún, hverr þú ert, eðr viltu veita mèr far suðr í land til föður míns? Hann spurði: hverr er faðir þinn? Erlíngr Skjálgsson, segir hún. Eindriði Einarsson var í starfi miklu, at hlæða skip sitt öðruvísi, enn áðr var hlætt, ok gáði hann lítt til, hvat er hún sagði. Þeir hèldu þegar frá eyjunni, er þeir voru búnir, en Sigríðr hafði gengit útá skipit, ok ömuðust liðsmenn lítt við hana; en er þeir höfðu umsiglt, ok menn settust í rúm sín, þá mælti Eindriði: hverrar ættar kveðst þú vera, meyja? Hún svarar: ek er dóttir Erlíngs Skjálgssonar. Eindriði mælti: þetta hugsaða ek of síð; eðr hví sagðir þú þetta svâ síð? Hún svarar: ef þú ert trauðr at taka við mèr, þá mundi þèr því fyrr fara, sem ek hefða þèr fyrr sagt. Eindriði mælti: eigi þiki mèr vandalaust at fylgja þèr, en svâ verðr nú at vera, sem orðit er. Sigla þeir nú ok eigi lengi, áðr enn andviðri gjörði í mót þeim, ok var eigi annar kostr, enn halda til hafs, rak þá at eyju einni, ok komust nauðuliga á land, þess at þeir hèldu skipi ok mönnum; þeir gengu á eyna, ok fundu þar fiskiskála, ok bjuggust þeir þar fyrir; en er þeir fóru til svefns, þá spurði Eindriði Sigríði: hver viltu at þèr hvíli næst í nótt? Hún svarar: ek vil hvíla við vegg, en þá vil ek at þú hvílir mèr hit næsta. Svâ skal vera, sagði hann, ok lágu þar þá

nótt, en veðrit hèlzt 3 nætr; síðan lètti upp hríðinni, ok fóru þau til skips, þá mælti Eindriði: eigi tekst oss greiðiliga til um ferðina, ok þætti mèr, Sigríðr! sem þèr væri nú betra heima í eyjunni Fólkrín, enn rekast hèr með oss. Hún svarar: ek tel enn lítt at, segir hún. Síðan gaf þeim eigi austr at sigla, ok sigldu þá inn til Þrándheims. Einar tók fáliga við þeim, ok mælti við Eindriða: ekki hafi þèr nú, frændi! lítit við um friðlurnar, þar sem nú er dóttir Erlíngs friðla þín. Eindriði svarar: eigi varði mik slíkra orða af þèr, faðir! þótt ek vildi fylgja henni á fund föður hennar, en því veld ek eigi, þó at veðr banni okkr greiðliga at fara. Einar mælti: þik skaðar ekki, frændi! ef ek einn mæli þetta, en hitt munda ek ætla, at þá virðíng hefði Erlíngr, faðir hennar, á ok aðrir frændr hennar; nú er mèr ekki um vist hennar hèr. Eindriði svarar: ekki skal ok því halda þèr á hendr, en kent hefir þú mèr at hafa ekki mannatökur hèr á Gimsum, en brott skulu losna svâ margir menn með mèr, at þèr skal sýn búhlífð í því vera. Síðan lèt Eindriði framsetja karfa einn, er hann átti, ok steig hann þar á (ok) menn hans; þá mælti Einar: hvert skal nú fara, Eindriði? Ek ætla at flytja Sigríði á fund föður síns. Einar mælti: þat mun þèr ok verst gegna. Eindriði svarar: eigi mun nú fyrir öllu verða umsèð. Síðan fóru þeir suðr fyrir land, ok byrjaði lítt, ok námu eigi

fyrr staðar, enn þeir komu suðr á Jaðar, ok gengu upp til bæjarins á Sóla; öngvir voru þar menn úti; síðan gengu þeir inn, ok sátu menn við drykkju; beini var þeim veittr, ok voru menn allir fáir við þá; engi voru tjöld í stofu Erlíngs, en hríngabrynja hèkk yfir hverjum manni ok hjálmr ok sverð; ok er menn fóru til svefns, þá var Eindriða fylgt í lopt eitt velbúit, rekkja var þar búin vegliga, ok var honum þángat til fylgt. Eindriði gekk at hvílunni; ok sá at kona hvíldi þar í, ok kendi hann þar Sigríði; hún bað hann skjótt í burt gánga; ok mun þèr eigi þat duga at sofa hèr inni. Hann kvað svâ vera skyldu; þarnæst heyrði hann dyn mikinn, ok var þar þá kominn Erlíngr bóndi, ok margir menn með honum. Erlíngr mælti: hví leggstu nú eigi í sængina, Eindriði! ekki er þat nú ósæmiligra, enn at sofa hjá dóttur minni í fiskiskálum? Eindriði svarar: svâ at eins svaf ek þar hjá henni, at henni var þat engi skömm, nè frændum hennar, ok gerða ek þetta meir fyrir hennar bæn, enn til ósæmdar við yðr. Erlíngr svarar: ekki muntu þar nú orðum einum viðkoma, en kostr mun þèr at bera járn at færast undan. Eindriði svarar: launa má betr góða fylgð, en þó at þetta sè nokkur þreyngíng, þá skal þó þat gjöra, at firra svâ konuna ámæli ok sjálfan mik; hann kvað þá vísu:

Mèr kom mundar fura

meyjar hold í eyju,
fátt segir Freyr hit rètta,
fjarri allt nema varrar;
en sá er oss vill kenna
atgeirs af því fleira
Baldr mun sjá til sjaldan
segi hann allvesall þegja.

Erlíngr mælti þá: sæma mundu vèr við þat, ef ekki hefði meira at orðit enn slíkt svâ.

Eindriði gerði skírslur fyrir Sigríði Erlíngsdóttur.

2. Nú líðr af nóttin, ok um morguninn sat Eindriði til járns, ok fastaði, sem siðr er til þeirra manna, er járn skulu bera; ok er hann skyldi bera járnit, þá er svâ sagt, at eigi mátti sköruligar at því vinna; en er 3 nætr voru liðnar, var leyst til handarinnar, ok var fjöldi manna hjá, allir matu við Erlíng atkvæði um skírsluna; þá mælti Erlíngr: slíkt má maðr bezt skírr vera, sem þú ert, Eindriði, ok hefir þú drengiliga hrundit þessu máli, ok þigg nú af oss góða sæmd. Eindriði svarar: at er þat nú gert, er mest lá við, at ek hefir firrt dóttur þína ámæli, ok svâ mik, en vistir mínar munu hèr ekki lángar vera á Sóla at sinni, ok gekk í brott. Allir fundu at Erlíngi bjó mikit í skapi, ok hann var reiðr orðinn. Þá mælti Skjálgr, son Erlíngs, til föður síns: hvört skuluð þið Eindriði at þessu

skilja? Erlíngr svarar: hvat má ek nú at gera? Skjálgr mælti: svâ hyggst mèr at, faðir! at eigi muni svâ búit hlýða, við ofrkapp þeirra frænda ok ríki mikit, en svâ háðuliga sem gert hefir verit til þvílíks manns, sem Eindriði er. Erlíngr svarar: hvat má ek nú atgera fleira, enn bjóða honum góð boð, en þóat þeir feðgar sè ríkir menn, þá eru vèr ekki uppgefnir fyrir þeim. Skjálgr mælti: svâ er þat, en þó verðr þat margs manns bani; veri þat nú mitt ráð at bjóða honum góð boð. Erlíngr spyrr: hvat skal bjóða honum? Skjálgr mælti: ek vil bjóða honum fram Sigríði, dóttur þína. Erlíngr svarar: hvar hafa menn slíkt heyrt, at ek munda nokkurum manni bjóða fram dóttur mína? þat þætti mèr mælanda, at hann bæði hennar, ok þá gæfva ek honum hana. Skjálgr mælti: nei, faðir! eigi er svâ, engar eru þat yfirbætr, at hann nái at eiga dóttur þína, þvíat ekki er hann verr mannaðr enn hún, ok á hitt fyrir at koma hans svívirðíng, at þú gerir honum þá virðíng at bjóða honum dóttur þína fyrir sína þraungvin ok mæðu, er hann hefir sköruliga borit, ok er ekki meðalsæmd at eiga slíkan mann at mág, sem Eindriði er, þóat þú kvæðir meir at einu orði, enn þèr þikir mátuligt. Erlíngr svarar: bjóð þú honum hana fram, ef þú vill. Skjálgr mælti: viltu játa því, ok

gánga við síðan fyrir honum, ok mun ek þá áhætta. Erlíngr mælti: ráð þú nú, frændi! ek sè at þú vilt vel. Síðan hitti Skjálgr Eindriða, ok mælti: þat vill faðir minn, at þú farir heim, ok vill hann fagna þèr vel, ok gefa þèr fè til sátta. Eindriði svarar: ekki þarf ek fè at þiggja af föður þínum, ok mun ek þó, fá fè, svå at mèr mun endast ok mínum mönnum. Skjálgr mælti: fylgja má þat fènu, at þèr megi sæmd at vera, þvíat þèr mun kostr ráðahags við Sigríði, systur mína, ef þú vill sættast. Eindriði mælti: ekki skal því leyna yðr, at hún er svå meyja hèr í Noregi, at ek vilda helzt eiga, en þó mun ek nú ekki biðja hennar at sinni. Skjálgr svarar: þá ertu mjök reiðr vorðinn, ef þú vilt láta gánga undan hinn bezta kost, er til er; en kost muntu eiga ráðahags við Sigríði, þóat þú biðir hennar eigi, ef þú vill, þvíat faðir minn vill bjóða þèr konuna. Eindriði mælti: þetta er mikilsvert, þvíat engi maðr mun þat kunna at virða, hversu mikils honum mun þat vert þikja, at hann biði fram nokkurum manni dóttur sína, ok skal nú víst fara at finna hann. Síðan gengu þeir heim á bæinn, ok var Erlíngr úti ok mart manna, ok fagnar hann þá vel Eindriða; þá mælti Eindriði: eru þat þín orð, Erlíngr! at bjóða mèr dóttur þína? þat er rètt ok satt, segir Er-

língr. Eindriði mælti: mæl þú manna heilastr! ok vil ek þetta boð gjarna þiggja, ok þat allt, sem mèr hefir mislíkat áðr, vil ek þèr nú uppgefa. Síðan fóru fram festar; en þó vill Eindriði nú heim fara at sinni.

Viðrtal þeirra feðga Einars ok Eindriða.

3. Nú ferr Eindriði leiðar sinnar, þartil er þeir koma við ey eina, þar sá þeir skip eigi færri enn 20, ok var í dreki mikill. Eindriði mælti: betr væri nú at þessir væri friðmenn, ok gekk uppá drekann, hann kendi aptr í lyptíngunni feðr sinn. Eindriði fagnar vel feðr sínum. Einar sá til hans, ok mælti: hví hefir þú kríngluskurð á hári sem klerkar? ek hugði at þú værir ekki vígðr maðr, ok ekki ertu minn son. Eindriði mælti: veiztu þat, faðir! at þá er menn sitja til járns ok skulu skírast, at skera skal hár þeirra; en ekki máttu segja í sundr frændsemi með okkr: eðr hvat skal lið þetta hit mikla? Einar svarar: ek skal þat segja þèr, þótt þú berir eigi traust til at reka þinnar svívirðíngar, þá mun ek þó eigi nenna at sitja kyrr fyrir; þótt þú hafir heitt járn borit, ok brent hold þitt, þá munda ek vilja at sumir bæri kalt járn í holdi sèr af þeim Jaðarbyggjunum, ok vorir óvinir eru; ok ólíkr ertu orðinn Hákoni, móðurföður þínum, eðr sumum föðurfrændum þínum, Katli hæng eðr Kveldúlfi. Eindriði mælti: reiðr ertu nú, faðir! en

sáttir eru við Erlíngr nú, ok hefir hann bætt mèr fè. Einar mælti: hvat hefvi ek slíkt heyrt, at taka á sèr mútu sem pútur ok fè sem veslíngar; en þat sem þú sazt til járns, ok tókt fèmútu í bótina, þá mun þat ekki hefta mína ferð. Eindriði svarar: þá þarf meira við; fylgja má þat fènu, er mèr þikir meira undir; Sigríðr, dóttir hans, skál fylgja fènu, ok skal ek eiga hana. Einar mælti: firðindi eru þat víst, en dýrt þiki mèr þú hafa keypt hana, þar er þú bart járn til, ok þiki mèr þetta engi sætt, ok ekki heftir þetta mína ferð. Eindriði svarar: meira þarf þá við, ok veit ek eigi, hvârt þèr þikir nokkur virðíng eðr sæmd í því, at Erlíngr bauð mér fram dóttur sína. Einar mælti: þat er víst virðíng mikil, ef þat er satt, ok ekki þiki mèr sú sæmd minni, enn óvirðíng sú, er þú fèkkt í járnburðinum, þvíat hræddr hefir Erlíngr þá verit, er hann bauð þèr fram dóttur sína, ok mun ek mèr þetta líka láta, ok förum nú með öllu þessu liði ok sýnum þeim afla vorn, hvat er vèr eigum undir oss. Eindriði svarar: þat vil ek gjarna. Síðan sigla þeir suðr með landi; en er þeir feðgar sjá skipin, mælti Skjálgr: sè nú, faðir! at betra er at eiga þessa mènn at vinum enn at óvinum, er hèr fara; en nú er þat mitt ráð, at við búum veizlu vegliga ímóti þeim ok stórmannliga, þvíat þik skortir eigi fè til þess. Erlíngr

kvað svâ vera skyldu; var nú gengit ímót þeim feðgum, ok fagnat sem bezt mátti; var síðan veizla hin vegligsta, en Eindriði gekk at brúðhlaupi sínu, ok síðan voru menn með gjöfum brott leystir, ok mæltu þeir Einar ok Erlíngr til vináttu með sèr, ok skildu at svâ mæltu. Eindriði fór heim (með) konu sína Sigríði, ok undu vel sínu ráði.

F.

Frá Þórarni Nefjúlfsyni.

Þórarinn Nefjúlfsson hafði verit (með) Knúti konúngi hinum ríka um vetr ok sá maðr, er Þorsteinn hèt ok var Ragnhildarson; þeir gjörðust vinir, ok mæltu til vináttu, ok sögðu svâ, ef þeir væri samlendir, at þeir skyldu einn stað byggja. Nökkuru síðar kom Þorsteinn skipi sínu í Eyjafjörð, ok bauð Guðmundr hinn ríki honum til Möðruvalla. Þorsteinn segir, hvat þeir Þórarinn höfðu viðmælzt; þá bauð Einar, bróðir Guðmundar, honum til Þverár með hinn fjórða mann; hann svarar hinu sama; margir mæltu at hann færi í geitarhús ullar at biðja um vistartekjuna, þvíat Þórarinn var sjaldan árbýll, ok bjó við útsker norðr á Tjörnnesi. En þegar Þórarinn spurði útkvomu Þorsteins, þá rak hann fjölda hesta til Eyjafjarðar; Þórarinn var all vinsæll, hann bauð Þorsteini til sín með alla skipshöfn sína, þeir voru 18 menn saman; fór Þorsteinn heim með Þórarni; þá lèt Þórarinn höggva upp allt kvikt fè sitt, ok skorti vætta um vetrinn [með forsjón[1] konu

[1]) *óljóst.*

Þórarins. Um vorit spurði Þorsteinn verkstjóra Þórarins, hvat kostat hafði [Þórarinn, er hann hafði haldit menn svâ marga[1] er þar hafði verit um vetrinn; hann kveðst ætla at miklu hefði kostat, ok lofaði risnu Þórarins. Þorsteinn keypti síðan jafnmikit [kvikfè, sem drepit hafði verit ok gaf Þórarni[1]; húsfreyju gaf hann húsbúnínginn, skipit hálft gaf hann Þórarni, ok bað hann at fara með sèr. Þórarinn þakkaði honum gjafirnar; þeir fóru utan um sumarit. Ólafr konúngr bauð Þórarni til vistar með sèr, þegar er þeir hittust. Þórarinn kveðst þat þiggja mundu, ok beiddi Þorstein til vistar með sèr; konúngr kvað þá Knút hinn ríka eigi hafa senzt menn á meðan, en kvað Þorstein sagðan góðan dreng: ok mun þat vel ráðit, ef Þorsteinn þjónar oss svâ sem Knúti konúngi, ok bað Þórarinn ráða. En er Þórarinn segir hirðvistar boð við þá báða, svarar Þorsteinn: þèr mun boðin hafa verit, en þú munt beðit hafa til handa mèr; oss er betra at hafa boðna vist með Ólafi konúngi, enn beiðast með öðrum konúngum. Síðan vísaði konúngr þeim til sætis; Helgi ok Þórir hètu þeir menn, er næstir sátu út frá þeim Þórarni, ok urðu þeir at þoka undan, ok þótti þeim sèr óvirðíng gjör í þessu. Hinn fyrsta aptan var Þórarinn útkallaðr; Bjarni nefndist sá maðr, er hann kallaði út, ok kveðst vera systurson Þórarins,

[1]) *þannig afskriftin, er óljóst í skinnbókinni.*

ok kominn af skipsbroti norðr við Hálogaland, ok bað Þórarinn ásjár. Þórarinn bauð at taka hann í vist at bónda nökkurs; vera þótti Bjarna frændsemi til, þó at þeir væri báðir á einni visi; Þórarinn kveðst eigi deili á honum vita, hvort hann væri hans frændi eðr eigi; Bjarni gekk þegar á hæla honum ok fyrir konúng; Þórarinn sagði konúnginum um þenna mann; konúngr kvað hann hans frænda vera mundu: en ábyrgstu at óþrjózkr sè, ok ráð sjálfr hirðvist hans; konúngr bað hann sitja á annan bekk, ok var honum vel skipat. Bjarni settist niðr utar frá Þorsteini nær á herðar Helga; Þórarinn kvað, honum mundu vanda verða hirðvistina við þrjózku hans, ok bað hann eigi neina kvittu kveikja í hirð konúngs. Þorsteinn var fámálugr ok fylgjúsamr konúngi, ok svâ Bjarni; ok er áleið vetrinn, hafði Bjarni sofnat eitt kveld, svâ at allir menn voru brutt úr höllinni, þá er hann vaknaði, ok til aptansaungs arit, er hann sprettr upp, ok gekk út eptir strætinu, ok var myrkt orðit, ok sá þá Helga ok Lopt í skemmu einni með sveit sína, ok var þar ljós; Helgi kveðst þeim ill tíðindi kunna at segja, at konúngr þeirra var svikinn, ok Knútr konúngr hefði ráðit svik við hann; ok sendi hann því Þorstein til Íslands, at gefa Þórarni stórgjafir, at hann skyldi væla konúnginn, en (Þorsteinn) skyldi vinna á honum; ok Þórarinn hefði þegit gullhríng at Knúti til þess, ok þann hefir

hann á vinstri hendi ok berr leyniliga, en þann berr hann opinberliga á hægri hendi, er Ólafr konúngr hefir gefit honum, svå at allir sjá. Bjarni gekk til aptansaungs ok gat hann ekki um þetta. Þeir Helgi tóku ekla til matar um kveldit; konúngrinn spurði, hvört þeir væri sjúkir; Helgi kvað þeim verra enn sótt, ok kveðst eigi segja mundu fyrr enn annan dag á málstefnu, ok þá sögðu þeir þetta allt konúngi; hann kveðst eigi trúa mundu, fyrr enn hann reyndi um hrínginn Knúts naut. Ólafr konúngr gekk til handlauga, ok tók um ermi Þórarni, ok þá fann hann gullhrínginn undir skyrtuermi hans, sem Helgi hafði sagt, ok trúði hann þá svikum við sik, ok spurði þá með reiði, hvaðan sá hríngr væri atkominn. Þórarinn sagði, at Knútr hefði átt ok gefit honum sem var; hví berr þú hann svå leyniliga, sagði konúngr, eðr á annan veg enn þann, sem ek gaf þèr? Þórarinn svarar: því ber ek hann leyniliga, herra! ok á vinstri hendi, at gjafa munurinn er fjarri, en þann gullhríng ber ek á hægri hendi, er mèr gaf hinn merkiligasti konúngr, så vèr þjónum nú. Ekki vildi konúngr áhlýða nú, hvat Þórarinn sagði, ok lèt taka þá alla Þórarinn ok Þorstein ok Bjarna, ok setja í myrkvastofu, ok kallaði þá drottins svika. Mörgum mönnum þótti þetta ill tíðindi; biskup fór at skripta þeim, ok sagði konúngi, at engi vóru svik af þeirra hendi, ok

beiddi konúng, at skírsla væri gjör um þetta mál, ok bæri guð vitni um þetta hverr er satt segði; þat fèkkst at biskup gjörði skírslu; Bjarni bar járn hraustlíga ok karlmannliga, bóla var á hendi Bjarna, þá er skírsla var sèn, kallaði konúngr hann brunninn, en biskup veitti engin atkvæði; konúngr bað Þórarinn sjá, en hann svarar: þóat þèr kallið Bjarna eigi skíran, þá gjöldum vèr aldri þess, er þèr berið á oss hèrum. Konúngr bað Þorstein sjá; Þorsteinn mælti, í því er hann sá höndina: þar er ok svâna; konúngr innti til: hví kvattu svâ at? Þorsteinn kvað þeim mundu oflengi frestast uppfestíng þeirra, ef hann segði áðr söguna. Konúngr kvað þessa vera skyldu dvölina.

Frásögn Þorsteins.

Þorsteinn hóf svâ þetta mál: Rigarðr hèt faðir minn, en Ragnhildr móðir, þau voru göfug at kyni; faðir minn andaðist, þá er ek var barn, móðir mín giptist þeim manni, er hèt Þrándr. Björn ok Þrándr hètu synir þeirra, ok var lítit miseldi á millum okkar bræðra. Björn andaðist brátt, ok fór Ragnhildr heim til Svíþjóðar, en Þrándr rèð fyrir föðurleifð sinni; ek var í förum, ok fór ek í Austrveg ok allt til Jórsala, ok tók ek þar skírn, ok kom ek norðr híngat til Svíþjóðar, þá vilda ek kenna móður minni rètta trú, ok hún vildi þat eigi, ok þóttist týnt hafa syni sínum, er ek hafði trú tekit; þau urðu málalok, at við sættumst at því, at

(þat) skyldi eptir öðru líkja eða víkja, er goðin ætti rammari; síðan voru goð hennar sett í hverfíng úti ok vel búin, ok kastat járni glóandi á knè því er mátkast var, ok tók þegar at loga hvert at öðru, ok brunnu at köldum kolum; síðan var heitt þat sama járn ok gjört glóanda, ok bar ek 9 fet, eptir dæmum kristinna manna, óvígt járn, svâ at aungvir klerkar voru hjá, ok var höndin leyst eptir þrjár nætr, en á hinni þriðju nótt dreymdi mik, at bjartleitr maðr kvæmi til mín ok ávítaði mik um dirfð mína, en kvað mik njóta skyldu góðvilja míns, er ek kenda móður minni rètta trú, ok kvað fegri mundu hönd mína enn heila, þá er til væri leyst, ok mun (þú) hafa síðan glófa á hendinni ok hrósa eigi dýrð minni, ok kvað mik skyldu gjalda hèr í heimi, svâ at ek munda rægðr við konúng, ok bað mik þá sýna höndina, ef líf mitt lægi við; ok er höndin var leyst, var sem gullpeníngr lægi í lófanum, þarsem járnit hafði legit, ok rauðr þráðr um utan, ok var þar hærra holdit enn annarstaðar; móðir mín tók kristni ok allir vinir okkrir af þessi jarteign; ek hefi ok eigi sýnda mína hönd; síðan dró Þorsteinn af sèr glófann, ok sýndi á sèr höndina, ok kveðst ætla, at svâ nökkurn mundi Bjarni hafa atgoldit fyrir fávizku sína í skírslunni, sem hann mundi, ef hann fengi eigi þessa jarteign. Konúngr sefaðist þá, ok leitaði at við Bjarna, ok þeir biskup, hvers hann mundi at hafa goldit;

þá segir Bjarni, hver svikat hann hafði heyrt ok leynt, ok kvað Þórarinn þat hafa boðit sèr at reifa aungvan hlut eðr kvittu í konúngs höll; þá voru þeir Helgi teknir ok fjötraðir ok neyddir til sagna, gengu þeir þá við um rógit. Konúngr vildi at (þeir) Þórarinn ræðu hegníngu þeirra, ok væri þeir drepnir, en Þórarinn gjörði þá úr Noregi, ok tók af þeim fè allmjök svâ, ok kallaði Þórarinn þetta konúngs gæfu, er hit sanna var vitat um þetta mál. Þórarinn var með Ólafi konúngi alla stund síðan, ok fèll með honum.

G.

Þáttr Egils Hallssonar ok Tófa Valgautssonar.

Frá Valgauti Jarli.

Valgautr hèt jarl ríkr, er rèð fyrir Gautlandi, hánn átti son þann, er Tófi hèt; hann var vænn ok skörúngr mikill; hann fór á fund Ólafs Tryggvasonar, ok tók skírn, ok var með honum. Valgautr þóttist orðit hafa fyrir miklùm vansa, ok vildi aldri sjá hann síðan. Tófi var lengi í kaupferðum, hann kom skipi sínu eitt sumar í Hornafjörð, ok fór til vistar til Hofs; þar bjó Egill Hallsson; hann átti Þorlaugu, þeirra dóttir hèt Þorgerðr. Egill spurði Þorlaug, hversu fjárhagr þeirra færi fram; hún kveðst ekki at öðru hyggja enn því, at forræði hèldist fyrir innan stokk ok ráðahagr þeirra. Þat er mál manna, segir Egill, at við sèum litlir fjárhagamenn bæði, ok treysti ek eigi at ráðahagrinn haldist, ok því ætla ek utan með Tófa í vor. Svâ gjörðu þau, ok urðu þau vel reiðfara, fóru þeir Tófi ok Egill brátt á konúngs fund; konúngr bauð Tófa

til hirðvistar ok svâ Agli, en hann leigði Þorlaugu garð fyrir sakir æsku Þorgerðar.

Frá Agli Hallssyni.

2. Þenna vetr[1] var Egill Hallsson með Ólafi konúngi, ok hafði virðíngar miklar, en er skamt var af vetri, ógladdist Egill; Tófi spurði, ef konúngr fyndi ógleði hans, ok kvað þat tilkoma, er kona hans ok dóttir var annarsstaðar: ok vilda ek at þær færi híngat; konúngr lèt svâ vera. Öllum konúngs mönnum líkaði vel til Egils, en mærin var þá á hinn átta vetr. Tófi leiddi Þorgerði til konúngs, ok bað hann mæla til hennar nökkurum merkiligum orðum, at þá mætti eðr þætti hirðmönnum vera meira vert um hana. Konúngr svarar: gott er góðum orðum til hennar at mæla, þvíat Íslendíngar munu hennar hafa miklar nýtjar ok lángar ok hennar afkvæmis. Þetta spámæli Ólafs konúngs birtist svâ, at Þorgerðr Egilsdóttir var móðir hins helga Jóns biskups. Tófi sagði at þeir Egill höfðu gjört fèlag með sèr, ok ætluðu þar með til Englands; konúngr leyfði þat eigi, ok kvað þá skyldu fara með sèr, ef hann færi suðr til Danmerkr, ok varð svâ at vera, sem konúngr vildi; ok leið svâ vetrinn.

Er Egill ok Tófi leystu bandíngja.

3. Þá er Ólafr konúngr lá þar[2] átti hann tal ok stefnur við sína menn; þat var einhverja

[1]) *sem aðdragandinn er aðsagðr í 128 kap. Ól. S. H.* [2]) *sem umgetr í 152 kap. í Ól. S. H. F lætr þat vera í Limafirði.*

nótt, at þeir áttu vörð at halda á konúngs skipi Egill Hallsson ok Tófi Valgautsson, er furr var getit, en er þeir sátu at verðinum, þá heyrðu þeir grát ok veinan þar til er var hertekit fólk, var þat bundit um nætr á landi uppi, voru þat mest 12 vetra gömul börn ok vetrgömul ok þar í milli, ok aðrir frændr manna ok virktamenn; var því þetta gjört, at þeir ætluðu at þeir mundu leysa þá út með fè, er áttu. Tófi sagði, at honum þótti íllt at heyra á gaulun þeirra, ok bað Egil fara til með sèr, at leysa fólkit ok láta hlaupa, hvert er vildi. Egill kveðst ætla, at eigi mundi hlýða at bregða boði konúngs; en þó fóru þeir til, ok skáru böndin af fólkinu ok hleyptu á braut öllum; þetta verk var óvinsælt af liðsmönnum, en konúngrinn varð svå reiðr, at hèlt við voða sjálfan, ok mælti: bæði er, at þeir þikkjast miklir, enda eru þeir svå, er þeir vijla at aungu mín ráð hafa, ok eigi veit ek, nær þeir koma jafnmiklu fè undir oss, sem þeir rèðu undan oss; skulu vèr nú brátt fara hèðan. Um morguninn er þeir voru búnir, ok bryggjur voru á skip komnar, kallaði maðr af landi ofan, ok bað at fara með þeim; en þeim þótti maðrinn ómerkiligr ok gáfu aungvan gaum at honum; maðrinn bað þá fara fyrir hamargnípu eina, ok taka þar við sèr, ok fór hann þángat, ok var eigi við honum tekit; þá

kastaði hann glöðum á konúngs skipit, ok rauk ur dust, síðan kom sótt í lið konúngs, ok var þat hjartverkr, ok lágu menn 2 dægr eðr eitt. Egill tók sótt þessa; Tófi spurði at sótt Egils; hann kveðst hafa þá sótt, er þar fór yfir. Tófa þótti mein mikit á sótt Egils; mein eru, sagði Egill, þvíat mik uggir at samanfari guðs reiði ok konúngs, ok er mèr þat mest ángr, at ek em missáttr við konúng, ok bað hann fara, at leita um sættir við hann. Ek er eigi allvell tilfær eðr tilfallinn, sagði Tófi, at fara á konúngs fund, þvíat ek em borinn sömu sök sem þú; en þó skal ek fara. Hann tjáði mál Egils fyrir konúnginum, en konúngr leit eigi til hans. Tófi sagði Agli þetta. Svå mun mèr þikja, sagði Egill, sem muni meira áliggja, ef þú ferr í annat sinn. Tófi fór, ok talaði um vanmátt Egils. Konúngr leit til hans reiðugliga, svå at menn hlupu í milli. Tófi sagði Agli. Egill svarar, ok kveðst hvert mál þikja til skila fært, ef þrisvar er reynt. Reynt þikjumst ek hafa, sagði Tófi; satt er þat, sagði Egill, en athugi hvers manns er lítill, þá er hann er sjúkr, ok bað segja Finni Árnasyni, at hann færi á konúngs fund með hans erindi; hann fór þegar, ok spurði, hvert konúngr hefði frètt vanmátt Egils. Konúngr kveðst spurt hafa; hefir þú spurt þat, at hann berr sótt sína prýðiligar enn aðrir menn? hann stynr eigi, kvað Finnr, sem aðrir menn, er æpa upp jafnsjúkir. Svå er,

kvað konúngr; mein munu þèr áþikja á sótt Egils, sagði Finnr. Mein víst, sagði konúngr, ok þau mest, at Agli batnaði, svâ at við mættum kæra mál okkur í Noregi. Reiðr ertu nú, herra! kvað Finnr, ok mun þetta mest gjört til þess, at vèr skulum eigi gjöra í móti þínum vilja, en eigi mæli ek þetta af alvöru, þvíat þèr kennið oss, at vèr sèum skamrækir, ok segið þat yðvarn vilja, ok því væntum vèr at þèr munið skamrækir við oss vera, þvíat vèr hættum opt lífi voru fyrir yðrar sakir, ok sjáum vèr til margfaldra launa af þèr fyrir þat. Finnr tók í hönd konúngi, ok fylgði hann Finni tregliga; konúngr spurði, ef Egill hefði honum orð sendt. Egill kvað þat satt; hvat viltu mèr? kvað konúngr. Egill svarar: færa mik í frið við yðr, herra! ok Tófa Valgautsson, er nauðigr gjörði á mót yðrum vilja. Konúngr svarar: þèr er mikit fyrir máli, ok þarftu skamt um þetta at tala, þvíat þú þiggr eigi í frið hvorki hann nè þik. Þess vil ek biðja, sagði Egill, at þèr sjáið á með Þorlaugu, konu minni, ef mín missir við. Ekki stríði ek konum, sagði konúngr; en ef eigi er skyldara tal við mik, þá geng ek á braut. Egill bað konúnginn taka á meininu, ok kveðst heldr muna, ef þat væri á efstum stundum lífs hans. Konúngr kveðst enginn læknir vera, ok kvað aungvan mann kenna Agli þróttleysi. Finnr mælti: þau eru mest metorð, er Egill gjörði, þvíat hann kveðst þat ætla, at saman mundi fara

guðs vill ok þinn, ok minnst á þat, hvers þú kant Egil, þar er þú settist upp í nótt þrisvar, ok straukt votum dúki um augu þèr, ok vart búinn at leysa fólkit, ok þú mundir leyst þat hafa, ef minni heipt væri á milli ykkar Knúts konúngs, ok margir verða um sárt at gjalda fyrir yðrar sakir; Egill hafði huggæði sem þèr, en meira þróttsinni enn allir menn aðrir. Konúngr tók þá á síðu Egils, ok tók þegar úr allan verkinn; eptir þat var leitat meir um sættir með þeim konúngi af þessum atburð, ok kom aldri gjörnínga sótt (meir) í lið Ólafs konúngs. Svâ segja sumir menn, at Knútr konúngr hafi keypt at finnskum manni at gjöra gjörníngar í lið Norðmanna. Ólafr konúngr bjó nú ferð sína austr undan Knúti konúngi, þá báðu þeir Egill ok Finnr (fyrir) Tófa, ok beiddu honum friðar, ok buðu fè til sættar. Konúngr gjörði kosti á því, ok mælti: sendiför hefi ek ætlat ykkr, at þið komið Valgauti á minn fund, ok munu þið eigi koma honum, nema hann vili sjálfr fara. Egill bað sèr hvíldar um 3 nætr eptir sóttina; konúngi þótti hann þurfa þess. Þeir fara síðan ok koma aptan dags til Valgauts, þá er borð voru upptekin. Valgautr fagnaði Tófa, ok kveðst mundu gefa honum allt Gautland ok jarlsdóm, ok segja til fjárs þeirra allra, er hèr hefði fólgit í jörðu, ef Tófi lèti af sið þeim, er hann hefir vanvirdt alla frændr sína. Tófi svarar: eigi er svâ til-

farit; við Egill erum missáttir við Ólaf konúng, ok er þat mitt friðkaup, ef þú kemr á hans fund, hversu sem með ykkr ferr; en ef þú villt eigi fara, þá er ek sæmdarlaus ok friðlaus, ok er meira verð reiði konúngs ok gæfa hans enn Gautland ok fè þitt allt. Valgautr þóttist mist hafa sonar síns, ok kvað hann eigi allnær geta, at hann mundi fara á fund þess manns, er slíku olli: ok á ek við hvorigan ykkarn vantalat, ykkarn Ólaf, ok kvað engi þá þurfa at ugga harðræði hans afgamals manns. Síðan talaði Egill mart um háttu Ólafs konúngs; en Valgautr kváðst eigi heyra mega skjal þeirra, ok bað fylgja þeim í útiskemmu eina; þeim þótti gott at sofa einum saman ok svâ at matast. En er Valgautr vaknaði úr svefni, þá spurði hann konu sína, hvert hann skyldi fara; hún bað hann ráða; hann kveðst ok at aungu mundu hafa, hvat hún segði til, ok kveðst fara mundu, ok kvað sèr leitt at eigi legðist fyrir Tófa, ok kveðst eigi vita, hvat þess mundi vera í fari konúngsins, at þat væri betra enn allt Gautland. Svâ þikir þèr, sagði hún, sem ek mæli eptir Tófa, þá er ek leyfi Ólaf konúng ok svâ háttu hans ok trú hans. Valgautr kveðst aungva breytni mundu upptaka, þóat hann færi, ok seldi henni í hendr fíngrgull til jarteigna, ef hann tekr skírn, at þá skyldi hún ok svâ gjöra, ok allir þeir er hún kæmi ráðum við, ok þessar jarteignir kæmi til; en ef hún spurði hann drepinn, þá skyldi hún fyrst drekka

erfi, en síðan gjöra bál ok brenna fè þetta allt, þat er hún mætti, ok gánga síðan sjálf á bálit Um morguninn eptir fór Valgautr til skemmu þeirra Tófa, ok bað þá nú eigi dveljá, ef þeir vildu sjá þá konúng báða saman. Síðan fóru þeir á konúngs fund, hann sat þá yfir drykkjuborðum, er þeir kvomu; konúngr kvaddi fyrr Valgaut; hann tók seint máli konúngs, ok spurði, ef konúngr hefði honum orð sent, ok svå ef þat skyldi þeim Tófa friðkaup vera, ef hann kæmi á konúngs fund, eða hvort konúngr vildi þat enda. Konúngr kveðst því vanari, at enda orð sín. Valgautr bað þá konúng heilan sitja, ok vildi í braut snúa. Konúngr lèt halda honum, ok kendi honum trú; opt kveðst Valgautr slíkt heyrt hafa, ok kvað eigi stoða mundi, ok kveðst gjört hafa ráð fyrir, at brenna skyldi bæi ok lausafè: en jarðir má eigi brenna eðr umsnúa. Konúngr bað Tófa fylgja honum út; síðan fóru þeir, ok kvomu í rjóðr eitt; þar sofnaði Valgautr, ok þegar hann vaknaði, sendi hann Tófa eptir konúngi; hann kom þegar. Valgautr kveðst sótt hafa tekit, ok kveðst þat spurt hafa, at konúngr tók sótt af mönnum ok guð sá, er hann trúði á, ok þeir mætti ok kasta sóttum á menn, ef þeir vildi: ok mun ek þèr kenna, hvort sem mèr batnar eðr ek dey. Valgautr kveðst þá mundu skírn taka, ef konúngr vildi, ok kvað sèr þat aldri skyldu

í augu vaxa, ok halda þá trú síðan, ok þvíat eins þá at konúngr vildi hann þar grafa, sem hann bannaði mest: ok mundi ek, sagði Valgautr, fè tilleggja, at hèr væri kirkja gjör ok virðuligr bær, en kvað sèr þat aungva virðíng, at honum væri þar niðrstúngit, sem margir aðrir óríkir menn væri jarðaðir; hafa kveðst Valgautr mátt til at fara heim, ef konúngr vildi eigi kaupa. Þetta kaup vildi konúngr gjarna; síðan var þar kirkja reist ok virðuligr bær at ráði konúngs ok Valgauts, ok var hann þar, meðan hann lifði; en er hann andaðist, var hann grafinn at þeirri kirkju, er hann sjálfr lèt gjöra. Tófi tók við fíngrgullinu ok fór til Gautlands, ok setti menn fyrir eignir sínar, þá er hann var með konúnginum. Móðir hans tók við skírn, ok allir þeir menn sem Valgautr sendi orð til. Tófi var lengstum með Ólafi konúngi, ok fèll á Stiklastöðum með Ólafi konúngi. Egill fór til Íslands ok var hit mesta göfugmenni; hann lèt Tófa heita son sinn, hann var faðir Þórdísar.

H.

þáttr af Rauðúlfi ok sonum hans.

RAUÐULFR[1] hèt maðr, er bjó í dalnum[2]; Ragnhildr hèt kona hans; Dagr ok Sigurðr hètu synir hans, þeir voru enu efniligustu menn, þeir skyldu halda svörum upp fyrir Austrdali[3], ok bera þá undan sök um þessi kensl[4]; Birni þóttu þeir vera líkastir til, ok vera drambsmenn miklir at vopnum ok í orðum, snèri hann þá þángat ræðunni á hendr þeim, ok kvað þá eigi ólíkliga til at hafa slíkt gjört; þeir synjuðu fyrir sik, ok sleit svâ þínginu. Litlu síðar kom til Bjarnar ármanns Ólafr konúngr með liði sínu, ok tók þar veizlu, var þá kært fyrir konúngi mál þeirra, er áðr var uppborit, sagði Björn, at honum þóttu Rauðssynir líkastir til at valda þessum ótila. Síðan var sendt eptir sonum Rauðs, en er þeir hittu konúng, þá taldi hann þá menn óþjófliga, ok bar þá undan sökum, ok kveðst hyggja at þeir væri þessa eigi valdir. Rauðr[5] hèt öðru nafni þorólfr[6], hann átti vegligan bæ; ok var ríkastr maðr í Dölunum; þeir feðgar

1) Rauðr, *B*, *H*, *K*, *S*; Ulfr, *D*, *F*. 2) Eystridölum, *D*, *H*. 3) Eystri-Dæla, *B*, *H*. 4) *sjá* 160 *kapít. í sögu Ol. konúngs helga.* 5) Ulfr, *D*. 6) *þannig B*, *H*; Rauðr, *D*; þórálfr, *L*.

höfðu þar smíðat öll hús þau, er mestr hagleikr (var) á. Síðan sendi Rauðúlfr sonu sína á fund Ólafs konúngs, ok bauð honum heim til veizlu; þat var heldr síð dags, er konúngr kom til Rauðs, hann hafði þá þar með sèr 2 hundruð manna; konúngr sá þar garða háfa ok vel lukta, en er þeir kvomu at hliðinu, þá var þat opit, ok þó vel umbúit, ok lèk þar grind á járnum, ok eigi allauðveldligt at komast inn, ef lukt var hliðit. En er konúngr reið í hliðit, þar stóð fyrir Rauðr bóndi ok synir hans ok mikit fjölmenni; fagnar Rauðr vel konúngi ok mönnum hans, ok stigu þeir af hestum sínum; þá spurði konúngr bónda: er þetta kirkja et fagra hús, er ek sè hèr í garðinum? Bóndi svarar: þetta er svefnskemma mín, er gjör var í sumar, ok er nú hit fyrsta algjör; öll ræfr voru þar spónþökt á húsinu ok þá nýþökt ok ný brædd. Síðan gengu þeir til stofunnar, ok sá konúngr, at þat var allmikit hús, stofan var borðþökt ok brædd. Konúngr sá þar í garðinum mörg stór hús ok smá ok öll fagrliga gjör; spurði konúngr ef þar væri kirkja í garðinum. Bóndi svarar: ekki hefir hèr fyrr biskup komit enn nú með yðr. Síðan lèt biskup reisa landtjáld sitt í túninu fyrir stofunni, ok saung þar aptansaung, ok var því lokit í dagsetr; eptir þat gekk konúngr til stofu, ok voru kerti borin fyrir konúngi, ok er þeir kvomu í stofuna, var þar vel umbúizt; síðan settist

konúngr í hásæti, ok hjá honum biskup til annarrar handar, en til vinstri handar honum sat drottníng, ok þar hinar fremri konur útífrá henni. Björn stallari sat gegnt konúngi á enn óæðra bekk, ok hirðin til beggja handa honum; útífrá biskupi sat Finnr Árnason, þá Kálfr[1] bróðir hans, ok þá Þorbergr[2] Árnason, þá Arnbjörn Árnason, síðan Kolbjörn Árnason, þá Árni Árnason, þeir bræðr voru allir lendir menn Ólafs konúngs; ok þá er skipat var öllum förunautum Ólafs konúngs uppá pallana, þá var alskipuð stofan et efra með veggjunum, en heimamenn ok fyrirboðsmenn skipuðu reiðustóla ok forsæti[3]; Rauðólfr bóndi sat at framan á reiðustól[4], er stóð fyrir lendum mönnum, þar var hin fegursta veizla ok margskonar drykkr ok krásir góðar; synir Rauðs gengu um beina, ok skipuðu öllu, eptir því sem bezt samdi; konúngrinn gjörði sik þar kátan, ok fannst mikit um list þá ok kurteisi, er þar var á öllu, ok hversu skörugliga veitt var, ok skörugliga fór allt fram[5]. Konúngr átti þá tal við Rauð bónda, ok fann hann þat brátt, at Rauðr var orðsvinnr[6] ok forvitri; gjörðist þá gleði mikil um alla stofuna, ok spurði konúngr Úlf[7] margra luta úkunnra, en Úlfr hafði til allra luta úrlausnir; var þat sumt er kon-

---

1) Þorbergr, *H.* 2) Kálfr, *H.* 3) flotá, *hin.* 4) þeim stóli, *hin.* 5) *Hèr bæta B., D, H stykki við um ætt Rauðs, sem stendr í niðrlægi þáttarins.* 6) orðfær, *F.* 7) Rauð, *hin.*

þíngi var áðr kunnigt at svâ var, en sumt var honum ókunnigt, svâ at hann vissi eigi áðr til, en allt þat sem hann vissi, þá var þat eptir því sem Úlfr sagði; nú lagði konúngr af því trúnað á ræður hans; ok sagði Úlfr hvergi lengra, enn konúngr spurði. Þá spurði Ólafr konúngr Úlf þeirra hluta, er eigi voru framkomnir, hvern veg verða mundi, en Úlfr veitti úrskurð nökkurn um flest. Þá mælti konúngr: ertu spámaðr, Úlfr? Fjarri ferr þat, herra! sagði hann. Hví veiztu slíkt þá, sagði konúngr, er eigi er framkomit? Legg eigi trúnað á slíkt, sagði Úlfr, þótt ek geypi mart fyrir yðr, er ek nenni eigi at þeigja við yðr, en eigi veit ek slíkt með sannindum. Konúngr svarar: at hefi ek nú hugat nökkut, ok finnst mèr svâ til, sem þú segir aungvan hlut framarr, enn þú þikist vita, ok seg mèr, hvat til berr, er þú veizt óorðna hluti fyrir, enda sèrtu eigi spámaðr; veit ek ok at þú ert vel kristinn, ok muntu því eigi hafa fjölkýngi til slíks. Úlfr svarar: sumt merki ek af vindum[1], sumt af himintúnglum, sól eðr túngli eðr stjörnum, en sumt (af draumum). Konúngr spyrr þá af sèrhverjum hlut þessara greina, en Úlfr veitti þann úrskurð öllum hans getum, sem honum vel líkaði; töluðu þeir flest ok mest um hátt draumanna: máttu kenna mèr ráð nökkut til þess, sagði konúngr, at mèr

1) *Hèr byrjar E í þættinum.*

birtist í draumi nökkut um þat, er mèr er mest forvitni á at vita? Ekki má ek yðr kenna, herra! segir Úlfr, þvíat þèr vitið allt áðr ok kunnið miklu gjörr enn ek; en þat gjöri ek stundum, þá er ek vil forvitnast í draumi þau sannindi stórra hluta, at ek tek ný klæði, ok fer ek í nýja sæng eðr reykkju, þá er stendr í nýjum stað, svâ at engi maðr hefir fyrr í sofit í þeim stað á þeim klæðum, á sæng eðr húsinu, ok slíkt sem þá dreymir mik, marka ek, ok mun gánga eptir því sem þá fæ ek ráðit drauma.

Ólafr konúngr spurði Ulf um íþróttir hans.

2. Konúngr spyrr þá: hverja íþrótt kantu bezt, Úlfr? sagði hann, ek sè at margra hluta muntu vera velkunnandi. Úlfr svarar, ok kveðst hann vera enginn íþróttamaðr: en þó, ef ek skal nökkut tiltaka, þá ætla ek helzt at ek muna drauma ráða, eptir því sem gánga munu. Konúngr mælti: hvert hefir þú kent sonum þínum allar íþróttir þínar? Úlfr svarar: spyrr þú at því þá. Síðan lèt hann kalla þá til sín, ok mælti: Úlfr, faðir ykkar, kennist mèr vitr maðr ok margkunnigr: eða hafið þið numit allar íþróttir hans? Sigurðr svarar, hann var ellri: kann ek at síðr allar hans íþróttir, at ein er sú er hann hefir mèr kent, ok skil ek at ek kann eigi jafnvel sem hann, ok er sú ein af mörgum hans íþróttum. Hver er sú, sagði konúngr? Sigurðr svarar: þat er at greina gáng

himintúngla, sólar ok túngls, ok vita allan gáng himintúngla þeirra, er ek sè; ok kenna stjörnur þær, er merkja stundir, svâ at ek mun vita þá lengð um dag ok nótt, þóat ek sjái eigi himintúngl, ok veit ek þó grein allra stunda. Konúngr mælti: þat er mikil íþrótt. Dagr mælti: þá eina íþrótt hefi ek ok numit, þá er mèr þikir frásagnar verð, ok kann faðir minn þó þar miklu meira af. Konúngr spyrr, hver sú væri. Dagr svarar: ef ek sè vandliga í augu manni, ok sè ek allt athæfi hans ok yfirbragð, mun ek skynja háttu hans, ok vita kost ok löst á honum. Konúngr svarar: þetta er mikit augnabragð, ef svâ èr sem þú segir, fæ ek þetta skjótt reynt. Þá mælti konúngr til biskups: svâ lízt mèr sem þann bónda höfum vèr nú heimsóttan, er mik væntir at vèr fáum eigi hans nóta[1] í hans fræðum ok íþróttum eðr sona hans, ok þikkjumst vèr þó hafa mjök gott mannval, ok eigi skal ok kostr í Noregi þeirra manna, er betr eru mentir enn þeir er nú eru með oss, en þó hygg ek at oss skorti flesta hluti við þá feðga; en hverja íþrótt vili þèr tiltaka, herra biskup! þá er þèr þikizt helzt tilfærir? Biskup svarar: þat mun ek helzt tiltaka, ef ek skal nökkut, at ek mun sýngja tíðir 12 mánuðu alla, allar þær sem hafa þarf, þóat ek hafi aungva bók við. Þetta er mikil íþrótt,

1) maka, *B*, *D*; líka, *F*, *H*.

sagði konúngr, með þeima hætti sem er[1]. Þá mælti biskup: 'heyra viljum vèr nú, konúngr! hvat þèr takið yðr til íþróttar. Konúngr svarar: þat mun ek helzt taka mèr til íþrótta, ef ek sè mann um sinn, ok vilja ek vandliga athyggja, þá skal ek kenna hann síðan, hversu lángt sem í millum okkra funda er. Biskup svarar: þessi íþrótt er af miklu viti. Þá mælti konúngr: þessi skemtan, sem vèr höfum upptekit, skal fara nökkru víðara um stofuna; seg, Kálfr Árnason! hvat þú tekr þèr til íþrótta. Hann svarar: eigi mun ek melta reiði mína, hversu lengi, sem ek þarf at bera hana. Enn mælti konúngr: Finnr! segir hann, segja verðr þú þínar íþróttir. Finnr svarar[2]: þat færi ek þá mèr til íþrótta, at ek mun eigi flýja úr neinum háska frá lánardrottni mínum, ámeðan hann vill viðhaldast, ok standi hann uppi. Konúngr mælti: þat er líkligt, at þèr endist þat vel. Enn mælti konúngr: Þú, Þorbergr! heyra viljum vèr hvat þú leggr til þessa máls. Hann svarar: þat ætla ek, at ek skal hvorki rjúfa orð mín nè eiða við lánardrottinn minn. Konúngr mælti: þetta er mikit mál, ok þó allíkligt at slíkum manni muni vel endast sem þú ert, en all lítt halda menn trúnaðinum við mik, er fyrir skömmu

[1]) ok yðr sómagóð, herra! *b. v. B, H*; þínslig, *D.* [2]) engi fær þat sagt, herra! er ekki er til. Konúngr mælti: fær til nokkut, *b. v. B, F, H.*

var mèr þess lítil von at. Þá mælti konúngr til Arnbjarnar: hverja íþrótt kantu framast? Arnbjörn var styrkr maðr, hann mælti: þat mun ek tiltaka, er vera kann at eigi sè satt, at ek þikjumst vel fær vera at bogaskoti, ætla ek at eigi skuli sá bogi hèr finnast í Noregi, at mèr muni eigi vopnfær. Konúngr sagði, at svâ mundi vera. Síðan spyrr konúngr Kolbjörn[1], hverjar hans íþróttir voru, þær er hann vill helzt tiltaka. Kolbjörn svarar: þar eru þær íþróttir mínar, er ek kalla allar jafnar, en þó aungva betri enn góða fyrir sik, beinskeyti ok skíðaferð ok sund. Konúngr sagði, at hann tæki eigi meira af, enn hann mætti, því at þú ert at þessum íþróttum jafnbúinn þeim, er beztir eru af jafnsterkum. Þá spurði konúngr Árna, hvat hann vildi tilnefna. Árni svarar: ef ek sigli með landi fram snekkju minni, ok sit ek í aktaumum, þá skal engi[2] snekkja tvítugsessa sigla fyrir mèr, eða ek vilja fyrri svipta enn þeir. Konúngr kvað aungvan þess mundu frýja honum, sagði ok aungvan kunna nærr at ætla enn hann, hvat [endast mundi[3]. Konúngr spurði Björn stallara, hverja íþrótt er hann þóttist framast hafa; þann hlut mun ek helzt tiltelja, sagði Björn, ef ek tala á þíngum orð eðr eyrindi

[1]) Kolbein, *hèr L.* [2]) *hèr byrjar I bókar brotið aptr;* jafnmikil, *b. v. B, F, H.* [3]) næst mundi liggja ófærunni, *B, D, I; hèr sleppr E um sinn.*

konúngs eðr lánardrottins míns, at engi skal svå ríkr áheyra, at ek skula fyrir þá sök mæla lægra eðr skelfra, hvort honum þikir vel eðr illa. þessu trúi ek vel, sagði konúngr, síðan þú vart á Uppsalaþíngi, ok talaðir þar, ok gjörðir reiðan Ólaf kónúng svenska, þvíat flestum mönnum mundi ok þat verða frama skortr. Síðan töluðu tveir ok tveir sín í milli, ok tóku til sinna íþrótta, varð at þessu mikil skemtan; gekk konúngr síðan at sofa.

3. þá fylgði Rauðólfr bóndi honum til skemmu þeirrar ennar nýju, er konúngr hafði sèð um kveldit, ok hann ætlaði at kirkja væri; þá var á logn veðrs ok heiðviðri, svå at hvergi sá annat enn heiðan himin. Konúngr spurði Sigurð, son bónda: hvat mun veðrs á morgin? Drífa, sagði Sigurðr. þat þikir mèr ólíkligt, sagði konúngr; gekk hann síðan til reykkju sinnar, ok var þar vel umbúit. En er konúngr gekk inní svefnskemmuna, þá var kerti loganda borit fyrir honum, hann litaðist um úti í svölunum ok hugði at stöðu hússins, ok skildi þegar setníng þess, at þat vár krínglótt, gekk hann þá inní húsit, ok sá fyrir innan svalirnar skjaldþili umhverfis[1] húsit; fjórar voru útdyr á skemmunni, ok allra jafnlángt í millum, en út með veggjunum [voru útstafir upphafir, ok þar með[2] voru reykkjur búnar allvegligar, en

[1]) þannig hin; um þvert, L. [2]) v. í hin.

allt tjaldat, þar er þat þótti bæta; í þessu húsi voru ok reistir upp[1] háfir stafir ok digrir, ok stóðu þeir í hríng, var þar upp af hvelft ræfrit, þat var allt steint ok pentat[2], en í millum stafanna voru bríkur, ok þar fyrir innan voru reykkjurnar búnar ríkum mönnum, mátti þar vel í hverjum fjórðúngi liggja 20 menn, en 40 í útiskemmunni; þar var skipat hirðmönnum konúngs; í miðju húsinu var arinn víðr[3] ok kríngló̈ttr með trè gjörr, ok pallar umhverfis upp at gánga, en uppi á arninum var sæng mikil, ok gjör með hinum mesta hagleik; flest trè voru þar með [koppara järnum rend[4] ok steint[5] allt ok víða gulllagt; upp af hornstöfunum voru járnslár ok stórir knappar upp, af eiri[6] gjörfir ok gyltir, en út úr hornstöfunum voru járnslár, en þar upp voru kertistigr, ok stóðu þar uppákertistikur[7] með þrimr kvíslum. Úlfr sagði konúngi, at hann (skal) fara í þá sængina, er þar var búin, ef hann vill drauma forvitnast, en drottníng skal sofa í annarri náttlángt. Konúngr sagði at svâ skyldi vera; ok er hann var afklæddr, steig hann upp í reykkjuna, ok lagðist til svefns; hann sá til hægri handar sèr [innar í[8] sætinu[9], at

[1]) 20, *b. v. hin.* [2]) púnterat, *F.* [3]) settr, *F.* [4]) gjörr, *B H*; *v. í. J*; *frá* [*hefr F:* kopar eða járnum slegin. [5]) peptut, *F.* [6]) *þannig hin*; vel, *L.* [7]) ok stóðu þar á (upp halls kerti, *I*;) umhverfis mikil vaxkerti, *D*; kerti há, *F*, *H*, *I b. v. B*, *D*, *F*, *H*, *L.* [8]) í enu yðra, *B*, *H*, *J*; syðra, *D.* [9]) plasinu, *H*, *I.*

þar var skipat biskupi ok kennimönnum hans, en til vinstri handar hvíldi drottníng ok ríkiskonur hennar, en at höfða fjölunni, þá lágu í þeim fjórðúngi Kálfr [ok Arnbjörn[1] [ok Árni[2] ok Kolbjörn[3] Árnasynir ok þeirra menn, [ok í frá fótafjölinni lá Finnr, Þorbergr ok Árni[4] ok þeirra menn[5].

Um vitran Ólafs konúngs ok hugsan.

4. Ólafr konúngr vakti lengi um nóttina, svå sem hann var vanr, saung hann fyrst bænir sínar, ok síðan hugsar hann mart, þá sá hann upp yfir sik í ræfrit, hann sá þar skrifaðan guð sjálfan ok veldishríng hans, ok þar ofan yfir engla fylki hans, ok þar [með víðan[6] himin, þann er hverfðr er utan um lopt öll, ok þarmeð voru mörkut himintúngl, en neðst ský ok vindar ok þá fuglar margir, en neðast[7] jörð ok þarmeð grös ok viðir ok margskyns kvikendi, sjár ok vötn, ok sjókvikendi á marga lund, en á neðra ræfrinu fyrir utan stafina voru markaðar forneskjur ok sögur frá ágætum konúngum, ok leit konúngr þar lengi á, en er hann lengi hugsaði hèr um, þá var sá einn hlutr, er honum þótti undarligri enn annat, honum þótti sængin snúast undir sèr, síðan fèll svefn á hann, ok svaf hann um hríð; en er hann vaknar, hugði hann at draumum sínum; þvínæst dagaði, stóð biskup þá upp

1) *v. í D.* 2) *v. í B, F, H, J.* 3) *þannig hin*; Kolbeinn, *F, L.* 4) Arnbjörn, *D.* 5) *Frá* [*v. í L; b. v. hin.* 6) fyrir neðan, *hin.* 7) fuglar, *b. L hèr við aptr.*

til tíða. Konúngr klæddist, ok gekk til óttusaungs, ok hlýddi morguntíðum[1]; síðan gekk hann á málstefnu, ok lèt kalla til sín Rauð bónda, ok sagði honum draum sinn; ok er því var lokit, mælti konúngr: þú (skalt) segja mèr í dag eptir hámessu, hvat draumr[2] sjá merkir. Merkiligr þikki mèr draumr yðvar, sagði Úlfr[3], ok or honum mun ek gera nökkut, en þat skuluð þèr bæta mèr, herra! er þèr hyggið, at mik skorti á, ok hann þýði annat, enn ek gjöri úr honum.

Ólafr konúngr lèt kalla Dag til sín.

5. Veðr (var) þykt ok drífa, sem Sigurðr[4] hafði sagt, þá lèt konúngr kalla til sín Dag ok Sigurð, sonu bónda; síðan lèt konúngr sjá út, ok sá hvergi skýlausan himin; þá bað konúngr Sigurð segja, hvar þá mundi sól komin; hann kvað glöggt á þat; konúngr lèt taka sólarstein ok hèlt upp, ok sá hann þá, hvar geislaði úr steininum, ok markaði svâ til, sem Sigurðr hafði sagt. [Þá spurði konúngr Dag: hvern sèr þú skaplöst minn? Eigi fæ ek, herra! þat sèð, en þóat ek geipi nökkut um hversdagliga menn, þá er þat nökkut öðruvísa, en ek hefir hvorki til vit nè skilníng, er þat ok ætlan mín, at fátt muni vera aftækt um yðra skapsmuni. Seg nú, sagði konúngr, ekki stoðar nú undan at fara. Dagr svarar; þann þá, herra! er fleiri hendir, [en þat er kvenna ást[5]. Rètt segir þú, sagði konúngr, ok eruð þèr feðgar lángt um fram

[1]) mörgum tíðum, rángt, L. [2]) *Hèr endar I bókar brotið í þættinum.* [3]) enn, *b. v. L.* [4]) Dagr, *L.* [5]) at þú ert kvennhallr, *F.*

flesta menn, þá er ek veit, at viti ok hyggindi[1]. Síðan gekk konúngr til messu.

Er konúngr gekk til stofu.

6. En er tíðum var lokit, þá gekk konúngr til málstofu, ok með honum biskup ok drottníng ok lendir menn, þar var ok Rauðr ok synir hans. Konúngr mælti til Úlfs: mun svå vera, sem mèr sýndist í nótt, at mèr þótti sem sængin snèrist undir mèr, sú er ek sváf í, eðr húsit? Úlfr svarar: því var svå smíðat, herra! at þèr skylduð jafnan horfa á sólina, ok draumr þinn gengi at sólu, ok allt athæfi þitt ok forvitni. Þá mælti konúngr: nú vil ek, Úlfr! at þú segir mèr draum minn, ok svå hvat hann merkir. Úlfr svarar: hitt mun ek fyrst segja, er þú spurðir eigi, hvat þú hugsaðir, áðr enn þú sofnaðir; þú batt at guð skyldi birta fyrir þèr, hvern enda eiga mundi stjórn[2] sú ok styrjöld, er nú hefir hafizt, eðr á hvern veg fara mundi hèðan af eðr síðan, þá signdir þú þik í krossmarki drottins. Rètt segir þú þetta, sagði konúngr, en hvat segir þú af drauminum[3]? Úlfr mælti: þèr sýndist í drauminum kross standa á jörðunni mikill ok grænn sem gras, ok líkneski á krossinum, en er þú sátt höfuðit róðunnar, þá var þat af rauðu gulli gjört, en er þú sátt í andlitit, þá þótti þèr sem um utan lægi hríngr rauðlitr sem regnbogi, en vaxinn sem veldishríngr guðs,

[1]) *Hèr kemr í B, D, H, K, S. þat sem seinast stendr í þættinum: svar Dags um Björn ármann; en bæði þat ok hitt frá fyrra [hefir E framar, þar sem Dagr telr íþrótt sína.* [2]) óró, B. [3]) *hèr byrjar E aptr.*

en innan í hríngnum voru markaðir englar guðs, ok himinríkis dýrð; kross þessi, er þú sátt, ok krossfestíng boðar ófrið, en svâ sem þú ert höfuðsmaðr, þá muntu eiga höfuð líknesksins í drauminum, ok svâ sem þèr þótti höfuðit af rauðu gulli gjört, ok þar lýsti af sem forðum af ljósu gulli, þar mun birtast tign þín um alla menn fram í þessu landi, svâ sem rautt gull er dýrra hverjum málmi öðrum; en sem þèr sýndist andlitit, er bæði fylgir heyrn ok sýn ok mál, þar var þèr sýnt í þeim stað himinríki ok himinríkis dýrð, þar var þèr sýnd umbun góðra verka, er þú hefir snúit[1] mörgum lýð til rèttrar trúar með orðum þínum ok ríkdómi; en mannahöfuð er meir böllótt enn lángt, þá get ek þèr sýnt hafa verit ekki lángt ríki[2] ok eyðiligt veraldar ríki. Konúngr mælti: hvat mun veldishríngr sá merkja, er mèr sýndist? Úlfr svarar: hríngr sá merkir æfi þína ok tign ríkis; hríngr er endalaus, svâ mun ok verða frægð þín; hríngr sýndist þèr vera hvass upp ok niðr, svâ ferr ok um æfi þína, hvöss eru upphöf, látið bæði föður þinn ok aðra frændr þína göfga, [svâ ferr ok æfi þín[3], at hörð munu verða endamörk ríkis þíns; hríngr vaxandi til miðs, ok síðan þverrandi til endalykta, svâ hefir ok hafizt ríki þitt ok þessa heims veldi. Úlfr mælti: hálsinn á líkneskjunni sýndist þèr úr kopar gjörr, þat er hinn harðasti málmr, ok af því eru klukkur gjörvar, er mest hljóð fylgir; þat ríki, er

[1]) *þanuig hin.* sýnt, *L.* [2]) líf, *hin.* [3]) ok allar eignir; kann ok vera, *L.*

næst kemr eptir þat, mun vera frægt ok birtist fyrir hvers manns eyrum, svå sem hljóð stórra klukkna; þar leikr um utan skoteldr, þat er hit mesta herskaparfæri, hræðiligt ok staðfastligt; kopar er harðr ok stökkr[1], svå mun þat ríki óþolit[2]; en þar, er þat var fyrir ofan ok neðan slètt fyrir málmaskiptit, þar mun þat ríki ekki lángt vera, ok aungvar ættir munu þaraf lifna í þessu landi; þèr sýndist, sem ofan úr höfðinu greiddist gulligr lokkr allt á axlir ofan, þat mun þat merkja, at yðr vegsemd mun mest prýdd vera í þessu landi ok víðara annarsstaðar. Úlfr mælti: en þá leiddir þú fyrir augu þèr brjóst ok faðm róðunnar ok úthendrnar á krossinum, þat sýndist þèr vera af brendu silfri, var þar á markaðr himin ok túngls gángr, sól ok túngl, ok stjörnur með birti ok fegurð; þat ríki, er þá kemr næst, mun vera vegsamligt, svå sem himintúngl birtir, ok allir menn fagna birti sólarinnar, ok er hún nytsamlig öllum heimi, hún gefr ljós, ok vermir döggina ok jörðina til ávaxtar, svå mun ok þat ríki vera ársællt[3] öllu landsfólkinu; en þar er þú sátt líkneskit breiða faðminn, þar mun sá, er kemr til þessa ríkis, hafa miklu meira í fángi, enn aðrir höfðíngjar hafa haft fyrr hèr í landi[4]; en þar er lokkar þeir hinir gulligu fèllu ofan um brjóstit[5], þar mun sá enn ágæti höfðíngi vera, er þá kemr til ríkis hèr,

[1]) sterkr, *E.* [2]) óþolanligt, *E.* [3]) þarfsælt, *E.* [4]) ok vera víðfaðmara hans ríki, *b. v. B.* [5]) ok voru holdgrónir, *b. v. E.*

yðr tengðr, ok prýðast af yðvarri dýrð; en svå breiðr sem hans faðmr var, þá var hann stuttr[1], ok[2] mun ríki hans verða eigi lángt. Úlfr sagði: enn þarnæst sáttu fyrir neðan brjóstit breiða gjörð liggja um róðuna, ok tók nær allt upp undir hendr, gjörðin var gjör af járni ok skýgð sem sverð, þat má kalla megingjörð; ríki þat, er þá kemr næst, mun verða styrkt ok máttugt af mektugum höfðíngja; ok er þèr var þat sýnt skýgt járn, þar mun vera margt skýgt sverð á lopt borit fyrr ok síðar; sú gjörð var öll fáguð með brögðum ok undarligum hagleik, at því er þèr þótti, sum ristin eptir fornum sögum, þèr sýndist þar á saga Sigurðar Fofnisbana ok Haralds hilditannar, ok enn nökkut af verkum Haralds hárfagra, þar mun sá konúngr fremja mörg stórverk, þau er lengi munu uppi vera, ok mikla bardaga gjöra með sinni frægð[3]; en þar er þèr voru ásýnd stórverk hinna mestu konúnga ok hinna ágætustu, þá mun sá konúngr þat sýna með sjálfum sèr, ok af þeirra líkíng mun hann fremjast; en járn þat er harðr málmr ok mörgum til skaða lagðr, þat ríki mun mörgum þikja hart ok skaðasamt frá upphafi til enda. Úlfr segir: en fyrir neðan járngjörðina var kviðr róðunnar bleikr ásýndar sem næsta[4] gull þat var litat[5] ok skýgt fagurt, þar var áfáit flúr ok viðir ok allskyns blóm, þat er á jörðu

[1]) stinnr, *E.* [2]) þó, *E.* [3]) framkvæmd, *hin.* [4]) *þannig*, *B*, *H*; hesta, *D*; vesta, *L.* [5]) líkat, *B*, *D*, *E*, *H.*

vex, ok margskonar kvikindi þau, er á jörðu gánga, allt þetta var gjört með hinum mesta hagleik, þar var sýnt í þessu þat ríki, er þar kemr næst, þat var gulligt [til at sjá, sem næsta gull, en upp í höfuð róðunnar var at sjá sem rautt gull[1]; rautt gull ok bleikt gull á eigi saman nema nafn eitt, þat munda ek ætla at sá konúngr mundi hafa nafn þitt ok vera göfugr ok dýrligr, en þó ekki þinn[2] maki, þar var ámarkaðr jarðar ávöxtr, ok nær öll prýði heims ok fegurð, svâ mun ok þessi konúngr prýða þetta ríki með góðri stjórn, hans æfi mun vera með miklum blóma, ok svâ mikill hagleikr sem þèr var þar sýndr, (svâ) margfalliga mun hann vèra kallaðr sínu landsfólki hentiligr. Úlfr mælti enn: en er þú hugleiddir[3], ok sátt lengra ofan þann sama mann, er á krossinum var, sýndist þèr ofan frá nafla allt ofan um sköpin silfr litr á, þat er óskírt er, ok var þó vellitt[4], þat silfr gengr hèr í landi, ok má með því alla hluti hèr kaupa, en utanlands er þat eigi gjaldgengt, nú mun sá vera mikill höfðíngi ok öllum vegr at hèr í landi, en utanlands mun hans vera ekki svâ mikill (gángr) sem hins, er hið bjartasta silfr merkist fyrir; en þar er silfrit var vel litt ok var fagurt, þar mun hann öllum vel líka ok hans ríki, þat er standa mun með fegurð ok prýði allt til enda lífs síns, [mun hann ok fylgja sköpum

[1]) sem höfuðit uppi, *D, E, F.* [2]) hins, *F.* [3]) *hèr sleppr E í þættinum, H.* [4]) með þeim hætti sem var, *b. v. B, H.*

sínum[1] ok forlögum, mun af honum kvíslast[2] ok dreifast kynkvíslir; nú var komit ofan til fótanna mannsins, ok svâ þá sem bolrinn er[3], mun sá vera um flesta hluti jafníngi fyrirmanna sinna. Rauðúlfr segir: þar er þèr sýndist lærit ofan, ok hörundar litr á, þat ríki mun vera þarnæst, er tvískipti mun vera á öllu landi, ok mun þar koma í bræðraskipti; þar er þèr sýndist á báðum lærunum hörundarlitr, þá munu þeir deila makliga ok jafnliga sín í milli; ok svâ sem fætr halda upp öllum líkam, svâ munu þeir upphalda siðum ok dæmum fyrirmanna sinna, ok mun þeirra ríki haldast ok fara eptir rèttri skepnu[4] ok almenniligri mensku; þá sýndist yðr niðr frá knè tær[5] af trè, en þat er fornt mál, at þess manns ráð gengr á trèfótum, er margir hlutir gánga illa, þat ríki, er þá kemr, þikir mèr líkligt til þess, at ill endimörk verði á þeirra skiptum, ok munu þeir þó vera af einum kynkvíslum, mun þar upphefjast frænda róg ok illar deilur; þarnæst sáttu á ristum fram, var þat af trè allt, þèr sýndist sem fætrnir væri mislögum lagðir á krossinum, ok settr í jarngaddr í gegnum báðar ristrnar, ok tærnar legðist hver yfir aðra, þar er þèr sýnt þat, hverjar mislögur þeir munu hafa ok misgjörðir, þar munu bræðr berast banaspjót eptir þat; þar er

[1]) *b. v. B, D.* [2]) valdit, *b. v. B, D, H.* [3]) allr upptynðr er sá konúngr kemr til, þá *b. v. B, H.* [4]) skipan, *B.* [5]) fótleggir, *B, D, H.*

þú sátt einn járngadd í gegnum báðar ristrnar, en tærnar lagðar hver yfir aðra, svå sem börn gjöra hrúta með fíngrum sèr, þeirra afkvæmi mun síðan hver öðrum mýgja ok vilja til jarðar koma. Konúngr mælti: vitr maðr ertu, Rauðr! ok þèr feðgar; síðan gekk konúngr til borða, ok var þar hin prýðiligasta veizla. Rauðr segir, at hann var svenskr at ætt: hlupumst (ek) í burt með konu þessa, er ek hefi átt síðan, hún er systir Hríngs konúngs Dagssonar; þá vaknaði konúngr við ætt beggja þeirra. Þá spurði konúngr Dag Rauðsson, (ok segir) at hann skyldi segja honum, hvern skaplöst hann sæi Bjarnar ármanns. Dagr sagði, at Björn var þjófr, ok þat með at hann segir, hvar Björn hafði fólgit á bæ sínum, bæði bein ok horn ok hold[1], af nautum þeim, er hann hafði stolit þá um haustit: er (hann) ok valdr allra þeirra stulda, er í haust hafa orðit, ok hann hefir öðrum mönnum kent; sagði Dagr konúngi öll merki til, hvar konúngr skyldi leita láta. En er konúngr fór í burt frá Rauðúlfs, þá var hann leiddr með stórum gjöfum út, fóru með konúngi synir Rauðs, kvomu þeir þá fyrst til Bjarnar, ok reyndist honum allt, svå sem Dagr hafði sagt, en eptir þat lèt konúngr Björn fara úr landi í burt, ok naut hann drottníngar at því, er hann hèlt lífi sínu ok limum.

1) húðir, *B*, *H*.

Geisli

er

Einar Skúlason

kvað um

Olaf Haraldsson

Noregs konúng.

Eins má orð ok bænir
allsráðanda[1] hins snjalla
vel er fróðr sá er getr góða
guðs þrenníng mèr kenna;
göfugt ljós boðar Geisli
gunnöfligr miskunnar
ágætan býð ek ítrum
Ólafi brag sólar.

2.

Þeirrar er húms[2] í heimi
heims myrkrum brá þeima
ok ljós meðan var vísi
veðr kallaðist hallar;
sá lèt bert frá bjartri
berast maðr und sky-jaðri[3],
frægr stóð af því flæðar
förnuðr röðull stjörnu.

---

[1]) allsvaldanda, *HK*. [2]) *þannig, HK*; heimi, *F*. [3]) *eða*, skýjaðri.

3.

Síðar heilags brá sólar
setrs var þat fyrir betra
auðfinnendum annars
ómjóss röðuls ljósi;
æztr þrifnuðr rèð efnast
oss þá er líf á krossi
jarðar allra fyrða
ónauðigr tók dauða.

4.

Upprann allrar skepnu
iðvanðr á dag þriðja
Kristr með krapti hæstum
kunnr rèttlætis sunnu;
veit ek at mildr frá moldu
meginfjöldi reis hölda
iflaust má þat efla
ossa vân með hânum.

5.

Sonr stè upp með yndi
auðar mildr frá hauðri
jöfra bestr í æztrar
alls ráðanda hallar;
lofaðr sitr englum efri
öðlínga hnígr þíngat
döglíngs hirð á dýrum
dagbóls konúngr stóli.

6.

Veitti dýrðar drottinn
dáðvandr gjafir anda

mál kynnast þau mönnum
máttigs framir vátta;
þá reis upp sú er einum
alþýð guði hlýðir
hæstr skjöldúngr býðr höldum
himin vistar til kristni.

7.

Nú skulum göfgan geisla
guðs hallar vèr allir
ítr þann er Ólafr heitir
alstyrkan vel dýrka;
þjóð veit hann und heiða
hríð-blásnum sal víða
menn nemi mál sem ek inni
mín jarteignum skína.

8.

Heyrðu til afreksorða
Eysteinn konúngr beinna
Sigurðr bygg at því snöggum
sóknsterkr hve ek fer verka;
drengr berr óð fyrir Ínga
yðvart bið ek magnit styrkva
mærð þá er miklu varðar
máttig höfuðáttar.

9.

Yfirmanni býð ek unnin
upp er mærð borin lærðra
Jón köllum svá allrar
alþýðu brag hlýða;
hefjum hendr en leyfa

hygg ek vin röðuls tiggja
stóls vex hæð þar er hvílir
heilagr konúngr fagran.

10.

Öld samir Ólafs gilda
orðgnóttar bið ek drottinn
oss at óðgerð þessi
ítrgeðs lofi kveðja;
fann ek aldrei val vildra
vallrjóðanda allra
raun samir rètt í einu
ranni fremdar manna.

11.

Þreklynds skulu þrændir
þegns prýði brag hlýða
Krists lifir hann í hæstri
hall, ok Norðmenn allir;
dýrð er ágæt orðin
eljanhress í þessum[1]
þjóð nè þengill fæðist
þvílíkr í konúngs ríki.

12.

Sighvatr frá ek at segði
sóknbráðr konúngs dáðir,
spurt hefir öld at orti
Óttar um gram dróttar;
þeir þafa þengil mæra
því er sízt frama lýstan
helgum lyt ek er hètu
höfuðskáld fíra[2] jöfri.

[1]) þessu, *HK.* [2]) fírar, *HK.*

13.

Móðr vann margar dáðir
munnrjóðr hugins gunna
satt var. at siklíngr bætti
sín mein guði einum;
leyndi lofðúngr þrænda
liðgegn snara þegna
fár gramr hefir frægri
fæzk háleitri gæzku.

14.

Rèð um tólf sá er trúði
tír bráðr á guð láði
þjóð muna þegnar fæða
þrjá vetr konúng betra;
áðr fullhugaðr fèlli
fólkvaldr í dyn skjalda
hann spenni oss fyrir innan
Ölvis haug frá bölvi.

15.

Fregit hef ek satt at sagði
snjallri ferð áðr berðist
drótt nýtr döglíngs máttar
draum sinn konúngr Rauma;
stiga sá standa fagran
stjórnarfimr til himna
rausn dugir hans at hrósa
Hörða gramr af jörðu.

16.

Ok hver[1] lofaðr hugðist

1) hvar, *HK.*

hrokkinnseiðs hins dökkva
lýngs í lopt uppgánga
látrs stríðandi síðan;
leit[1] sá er landsfólk[2] gætir
líknframr himinríki
umgeypnandi opnast
alls heims fyrir gram snjallum

17.

Vakit frá ek víg á Stikla
víðlendr stöðum síðan
Innþrændum lèt undir
álmreyr-lundr dreyra;
heims þessa frá ek hvassan
hvatir feldu gram skatnar
þeir drýgðu böl brigðu
branddríf numinn lífi.

18.

Fúss er ek því at vann vísir
var hann mestr konúngr flestra
drótt nemi mærð ef ek mætta
manndýrðir stef vanda;
greitt má gumnum lètta
guðs riðari[3] stríðum
röskr þiggr allt sem æskir
Ólafr af gram sólar.

19.

Náðit[4] bjartr þá er beiðir
baugskjalda lauk aldri,
sýndi salvörðr grundar
sín tákn, röðull skína;

[1]) lèt, *HK*. [2]) landfólks, *HK*. [3]) *þannig*, *HK*; riðaðri, *F*.
[4]) *þannig HK*; náðist *F*.

fyrr var hitt at harra
hauðr tjalda bar[1] dauða
happ nýtast mèr mætta
máltól skinu sólar.

20.

Gerðist brátt þá er barðist
broddrjóðr við kyn þjóðar
gramr vandit sá syndum
sik jarteignir miklar;
ljós brann líki vísa
log skíðs yfir síðan
þá er önd með sèr sendist[2]
samdægris guð framdi.

21.

Dýrð lætr drottinn[3] Hörða
dragist mærð þannig hrærða
ítr munat öðlingr betri
alls græðari fæðast;
greitt má gumnum lètta
guðs riðari stríðum
röskr þiggr allt sem æskir
Ólafr af gram sólar.

22.

Drótt þó dýran sveita
döglíngs ríks af líki
von gleðr hug með hreinu
hans batnaðar vatni;
satt var at Sygna drottins[4]
særendr guði kæran

[1]) brá, *HK.* [2]) senda, *HK.* [3]) drottins, *HK.* [4]) drottinn, *HK.*

hríngs megu heyra drengir
hans brögð í gröf[1] lögðu.

23.

Kom þar blindr en ek byrja
blíðverk muni síðar
auðar njótr er ýtar
jöfrs bein þvegit höfðu;
sjón brautir þó sínar
seggjum kunns í brunni
ár þeim er Ólafs dreyra
orms landa var blandinn.

24.

Sjón fèkk seggr af hreinu
sú dýrð munat fyrðum
förundr mun þat firnast
fjölgóðr konúngs blóði;
greitt má gumnum lètta
guðs riðari í stríðum
röskr þiggr allt sem æskir
Ólafr af gram sólar.

25.

Tólf mánuði var týnir
tandranðr[2] huliðr sandi
fremdar lystr ok fasta
fimm nætr vala strætis;
áðr enn upp or víðu
úlfs nistanda kistu
dýrr lætr drottinn harra
dáðmilds koma láði.

[1]) róf, *HK.* [2]) tandra, *HK.*

26.

Mál fèkk maðr þar er hvílir
margfríðr jöfurr síðan
áðr sá er orða hlýru
afskurðr[1] farit hafði;
frægð ríðr fylkis Egða
fólksterks af því verki
jöfrs snilli fremst alla
úngs á danska túngu.

27.

Föður skulum fulltíngs biðja
fremdar þjóð ens góða
mæðir mart á láði
Magnúss hvatir bragnar;
greitt má gumnum lètta
guðs riðari í stríðum
röskr þiggr allt sem æskir
Ólafr af gram sólar.

28.

Gekk sínum bur svekkvir[2]
sólar straums í drauma
vald[3] lèzt fylgja foldar
framlyndum gram myndu;
áðr á Hlýrskógsheiði
harðgeðr konúngr barðist
góðs eldis naut[4] gyldir
gnótt við heiðnar dróttir.

29.

Lèt jarplits átu
arnar jóðs enn góði

[1]) afskurði, *HK.* [2]) sökkvir, *HK.* [3]) valdr, *HK.* [4]) hlaut, *HK.*

munn rauð málmþíngs kennir
Magnús hugins fagna;
hrætt varð fólk á flótta
frán beit egg at leggja
sorg biðu víf en vargar
vindversk of hræ gínðu.

30.

Raun er at sigr gaf sínum
snjallr lausnara spjalli
hrósek verkum vísa
vígdjarfs frómum arfa;
greitt má gumnum lètta[1]
guðs riðari í stríðum
röskr þiggr allt þat er æskir
Ólafr af gram sólar.

31.

Satt var at silfri skreytta
seggjum hollr ok golli
her lèt Guthormr gerfa
grams hróðr var þat róðu;
þat hafa menn at minnum
meirr jarteigna þeirra
mark stendr Krists í kirkju.
konúngs friðgjafar[2] miðri.

32.

Menn hafa sagt at svanni
sunnr Skánúngum kunnir
oss um Ólafs missu
almilds baka vildi;

1) hugin, *HK.* 2) *þannig, HK; er óskilmerkiligt í F.*

en þá er brúðr at brauði
brennheitu tók leita,
þá varð grjón at gránu
grjóti danskrar snótu.

33.

Hildíngs hefir haldin
hátíð verit síðan,
sannspurt er þat sunnan,
snjalls um Danmörk alla;
greitt má gumnum lètta
guðs riðari í stríðum:
röskr þiggr allt sem æskir
Ólafr af gram sólar.

34.

Göfug rèð horn úr hofi[1]
hvítíngs of sök litla
auðar aumum beiði
úngs manns skera túngu;
þann sám vèr er vorum
válaust numinn máli
hodda njót[2] þar er heitir
Hlíð fám vikum síðan.

35.

Frètt hef ek at sá sótti
síðan málma stríðir
heim þann er hjálp gefr aumum
hár skerðandi í ferðum;
hèr fèkk hann en byrja
hátt kvæði skal ek bæði

[1]) hæfi, *HK*. [2]) brjót, *HK*.

snáka vángs of slöngvi
slúngin mál ok túngu.

36.

Dýrð er ágæt orðin
öðlíngs ríks af slíku
mærð ríðr mildíngs Hörða
mest um heimsbygd flesta;
greitt má gumnum lètta
guðs riðari í stríðum
röskr þiggr allt sem æskir
Ólafr af gram sólar.

37.

Veit ek at Vindr ferr skauti
verðr bragr en þeir skerðu
gjálfrs [niðranda grundar[1]
greiddr sárliga meiddu;
ok endr fyrir trú týndri
tírar-sterks úr kverkum
auð skýfanda óðar
ár grimliga skáru.

38.

Sótti skrín et skreytta
skíðrennandi síðan
orð finnast mèr unnar
Ólafs dreka bóli;
ok þeim er vel vakti
veit ek sönn hugins teiti
máls fèkk hilmir[2] heilsu
heilagr á því deili.

---

[1]) ríðanda grindar, *HK*. [2]) ok, *b. v. HK*.

39.

Hás lætr helgan ræsi
heims dómara sóma
fyllir framlyndr stillir
ferð himneska verða[1];
greitt má gumnum lètta
guðs riðari í stríðum
röskr þiggr allt sem æskir
Ólafr af gram sólar.

40.

Hneitir frá ek at hèti
hjaldrs at vopna galdri
Ólafs hjörr þess er orra
ilbleikum gaf steikar[2];
þeim klauf þengill Rauma
þunnvaxin ský gunnar
rekin bitu stál á Stikla-
stöðum valbastar röðli.

41.

Tók, þá er fèll enn frækni
fylkis kundr til grundar
sverð, er sókn var orðin,
svænskr maðr af gram þrænskum;
sá hefir hjörr ens háfa
hríngs stríðandi[3] síðan
gulli merktr í Gerkja[4]
gunn djarfs liði fundist.

42

Nú finnr sá er gaf gumnum

[1]) verðan, *HK*. [2]) *þannig HK*; stikar, *F*. [3]) stríðanda, *HK*. [4]) Girkja, *HK*.

göfug dýrð jöfra fýrða,
slöng Endriði úngi
armglæðr í brag ræðu;
greitt má gumnum lètta
guðs riðari. í stríðum
röskr þiggr allt sem æskir
Ólafr af gram sólar.

43.

Mèr er því mærð skal skíra
mildíngs þess er gaf hrínga
styrjarvalls[1] of stilli
styrkan vant at yrkja;
þvíat tákn þess er lýð læknar
lofðúngs himintúngla
ljós kemr raun um ræsi
ranns ferr hvert á annat.

44.

Gerðist hála[2] herðum
heldr síðalla á kveldi
glann kennandi gunnar
glaðr vetþryma[3] naðri;
drengr rèð dýrr at vángi
dagr rofnaðist sofna
ítrs landreka undir
orðfimr berum himni.

45.

Misti maðr er lýsti
morgin var þá borgar
styrks mundriða steindra

[1]) *þannig HK*; styrjar-snalls, *F.* [2]) *eða*, hal á, *F.* [3]) vetrima, *HK.*

stýrsbráðr regins váða;
nýtr gat sèð á slèttri
seim þiggjandi liggja
grundu gyldis kundar
gómsparra sèr fjarri.

46.

Þrjár grímur vann þeima
þjóðnýtr Haralds bróðir
rökk stefnanda reifnis
ríkr bendíngar slíkar;
áðr þrifhvassir þessar
þíngdjarfs fírar ýnga
björt eru bauga snyrtis
brögð jarteignir sögðu.

47.

Más lèt jarðar eisu
alvaldr fyrir hjör gjalda
slèttig óð þann er átti
Ólafr bragar tólum;
yfirskjöldúngr lèt jöfra
oddhríðar þar síðan
garðs of gulli vörðu
grand altari standa.

48.

Tákn eru björt þau er birtast
brandel á Grikklandi
mál finnst um þat mönnum
margþarfr Haralds arfi;
fregn ek at allt nè aungir

innendr meguð finna
dýrð Ólafs ríðr dála
dagræfrs konúng hæfra.

49.

Háðist hjaldr á víðum
húngr slökti vel þúngan
gunnar már í geira
göll Petzínavöllum;
þar er svá at þjóð fyrir hjörvi
þúsundum fèll undan
hríð óx hamdis klæða
hjálmskæð Grikkir flæðu.

50.

Mundi mest und fjöndum
Miklagarðs ok jarðir
hryggs dugði lið liggja
lagar eldbrota veldi;
nema rönd í byr branda
[bart rögn fáir[1] harða
röðuls bliku vopn í veðri
Væríngjar frambæri.

51.

Hètu hart á ítran
hraustir menn af trausti
stríð stóð[2] ógnar eyðis
Ólafs[3] í gný stála;
þar er of einum jörfa
und báru flug váru
rofinn[4] klofnaði reifnis
rann sextígir manna.

---

[1]) bàrð rögu fáin, *HK*. [2]) *þannig HK*; stál, *F*. [3]) *þannig HK*; Olafr, *F*. [4]) roðinn, *HK*.

52.

Þá er rauk af ríki
regn dreif stál á þegna
hjálmnjörðúngum harða
heiðengja lið[1] gengi:
hálft fimta vann heimtan
hundrað [brimils sunda[2]
nýstan tír þar er nærri
Norðmanna val þorðu.

53.

Ruðu gumnar gladdír[3]
göfugr þengill barg drengjum
Vagnaborg þar er vargar
vopn-sundrat hræ fundu;
nennir öld at inna
úngr[4] brimloga slúngins[5]
döglíngs verk þau er dýrka
dáðsnjalls veröld alla.

54.

Nú er þau er vann vísir
verk fyrir þjóð at merkja
nauðr í nýjum óði
næst ríðrat þat smæstu;
krapt skulum guðs þess er giptu
gunnstyrks lofi dýrka
lèr haldfrömum hárrar
heimslæknis gram þeima.

55.

Ángrs fyldr varð aldar

[1]) liðs, *HK.*, [2]) brimis fundi, *HK.* [3]) glaðir, *HK.* [4]) úngs, *HK* [5]) slúnginn, *HK.*

heitfastr jöfurr veitir
skreytt megu skatnar líta
skrín dýrðar vin sínum.

62.

Heims hygg ek híngat komu
höfuð menn í stað þenna
snarr tiggi bergr seggjum
sólar erkistólar;
hèr er af himna gervis
heilagr viðr sem biðjum
yfirskjödúngr bjarg þú aldar
oss píníngar krossi.

63.

Öld nýtr Ólafs mildi
jöfrs dýrð höfum skírða
þrotnar háss frá þessum
þíngsnjalls veröld alla;
lúti landsfólk ítrum
[lima síns[1] konúngi himna
sæll er hverr er hollan
hann gerir sèr manna.

64.

Talda ek fátt í fjölda
friðgegns af jarteignum
ber koma orð af orum
Ólafs bragar stóli;
báls[2] fái seggr hverr sólar
siklíngs hæfir mikla
hilmis ást ens hæsta
heiðbjartr[3] er lof reiðir.

1) *þannig HK*; limsalmls, *F.* 2) bóls, *HK.* 3) heið-bjarts, *HK.*

65.

Svå at lausnara leysi
lángvinr frá kvöl strángri
nýta þjóð or nauðum
nafn kuðr við trú jafnan;
víga skys[1] þeir er vísa
velendr framan telja
öflugs Krists af ástum
almennins brag þenna.

66.

Ólafs höfum jöfri
orð hags kyni sagðar
fylgir hugr ens helga
happs dáðir því ráði;
laun fám holl af hánum
hræsik þrimu líkar
göfugs öðar hjálp gæðum
guðs blessan lofs þessa.

67.

Mundi bragr ens brenda
baug hvers vera þersi
kann ek rausnar skap ræsis
raun dýrliga launaðr;
ef lofða gramr lifði
leikmildr Sigurðr hildar
þess lýsek veg vísa
vellom grimmr enn ellri.

68.

Bæn hefir þengill þína

1) skíðs, *HR.*

þrekrammr stoðat framla
iflaust hafum jöfri
unnit mærð sem kunnum;
ágætr segir (ýtum)
æstan hve ek brag leysta
hás elskik veg vísa
vagnræfrs en ek þagna.

Registr

yfir

öll manna ok þjóða nöfn, sem finnast í sögu Ólafs konúngs helga.

Registr

yfir

öll landa, staða ok fljótanöfn, sem finnast í sögu Ólafs konúngs helga.

Prentvillur:

I fyrri Deild Ol. S. H. *bls.* 310: Þorláfs *les:* Þórálfs.
— — — — 380: ármaðr Olafs konúngs, *les:* ármanns. Olafr konúngr.

Formáli.

Eptir niðrskipan þeirri, sem viðtekin er á útgáfu Fornmannasagnanna, er fara skal að tímaröðinni, kemr hèr nú í ljós, næst Olafs konúngs sögu Tryggvasonar, Saga Olafs konúngs ens helga Haraldssonar, með tilheyrandi þáttum í tveim bindum. Skal hèr nú lýst þeim handritum, er brúkuð hafa verið, og frá því öðru sagt, sem helzt er að merkja við atbúning og útgáfu sögu þessarar.

Sagan er prentuð eptir skinnbókinni Nr. 61 í arkarformi (*A*), sem áðr Olafs saga Tryggvasonar, og er henni nokkuð lýst við þá sögu; en nú fylgir til ýtarligri ímyndar um hana, eyrgrafin eptirmynd af parti eins blaðs hennar, er það byrjun 79da kap. og inniheldr alla tölu Þorgnýs lögmanns til Olafs Svíakonúngs. I 137da kap. sögunnar skiptir rithöndum í *A* við orðin „at verkkaupi", sléppr þar eldri rithöndin, að ágizkun frá öndverðri 14du öld, er Olafs saga Tryggvasonar og fyrri hluti sögu þessarar er ritaðr með, og tekr við töluvert nýligri hönd, og eigi eins snotur eða jafnvel sett, er og rèttritunin þar lakari, virðist og sem vísurnar í þeim hluta sögunnar heldr hafi afbakazt af vangá eða kunnáttuleysi ritarans. Við orðin í 268da kap. „var bæði læst utan ok innan" byrjar seinasta blaðsíðan í *A*, er hún máð og ólæsilig, en af því frasögnin og kapítula niðrröðunin um hríð á undan hafði í *A* verið samhljóða Flateyjarbók (*F*), en eigi eins vel að hvorutveggju í hinum handritunum, var niðrlag greinds kap. og þrír þar á

ofan fylgjandi kapítular í lok sögunnar tekið úr *F*; sá og til þess á seinustu máðu blaðsíðunni í *A*, sem úti er framí 261sta kap., að bókin var þar enn samhljóða *F*. Fyrir aptan máða blaðið hángir skiki af innra dálki blaðs við kjölinn í *A*, og er auðr á aptari síðunni; má og af því ráða, að *A* hefir eigi haft söguna lengri enn prentuð er. *A* hafði aungvan prólógum fyrir sögunni, og er hann prentaðr eptir *S*, mun hann þó reyndar ekki eiga við þá meðferð sögunnar, sem í *A* og nokkurum hinna handritanna er, sè hún eldri *Snorra*; má vera að sagan sè í þeim handritunum, er hafa prólógum, (en það eru *D*, *G*, *H*, *K*, *S*), dregin úr *Snorra* með ýmsum viðraukum, og hafi þartil lagaðr verið prólógus, er *Snorri* hefir fyrir sínum Noregs konúnga sögum.

Við aðalskinnbókina hafa samanborin verið þau handrít, sem nú skal lýsa:

1) Nr. 75d í 4rablf. (stendr meðal bókanna í arkarformi) (*B*), er Arni Magnússon á lausu blaði framanvið kallar Bæjarbók úr Borgarfirði, og kveðr Síra Haldór í Reykholti fyrrum hafa brúkað, en Arna Gíslason átt. Kálfskinnsbók þessi er sæmiliga og þó mjög þètt skrifuð og ærið bundin, en að rèttritun eigi frábrugðin meðalgóðum skinnbókum; og bendir útlit bókarinnar til, að hún sè rituð á ofanverðri 14du öld; hún byrjar sem *A*, og ferr henni næst, en víkr þó sumstaðar frá í orðatiltæki, þó efnið sè eð sama; hún sleppir líka 16da og 17da kap., hefir eigi nema stutt ágrip 18da kap., líka 19da kap., sem að eins getr gystíngar Astu, og lýsir lítið Sigurði konúngi; hún sleppir enn 21, 23, 24, 28, 29, 30, 35, 36ta og 41sta kap., og úr 44da kap. stykkinu um Finnska spámanninn, sleppir ennfremr 49da kap. og fyrra parti 52ars kap., líka 60sta kap. og niðrlagi 63ja kap. frá merkinu; þá enn úr 87da kap. viðrtali Olafs k. og Astríð-

ar og vís., og úr 122rum kap. vísunni; en hefir umfram *A* P-viðraukann (5 B. eðr 2 D. bls. 195) eptir 179 kap. og ístað 160sta kap. Rauðúlfs þátt í 6 kapítulum (2 D. bls. 330-348). *B* sleppr að fullu í 200sta kap. Vísurnar eru í bók þessari víða afbakaðar og úr lagi færðar. Eptir *B* er pappírsbókin í arkarf. Nr. 74 nákvæmliga skrifuð, og hefir því eigi brúkuð verið.

2) Nr. 325 (7) í stóru 4rablf (*C*), er brot af kálfskinnsbók, er inniheldr mikinn hluta sögunnar; það er vel skrifað og sett, með nokkuð smáu og þèttu letri, og sumstaðar í meira lagi bundnu; rèttritunin er víða nokkuð fábreytilig, og þó að skapi elztu skinnbóka; t. d. er þ víða brúkað fyrir ð, *c* víðast f. *k*, *œ* f. *e*. og *ø* f. *æ*; einstöku sinnum *av* í einum bókstaf f. *á*, líka opt *umb* f. *um*, o. s. frv.; við skammstöfun og band orðanna má það og merkja: rúnin maðr er stundum sett f. orðið maðr, *l*. (*vel*) með höllu striki yfir f. eða, n'l (*nihil*) f. ekki, og stöku sinnum *n̄* (*non*) f. ekki; við stafanna lögun er það fábreytiligt, að látínskt d víða, einkum framantil, er brúkað þar sem óstúngið d skal lesa; fyrir *ll* stendr optast einfaldt *l* með hlykk á miðju, og *ck* er víða bundið í einn bókstaf. Af útliti bókarinnar og rèttritun má því ráða, að hún sè rituð á öndverðri 14du öld, og sum böndin, sem eru látínsk, benda til þess að lærðr maðr hafi skrifað hana. Þar sem *C* víkr frá *A* að orðatiltæki, berr það stundum til að hún er fornyrðtari, hittast og í henni sumstaðar fágætar hneigíngar á orðunum, mátti slíkt þó eigi til-greina. *C* bókarbrotið byrjar í 5ta kap. og tekr fram í 11ta kap., byrjar aptr í 31ta og nær framí 40sta kap., en vantar 35ta og 36ta, kap., byrjar aptr í 44da kap. og nær framí 72an kap., sleppir 49da kap. og orðum Hrœreks úr niðrlagi 50ta kap., líka fyrstu vísunni með inngánginum til hennar úr 52rum kap., og þá 60ta kap. og

niðrlagi 63ja frá merkinu, byrjar aptr í 73ja kap. og nær þá framí 141sta kap., en sleppir úr 87da kap. viðrtali Astríðar og Olafs konúngs, og vísunni þar; hefir við niðrlag 97da kap. og í 98da kap. umfram *A* vísur, er standa í sögunni hjá Snorra í 108da og 109da kap.; sleppir vísunni í 122un kap.; tekr C þá enn til í 146ta kap. og nær framí 155tá kap.; byrjar þá aptr með 166ta kap. og nær framí 178da kap.; tekr þá enn til í 191sta kap. og nær framí 222an kap.; en sleppir 207da kap. byrjar þá aptr í 229da kap. og endar að fullu í 248da kap. Þaraðauk sleppir *C* stökusinnum vísum úr sögunni, er standa bæði í *A* og öllum hinum handritunum, og er þess þá viðgetið í nótunum, eru þó líkliga eigi önnur rök til þess mismunar enn vangá þess er skrifaði bókina; líka hittist stundum í *C* hálfskrifuð eða skammstöfuð vísa.

3) Nr. 325 (5) í 4rablf. (*D*) er skinnbók í litlu 4rablaða formi, rituð í tveim dálkum með skíru og meðalsnotru letri, og venjuligri rèttritun, og trauðliga eldri enn lok 14du aldar; í hana vanta mörg blöð. Hún er allvíða nokkuð frábrugðin *A* að orðatiltæki, og er þá heldr fáorðari, sleppir og stundum greinum, en sjaldnar er hún *A* fjölorðari; þykir og orðfæri hennar, þar sem hún víkr af, eigi jafn fornligt og í *A*. *D* hefir styttri prólógum, eins og við hann er umgetið; sleppir 3ðja kap. og þá 16da og 17da kap.; hefir sem *B* ágrip 18da og 19da kap.; sleppir þá og viðrtali Olafanna úr 20sta kap., líka 21, 23, 24, 28, 29, 30, 35, 36ta og 41sta kap., og stykki, sem *B*, úr 44da kap.; vantar þá enn 49da kap., og tölu Hrærekś í lok 50ta kap., líka fyrstu vísuna með tilheyrandi inngángi í 60ta kap. og niðrlag 63ja frá [. *D* sleppr í 85ta kap., en byrjar aptr í 97da kap., og nær þá framí 107da kap.; hefir í 97da og 98da kap. 2 vísur umfram *A*, sem standa hjá Snorra í sög-

unnar 108da og 109da kap.; *D* byrjar þá að nýu í 112ta kap. og nær framí 201sta kap., sleppir vísunni úr 122um kap.; hefir í stað 160sta kap. þátt Rauðúlfs. í 6 kapítulum; bætir inní milli 179da og 180sta kap. viðbætirnum *P*. *D* byrjar þá enn aptr í 211ta kap. og nær framí 252an kap.; tekr þá til enn í 257da kap. og nær framí 258da kap.; en seinasta brotið af *D* byrjar eigi fyrr enn sagan er úti, eptir þeirri meðferð hennar, sem hèr er nú prentuð, á orðunum: „Þá kölluðu þau á hina helgu meyju Maríam" í fyrsta kap. viðraukans *AA.*; hefir þarnæst 4ða kap. tèðs viðrauka, og þá viðraukann *CC*, og er þar samanborin við *L*, sem tèðir viðraukar eru eptir prentaðir; hefir *D* þá a l e i n þar á eptir v i ð r a u k a n n *DD.* í 3 kapítulum, er hann prentaðr þareptir (2 D. bls. 222—224), og sleppr *D* að fullu í enum síðasta þeirra; en seinasta blað bókarinnar, sem niðrlag kap. og kannske nokkuð meira hefir á staðið, er glatað. Nokkurjar vísur vanta í *D*, sem í *A* standa, og er slíks getið í athugasemdunum við hverja sèrilagi.

4. Nr. 75c meðal handritanna í arkarf., (*E*); það er vel skrifað og settliga með stóru letri, hvorki mjög þèttu nè bundnu, og rèttritunin að því lagi, sem enar eldri og beztu skinnbækr hafa. Það er illa farið, að mikinn hluta sögunnar vantar í bók þessa, því annað og þriðja hvört blað er glatað, og stundum mörg í rennu. Skinnbók þessi hefir að vísu verið eitt hið bezta þeirra handrita af söguuni, sem enn eru heil til eða leyfar af, vottar það bæði orðfærið í henni, sem víðast er snoturligra og fegurra þá sjaldan, er hún víkr frá *A* bókinni og þeim handritunum, er *A* koma nærst; eru og vísurnar í *E*, að því sem ráða má, sízt úr lagi færðar. Bókin hefir líkliga rituð verið snemma á 14du öld. Brotið byrjar við niðurlag 3ja kap. með hálfri þriðju vísu sem umfram er hin handritin öll, sem þar eru við, og tekr

framí 10da kap.; byrjar þá aptr í 31sta kap., og nær framí 44da kap.; en sleppir 35, 36ta og 41ta kap., líka sem *B*, parti úr 44da kap.; byrjar þá enn í 48da kap., og sleppr aptr í 51sta kap., en fellir 49da kap., og tölu Hræreks úr niðrlagi 50ta kap. undan; byrjar þá enn aptr í 63ja kap. en sleppir niðrlagi hans frá [, og nær framtil 65ta kap.; byrjar þá aptr í 69da kap. og nær framí 73ja kap.; tekr þá enn til í 81 kap. og nær lángt framí hann; byrjar enn í 85ta kap. og nær þá framí 86ta kap., tekr þá aptr til í 89da kap. og kemst framí 91ta kap, kemr enn við með 95ta kap. og nær framí 98da kap, hefir þá vísu umfram *A* við niðrlag 97da kap., er hjá Snorra stendr við niðurlag 108da kap. sögunnar; byrjar þá *E* enn í 107da kap. og nær framí 111ta kap.; tekr þá til aptr í 119da kap. og nær framí 122an kap.; byrjar þá enn í 129da kap. og tekr framí sama kap., tekr þá til aptr í 131ta kap. og nær framí 133ja kap.; byrjar þá enn í 134da kap. og tekr framí 135ta kap.; tekr þá til aptr seint í sama kap. og nær framí 137da kap.; byrjar þá enn aptr í sama kap., og tekr framí 139da kap.; kemr þá aptr við í sama kap., ok nær framí 141ta kap.; byrjar þá enn í 144da kap. og tekr framí 159da kap., en hefir vísu umfram öll hin handritin í 157da kap.; byrjar þá aptr í Rauðúlfsþætti 1ta kap. og nær framí 2an kap., en tekr aptr til í 6ta kap. þáttarins, og sleppr í sama kap., standa þessi 2 brot af þættinum í *E* í stað 160ta kap hèr; byrjar *E* enn í 163ðja kap., og tekr framí 166ta kap., kemr þá enn við í 169da kap., og sleppr í 170ta kap., byrjar þá loksins enn í 182um kap., og sleppr að fullu í 185ta kap.

5) **Flateyjarbók** á Konúngsins stóra bókasafni (*F*), nafnkend kálfskinnsbók í stærsta arkarformi, er blað hennar sèrhvört skrifað í tveim dálkum, er hún alls 905 dálkar, en saga þessi og annað fleira er þar með hendi Jóns prests Þórðarsonar, og er

bókin rituð milli áranna 1387 og 1395, að því sem hún berr sjálf vitni um. það er alkunnugt, að bók þessi er fremr í miklu áliti og afhaldi af fjölda sagna þeirra, er hún inniheldr, en vali þeirra allra eða nákvæmni og rèttleika ritunarinnar, og er hun þó að þessu hvorutveggiu með meðalbókum teljandi. Olafs saga helga byrjar á 310da dálki bókarinnar, og endar á 516 dálki hennar; kemr hún þar næst á eptir „upphafi ríkis Haralds hárfagra" eða rèttar nefndum söguþætti hans. Inngáng sögunnar sem hèr innifelst í fyrstu 12 kapítulunum vantar á þessum stað í *F*, af því innihald hans er áðr ritað í bókinni við Olafssögu Tryggvasonar. A eptir Haralds söguþætti kemr í *F*, sem inngángr til Olafssögu, (á 306-308 dálks) „þáttr Haralds grænska" í 4 kapítulum, sama innihalds og 13, 14, og 15di kap. hèr, og þeim að miklu leiti samhljóða. þá kemr á 308 til 310 dálks enn á undan sjálfri sögunni „þáttr Olafs Geirstaða álfs" í 4 kap., sama höfuðefnis sem 16di og 17di kap., þó með nokkrum viðbætir. Sagan byrjar því í *F* með 18da kap. hèr, er hann og næst fylgjandi kap. nokkuð frábrugðnir þar, en þó sama efnis. *F* sleppir 28, 29 og 30sta kap., en bætir 5 kap. við eptir 34da kap. hèr, eru þeir prentaðir hèr aptan við söguna eptir *F* í viðraukanum *A* (2 D. bls. 155-165); er þó annar og þriði þeirra reyndar sama innihalds og 29di og 30sti kap. hèr, en tveir þeir seinustu standa í stað 35ta og 36ta kap., og eru að nokkru leiti sama efnis. *F* bætir þá og ein við (á 319-320 dálks) 2 kap. á eptir 37da kap. hèr, og eru þeir þar eptir prentaðir í viðraukanum *B* (2 D. bls. 166-168); þó er síðari partr ens fyrra þeirra nærri því eins og 28di kap. hèr, sem um er getið að vantaði í *F*. *F* sleppir úr sögunni 39da kap. og fyrra hluta 40ta kap. að orðunum „Eptir þat rak

Knútr konúngr af Englandi," líka sleppir hún 41sta kap., og er hann þó að nokkru leiti enn sami og síðari kap. viðraukans *B*; sleppir *F* og 43ja kap., og þá úr 44da kap. stykkinu um finnska spámanninn, og enn 45ta og 49da kap., og ræðu Hræreks í lok 50ta kap. og þä vísunni með inngángi úr 52um kap. er þó kemr seinna í *F* í viðbætir (sjá viðraukann *FF*). þá bætir *F* (á 327da dálki) við grein í 54da kap. við orðin "ok lagðist við Gr. með herinn„ er hún prentuð þareptir í viðraukanum *C* (2 D. bls. 168-169); og enn bætir hún ein við (á 328da dálki) grein í 55ta kap. hèr, eptir orðin „ok bjuggust vel um", er sú grein prentuð í viðraukanum *D* (2 B. bls. 169-170); og þá sleppir hún 4ðu vís. úr sama kap., en fyrsta greinin af 56ta kap. er í henni nokkuð fjölorðari; *F* sleppir þá og 60ta kap., en kallar 64da og 65ta kap. þátt Eyvindar Urarhorns. þá bætir *F* enn ein við (á 341ta dálki) grein inní 73ja kap. hèr, á eptir seinustu vís., er það viðraukinn *E* (2 D. bls. 170-171). Á eptir 75ta kap. hèr, kemr þáttr Styrbjarnar Svíakappa í *F* einni (á 342-344 dálks), er hann þar eptir prentaðr (*A* 2 D. bls. 245-251) *) og líka Hróaþáttr (*B* 2 D. bls. 252-256), er honum fylgir í *F* (á 344-348 dálks). þá kemr, á eptir 82um kap. hèr, upphaf Fostbræðrasögu í *F* (á 354-363 dálks), er það prólógus sögunnar, og 13 fyrstu kap. hennar samhljóða handriti því, er sagan er prentuð eptir í Khöfn 1822 8blf.; eru hvorki þeir, nè framhald sögunnar, er síðar mun getið verða, hèr prentað, af því

*) þáttr þessi er áðr prentaðr, með látínskri útleggíng, í Schedis Ara, er Worm útgaf í Öxnafurðu 1716; er þáttrinn í ritgjörð þar aptanvið, er kallast *De Aræ Multiscii vita & scriptis Dissertatio*, á bls. 111-118.

það á eigi við þessa sögu. Enn bætir *F* (á 365 dálki), á eptir 85ta kap. hèr, einum kap. við um Olaf. k. og Sighvat, er fyrri partr hans viðbætirinn *H*, sem prentaðr er eptir *L*; er orðamunrinn tekinn úr *F*, (sem þar kallast *Fa* til aðgreiníngar frá orðamun þeim sem þar er viðtekinn úr viðbætirnum við söguna í *F*, er síðar verðr getið, og aptr hefir sama kap. og kallast *Fb*.); en síðari partr hans er fyrsta vísa 3ja kap. með inngánginum til hennar í viðraukanum *G*, og er þarvið orðamunr tekinn hèðan úr *F* (*Fa*). Þá fellir *F* undan úr 87da kap. viðrtal Olafs konúngs og Astríðar, en vísan þar kemr seinna með annari fyrisögn, sem síðar mun getið. Eptir 88da kap. hèr kemr þá í *F* e i n n r i (á 368-377da dálks) þ á t t r E y m u n d a r o k O l a f s k o n ú n g s, og er þar eptir prentaðr (*C*, 2 D. bls. 267-298). Þaráeptir bætir *F* (á 377da dálki) enn e i n v i ð v i ð r a u k a n u m *F* (2 D. bls. 171-172). Enn bætir *F* e i n við (á 378-379 dálks) þ æ t t i T ó k a T ó k a s o n a r, og er hann þareptir prentaðr (*D* 2 D. bls. 299-303). Þá bætir *F* þarnæst enn við (á 379-381sta dálks) kapítula, sem prentaðr er í viðraukanum *L* eptir handritinu *L*, og er hann fjölorðari í *F*. Þá er enn þará eptir (á 381 dálki) í *F* bætt inní söguna þætti af Isleifi biskupi, er prentaðr er aptanvið Kaupmannahafnar útgáfuna af Kristnisögu, og á eigi við þessa sögu. Enn er þaráeptir viðbætt í *F* (á 382-385ta dalks) þætti Egils Hallssonar og Tófa Valgautssonar, sem prentaðr er hèr (*G* 2 D. bls. 321-329) eptir *L*, en samanborinn við *F*, og er hann þó í *F* enginn sèrílagi þáttr, heldr nokkur grein sjálfrar sögunnar, er þar sumstaðar lítið fjölorðari, en sama efnis, og er orðamunrinn sá eigi tekinn. Þá kemr í *F* (á 385-396 dálks) framhald Fóstbræðrasögu, samkvæmt 14-23 kap. ennar prentuðu, og er því

hèr sleppt. þá er komið í *F* að 89da kap. hèr, og kallast hann þar þáttr Eymundar af Skörum. Enn bætir *F* (á 400 dálki), eptir 89da kap. hèr, viðraukanum *O*, og er þar heldr fáorðari enn *L*, sem þá er til grundvallar lögð. þá sleppir *F* úr þessari sögu 91ta kap. og fyrra hluta 92ars kap. að orðunum „þat var eitt sumar" kallar þá síðara hluta kap. og framað 99da kap. Orkneyínga þátt, og bætir við 2 vísum í lok 97da og 98da kap., eins og við *C, D, E* er áðr getið, en kallar þá 107-110 kap. sögunnar þátt Dala-Guðbrands ok Olafs konúngs. Á eptir 110da kap. hèr bætir *F* (á 410-413 dálks) e i n inní söguna þ æ t t i E i n d r i ð a o k E r l í n g s, er hann hèr eptir henni prentaðr (2 D. bls. 304 - 313), en fyrisögn þáttarins stendr þar yfir 110da kap., og er svo sett af vangá, því ekki á hann við þáttinn. Enn bætir *F* inní (á 414-428 dálks) á eptir 111ta kap. hèr framhaldi Fóstbræðrasögu 24-44 kap. samhljóða þeirri prentuðu. þaráeptir bætir *F* inní einum kap., er á að vera inngángr eptirfylgjandi frásagnar um Asbjörn selsbana með fyrisögn: þáttr Asbjarnar Selsbana; er sá kap. eigi tekinn í viðraukunum, því hann inniheldr eigi nema ómerkiliga afsökun fyrir að þættir sèu innteknir í söguna, er eigi sýnist í fyrstu að koma við hana, en hnýgi þó að lokum til heiðrs Olafi konúngi. þá sleppir *F*, eins og hin handritin, vísunni úr 122um kap. hèr. Fyrir kap. 124da hèr, er sú fyrisögn í *F*, að hann kallast: Færeyíngaþáttr ok Olafs konúngs; má þess og geta, að 131sti kap., upphaf 132ars kap., líka 138di og 139di kap. hèr eru færðir frameptir í *F* og viðtengðir 124da kap., hnýtir *F* (á 441 dálki) við þá einum kap. um sætt þeirra Færeyínga og þrándar, sem hèr vantar í söguna, en var þó eigi tekinn í viðrauka, af því hann snertir ekki sjálfa söguna, og verðr

þaraðauki prentaðr í tilkomandi útgáfu Færeyíngasögu. *F* kallar 133ja og 134da kap. hèr: þátt Steins Skaptasonar, og sleppir úr 153ja kap. greininni um Egil og Tófa, er áðr getið þess, að hún hafði lengri frásögn um þá eptir 88da kap. að framan. þá bætir *F* (á 461-462 dálks) á eptir 157da kap. hèr, enn **ein** við 3 kapítulum, sem þar eptir eru prentaðir í **viðraukanum** *M* (2 D. bls. 186-190). Eins og hin handritin hefir *F* (á 463-468 dálks) líka þátt Rauðúlfs ok sona hans í stað 160sta kap. hèr, og er við þau samanborinn. Enn bætir *F* (á 469 dálki) kapítula inní söguna, er það á eptir 161 kap. hèr; er hann á þá leið prentaðr í **viðraukanum** *N* (2 D. bls. 190-191). þá bætir *F* eins og hin handritin *P* viðraukanum inní söguna á eptir 179da kap. hèr. I byrjun 182ars kap. hèr bætir *F* við ómerkiligu múnkarugli um mótgáng Olafs konúngs, og er það eigi tekið, en í stað 185ta kap. hèr hefir *F* (á 481 dálki) **ein viðraukann** *Q* (2 D. bls. 195-197), bætir þá og **ein** við (á 482 dálki) eptir 189da kap. hèr **viðraukanum** *R* (2 D. bls. 197-198). A eptir 190sta kap. hèr bætir *F* inní söguna (á 483-485 dálks) 2 kapítulum, er kalla má **Volsaþátt**, með mörgum vísum og heldr lakligum, en frásögnin af hèrvillu nokkurri klæmin og ómerkilig, og var því eigi hèr prentuð. þaráeptir bætir *F* inní 46 kap. úr Fóstbræðrasögu, er eigi á heldr hèrvið. þá eykr *F* (á 487da dálki) eptir 191sta kap. hèr inní **viðraukanum** *S* (2 D. bls. 199-200) og er hann eptir henni prentaðr, og líka **viðraukinn** *T* (2 D. bls. 200-201) er hún **ein** bætir inní (á 488 dálki) eptir 192an kap. hèr, ístað þess sem hún áðr undanfeldi úr 87da kap. sögunnar. Enn bætir *F* (á 488 dálki) **ein** inní 193ja kap. hèr á undan orðunum „þá tók konúngr nokkorar merkr silfrs" **viðraukanum** *U* (2 D.

bls. 201), og á undan Bjarkamálavísunum í 194da kap. hèr, hallmæli þormóðs gegn Sighvati, og á eptir vísurnar, frásögn hans um hvað mörg víg hann hafði unnið, samkvæmt 48da kap. Fóstbræðrasögu. þá bætir *F* **ein** (á 490sta dálki) við niðrlag 200asta kap. inní **viðraukanum** *V* (2 D. bls. 201), og (á 493ja dálki) ístað byrjunar 211ta kap. að orðunum „þórir hundr kom þá" hefir hún **viðraukann** *X* (2 D. bls. 202-203). þá hefir *F* (á 495-496ta dálks) **ein**, ístað fyrstu þriggja línanna af 212ta kap. hèr, **viðraukann** *Y* (2 D. bls. 204-205); eru þessir fjórir síðarstnefndu viðraukar prentaðir hèr eptir *F*. En bætir *F* (á 496ta dálki) inní 212ta kap. á eptir orðunum „ok allt lið þat er eptir var" nokkru úr Fóstbræðrasögu, sem eigi er hèr tekið; er það greinin seinasta af 48da kap. og fyrstu tvær af 49da kap. í prentuðu sögunni. þá er **viðraukinn** *Z* (2 D. bls. 205-207) prentaðr hèr eptir *F* (á 497 dálki), er hefir hann ístað byrjunar 214da kap. sögunnar hèr, að orðunum „Kálfr gaf ekki at því gaum." Enn bætir *F* við (á 497-498 dálks) framanvið 215da kap. hèr, atriði úr Fóstbræðrasögu, sem eigi er hèr tekið, og er það þriðja grein 49da kap. í prentuðu sögunni. þá sleppir *F* úr sögunni *) 217da kap. um burtferð Haralds Sigurðarssonar. Istað 218da kap. hèr hefir *F* þá (á 498-500 dálks) að nokkru leiti aðra og lengri frásögn af dauða þormóðar Kolbrúnarskálds, orðrètt samhljóða niðurlagi Fóstbræðra sögu, frá greinaskiptunum bls. 206 í 49da kap. prentuðu sögunnar, er mismunrinn því eigi tekinn meðal viðraukana.

---

*) Vera má að þessi kap. og fleiri slíkir, sem getið er um að *F* sleppi úr þessari sögu, komi seinna í Flateyjarbók í þeirra konúnga sögum, er þeir þóttu heldr viðeiga.

Eptir 226 kap. hèr hefir *F* þann kapítula, er hèr er sá 238di með nokkrum orðamun, bætir *F* inní hann á undan orðunum „Sighvatr kom heim í Noreg" annari vísu viðraukans *Æ* (sem prentaðr er eptir *L*) með þeirri fyrisögn og eptirmála, er þar og í orðamuninum undir er um getið. Þar næst á eptir bætir *F* (á 504-505ta dálks) ein við viðraukanum Þ (2 D. bls. 207-208), en þaráeptir hefir hún kapítulana, er hèr eru sá 239di og 240asti. Þá kemr í *F* á milli 227da og 228da kap. hèr, kapítuli er fyrst getr með nokkrum orðum falls Tryggva fyrir Sveini, og komu Magnúsar í Norveg, (má það álíta sem ágrip frásagnarinnar úr 233-236ta kap. hèr, sem *F* sleppir), og inniheldr þarnæst niðrlag 238da kap. hèr, frá orðunum „Sveinn konúngr Knútsson fór til Danm.," og að síðurstu 232an kap. hèr. Þá sleppir *F* 231sta kap. hèr, hefir þó reyndar innihald hans síðar, sem getið skal, öðruvís orðað sem sjá má í síðara kap. viðraukans *BB*; hefir þá 232an kap. hèr, framar þar, sem áðr var getið, en fellir úr 233-236ta kap. hèr. Sem áðr er getið stóð 238-240sti kap. hèr framar í *F*; en 241-248da kap. hèr sleppir *F* öldúngis úr sögunni; þá fellir og *F* úr sögunni 253ja kap. hèr. A eptir seinasta kap. sögunnar hèr bætir *F* (á 513da dálki) enn ein við viðraukanum Ö (2 D. bls. 211-213) og er hann eptir henni prentaðr. Þar á eptir bætir *F* við viðraukanum *AA*, og er þar samhljóða *L* sem hann er prentaðr eptir. Þarnæst bætir *F* (á 514-516 dálki) við viðraukanum *BB* (2 D. bls. 216-221), og er hann eptir *F* prentaðr, er vísan í seinni kapítulanum þar líka áðr komin með annari fyrrisögn í *Æ* viðraukanum eptir *L*. Þaráeptir bætir *F* að endíngu við söguna viðraukanum *Æ* (sem prentaðr er eptir *L*) að undanteknum tveim miðvísunum og fyrisögn

þeirra, sem getið var að *F* hafði fyrr. Nú hefir verið viðleitazt að telja það, er Olafssögu í Flateyjarbók og þá hèr prentuðu meðferð sögunnar skilr, en svo hefir verið til hagað útgáfunni, að lesendr geti sèð mismuninn annaðhvort í orðamuninum við útgáfuna eða viðraukunum, og þá að nokkru leiti í áðr prentuðum sögum með styrk skírslu þessarar, er nú var gefin um bókina. Þess má hèr samt minnast, að enn er sumstaðar í Flateyjarbók frábrugðin niðurröðun kapítulanna auk þess sem um er getið, er hèr og óvíða tilgreindr sá orðamunr, er eigi breytti meiníngu frásagnarinnar, er þá og eigi þaðan tekinn við vísurnar nema sá orðamunr, er nokkru þótti skipta, en eigi sá, er af afbökun þótti sprottinn.

Auk þess, sem Flateyjarbók hefir umfram þá meðferð Olafssögu sem nú er prentuð, og áðr er upptalið, hefir hún seinna á eptir Hákonarsögu Hákonarsonar (á 750-754da dálks) viðbætir við söguna eptir Styrmi presti fróða að nokkru leiti umfram öll önnur handrit sögunnar, og er hann hèr nú líka prentaðr í viðraukanum *FF* (2 D. bls. 225-242). Þó verðr þess að geta, að eigi er allr viðbætirinn þar prentaðr í samfellu, því á undan kapítulanum „Olafr konúngr hafði með sèr marga íslenzka menn" er það úrfellt, sem áðr stendr að mestu samhljóða í viðraukunum *G*, *H* (2 D. bls. 173-180) og þar er prentað eptir *L*, er hafði greinir þær einni vísu fullkomnari; en tèðr viðbætir í *F* er þarvið samanborin og við þær greinir kallaðr *Fb*, sem Flateyjarbók hefir áðr framí sjálfri sögunni, og þar til aðgreiníngar kallast *Fa*, sem áðr er getið. Tèðar greinir viðbætirsins standa í *F* í þeirri röð, að *H* viðraukinn er þeirra fyrstr, og þá þriði kapítuli viðuraukans *G*, og þá fyrsti og annar kap. hans. Þaraeptir kemr kap. um

fiskiveið Sighvats, en sem áðr stendr í sögunnar 52um kap., en af því hann var í viðbætirnum nokkuð frábrugðinn, er hann þar aptr prentaðr, mátti því eigi heldr úrfellast, að efni hans hèkk saman við eptirfylgjandi kapítula um Bersa og hin skáldin; en þess er að gæta, að sú vísa, sem í þeim kap. er talin Bersa, er áðr í sögunnar 158da kap. kveðin sögð af Sighvati með öðrum atburðum, og var þó *F* þar í sögunni *A* samhljóða. A undan seinasta kap. viðbætirsins „Olafr konúngr efldi í mörgu kristinn rètt" er og kapítula sleppt úr honum, er sá áðr prentaðr eptir *H* (*K.* 2 D. bls. 181-182) sem hafði hann betr orðaðan. Seinasti kap. viðbætirs þessa líkist að nokkru 60sta kap. sögunnar hèr, er mörg handritin sleppa.

6. Kálfskinnsbókarbrotið Nr. 325 (⁶) í stóru fjögrablaða formi, og blað hvört ritað í tveim dálkum, (*G*) inniheldr meiri hluta sögunnar, þó víða sèu blöð úr týnd. það er vel ritað og settliga, nokkuð þètt og bundið, og rèttritunin eins og í enum betri skinnbókum, og trauðliga yngra enn frá miðri 14du öld; það er mjög samhljoða *S*, sem síðar verðr getið. Bókarbrotið *G* byrjar á prólógus, en seinni hluti hans er úrrifinn; byrjar *G* þá aptr á sjálfri sögunni og nær framí 37da kap., en fellir úr 16da og 17da kap. hefir ágrip 18da og 19da kap. hèr; sleppir þá og greininni um Olafana úr 20sta kap., líka 21, 23, 24, 28, 29, 30, 35 og 36ta kap.; byrjar *G* aptr í 43ja kap. og tekr þá framí 71sta kap., en sleppir grein úr 44da kap., og 49da kap., og þá í lok 50sta kap. ræðu Hræreks og fyrstu vísunni með fyrisögn úr 52rum kap., líka 60sta kap. og niðrlagi 63ja kap, frá merkinu; tekr þá aptr til í 83ja kap. og nær framí 89da kap., en sleppir viðrtali Astríðar og Olafs og vísunni úr 87da kap.; byrjar þá enn í 96ta kap. og tekr framí 137da kap., en

hefir í lok 97da og 98da kap. umfram *A* 2 vísur sem hin flest, og sleppir vísunni úr 122rum kap.; tekr aptr til í 181sta kap. og nær framí 188da kap., byrjar þá enn í 220sta kap. og er þá að fullu lokið í 253ja kap. hèr.

7. Pappírshandrit Nr. 73 í arkarformi með settletri (*H*), er æði frábrugðið öllum hinum handritum sögunnar, hefir bæði kapítula, er eigi koma sögunni við umfram, og fellir undan, þegar á söguna líðr, kapítula, er þau öll hafa, verðr þá og opt fáorðara í frásögninni, og illa orðað, t. d. stendr þar í byrjun 205ta kap. „tilbæriligr" í 207da kap. „þènurum" o. s. frv.; þykir og allvíða sem orð sèu afbökuð og úr lagi færð og helzt í vísunum. Milli 4da og 5ta kap. bætir *H* inní kap. um fóstr Hákonar Aðalsteinsfóstra á Englandi, sama efnis sem 9di og 10di kap. Olafs sögu Tryggvasonar; hefir þá ístað 16da og 17da kap. nokkuð lengri frásögn um Olaf Geirstaðaálf álíka og *F*; en sleppir 23, 24, 28, 29, 30, 35, 36, 41 og 49da kap., og greininni um spámanninn úr 44da kap., og ræðu Hræreks í lok 50sta kap.; fellir þá og undan 4ðu vísuna úr 52um kap. (hefir gleymst að geta þess í athugasemdunum), en hefir vísuna, er fyrst stendr í þeim kap. hèr, með tilheyrandi inngángi í 59da kap.; þá fellir *H* undan 60sta kap., og niðrlag 63ja kap. frá [, og enn viðrtal Olafs k. og Astríðar ásamt vís. úr 87da kap., en bætir við í lok 97da og 98da kap. 2 vísum, eins og flest hin handritin, og þá enn á eptir 98da kap. 10 kapitulum, er viðkoma Birni Hýtdælakappa og Þórði Kolbeinssyni, og standa þar reyndar fyrir 60sta kapitulann, sem áðr vantaði; eru þeir eigi teknir hèr meðal viðraukanna, af því að þeir eiga við sögu Bjarnar og eigi við þessa sögu. I aptanverðan 109da kap. hèr bætir *H* inní söguna 2 fyrstu kap. viðraukans *G*, fellir þó undan vísuna í fyrra kapítulanum, og aptr,

eptir 118da kap. hèr, bætir *H* inní söguna seinasta kap. viðraukans *G*, og paráeptir viðraukanum *H*, að undantekinni seinustu vísu hans og fyrisögn hennar; er helzti orðamunrinn, sem *H* hefir, tekinn við þessa viðrauka. Þá bætir *H* og inní á undan 2 síðarst nefndum kapítulum, og næst eptir 118da kap. hèr, 2 kapítulum um Þorkel Eyjúlfsson, sem hèr eru eigi prentaðir, af því þeir eiga við Laxdælu, og eru sama efnis, sem 74di og 75ti kap. þar; þaráeptir koma 15 kapítular af Fóstbræðrasögu, er innihalda höfuðefni 18-45ta kap. eptir prentuðu sögunni, en eru öðruvís orðaðir og styttri enn þar; eru þeir hèr eigi heldr teknir. Ur 122rum kap. hèr sleppr *H* vísunni, en bætir inní söguna áeptir 127da kap. hèr *G*-viðraukanum, og er þar samanborin við *L* handritið, sem hann er prentaðr eptir. Þá bætir *H* inní söguna áeptir 134da kap. hèr viðraukanum *K* (2 D. bls. 181-182) er hann þar eptir prentaðr, og samanborinn við viðbætirinn í Flateyjarbók, og líka við *K*. Istað 160ta kap. hèr hefir *H*, eins og hin handritin, Rauðúlfsþátt, og bætir sem þau P-viðraukanum inní sögnna eptir 179da kap. hèr. Kapítulinn 193ðl er styttri í *H*, en 202an og 203ðja kap. vanta þar að mestu, er þá og 205ti kap. og fylgjandi kapítular, allt fram að vísunum í 211ta kap. hèr, mikið styttri, og að eins ágrip af þeim í *H*. Enn fellir *H* úr sögunni 253, 254, 255, 256, 257da kap. Þá bætir *H* við niðrlag sögunnar viðraukanum *Æ*, að undantekinni vísunni um Alfífu og fyrisögn hennar, og er orðamunr úr *H* þar viðtekinn. Auk þess, sem nú er talið, að *A* og *H* hafi skilið, fellir *H* þaraðauki víða vísur undan sem standa í *A* og hinum handritunum, nefniliga: í fyrri deildinni á bls. 102, 105, 151, 185, 186, 190, 349, 350, 354, 377, og í 2ri deild bls. 16, 76,

79 og 80, sem ljósar má sjá í athugasemdunum. Samhljóða *H* er pappírshandritið Nr. 76a í arkarf. með hálfsettu letri, og annað Nr. 71 í arkarf. með fljótaskrift, nema prólógus vantar í því síðarnefnda; þessara handrita orðamunar er því eigi getið.

8. Kálfskinnsbókarbrotið Nr. 75 *A* í 4rablf. (stendr meðal bókanna í arkarformi) (*I* eða *J*) er vel skrifað með stóru letri og eigi allþèttu nè bundnu, og er hvört blað ritað í tveim dálkum. Af rèttritun bókarbrotsins og útliti þess þykir ráða mega að það sè skrifað í byrjun 14du aldar. Eigi skilr *A* og *I* mikið að orðatiltæki, en þar sem svo berr við, er jafnvel orðað í *I*, eru vísunar þar og allrèttligar. *I*-bókarbrotið byrjar í 55ta kap. sögunnar, og tekr framí 57da kap., kemr þá aptr við í 62um kap. og nær framí 76ta kap., en sleppir niðrlagi 63ðja kap. frá merkinu; byrjar þá aptr í 85ta og nær framí 89da kap., en sleppir viðrtali Astríðar og Olafs með vís. úr 87da kap.; tekr þá enn til í 89da kap., og nær framí 95ta kap., byrjar þá aptr í 97da kap. og tekr framí 101ta kap., en bætir við niðrlag 97da og 98da kap.. 2 vísum sem hin; kemr þá enn við í 117da kap. og nær til loka 122ars kap., en sleppir vís. úr 122rum kap.; byrjar aptr í 127da kap. og tekr framí 134da kap., kemr þá enn við í sama kap. og nær framí 137da kap., byrjar aptr í 153ðja kap. og tekr framí 156da kap.; kemr þá aptr við í 2rum kap. af Rauðúlfsþætti, er *I* eins og hin hefir fyrir 160asta kap. sögunnar; endar þá *I*- bókarbrotið að fullu í 4da kap. þáttarins.

9. Kálfskinnsbók í arkarformi í konúngsins bókasafni í Stokkhólmi, er nefnist Konúngabók af Bergi ábóta (*K*); hún er allvel skrifuð og með eldri bókum teljandi. Eins og hin handritin sleppir hún nokkr-

um kap. sem í *A* standa, og þó eigi jafnmörgum sem flest þeirra, hefir líka marga kapítula umfram *A*, og standa þeir þó flestir í einhverjum hinna handritanna, og eru hèr teknir í viðraukana; þó hefir og *K* einstöku kapitula enn umfram þau, sem hèr verðr að eins tilbendt; en þegar bókin var samanborin, urðu þeir eigi annríkis vegna uppskrifaðir, voru og lítils verðir og sögðu helzt frá heilagleik Olafs konúngs eins og flest það er *K* bætir við. Að öðru leiti virðist *K* að orðun og frásögn helzt vera samhljóða *D*. *K* fellir nokkuð undan úr prólógus, eins og *D*, sleppir þá og 21, 23 og 24da kap., hefir þá miklu fjölorðari lýsíngu Olafs í 25ta kap. enn hin.; fellir úr 28, 29, 30, 35 og 36ta kap., en bætir inní söguna í lok 40asta kap. 6 kapítulum, áhrærandi kraptaverk Olafs konúngs, og sleppir þá 41sta kap., er þó nokkuð efni hans í einum greindra kap., er *K* bætti við. Þá sleppir *K* og 49da kap. hèr, og ræðu Hræreks í lok 50ta kap. og fyrstu vísunni með tilheyrandi inngángi úr 42rum kap. Við niðrlag 54da kap. bætir *K* inní söguna grein, er vera mun sama og viðraukinn *C*, er *F* bætir við á sama stað. A undan 58da kap. hèr bætir og *K* við kapítula, er inniheldr lofræðu um Olaf konúng, er vera mun sama innihalds og 60ti kap. hèr sem *K* fellir úr; þá sleppir *K* líka niðrlagi 63ðja kap. frá [. Amilli 66ta og 67da kap. hèr bætir *K* inní söguna frásögn um Valgaut, er það þáttrinn af Egli Hallssyni og Tófa Valgautssyni, er hèr er prentaðr aptan við söguna. Þá bætir *K* ómerkri grein inní söguna í lok 86ta kap., og milli 86ta og 87da kap. hèr einum kap. um ferð Astríðar og Egils, fóstra hennar, á fund Olafs k. helga, en sleppir úr 87da kap. viðrtali Astríðar og Olafs k. ásamt vísunni. Við lok 97da og 98da kap. bætir *K* líka við 2 vísum eins

og flest hin handritin. I aptanverðan 109da kap. hèr bætir þá *K* líka tveim fyrstu kapítulum viðraukans *G*, og ámilli 117da og 118da kap. hèr viðraukanum *H*; sleppir þá *K* vísunni úr 122rum kap. en bætir *O* viðraukanum inní söguna eptir 127da kap., og *K* viðraukanum eptir 129da kap. og þá enn eptir 132an kap hèr grein um hvarf. Olafs konúngs á nóttum. þá vantar eitt blað í *K*, og nemr það frá orðunum í 135ta kap., „or Vestrafirði," og til orðanna „arkarfót einn" í 137da kap., og enn vantar aptr í *K* frá því í 165ta til þess í 169da kap. blöð. Istað 160ta kap. hefir *K* Rauðúlfsþátt, en bætir inní milli 179da og 180sta kap. *P*- viðraukanum. þá eru týnd úr *K* blöð frá því í 182um til í 189da kap., en á eptir 189da kap. bætir hún inní söguna *S*- viðraukanum, og þá í niðrlagi 193ðja kap. hèr *U*- viðraukanum. þá vantar enn blað í *K*, er nemr frá því í 210-211ta kap., en við niðrlag 223ðja kap. bætir hún inní vísu með fyrisögn um Alfífu, sem stendr í *Æ*- viðraukanum (2 D. bls. 209), og í 231sta kap, ístað orðanna „svo ok Kálfr Arnason ok" því sem stendr í *BB*- viðraukanum á eptir vísuna þar. þá sleppir *K* 258da kap. hèr, en bætir 2 kap. við eptir 261sta hèr, er það viðraukinn *EE*, og þá annar kap. viðraukans *AA*. þá vanta líka nokkrar vísur í *K*, sem getið er í athugasemdunum.

10. Skinnbók á enu konúngliga stóra bókasafni í Kaupmannahöfn í arkarf. (*L*) er kallast Thómásskinna, af því Thómásar postula saga er þar fyrst í bókinni. Bókin er hvorki vel nè rètt skrifuð, og víða sèr þess merki, að sá er ritaði ekki hefir getað lesið það sem hann ritaði eptir, og af því stundum skrifað raung orðin og stundum ólæsilig, eru þau á þann hátt víða afbökuð og helzt í vísunum. Rèttritun bókar-

innar og útlit sýnist benda til, að hún sè skrifuð einhvörntíma á 15du öld; hún sleppir mörgum kap. sem standa í A, en hefir þá líka mikið umfram A, og öll hin handritin. Pappírs handritið Nr. 72 í arkarformi með hendi Asgeirs Jónssonar er skrifað eptir þessari bók. L hefir engan prólógus, fellir og úndan 16da og 17da kap., en hefir að eins ágrip 18da og 19da kap., sleppir líka viðræðu Olafanna úr 20sta kap., og þá 21, 23, 24, 28, 29, 30, 35, 36 og 41sta kap., ennfremr greininni um spámanninn úr 44da kap., og tali Hræreks í lok 50sta kap., líka fyrstu vísunni með inngángi til hennar úr 52rum kap., og 4ðu vísunni úr 55ta kap.; tvítekr í 86ta kap. greinina frá orðunum, „öndverðan vetr fór Sighvatr úr Borg" o. s. frv. til „Brátt sagði Sighvatr Olafi konúngi" er hún í L bæði þar, sem A hefir hana (bls. 192) og líka á eptir 12tu vísuna í sama kap., þar sem hún stendr í hinum handritunum. þá bætir L inní 2 vísum í lok 97da og 98da kap. sem flest handritin. A undan orðunum í 109da kap. hèr „þann vetr hafði anðazt Olafr Svíakonúngr" bætir L inní söguna 3 kapítulum, eru þeir hèr prentaðir eptir henni, og er það viðraukinn G (2 D. bls. 173-178), en F, H, K eru þar við samanbornar, að því leiti sem þær hafa viðraukann. þá bætir L kapítula inní söguna á eptir 117da kap. hèr, er það viðraukinn H (2 D. bls. 178-180), og er hann þar eptir prentaðr og samanborinn við Fa, Fb, H, og K. þaráeptir bætir L einn inní söguna: frásögn um þórarinn Nefjúlfsson, sem eptir L er prentuð meðal þáttanna (F, 2 D. bls. 314-320). L fellir úr 122rum kap. hèr vísuna. þá er þáttr Egils Hallssonar ok Tófa Valgautssonar (G, 2 D. bls. 321-329) prentaðr hèr eptir L, sem á ýmsum stöðum bætir honum inní; fyrsta kap. hans bætir hún

inní söguna á eptir 125da kap., en öðrum eptir 128da kap. hèr; en þriði kap. þáttarins stendr í *L* í stað fyrra hluta 153ðja kap. hèr. Aeptir 134da kap. hèr bætir *L* ein inní söguna viðraukanum *I* (2 D. bls. 180-181), og er hann prentaðr eptir *L*; þá bætir *L* og inní eptir 153ðja kap. hèr viðraukanum *L* (2 D. bls. 182-186); og var hann því heldr prentaðr eptir *L* enn *F*, að *F* hefir hann skjalmeiri og eigi jafnsöguligan. Þaráeptir bætir og *L* inní einum kap. um Þormóð Kolbrúnarskáld, en hann var hèr eigi tekinn af því hann á við Fóstbræðrasögu, og er ágrip 24da og 25ta og upphafs 26ta kap. hennar framyfir fyrstu vísuna eptir útgáfunni. Eins og hin handritin hefir *L* Þáttinn af Rauðúlfi ok sonum hans í stað 160sta kap. hèr, og er hann eptir henni prentadr (*H*, 2 D. bls. 330-348) og við hin handritin samanborinn. Þá er og viðraukinn *O* (2 D. bls. 191-195) prentaðr eptir *L*, en samanborinn við *F* og *H*, bætir *L* honum inní söguna á eptir 177da kap. hèr; þá bætir hún og við *P*-viðraukanum (2 D. bls. 195) eptir 178da kap. hèr, er hann prentaðr eptir *L* og samanborinn við hin handritin sem hann höfðu. Enn bætir *L* við í 253ðja kap. hèr eptir fyrri vísuna þar *Æ*-viðraukanum (2 D. bls. 208-211), sem þareptir er prentaðr og samanborinn við *F* og *H* og að nokkru leiti við *K*. Þá sleppir *L* seinasta kap. sögunnar hèr, en hefir í hans stað 6 aðra kapítula, er það fyrst viðraukinn *AA* (2 D. bls. 213-216), sem þareptir er prentaðr og samanborinn við *F* og að nokkru leiti við *D*, *K*; þarnæst hefir *L* viðraukann *CC* (2 D. bls. 221-222), sem er samanborinn við *D*, og endar þá söguna með viðraukanum *EE* (2 D. bls. 224-225); eru báðir þessir viðraukar prentaðir eptir *L*.

11. Skinnbók Nr. 2 í arkarformi í konúngsins bókasafni í Stokkhólmi (*S*); hún er vel og regluliga skrifuð og rètt orðuð, má og af rèttritun og útliti hennar ráða, að hún er með eldri skinnbókum teljandi; að orðatiltæki skilr hana og *A* eigi töluverdt, en nokkrum kapítulum sleppir hún úr sögunni hèr eins og flest handritin. *S* er allra handritanna líkust Snorra frásögn að orðatiltæki, og einkanliga í vísunum; hún er og mjög samhljóða *G* bókarbrotinu; hún hefir prólógum við söguna, og er hann prentaðr eptir henni sem áðr er getið; hún sleppir 16da og 17da kap., og hefir að eins ágrip 18da og 19da kap., fellir þá og undan greinina um Olafana úr 20sta kap., og þá 21, 23, 24, 28, 29, 30, 35 og 41da kap., og greinina um spámanninn úr 44da kap., einneginn 49da kap. og ræðu Hræreks í lok 50ta kap. og fyrstu vísuna með tilheyrandi inngángi úr 52rum kap. og þá líka 60ta kap. og niðrlag 63ðja kap. frá [. Enn sleppir *S* viðrtali Astríðar og Olafs með vísunni úr 87da kap., en bætir við 2 vísum í lok 97da og 98da kap. sem flest hinnā, fellir þá undan vísuna úr 122rum kap., en hefir Rauðúlfsþátt fyrir 160sta kap., og bætir P-viðraukanum inní söguna ámilli 179da og 180sta kap., og hefir jafnlángt söguna sem hún er hèr prentuð.

Þá er enn til í Nr. 75 B í arkarf. skinnbókarbrot af sögunni, eru það 4 blöð og enn blaðskiki úr bók er verið hefir í litlu 4blf.; það er vel skrifað og mjög gamalt útlits, hefir Arni Magnússon skrifað á blað, er hjáliggr „úr O. S. H. egregio codice, fengið frá Hálfdáni Jónssyni á Reykjum í Ölvesi.“ Fyrsta blaðið byrjar í 9da kap. sögunnar á orðunum „konúng, ok hafði hann jafnan sigr“ og er annað blaðið í samfellu við það, og endar í 20sta kap. á orð. „Olafr k. var vel kristinn“ en úr er þar feldr 16, 17di og mikill

partr 18da og 19da kap., eins og í flestum handritunum, sem lýst hefir verið. þriðja blaðið byrjar í 116da kap. á orðunum í orðamuninum „landlög þau" og sleppr framí 118da kap. við orðin: „áðr um sumarit." Fjórða blaðið byrjar í 129da kap. við orðin „þá snèri þórir í brott," og sleppr í 131sta kap. við orðin "ef ek væri nökkurum vetrum yngri;" en blaðskikin inniheldr nokkuð af 134ta og 135da kap.

Enn eru brot af sögunni úr ýmsum skinnbókum sem verið hafa til í Nr. 75 E í arkarformi. Hið fyrsta þeirra byrjar í 56ta kap. í 2ari vísunni og nær framí 58da kap. að orðunum „játtu at hafa þau lög;" byrjar seinna blað þess þá aptr í 67da kap. við orðin „því at þat mælti k." og nær framí 69da kap. að orð. „yfirlæti kunníngjar mínir"; brot þetta er vel skrifað og með stóru letri. Annað brotið úr bók með ólíkri hendi og þó vel skrifaðri byrjar í 72um kap. við orðin „þeim mönnum, er hígat vilja" og sleppr fyrsta blað þess í sama kap. við orðin „sannast af at segja;" en annað blaðið byrjar aptr í 77da kap. með orð. „þágat menn sína," og sleppr í 79da kap. með orð. „við þat allt kapp.;" en þriðja blaðið sem tekr til í 134da kap. við orðin „ok er sendimenn komu" sleppr í 135ta kap. með orð. „þá stefndi hann þing við bændr." þriðja brotið með líkri hendi og *E* byrjar í 136ta kap. við orðin „þat hefir ekki furr verit gert", er það 2 blöð í samfellu, og endar síðara blaðið í 138da kap. við orðin „mikill ok fríðr sýnum." Fjórða brotið, sem jafneldra virðist hinum er eitt blað ritað í tveim dálkum og er vel skrifað, ok ærið bundið, byrjar það í 194da kap. við orð. „friðr er betri eða verri" og sleppr í 201sta kap. á orð. „nú mun ek trúa því." Svo virðist sem öll brot þessi sèu rituð í fyrri hluta 14du aldar, sýnir það útlit þeirra og rèttritun, er hún

sem í góðum og gömlum skinnbókum og þó eigi fábreytlig. Hvorki er orðamunr við útgáfu sögunnar hèr tekinn úr brotunum, er nú var næst lýst, eða hinum í Nr. 75 B, sem áðr var frásagt, bæði af því að svo margar aðrar bækr voru hagnýttar, og líka af því að þar sem þau víkja frá *A*, berr þeim saman við eitthvört af handritunum *C*, *E*, *G* eða *S*. Enn eru í Nr. 75 *E* nokkur blöð af skinnbók, er verið hefir í 12blf. mjög illa skrifuð og eigi all gömull, sem innihalda 16da og 17da kap., og þó fjölorðari enn hèr er, og líkasta, að því sem næst verðr komizt því sem þeir eru í *F*.

Enn eru í Nr. 325. 4, 8, 9, 11 í 4blfr. smá brot úr ýmisligum skinnbókum, er innihaldið hafa söguna, eiga þau betri þeirra nokkur við meðferð sögunnar í Snorra, en sum eru svo smá og lítilfjörlig, að eigi þykir þurfa að lýsa hvörju þeirra sèrílagi.

Nú er þeim handritum lýst er fyrir hendi voru af sögunni, og má vera að sumum þyki sú lýsing að óþörfu laung orðin, en sá er tilgángrinn, er svo ýtarliga hefir sagt verið frá hverju handriti, að lesandi megi gjöra sèr skíra hugmynd um hvert handrit sögunnar sèrílagi, og við það rèttiliga geta metið sèr hvörja meðferð hennar; en þóað mörg handritin á einn veg víki frá *A* í einu, þótti aungvu að síðr rèttara að tilgreina það í lýsíngu hvörs þeirra, svo hún yrði heil við hvört sèrílagi. En útgáfu sögunnar hefir verið svo hagað, að hún er prentuð eptir því handriti óbrjáluðu, er þessvegna þótti bezt tilfallið, að það var sæmiliga orðað og rètt ritað og þvínær heilt, og hafði ýmisligt umfram flest hin handritin, og nokkuð umfram öll, en það hafði ekkert hinna alltsaman til að bera. Það sem hin handritin öll eða eitthvört þeirra höfðu umfram frásögnina í *A*, er prentað aptan

við söguna í þeirri röð, sem það kemr við hana; eru þær greinir, sem eigi má aðskilja frá sjálfri frásögninni um Olaf konúng, prentaðar í viðraukunum, en þær frásagnir, er sum handritin bættu við, og bæði voru lengri og líka máttu eins vel standa fyrir sig, eru prentaðar í þáttum aptanvið söguna, eru og flestar þeirra svo nefndar í handritunum. Orðamunr handritanna er eigi tekinn nema þegar í einhvörju skildi frásögn og meiníngu í þeim og aðalhandritinu, eða þau höfðu skjaldgæf orð þar, sem það hafði eigi, en þó sagt væri stundum með öðrum orðum frá í hinum handritunum, og þó eitthvað vantaði í þau lítilsverð, varð þess eigi getið.

Geisli, er Einar Skúlason kvað um Olaf Haraldsson Noregs konúng (2 D. bls. 349-370) er prentaðr eptir Flateyjarbók *(F)*, en úr Heimskrínglu eru þær leiðrèttíngar, er þurfa þótti, *(Hk)* viðteknar, og þess getið, er þar hefir öðruvísi lesið verið.

Starfinu við útgáfu sögunnar hefir svo verið hagað, að Cand. Theol. og Yfirkennari *Þorgeir Guðmundsson* hefir afskrifað alla söguna líka viðraukana og þættina, að því undanteknu, að Prófessor Dr. *Rafn*, Riddari af Danabróge og Leiðarstjörnunni, hefir skrifað Eymundarþáttinn, en sá fyrrnefndi og *Þorsteinn Helgason* hafa samanborið öll handritin; hefir þá og Prófessor *Rafn* leiðrètt hvörja aðra prófork af sögunni, en Cand. *Guðmundsson*, hvörja fyrstu og þriðju próförk, hefir hann og búið til registrin við söguna.

Kaupmannahöfn dag 28 Janúarí 1830.